

INFORMACJA

o pracy Rzecznika Praw Obywatelskich

październik – grudzień 2009 r.

SPIS TREŚCI

Część 1

I. Informacja o wpływie i załatwianiu wniosków.....	3
II. Wystąpienia o charakterze generalnym	21
III. Kasacje oraz skargi kasacyjne do Sądu Najwyższego. Żądanie wszczęcia postępowania przygotowawczego oraz postępowania cywilnego.....	102
IV. Wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego o wykładnię przepisów. Pytania prawne do Sądu Najwyższego.....	112
V. Skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych oraz przystąpienia do postępowań przed sądami administracyjnymi	117
VI. Wnioski do Trybunału Konstytucyjnego. Zgłoszenia udziału w postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych.....	122
VII. Opinie i stanowiska Rzecznika Praw Obywatelskich.....	126
VIII. Reakcje na wcześniejsze wystąpienia Rzecznika	127

Część 2

Raport Rzecznika Praw Obywatelskich z działalności w Polsce Krajowego Mechanizmu Prewencji w IV kwartale roku 2009	156
---	-----

Część 3

Wybór spraw indywidualnych	184
----------------------------------	-----

Dane informacyjno-statystyczne

Tabela 1. Wpływ spraw do Rzecznika Praw Obywatelskich w IV kwartale 2009 na tle IV kwartału 2008 r. i 2009 r.

Sprawy	III kwartał 2008	III kwartał 2009	%	2009
Ogółem	14 372	15 229	+6,0	65 208
w tym nowe sprawy	6 203	6 841	+10,3	31 406
Liczba odpowiedzi na wystąpienia Rzecznika	5 188	5 138	-1,0	21 706

W IV kwartale 2009 r. w Biurze RPO przyjęto 1525 interesantów oraz przeprowadzono 5557 rozmów telefonicznych, udzielając wyjaśnień i porad. Wyślano 18 833 pisma w 11 665 prowadzonych sprawach, ponadto zarejestrowano 96 apeli, listów otwartych, protestów bez oznaczenia wnioskodawcy.

Tabela 2. Wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w tym przed sądami, trybunałami w postępowaniach administracyjnych.

Rzecznik Praw Obywatelskich	IV kwartał 2009	2009
wystąpienia problemowe	105	555

wnioski do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności przepisów z przepisami wyższego rzędu	3	14
zawiadomienia do Trybunału Konstytucyjnego o przystąpieniu do postępowania ze skargi konstytucyjnej	-	12
pytania prawne do Sądu Najwyższego	2	6
kasacje w sprawach karnych	17	43
skargi kasacyjne do Sądu Najwyższego w sprawach cywilnych	-	1
skargi kasacyjne do Sądu Najwyższego w sprawach pracy	-	1
skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego	-	2
wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego o wykładnię przepisów	3	9
skargi do wojewódzkich sądów administracyjnych	3	14
wnioski o unieważnienie orzeczenia	-	1
przystąpienia do postępowania sądowego	2	7
przystąpienia do postępowania administracyjnego	-	1
żądanie wszczęcia postępowania administracyjnego	-	1

żądanie wszczęcia postępowania cywilnego	1	1
żądanie wszczęcia postępowania przygotowawczego	1	1
łącznie	137	669

Tabela 3. Sprawy rozpatrzone w IV kwartale 2009 r.

Sposób rozpatrzenia sprawy	W liczbach bezwzględnych	% rozpatrzonych spraw
podjęto do prowadzenia *	3110	35,8
w tym, w ramach wystąpienia o charakterze generalnym	434	5,0
udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące mu środki działania	4741	54,6
przekazano wniosek wg. właściwości	120	1,4
zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku	456	5,2

*) Pojęcie "sprawy podjętej do prowadzenia" dotyczy spraw wskazujących na możliwe istnienie naruszenia praw obywatelskich, w sprawach tych Rzecznik prowadzi postępowanie wyjaśniające (art. 8 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich).

nie podjęto **	258	3,0
łącznie	8 685	100

Sposób rozpatrzenia spraw w IV kwartale 2009 r.

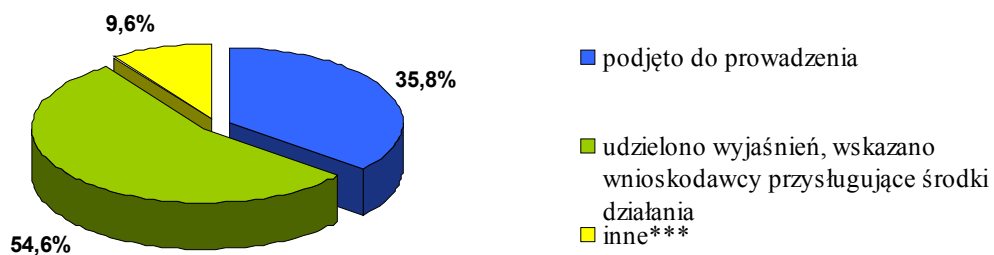

Tabela 4. Postępowania zakończone w IV kwartale 2009 r.

Efekt zakończenia postępowania	W liczbach bezwzględnych	% zakończonych postępowań
uzyskano rozwiązanie oczekiwane przez wnioskodawcę	561	18,6
ze względu na:		
zasadność zarzutów wnioskodawcy	297	9,8
uwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	264	8,7

**) Przekazane Rzecznikowi do wiadomości wystąpienia kierowane do innych organów, pisma anonimowe i niezrozumiałej treści.

***) Pod pozycją „inne” znajdują się sprawy, w których: przekazano wniosek wg właściwości, zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku oraz nie podjęto działań.

odstąpiono od dalszego prowadzenia sprawy ze względu na:	331	10,9
toczące się w sprawie postępowanie (niewyczerpany tryb)	128	4,2
rezygnację RPO z dalszego prowadzenia sprawy z przyczyn obiektywnych	203	6,7
nie uzyskano rozwiązania oczekiwanego przez wnioskodawcę ze względu na:	2133	70,5
niepotwierdzenie się zarzutów wnioskodawcy	1947	64,4
niewwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	180	5,9
z powodu wyczerpania przez RPO możliwości działania	6	0,2
łącznie	3 025	100

Zakończenie spraw podjętych

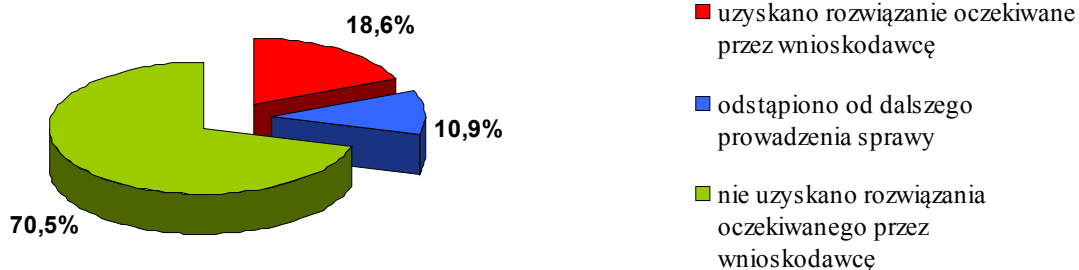
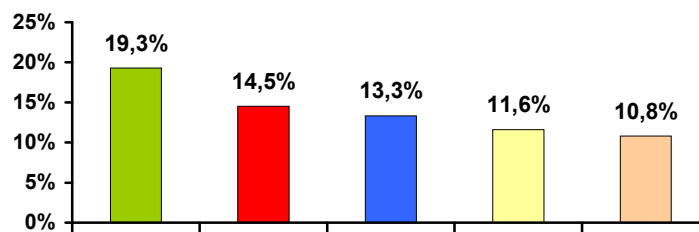

Tabela 5. Przedmiot nowych spraw (wniosków) przedłożonych Rzecznikowi Praw Obywatelskich w IV kwartale 2009 r.

Przedmiot sprawy (wniosku)	W liczbach bezwzględnych	W ujęciu %
prawo konstytucyjne i międzynarodowe	437	6,4
prawo karne	1319	19,3
prawo pracy i zabezpieczenie społeczne	990	14,5
prawo cywilne i gospodarka nieruchomościami	911	13,3

prawo administracyjne i sprawy mieszkaniowe	596	8,7
prawo gospodarcze, daniny publiczne i ochrona praw konsumenta	730	10,7
prawo karne wykonawcze	742	10,8
prawa żołnierzy i funkcjonariuszy służb publicznych	224	3,3
administracja publiczna, zdrowie i ochrona praw cudzoziemców	796	11,6
sprawy nieklasyfikowalne	96	1,4
łącznie	6 841	100

Zakres spraw nowych dominujących w IV kwartale 2009 r.

- prawo karne
- prawo pracy i zabezpieczenie społeczne
- prawo cywilne i gospodarka nieruchomościami
- administracja publiczna, zdrowie i ochrona praw cudzoziemców
- prawo karne wykonawcze

W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich działają trzy Zespoły Terenowe: we Wrocławiu (dla województw dolnośląskiego, lubuskiego i opolskiego), w Gdańsku (dla województw pomorskiego, zachodniopomorskiego i warmińsko – mazurskiego) i w Katowicach (dla województw śląskiego, małopolskiego i świętokrzyskiego), kierowane przez Pełnomocników terenowych Rzecznika Praw Obywatelskich.

W IV kwartale 2009 r. do Zespołów Terenowych wpłynęło 1262 pisma, z czego 78 pism przekazano, zgodnie z właściwością, do Biura w Warszawie, a 141 pism przyjęto z Biura w Warszawie. Nowych spraw wpłynęło 602. Z ogólnej liczby 1525 interesantów w Zespołach Terenowych przyjęto 856. Przeprowadzono 1548 rozmów telefonicznych udzielając wyjaśnień i porad. Rozpatrzono 803 sprawy.

Tabela 6. Sprawy rozpatrzone w IV kwartale 2009 r. w Zespołach Terenowych

Sposób rozpatrzenia sprawy	W liczbach bezwzględnych	% rozpatrzonych spraw
podjęto do prowadzenia *	244	30,4
udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przystępujące mu środki działania	505	62,9
przekazano wniosek wg. właściwości	10	1,2
zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku	41	5,1

*) Pojęcie "sprawy podjętej do prowadzenia" dotyczy spraw wskazujących na możliwe istnienie naruszenia praw obywatelskich, w sprawach tych Rzecznik prowadzi postępowanie wyjaśniające (art. 8 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich).

nie podjęto	3	0,4
łącznie	803	100

Tabela 7. Przedmiot najważniejszych nowych spraw (wniosków) przedłożonych w Zespołach Terenowych Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w IV kwartale 2009 r.

Przedmiot sprawy (wniosku)	W liczbach bezwzględnych	W ujęciu %
prawo cywilne i gospodarka nieruchomościami	118	19,6
prawo karne	104	17,3
prawo pracy i zabezpieczenie społeczne	104	17,3
prawo administracyjne i sprawy mieszkaniowe	91	15,1

Tabela 8. Spotkania i wizytacje Rzecznika Praw Obywatelskich, Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich oraz pracowników Biura RPO w IV kwartale 2009 r.

1.	Ośrodek dla Cudzoziemców Ubiegających się o Nadanie Statusu Uchodźcy lub Azylu w Łomży - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	06.10.2009 r.
2.	Zakład Karny w Wojkowicach, Policyjna Izba Dziecka w Częstochowie oraz Ośrodek Pomocy Osobom z Problemami Alkoholowymi – Izba Wyrzeźwień w Częstochowie -	06-09.10.2009 r.

	badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	
3.	Przyjęcia interesantów w Skarżysku-Kamiennej i Ostrowcu Świętokrzyskim przez Zespół Terenowy w Katowicach.	08-09.10.2009 r.
4.	Przyjęcia interesantów w Bydgoszczy przez Zespół Terenowy w Gdańsku.	09.10.2009 r.
5.	Zakład Karny w Rzeszowie – badanie przestrzegania praw obywatelskich funkcjonariuszy Służby Więziennej.	12-14.10.2009 r.
6.	Zakład Poprawczy w Witkowie, Schronisko dla Nieletnich w Pobiedziskach oraz Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji we Wrześni – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	14-16.10.2009 r.
7.	Spotkanie Rzecznika z Wojewodą Śląskim, Prezesem Wyższego Urzędu Górniczego, grupą specjalistów z zakresu górnictwa i geologii, Prezesem Zarządu Fundacji Rodzin Górniczych oraz ze studentami z Koła Naukowego Prawa Karnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego. Katowice.	15-16.10.2009 r.
8.	Oddział Specjalny Żandarmerii Wojskowej w Gliwicach oraz Wojewódzki Sztab Wojskowy w Katowicach – kontrola przestrzegania praw żołnierzy.	19-21.10.2009 r.
9.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komisariacie Policji w Nakle, Areszt Śledczy w Bydgoszczy i Oddział Zewnętrzny Aresztu Śledczego w Bydgoszczy – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	26-29.10.2009 r.
10.	Spotkanie z kadrą dydaktyczną, słuchaczami Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej w Kaliszu oraz udział w Zebraniu Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Penitencjarnego. Kalisz.	28-29.10.2009 r.
11.	Placówka Straży Granicznej w Medyce, Korczowej i Hrebennem – zapoznanie się z warunkami przeprowadzania odprawy granicznej i celnej.	28-29.10.2009 r.
12.	Izba Wytrzeźwień w Tychach – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	29.10.2009 r.

13.	Przyjęcia interesantów w Szczecinie przez Zespół Terenowy z Gdańska.	06-07.11.2009 r.
14.	Spotkanie Zastępcy RPO z żołnierzami którzy powrócili z Afganistanu. Kraków.	09-10.11.2009 r.
15.	XVI Batalion Powietrznodesantowy w Krakowie – badanie przestrzegania praw żołnierzy.	10.11.2009 r.
16.	Wizyta Rzecznika w Krajowym Ośrodku ds. Grypy w Narodowym Instytucie Zdrowia. Warszawa.	16.11.2009 r.
17.	Zakład Karny we Wrocławiu – badanie funkcjonowania zakładu oraz spotkanie ze studentami Uniwersytetu Wrocławskiego nt. działalności Rzecznika na rzecz osób pozbawionych wolności.	17-18.11.2009 r.
18.	Urząd Gminy Limanowa – badanie sprawy budowy w Miejscowości Koszary k. Limanowej świetlicy dla społeczności romskiej oraz udział w szkoleniu dla administracji publicznej i pracowników samorządowych woj. Małopolskiego, poświęconym społeczności romskiej w Krakowie.	17-19.11.2009 r.
19.	Spotkanie Rzecznika oraz przedstawicieli urzędu Ombudsmana Ukrainy z Zastępcą Szefa Służby Celnej oraz przedstawicielami Izby Celnej w Białej Podlaskiej, Zastępcą Komendanta Głównego Straży Granicznej oraz Komendantami Nadbużańskiego i Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej – badanie standardów obsługi podróżnych na przejściach granicznych między Polską a Ukrainą.	25.11.2009 r.
20.	Spotkanie Rzecznika z grupą studentów z Samorządu Studentów Zagranicznych Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, którzy wystosowali list do Ministra Zdrowia w sprawie epidemii grypy AH1N1.	30.11.2009 r.
21.	Centrum Pomocy – Noclegownia dla mężczyzn prowadzona przez PKPS oraz Noclegownia dla Osób Bezdomnych i Najuboższych Monar - Markot – zapoznanie się z warunkami i stanem zabezpieczenia miejsc dla osób bezdomnych. Warszawa.	08.12.2009 r.

22.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Rejonowej Policji Warszawa IV – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	08.12.2009 r.
23.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Rejonowej Policji Warszawa V – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	08.12.2009 r.
24.	Wizytacja Schroniska dla Bezdomnych prowadzonego przez Towarzystwo im. Św. Brata Alberta w Bytomiu.	08.12.2009 r.
25.	Szpital Specjalistyczny im. dr Józefa Babińskiego w Krakowie – badania w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	14-16.12.2009 r.
26.	Ośrodek dla Cudzoziemców Ubiegających się o Nadanie Statusu Uchodźcy lub Azylu w Dębaku i w Radomiu – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	21.12.2009 r.

Tabela 9. Sympozja, seminaria i konferencje, w których uczestniczyli w IV kwartale 2009 r. Rzecznik Praw Obywatelskich, Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich oraz pracownicy Biura RPO.

1.	Konferencja naukowa zorganizowana przez Rzecznika nt. „Ochrona dzieci w dobie kryzysu w kontekście przyszłości demograficznej Polski”. Warszawa.	01.10.2009 r.
2.	Konferencja zorganizowana przez Centrum Monitoringu Wolności Prasy, Stowarzyszenie Dziennikarzy Polskich oraz Fundację Nowe Media nt. „ Czy wszyscy internauci pójdą siedzieć? O konieczności rejestracji stron internetowych”. Warszawa.	02.10.2009 r.
3.	Udział Zastępcy RPO w debacie zorganizowanej przez Biznes Center Club nt. „Klincz czyli przedsiębiorca duszony przez biurokrację”. Warszawa.	05.10.2009 r.
4.	Posiedzenie Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia rządowego projektu ustawy o ewidencji ludności.	08.10.2009 r.
5.	Posiedzenie Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmu RP – omówienie problemów mniejszości niemieckiej w Polsce.	08.10.2009 r.
6.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w uroczystości	10.10.2009 r.

	podpisania Traktatu Lizbońskiego przez Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego. Warszawa.	
7.	Wykład Rzecznika Praw Obywatelskich inaugurujący Rok Akademicki 2009/2010 w Akademii Polonijnej w Częstochowie.	12.10.2009 r.
8.	Udział Rzecznika w uroczystej Gali Konkursu Nauczyciel Roku 2009 zorganizowanej przez tygodnik „Głos Nauczycielski” oraz Ministerstwo Edukacji Narodowej. Warszawa.	13.10.2009 r.
9.	Seminarium zorganizowane przez Urząd ds. Cudzoziemców i Biuro Krajowe Wysokiego Komisarza ds. Uchodźców w Polsce nt. „Czy Polska może stać się Stroną konwencji ONZ o bezpieczeństwie z 1954 r. oraz 1961 r. oraz Europejskiej Konwencji o Obywatelstwie z 1997 r.” Warszawa.	13.10.2009 r.
10.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w zorganizowanej przez Chrześcijańską Akademię Teologiczną konferencji naukowej nt. „Kalwinizm i korzenie współczesnej Europy”. Warszawa.	14.10.2009 r.
11.	Konferencja zorganizowana przez Antykorupcyjną Koalicję Organizacji Pozarządowych podsumowująca realizację obietnic wyborczych dotyczących przeciwdziałaniu korupcji. Warszawa.	15.10.2009 r.
12.	Forum Spółdzielczości Socjalnej. Kielce.	15.10.2009 r.
13.	IX Konwencja Ruchu przeciw Bezradności Społecznej. Warszawa.	17.10.2009 r.
14.	Konferencja naukowa zorganizowana przez Uniwersytet Jagielloński nt. „Świadomość niepełnosprawności – nowe wyzwania dla edukacji”. Kraków.	21-23.10.2009 r.
15.	Marsz Równości we Wrocławiu.	24.10.2009 r.
16.	VIII Warsztaty Legislacyjne nt. „Proces prawotwórczy – zasady i procedury a praktyka.” Sucha.	26-29.10.2009 r.
17.	Seminarium zorganizowane przez Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć w ramach projektu „Witaj w Polsce –	27.10.2009 r.

	wsparcie integracji obywateli państw trzecich przez pomoc prawną i przeciwdziałanie dyskryminacji". Kraków.	
18.	Udział Zastępcy RPO w uroczystościach pod pomnikiem Romów w Ułęży.	27.10.2009 r.
19.	Udział Zastępcy RPO w seminarium zorganizowanym przez Narodowy Bank Polski nt. „ Rola edukacji ekonomicznej we współczesnej Polsce”. Warszawa.	29.10.2009 r.
20.	Wykład zorganizowany przez Ogólnopolską Federację Stowarzyszeń Uniwersytetów Trzeciego Wieku nt. „Przestrzeganie praw osób starszych w Polsce”. Gliwice.	03.11.2009 r.
21.	Konferencja zorganizowana przez Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” nt. „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – system i ludzie”. Dębe.	03.11.2009 r.
22.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w zorganizowanej przez Centrum im. A. Smitha konferencji nt. „Kto ma rządzić Polską: aparaty partyjne czy konstytucyjne ośrodki władzy?”.Warszawa.	04.11.2009 r.
23.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w posiedzeniu sejmowej Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia poselskich projektów ustaw o zmianie Konstytucji RP.	05.11.2009 r.
24.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w uroczystej Galii VII edycji konkursu „Człowiek bez barier 2009” zorganizowanej przez Stowarzyszenie Przyjaciół Integracji pod patronatem Pani Prezydentowej M. Kaczyńskiej, merytorycznym patronatem Rzecznika oraz patronatem instytucjonalnym Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych. Warszawa.	05.11.2009 r.
25.	Konferencja międzynarodowa nt. „Ochrona Praw osób z niepełnosprawnością intelektualną – uregulowania prawne i praktyka w krajach Unii Europejskiej”, oraz spotkanie z Wojewodą Zachodniopomorskim. Szczecin.	05-07.11.2009 r.
26.	Seminarium Rady Rzecznika Praw Obywatelskich nt. „Czy można napisać wspólną historię europejską? Wspólna	06-08.11.2009 r.

	historia i różne wizje – Polska i jej sąsiedzi”. Nieborów.	
27.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w uroczystej odprawie wart pod Grobem Nieznanego Żołnierza w Warszawie z okazji Narodowego Święta Niepodległości.	11.11.2009 r.
28.	Udział Zastępcy RPO w Światowym Dniu Pamięci Ofiar Wypadków Drogowych w Zabawie.	15.11.2009 r.
29.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w dorocznej konferencji Przewodniczących Oddziałów Regionalnych i Komisji Polskiej Rady Ekumenicznej. Wykład Rzecznika nt. „Kościoły i mniejszości religijne w Polsce w działalności Rzecznika Praw Obywatelskich”. Warszawa.	16.11.2009 r.
30.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji zorganizowanej przez Kancelarię Prezydenta RP nt. „Korupcja – zagrożenie dla funkcjonowania demokracji”. Warszawa.	17.11.2009 r.
31.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji z okazji II rocznicy zaprzysiężenia rządu Donalda Tuska. Warszawa.	20.11.2009 r.
32.	Panel zorganizowany przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów nt. „Solidarność pokoleń – Dzieci”. Warszawa.	21.11.2009 r.
33.	Wykład Zastępcy RPO na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego nt. „Sąd a ombudsman jako organ ochrony prawnej”. Kraków.	21.11.2009 r.
34.	V Konferencja Federacji Specjalistycznych Towarzystw Pediatrycznych zorganizowana przez Polskie Towarzystwo Pediatryczne nt. „Czy Polska kocha swoje dzieci?”. Wrocław.	26-27.11.2009 r.
35.	Konferencja naukowa nt. „Mowa nienawiści vs. Wolność słowa – aspekty prawne i społeczne”. Poznań.	30.11.2009 r.
36.	Konferencja zorganizowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej podsumowująca realizację Projektu Systemowego pod nazwą „Akademia Aktywności Społecznej”. Oborniki Śląskie.	04.12.2009 r.
37.	Konferencja naukowa zorganizowana przez Fundacje	04.12.2009 r.

	Ormiańską - Koło Zainteresowania Kulturą Ormian nt. „Ormiański sąsiad”. Warszawa.	
38.	Obchody Międzynarodowego Dnia Praw Człowieka zorganizowane z inicjatywy Rzecznika Praw Obywatelskich Wykład prof. Jeremy Waldrona nt. „ Prawa Człowieka w myśli judeochrześcijańskiej” oraz wręczenie dorocznej nagrody RPO im. Pawła Włodkowica p. Annie Walentynowicz. Warszawa.	10.12.2009 r.
39.	Posiedzenie Rady Praw Obywatelskich Partnerstwa Wschodniego zorganizowane z inicjatywy Rzecznika.	10.12.2009 r.
40.	Debata zorganizowana w przez Rzecznika Praw Obywatelskich nt. ”Czego uczy nas pandemia grypy?”. Warszawa.	15.12.2009 r.
41.	Seminarium eksperckie nt. „Standardy funkcjonowania młodzieżowych ośrodków wychowawczych”. Teresin.	16.12.2009 r.
42.	Posiedzenie Sejmowej Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia rządowego projektu ustawy o ewidencji ludności.	16.12.2009 r.
43.	Posiedzenie Sejmowej Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych dot. oświaty mniejszości narodowych i etnicznych.	17.12.2009 r.
44.	„Wigilia dla potrzebujących” zorganizowana przez Rzecznika Praw Obywatelskich na placu przed Kościołem św. Anny w Warszawie.	19.12.2009 r.

Tabela 10. Współpraca międzynarodowa Rzecznika Praw Obywatelskich w IV kwartale 2009 r.

1.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w Zgromadzeniu Ogólnym Europejskiego Instytutu Ombudsmana. Florencja.	05.10.2009 r.
2.	Spotkanie Rzecznika z p. Zafirem Alizodą, Ombudsmanem Tadżykistanu.	07.10.2009 r.

3.	Spotkanie Rzecznika z J.E. Enokiem Nygaardem, Ambasadorem Norwegii w Polsce.	08.10.2009 r.
4.	Spotkanie zorganizowane przez Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Urząd Komitetu Integracji Europejskiej w ramach realizacji projektu „Wzmocnienie współpracy Ombudsmanów Polski i Ukrainy”, przedstawiono działania polskiego Ombudsmana w zakresie zadań Krajowego Mechanizmu Prewencji. Kijów.	12-15.10.2009 r.
5.	Spotkanie z przedstawicielami Biura Regionalnego Światowej Organizacji Zdrowia, prof. Verą L. da Costa e Silva i Iriną Morozową oraz wiceprzewodniczącą Obywatelskiej Koalicji „Tytoń albo Zdrowie” dr Małgorzatą Misiurą. Warszawa.	21.10.2009 r.
6.	Warsztaty dla przedstawicieli ombudsmanów Państw Partnerstwa Wschodniego zorganizowane przez Rzecznika wraz z Mediatorem Republiki Francuskiej w ramach programu polskiej pomocy zagranicznej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP. Warszawa.	22-25.10.2009 r.
7.	Konferencja 20-lecia Europejskiego Komitetu ds. Zapobiegania Torturom, Nieludzkiemu i Poniżającemu Traktowaniu oraz I Spotkanie Europejskich Krajowych Mechanizmów Prewencji ds. Zapobiegania Torturom zorganizowane przez Radę Europy. Strasburg.	05-06.11.2009 r.
8.	Udział Zastępcy RPO w 43 Sesji Komitetu Praw Ekonomicznych, Społecznych i Kulturalnych. Genewa.	05-06.11.2009 r.
9.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z grupą prawników z Azerbejdżanu.	10.11.2009 r.
10.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z przedstawicielami Pełnomocnika ds. Praw Człowieka Rady Najwyższej Republiki Ukrainy w ramach realizacji komponentu projektu „Wsparcie reform sektorowych na Ukrainie II pt. „Wzmocnienie współpracy Ombudsmanów Polski i Ukrainy”.	23-28.11.2009 r.
11.	Warsztaty zorganizowane przez Biuro OBWE i Ombudsmana Azerbejdżanu nt. Krajowego Mechanizmu Prewencji. Baku.	25-26.11.2009 r.

12.	Międzynarodowa Konferencja naukowa zorganizowana przez Ombudsmana Czech nt. „Przejrzystość administracji publicznej”. Brno.	25-28.11.2009 r.
13.	Uroczystość wręczenia przez Rzecznika Praw Obywatelskich odznaczenia państwowego Ombudsmanowi Czech. Praga.	26-29.11.2009 r.
14.	Wizyta w Biurze RPO grupy konstytucjonalistów z Tajwanu.	03.12.2009 r.
15.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji naukowej nt. „Okrągły Stół” nt. warunków osób zatrzymanych”. Bruksela.	07-08.12.2009 r.
16.	Wizytacja polskiego kontyngentu wojskowego w Afganistanie przeprowadzona przez Zastępcę RPO – kontrola przestrzegania praw obywatelskich polskich żołnierzy. Bagram.	14-19.12.2009 r.
17.	Wręczenie przez Rzecznika Praw Obywatelskich odznaczenia państwowego przyznanego przez Prezydenta RP Mediatorowi Republiki Francuskiej. Paryż.	17.12.2009 r.
18.	Udział Zastępcy RPO w spotkaniu dot. podsumowania projektów realizowanych we współpracy z Urzędem Komitetu Integracji Europejskiej – „Wsparcie reform sektorowych na Ukrainie II”. Kijów.	18.12.2009 r.

II. WYSTĄPIENIA O CHARAKTERZE GENERALNYM

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierował wystąpienia o charakterze generalnym do:

1. Prezesa Rady Ministrów (RPO-629216-I/09) z dnia 5 października 2009 r.
– w sprawie dopłat do przyszłorocznych emerytur ze środków Funduszu Rezerwy Demograficznej.

Przyjęty przez Radę Ministrów projekt ustawy budżetowej na 2010 rok przewiduje dopłatę do przyszłorocznych emerytur ze środków Funduszu Rezerwy Demograficznej. Fundusz ten został utworzony na podstawie ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych celem gromadzenia i pomnażania środków finansowych przeznaczonych na uzupełnianie niedoborów funduszu emerytalnego wynikających z przyczyn demograficznych. Niezwykle niepokojące jest, w obliczu prognoz demograficznych i występujących w praktyce trudności z zachowaniem właściwej dynamiki budowy Funduszu, proponowane przez Rząd tak szybko - w/w ustawa stanowi, iż uruchomienie środków Funduszu może nastąpić nie wcześniej niż w 2009 roku - sięgnięcie do tego „wentyla bezpieczeństwa” systemu emerytalnego. Środki odkładane na Fundusz miały być polisą dla starzejącego się społeczeństwa. Rzecznik podkreślił, iż wielkim wyzwaniem dla systemu finansów publicznych będzie rozwiązanie problemów będących wynikiem nieuchronnej zmiany relacji między liczbą ludności w wieku przed- i poprodukcyjnym w nadchodzących dwóch dekadach. Jednocześnie wyraził zaniepokojenie prognozowaną wielkością deficytu środków na świadczenia emerytalno-rentowe. Trudna sytuacja finansów publicznych zobowiązuje do podjęcia reform systemowych, które w przyszłości będą mogły przynieść pozytywne skutki społeczne. Rzecznik zwrócił się z prośbą o przedstawienie stanowiska w przedmiotowej sprawie.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (30.10.2009 r.) poinformował, że na uzupełnienie niedoboru Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w 2010 r. zostanie przeznaczona część środków z prywatyzacji, które wpłyną do Funduszu Rezerwy Demograficznej. Nie zostaną w żaden sposób naruszone środki Funduszu Rezerwy Demograficznej, które pochodzą z części składki emerytalnej przekazywanej do Funduszu. Na istotny wzrost wydatków FUS na emerytury i renty w 2010 r. w relacji do 2008 r. ma wpływ nie tylko przeprowadzona waloryzacja, ale także znaczący przyrost liczby wypłacanych emerytur z FUS. Na przewidywany wysoki deficyt FUS w 2010 r. wpłynie dodatkowo trudna sytuacja makroekonomiczna w 2010 r. W przypadku ukształtowania się przychodów i wydatków FUS na poziomie odmiennym od zakładanego, FUS może otrzymywać z budżetu państwa dotacje, w granicach określonych w ustawie budżetowej. Dodatkowym źródłem zabezpieczenia wypłat świadczeń emerytalno-rentowych, gwarantującym utrzymanie płynności FUS,

jest możliwość zaciągania przez FUS kredytów bankowych. Każdorazowe podpisanie umowy kredytowej poprzedzone jest uzyskaniem stosownej zgody Ministra Finansów. Zakład Ubezpieczeń Społecznych na bieżąco monitoruje płynność finansową FUS.

2. Ministra Zdrowia (RPO-630431-X/09) z dnia 5 października 2009 r. – w sprawie ograniczenia zaopatrzenia osób dorosłych w aparaty słuchowe obustronne.

Załącznik Nr 2 do rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu zaopatrzenia w wyroby medyczne będące przedmiotami ortopedycznymi oraz środki pomocnicze, zawierający wykaz świadczeń gwarantowanych z zakresu zaopatrzenia w środki pomocnicze wraz z określeniem poziomu, w tym limitu cen tych świadczeń i sposobu ich finansowania oraz warunków ich realizacji, wymienia - w przypadku osób dorosłych - aparat słuchowy na przewodnictwo powietrza lub kostne przy jednostronnym lub obustronnym ubytku słuchu i stanowi, że podwójne protezowanie dotyczy osób czynnych zawodowo. Ograniczenie w rozporządzeniu zaopatrzenia osób dorosłych w aparaty słuchowe obustronne do osób czynnych zawodowo przemawia za dyskryminacją pozostałych świadczeniobiorców, w tym głównie emerytów i rencistów, w dostępie do tego rodzaju środków pomocniczych zaleconych przez upoważnionego lekarza przy obustronnym ubytku słuchu. Ograniczenie to nie znajduje uzasadnienia w treści upoważnienia do wydania powyższego rozporządzenia, wynikającego z art. 31d ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 25 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz ustawy o cenach. Wątpliwości budzi również zróżnicowanie limitów cen świadczeń w zależności od wieku świadczeniobiorcy. Rzecznik zwrócił się z prośbą o zajęcie stanowiska w powyższej sprawie oraz podjęcie działań w kierunku wyeliminowania sygnalizowanych nieprawidłowości.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (26.10.2009 r.) poinformował, że w dniu 16 października 2009 r. Minister Zdrowia wysłał projekt rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 sierpnia 2009 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu zaopatrzenia w wyroby medyczne będące przedmiotami ortopedycznymi oraz środki pomocnicze, do Agencji Oceny Technologii Medycznych celem przygotowania rekomendacji dla świadczeń opieki zdrowotnej zamieszczonych w załącznikach do przedmiotowego projektu, które zawierają wykaz świadczeń gwarantowanych z zakresu zaopatrzenia w wyroby medyczne będące przedmiotami ortopedycznymi oraz środki pomocnicze wraz z określeniem poziomu, w tym limitu cen tych świadczeń oraz sposobu ich finansowania, a także warunków ich realizacji. W przedmiotowym projekcie wyrażenie „czynny zawodowo” zostało wykreślone i zostały zaproponowane takie zapisy, które umożliwiłyby zaopatrzenie w aparaty słuchowe osób z ubytkiem obustronnym. Po uzyskaniu pozytywnej opinii Rady Konsultacyjnej Agencji Oceny Technologii Medycznych przedmiotowy projekt rozpocznie bieg legislacyjny i

podczas konsultacji społecznych zostanie przekazany do Rzecznika Praw Obywatelskich celem przedstawienia opinii w przedmiotowej sprawie.

3. Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (RPO-588414-III/08) z dnia 5 października 2009 r. – w sprawie określania wymagań kwalifikacyjnych oraz warunków płacy dla pracowników samorządowych zatrudnionych na podstawie umowy o pracę.

Wyjaśnienia udzielone przez Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w piśmie z dnia 28 sierpnia 2009 r., będące odpowiedzią na wcześniejsze wystąpienie Rzecznika w przedmiotowej sprawie, nie usunęły wszystkich wątpliwości. Rzecznik podkreślił, iż aby regulamin wynagradzania można było uznać jako porozumienie pomiędzy związkiem zawodowym i pracodawcą, a tym samym jako źródło prawa (autonomiczne źródło prawa pracy), ustawodawca zwykły powinien dopuścić zakładową organizację związkową do uzgodnienia jego treści z pracodawcą, tak jak czynią to przepisy Kodeksu pracy. Wymóg ten wynika również z art. 30 ust. 5 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych. W świetle powyższego brak jest podstaw do uznania, że regulaminy wynagradzania wydawane na podstawie art. 39 ustawy o pracownikach samorządowych można zaliczyć do źródeł prawa (autonomicznych źródeł prawa pracy), ponieważ - z uwagi na tryb ich wydawania - nie mają one umocowania w katalogu konstytucyjnie określonych źródeł prawa. Rzecznik zwrócił się z prośbą o ponowne rozpatrzenie przedmiotowej sprawy.

Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (21.10.2009 r.) podtrzymał swoje stanowisko wyrażone w piśmie z dnia 28 sierpnia 2009 r. Brzmienie art. 39 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych nie pozostawia wątpliwości, iż regulaminy wynagradzania są obligatoryjne w jednostkach samorządu terytorialnego, w zakresie wskazanym w tym przepisie. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów reprezentuje stanowisko, iż w zakresie nieuregulowanym w ustawie o pracownikach samorządowych mają zastosowanie odpowiednie przepisy Kodeksu pracy, w tym również art. 77² § 4 - obowiązek uzgodnienia regulaminu wynagradzania przez pracodawcę z funkcjonującą u niego organizacją związkową. Reasumując, ustawa o pracownikach samorządowych nadała regulaminom wynagradzania ustalany w jednostkach samorządu terytorialnego charakter stałego, docelowego źródła prawa, funkcjonującego obok ww. ustawy oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 marca 2009 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych.

4. Ministra Infrastruktury (RPO-608055-IV/09) z dnia 5 października 2009 r. – w sprawie wymogu ogłaszania w wyciągu z centralnych rejestrów rzeczoznawców majątkowych, pośredników w obrocie nieruchomościami oraz zarządców nieruchomości informacji o adresie zamieszkania oraz wykształceniu.

Do Rzecznika napływają liczne skargi rzeczoznawców majątkowych, pośredników w obrocie nieruchomościami oraz zarządców nieruchomości zaniepokojonych wymogiem ogłaszania na stronach internetowych Ministerstwa Infrastruktury oraz w

Dzienniku Urzędowym Ministra Infrastruktury wyciągów z rejestrów, o których mowa w art. 193 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, zawierających dane o charakterze osobowym. Zdaniem wnioskodawców wyciąg z właściwych rejestrów, podlegający ogłoszeniu, zawiera zbyt szeroki katalog niezbędnych danych osób uprawnionych. W szczególności dane precyzujące rodzaj zdobytego wykształcenia, tj. średniego lub wyższego - w ocenie skarżących – niesłusznie uprzywilejowują kategorię podmiotów legitymujących się wyższym wykształceniem. Przedmiot zastrzeżeń stanowi również publikowanie informacji dotyczących adresu zamieszkania. W ocenie Rzecznika zakres niezbędnych danych znajdujących się w wyciągu z rejestrów omawianych kategorii podmiotów, jak również szczegółowość tych danych nasuwa wątpliwości w odniesieniu do tzw. autonomii informacyjnej, zawartej w art. 51 ust. 2 Konstytucji RP. Zgodnie z treścią powyższego przepisu, władze publiczne nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym. Aktualnie ukształtowany ustawowy obowiązek ogłaszania w wyciągu z właściwego rejestru informacji w przedmiocie wykształcenia może, zdaniem Rzecznika, naruszać wolność prowadzenia działalności gospodarczej na równych zasadach. Rzecznik zwrócił się z prośbą o zajęcie stanowiska w poruszonych kwestiach.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury (10.11.2009 r.) zgodził się ze stanowiskiem Rzecznika, że brak informacji o wykształceniu nie powinien wpłynąć na trudności z ustaleniem, czy konkretna osoba posiada prawo wykonywania zawodu rzeczoznawcy majątkowego, pośrednika w obrocie nieruchomościami lub zarządcy nieruchomości. W związku z powyższym, przy najbliższej nowelizacji przepisów ustawy o gospodarce nieruchomościami resort zaproponuje stosowną poprawkę polegającą na rezygnacji z umieszczenia w wyciągach z centralnych rejestrów informacji o wykształceniu osoby uprawnionej. Natomiast zamieszczenie w rejestrze informacji o adresie jest niezbędne, ze względu na umożliwienie obywatelowi sprawdzenia informacji o osobach posiadających uprawnienia lub licencje zawodowe. Wydaje się jednak, że rejestr powinien zawierać informacje o miejscu prowadzenia tej działalności, zamiast adresu zamieszkania osoby uprawnionej. Powyższa zmiana zostanie przeprowadzona w najbliższym czasie.

5. Ministra Finansów (RPO-627124-III/09) z dnia 6 października 2009 r. – w sprawie zasad przeprowadzania konkursu na stanowisko dyrektora izby skarbowej i naczelnika urzędu skarbowego.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 21 czerwca 1996 r. o urzędach i izbach skarbowych, dobór kandydatów na stanowisko dyrektora izby skarbowej i naczelnika urzędu skarbowego jest dokonywany w drodze konkursu. Ustawa dopuszcza jednocześnie możliwość powołania na wyżej wymienione stanowiska osoby bez przeprowadzenia konkursu, gdy dwa kolejne konkursy nie wyłonią kandydata oraz gdy minister właściwy do spraw finansów publicznych nie powoła kandydata

wyłonionego w drodze konkursu, jeżeli żaden z kandydatów nie gwarantuje obiektywnego wypełniania obowiązków. Ustawa nie precyzuje jednak, w jaki sposób następuje powzięcie przez ministra przekonania o braku gwarancji obiektywnego wykonywania obowiązków i w jakim trybie następuje zawiadomienie o tym uczestnika konkursu wpisanego na listę osób przedstawianą ministrowi, a w ślad za tym nie określa przysługującej uczestnikowi konkursu drogi odwoławczej.

Ta niedookreśloność przepisów powoduje, że osoba wpisana na listę kandydatów, niezatrudniona jednak na stanowisku objętym konkursem, pozbawiona jest środków prawnych umożliwiających kontrolę odmowy jej powołania przez ministra, z uwagi na brak gwarancji obiektywnego wypełniania obowiązków. W szczególności nie istnieje prawna możliwość sprawdzenia, czy nabór odbył się z zachowaniem reguł określonych w art. 60 Konstytucji RP, zapewniającym równość szans dla osób podejmujących starania o pełnienie funkcji w służbie publicznej. Brak odpowiednich procedur kontrolnych i odwoławczych może stanowić istotną przeszkodę w stosowaniu przyjętych reguł, a tym samym naruszać konstytucyjny wymóg traktowania starających się o dostęp do stanowisk objętych konkursem na jednakowych zasadach. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (06.11.2009 r.) poinformował, że obowiązujące przepisy dotyczące trybu powoływania na stanowiska naczelników urzędów skarbowych w sposób optymalny godzą interesy zarówno przystępujących do konkursów kandydatów, jak również pozwalają Ministrowi Finansów dokonać doboru spośród osób spełniających niezbędne na tym stanowisku kryteria najlepszych kandydatów, które we właściwy sposób wykonywać będą nałożone na ten organ zadania. Stwierdził ponadto, iż zawarcie w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 14 lipca 2008 r. w sprawie trybu powołania komisji i przeprowadzania konkursu na stanowisko dyrektora izby skarbowej i naczelnika urzędu skarbowego unormowań dotyczących środków odwoławczych od decyzji Ministra Finansów dotyczącej niepowołania na stanowisko naczelnika urzędu skarbowego, nie mieściłoby się w granicach delegacji ustawowej zawartej w art. 5 ust. 5d pkt 1-3 ustawy z dnia 21 czerwca 1996 r. o urzędach i izbach skarbowych.

6. Ministra Infrastruktury (RPO-612085-V/09) z dnia 6 października 2009 r. – w sprawie wątpliwości dotyczących przepisu ustawy o gospodarce nieruchomościami, nakładającego na osoby bliskie pierwotnego nabywcy obowiązek zwrotu kwoty równej udzielonej bonifikacie w sytuacji, gdy osoba bliska dokonuje zbycia nieruchomości lokalowej przed upływem 5 lat od dnia pierwotnego nabycia.

W związku z wpływającymi wnioskami Rzecznik zasygnalizował wątpliwości pojawiające się na tle art. 68 ust. 2b ustawy o gospodarce nieruchomościami, czy powyższy przepis należy interpretować w ten sposób, że osoba bliska, która zbyła lub wykorzystwała nieruchomość na inne cele niż cele uzasadniające udzielenie bonifikaty, w przypadku nieruchomości stanowiącej lokal mieszkalny, przed upływem 5 lat, licząc od dnia pierwotnego nabycia, zawsze jest zobowiązana do zwrotu kwoty równej

udzielonej bonifikacie po jej waloryzacji, tzn. nie znajdują w tym przypadku zastosowania wyjątki określone w art. 68 ust. 2a, czy też należy przedmiotową regulację odczytywać łącznie z wyjątkami określonymi w art. 68 ust. 2a. W ocenie Rzecznika treść art. 68 ust. 2 b należy odczytywać w ten sposób, iż osoba bliska pierwotnego nabywcy ma prawo uwolnić się od obowiązku zwrotu bonifikaty, w sytuacji, w której spełnia warunki określone w art. 68 ust. 2a. Próba interpretacji woli ustawodawcy prowadząca do wniosku, iż z określonych w art. 68 ust. 2a ustawy wyjątków może korzystać, nie narażając się na obowiązek zwrotu kwoty równej udzielonej bonifikacie po jej waloryzacji, jedynie nabywca pierwotny nieruchomości stanowiącej lokal mieszkalny, będącej uprzednio własnością jednostki samorządu terytorialnego bądź Skarbu Państwa, wskazywałaby na naruszenie wyrażonej w art. 32 Konstytucji RP zasady równości. Rzecznik zwrócił się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury (13.11.2009 r.) poinformował, że zastosowanie literalnej wykładni przepisu art. 68 ust. 2b ustawy o gospodarce nieruchomościami nie pozwala na podzielenie poglądu Rzecznika, iż przepis ten mógłby być odczytywany rozszerzająco, czyli jako obejmujący również osoby bliskie pierwotnego nabywcy lokalu. Stosowanie wykładni rozszerzającej reżim prawny przepisu art. 68 ust. 2a ustawy o gospodarce nieruchomościami nie wydaje się ponadto uzasadnione, ze względu na obowiązek należytego wypełnienia woli ustawodawcy, dotyczącej zabezpieczenia prawidłowej i racjonalnej gospodarki publicznymi zasobami nieruchomości.

7. Komendanta Głównego Policji oraz Prokuratora Krajowego (RPO-629577-II/09) z dnia 7 października 2009 r. – w sprawie nadużywania przymusu bezpośredniego i przekraczania uprawnień przez funkcjonariuszy Policji.

W związku z publikacją prasową zamieszczoną w tygodniku „Polityka” z dnia 19 września 2009 r. pt. „Ofiary Szeryfów”, z której treści wynika, że nadużywanie przez funkcjonariuszy Policji środków przymusu bezpośredniego i przekraczanie uprawnień pozostaje bez właściwej reakcji, Rzecznik zwrócił się do Komendanta Głównego Policji z prośbą o ustosunkowanie się do przedstawionego problemu oraz udzielenie informacji dotyczącej ilości postępowań dyscyplinarnych prowadzonych w tego typu sprawach w roku 2008 r., w szczególności, ile z prowadzonych spraw zakończyło się potwierdzeniem przekraczania uprawnień przez funkcjonariuszy Policji. W wystąpieniu do Prokuratora Krajowego Rzecznik zwrócił się o udzielenie informacji dotyczącej ilości postępowań karnych prowadzonych w tego typu sprawach w roku 2008 r., w szczególności, ile z prowadzonych spraw zakończyło się wniesieniem aktu oskarżenia przeciwko funkcjonariuszom Policji oraz skazaniem.

Zastępca Prokuratora Generalnego (10.11.2009 r.) poinformował o stanie postępowań opisanych w publikacji prasowej, jak również o działaniach podejmowanych przez prokuraturę w związku z przestępstwami dokonywanymi przez funkcjonariuszy Policji. Przedstawione w odpowiedzi dane liczbowe dotyczą

wszystkich kategorii przestępstw popełnionych przez funkcjonariuszy i pracowników cywilnych Policji zarówno w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych, jak i poza służbą. Prokuratura nie dysponuje bowiem danymi statystycznymi pozwalającym na wyodrębnienie spraw dotyczących przypadków przekraczania uprawnień przez funkcjonariuszy Policji, poprzez nadużywanie środków przymusu bezpośredniego. Prokuratura Krajowa nie dysponuje też danymi statystycznymi obrazującymi sposób załatwienia w sądzie spraw zakończonych skierowaniem aktów oskarżenia i wniosków o warunkowe umorzenie postępowania. Biuro Postępowania Przygotowawczego Prokuratury Krajowej wspólnie z Biurem Spraw Wewnętrznych Komendy Głównej Policji wypracowało stałe formy współpracy, które mają na celu usprawnienie postępowań przygotowawczych prowadzonych w tych sprawach.

Komendant Główny Policji (24.11.2009 r.) poinformował o czynnościach Policji prowadzonych w poszczególnych sprawach poruszonych w artykule prasowym. Przedstawił ponadto zestawienie spraw karnych przeciwko policjantom o czyny wyczerpujące jednocześnie znamiona przewinień dyscyplinarnych za okres od 1 stycznia 2008 r. do 31 grudnia 2008 r.

8. Ministra Zdrowia (RPO-608835-X/09) z dnia 9 października 2009 r. – w sprawie kontynuowania leczenia na oddziałach pediatrycznych szpitali, osób, które ukończyły 18 rok życia.

Po zapoznaniu się z treścią artykułu pt. „O małym Piotрку, który nie mieści się w przepisach” zamieszczonym w „Gazecie Wyborczej” z dnia 7 lutego 2009 r., Rzecznik podjął postępowanie wyjaśniające w sprawie kontynuowania leczenia na oddziałach pediatrycznych szpitali, osób, które ukończyły 18 rok życia, lecz ze względów medycznych powinny być nadal hospitalizowane na pediatrii i nadal pozostawać pod opieką pediatrów. Brak odpowiednich regulacji w omawianej sprawie w przepisach powszechnie obowiązującego prawa może wpływać na decyzje oddziałów/szpitali pediatrycznych, a następnie oddziałów wojewódzkich Narodowego Funduszu Zdrowia, o kierowaniu dorosłych pacjentów do innych szpitali, pomimo wskazań do ich leczenia na oddziale pediatrycznym. Rzecznikowi znane są przypadki kierowania takich pacjentów przez szpitale dla dorosłych ponownie do oddziałów/szpitali pediatrycznych z powołaniem się na niemożność zapewnienia odpowiedniej opieki lekarskiej i pielęgniarskiej. Sytuacja ta jest nie do przyjęcia z punktu widzenia praw pacjenta. Rzecznik zwrócił się z prośbą o poinformowanie o stanowisku w tej materii oraz o działaniach i zamierzeniach resortu zdrowia w kwestii rozwiązania tego problemu.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (04.11.2009 r.) poinformował, że przepisy prawne stwarzają możliwość leczenia na oddziałach pediatrycznych osób, które ukończyły 18 rok życia, na drodze indywidualnej zgody Dyrektorów Oddziałów Wojewódzkich Narodowego Funduszu Zdrowia. Propozycja uregulowania w przepisach powszechnie obowiązujących zagadnienia związanego z kontynuowaniem leczenia na oddziale pediatrycznym osoby, która ukończyła 18 rok życia nie znajduje

uzasadnienia, ponieważ każdorazowe przyjęcie osoby dorosłej na oddział pediatryczny musi być poparte merytorycznym uzasadnieniem wynikającym ściśle ze stanu zdrowia pacjenta.

9. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-629584-I/09) z dnia 9 października 2009 r. – w sprawie obowiązku zakupu nowych podręczników dla uczniów I klas szkół podstawowych i gimnazjów.

Do Rzecznika kierowane są listy rodziców zbulwersowanych obowiązkiem zakupu nowych podręczników dla uczniów I klas szkół podstawowych i gimnazjów, co dla wielu z nich stanowi znaczne obciążenie finansowe. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół nakłada na uczniów I klas szkół podstawowych i gimnazjalnych stosowanie od roku szkolnego 2009/2010 wyłącznie podręczników z nową podstawą programową.

Poważne wątpliwości Rzecznika budzi obligatoryjność używania wyłącznie nowych podręczników, bez możliwości wykorzystania dotychczasowych z wprowadzeniem koniecznych korekt związanych z nową podstawą programową, w przypadkach, gdy jest to możliwe. Pewną pomoc dla najuboższych z pewnością przyniesie realizacja rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy finansowej uczniom na zakup podręczników. Rozporządzenie to jednak wprowadza progi dochodowe i progi wysokości pomocy, co wydaje się naturalne, ale także progi dotyczące ilości uczniów, którzy mogą otrzymać pomoc. To rozwiązanie wydaje się wielce dyskusyjne, gdyż może doprowadzić do sytuacji, w której część osób uprawnionych do pomocy ze względu na niskie dochody w rodzinie, pomocy tej nie dostanie z uwagi na ustalony w rozporządzeniu maksymalny próg 10% uczniów w gminie. Rzecznik poprosił o ustosunkowanie się do poruszonych zagadnień.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej (27.10.2009 r.) poinformował, że w roku szkolnym 2009/2010 uczniowie klas I szkoły podstawowej i klas I gimnazjum objęci zostali reformą programową. Spowodowało to konieczność przygotowania nowych programów nauczania i podręczników. W 2009 r. uchwała Rady Ministrów wprowadzająca Rządowy program pomocy uczniom w 2009 r. - „Wyprawka szkolna” w porównaniu z 2008 r. została podjęta stosunkowo wcześniej, tj. 27 kwietnia 2009 r. (równoległe z rozporządzeniem), co umożliwiło dyrektorom szkół oraz organom prowadzącym szkoły dokładne zapoznanie się oraz poinformowanie wszystkich zainteresowanych o kryteriach i sposobie uzyskania dofinansowania.

Program zakłada dofinansowanie 24% ogółu uczniów (w rocznikach wymienionych w programie). Jest to próg ustalony na podstawie danych o liczbie dzieci uczestniczących w programach o podobnym charakterze w poprzednich latach. W tym roku szkolnym pomoc w ramach programu „Wyprawka szkolna” otrzyma ponad 550 tys. uczniów. Do 21 września 2009 r. z programu skorzystało 51% uczniów. Podobnie jak w latach poprzednich obowiązywania programu wszyscy uczniowie spełniający

kryterium dochodowe programu, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej, otrzymają pomoc w formie dofinansowania zakupu podręczników. Wolne środki zarezerwowane dla szkół, do których wpłynęło mniej wniosków mogły być przekazane innym na terenie gminy, tak aby żadne dziecko wymagające pomocy i spełniające kryteria programu nie zostało pozbawione pomocy.

10. Ministra Zdrowia (RPO-595494-XVIII/08) z dnia 12 października 2009 r. – w sprawie konieczności uregulowania zapewnienia dostępu do dokumentacji medycznej pacjentów prywatnych gabinetów lekarskich, które zaprzestały działalności.

Na kanwie sprawy prowadzonej przez Rzecznika, dotyczącej czasowego zawieszenia prawa do wykonywania zawodu jednego z lekarzy, co w konsekwencji doprowadziło do zamknięcia jego prywatnego gabinetu lekarskiego, ujawnił się ogólny problem zapewnienia pacjentom dostępności, zabezpieczenia oraz zarchiwizowania dokumentacji z prywatnych gabinetów lekarskich, które zaprzestały działalności. Naczelna Izba Lekarska, w celu uporządkowania przedmiotowej kwestii, przyjęła Stanowisko Nr 75/04/IV z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie sposobu postępowania z dokumentacją medyczną, prowadzoną przez lekarza udzielającego świadczeń zdrowotnych poza zakładami opieki zdrowotnej w przypadku jego śmierci. Według tego stanowiska dokumentacja medyczna, prowadzona przez lekarza udzielającego świadczeń zdrowotnych poza zakładami opieki zdrowotnej, w przypadku jego śmierci powinna być przechowywana w okręgowej izbie lekarskiej, której lekarz był członkiem. Powyższe stanowisko zostało zgłoszone przez Prezydium Naczelnej Izby Lekarskiej do projektu uprzedniej nowelizacji ustawy o zawodzie lekarza i lekarza dentystry. Postulowano w nim, aby przechowywanie takiej dokumentacji przez okręgowe izby lekarskie było finansowane z budżetu państwa. Jednakże przedmiotowy projekt ustawy został uchwalony z pominięciem przepisów dotyczących kwestii przechowywania dokumentacji medycznej po śmierci lekarza udzielającego świadczeń poza zakładem opieki zdrowotnej, utracie uprawnień do wykonywania zawodu albo likwidacji jego gabinetu. Rzecznik zwrócił się o wyrażenie stanowiska w przedstawionej sprawie, zwłaszcza w zakresie potrzeby wprowadzenia stosownych regulacji prawnych w omówionym zakresie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (28.10.2009 r.) poinformował, że w Ministerstwie Zdrowia trwają prace nad przygotowaniem projektu nowego rozporządzenia w sprawie dokumentacji medycznej, na podstawie upoważnienia zawartego w art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta. W projekcie uwzględnione zostaną postulaty uregulowania kwestii postępowania z dokumentacją medyczną prowadzoną przez lekarza w ramach praktyki lekarskiej, w przypadku jego śmierci. Proponuje się nałożenie obowiązku przejścia dokumentacji medycznej w takich przypadkach na właściwą okręgową izbę lekarską, która będzie informować pacjentów o możliwości odebrania dokumentacji medycznej prowadzonej przez zmarłego lekarza, a następnie wydawać ją zgłaszającym

się pacjentom. W izbie będzie przechowywana przez wymagany prawem okres tylko ta dokumentacja, po którą nie zgłosił się uprawniony podmiot. Analogicznie uregulowane zostało postępowanie z dokumentacją pielęgniarki i położnej, w przypadku jej śmierci. Projekt rozporządzenia zostanie w najbliższym czasie przekazany do uzgodnień i konsultacji społecznych.

11. Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-628272-IX/09) z dnia 13 października 2009 r. – w sprawie nieterminowego wypłacania funkcjonariuszom Policji dodatkowych świadczeń pieniężnych.

Do Rzecznika zwrócili się funkcjonariusze Policji w sprawie nieterminowych wypłat należnych świadczeń, w szczególności: dopłaty do wypoczynku, równoważnika za brak lokalu mieszkalnego, zwrotu kosztów dojazdu, równoważnika za posiłki profilaktyczne oraz za przysługujące raz w roku przejazdy. Rzecznik podkreślił w wystąpieniu, iż niewypłacanie funkcjonariuszom Policji dodatkowych świadczeń w terminie stanowi niebezpieczny precedens. Policjanci pełnią swoją służbę w interesie państwa i obywateli zapewniając bezpieczeństwo i porządek prawny społeczeństwu. Jednak oni sami ani ich rodziny nie mogą od państwa oczekiwać należnych im z mocy ustawy świadczeń. Dlatego też Rzecznik zwrócił się z prośbą o wyjaśnienie, czy zaległe świadczenia wypłacane są policjantom wraz z odsetkami za zwłokę.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (30.10.2009 r.) poinformował, że terminowe zaspokojenie wszystkich roszczeń finansowych policjantów, w obecnych uwarunkowaniach ekonomicznych kraju i Policji, nie jest możliwe. Niemniej jednak kierownictwo MSWiA oraz Policji czyniło i nadal będzie czynić starania, aby w możliwie najwyższym stopniu zabezpieczyć i uruchamiać środki na wypłatę świadczeń. Dowodem powyższego jest uzyskanie dodatkowych środków przyznanych decyzją Ministra Finansów z dnia 6 października 2009 r. w ramach rezerwy celowej. Czynione są starania o uruchomienie dodatkowych środków finansowych celem całkowitej spłaty zobowiązań wobec policjantów w 2009 roku. Priorytetem jest, aby na koniec 2009 r. wszystkie świadczenia przysługujące w tym roku policjantom były im wypłacone w pełnej wysokości.

12. Ministra Obrony Narodowej (RPO-631037-IX/09) z dnia 13 października 2009 r. – w sprawie regulacji prawnych dotyczących wypłaty dodatków specjalnych dla żołnierzy zawodowych.

Podczas spotkań pracowników Biura Rzecznika z żołnierzami zawodowymi wielokrotnie poruszane były problemy związane z wypłatą dodatków specjalnych. Stosownie do art. 80 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych żołnierze zawodowi otrzymują jako dodatek do uposażenia zasadniczego dodatek specjalny – za szczególne właściwości lub warunki pełnienia zawodowej służby wojskowej. W myśl art. 80 ust. 6 ustawy o służbie

wojskowej żołnierzy zawodowych Minister Obrony Narodowej, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy, określi, w drodze rozporządzenia, szczególne warunki otrzymywania dodatków do uposażenia zasadniczego oraz ich wysokość. Rozporządzenie powinno przede wszystkim określić szczególne właściwości lub warunki pełnienia służby wojskowej uprawniające żołnierzy zawodowych do otrzymywania dodatku, o którym mowa w art. 80 ust. 1 pkt 1 tej ustawy. We wskazanym upoważnieniu ustawodawca powielił treść art. 80 ust. 1 pkt 1, nie udzielając bliższych wskazówek, jakie okoliczności powinien uwzględnić normodawca określając w rozporządzeniu szczególne właściwości lub warunki pełnienia zawodowej służby wojskowej uzasadniające przyznanie dodatku specjalnego.

W ocenie Rzecznika art. 80 ust. 6 ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych jest niezgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP, gdyż nie zawiera wystarczająco precyzyjnych wskazówek dla organu wydającego rozporządzenie, określających, na podstawie jakich kryteriów organ ten powinien określić szczególne właściwości lub warunki pełnienia zawodowej służby wojskowej. Rzecznik zwrócił się z prośbą o rozważenie powyższych uwag oraz ewentualne podjęcie działań w celu zmiany krytykowanego stanu prawnego.

Minister Obrony Narodowej (12.11.2009 r.) nie zgodził się ze stanowiskiem przedstawionym w wystąpieniu Rzecznika i stwierdził, że przyjęte rozwiązanie odpowiada wymogom określonym w art. 92 ust. 1 Konstytucji.

13. Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (RPO-629149-III/09) z dnia 13 października 2009 r. – w sprawie przedłużającego się postępowania w sprawach o przyznanie świadczeń ze zreformowanego systemu emerytalnego.

Do Rzecznika wpływają skargi na przedłużające się postępowanie w sprawach o przyznanie świadczeń ze zreformowanego systemu emerytalnego. Z otrzymanych wyjaśnień wynika, że okres oczekiwania na decyzję zdecydowanie przekracza 2 miesiące oraz że sytuacja taka spowodowana jest przyjętym w ZUS rozwiązaniem, zgodnie z którym tylko wytypowane oddziały (12 w skali kraju) zostały upoważnione do wydawania takich decyzji. Opisana sytuacja może doprowadzić do zwiększenia ilości odwołań kierowanych przez zainteresowanych do sądów na podstawie art. 83 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Przepis ten daje takie uprawnienie w razie niewydania decyzji w terminie 2 miesięcy, licząc od dnia zgłoszenia wniosku. Ponadto opóźnienie w przyznaniu lub wypłacie świadczenia, będące następstwem okoliczności obciążających ZUS, w świetle art. 85 ust. 1 tej ustawy rodzi konieczność wypłaty odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Może to doprowadzić do dodatkowego obciążenia kosztów działania ZUS. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się z prośbą o przedstawienie stanowiska w tej sprawie.

Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (30.10.2009 r.) poinformował, że przedłużający się proces legislacyjny nad ustawami z dnia 21 listopada 2008 r. o

emeryturach kapitałowych i z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, które wprowadzały również zmiany w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, uniemożliwił Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych zbudowanie, przetestowanie i wdrożenie oprogramowania w pełni wspomagającego ustalanie świadczeń ze zreformowanego systemu. W tej sytuacji w końcu grudnia 2008 r. ZUS był zmuszony wdrożyć oprogramowanie prototypowe o niepełnej funkcjonalności oraz przyjąć tymczasowe rozwiązania organizacyjne, co umożliwiło obsługę wniosków o świadczenia według zreformowanych zasad już od początku stycznia 2009 r. Istotnie, kumulacja nowych zadań spowodowała opóźnienia w wydawaniu decyzji, niemniej terminowość załatwiania wniosków o świadczenia jest monitorowana na bieżąco i w razie zagrożenia ich terminowego załatwienia podejmowane są odpowiednie działania. Z informacji uzyskanych z oddziałów ZUS wynika, iż dotychczas nie wpłynęło żadne odwołanie do sądu, w trybie art. 83 ust. 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Od września 2009 r. emerytury według zreformowanych zasad są przyznawane przez 23 oddziały ZUS, a od stycznia 2010 r. obsługa wniosków o świadczenia z systemu zreformowanego odbywać będzie się we wszystkich oddziałach ZUS.

14. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-606048-III/09) z dnia 13 października 2009 r. – w sprawie odmawiania osobom ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy przyznania prawa do świadczenia ze względu na niewykazanie 5-letniego okresu ubezpieczenia przypadającego w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy.

Do Rzecznika wpływają skargi od osób ubiegających się o rentę z tytułu niezdolności do pracy, posiadających udowodniony odpowiednio długi okres ubezpieczenia (20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn), którym organy rentowe odmawiają przyznania prawa do świadczenia ze względu na brak wykazania 5-letniego okresu ubezpieczenia przypadającego w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy.

Sąd Najwyższy w uchwale składu 7 sędziów z dnia 23 marca 2006 r. (I UZP 5/05) stwierdził, że renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy (art. 57 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych), bez potrzeby wykazywania przewidzianego w art. 58 ust. 2 tej ustawy pięcioletniego okresu składkowego i nieskładkowego przypadającego w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy. Linia orzecznicza w przedmiotowej sprawie jest jednolita i zgodna z przyjętą przez Sąd Najwyższy w powyższej uchwale wykładnią przepisów ustawy emerytalnej. Nie zawsze jednak ubezpieczony korzysta z

przysługującego prawa odwołania się od odmownej decyzji organu rentowego do sądu. Badając takie sprawy Rzecznik uzyskał ze strony organów rentowych oraz ZUS wyjaśnienia, że podmioty te nie respektują przyjętej przez Sąd Najwyższy w powołanej uchwale wykładni art. 57 ust. 2 ustawy emerytalnej uznając, że takie rozstrzygnięcie nie znajduje potwierdzenia w aktualnym stanie prawnym oraz że przyjęcie takiego stanowiska spotkało się z akceptacją Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Rzecznik zwrócił się z prośbą o przedstawienie stanowiska w tej sprawie.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (29.10.2009 r.) poinformowała, że w jej przekonaniu brak uzasadnienia do przychylenia się do postanowień uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2006 r. (sygn. akt I UZP 5/05) i zalecenia Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych jej stosowania. Zgodnie z obecnym stanem prawnym każda osoba, która stała się niezdolna do pracy po ukończeniu 30 roku życia musi udowodnić, że w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy posiada przynajmniej 5-letni staż ubezpieczeniowy. Warunek ten musi spełnić zarówno osoba, która ma jedynie 5-letni, a więc minimalny wymagany okres, jak i ta, która ma 20 lub 25-letni staż ubezpieczeniowy. Taka konstrukcja przepisów gwarantuje, że renta z tytułu niezdolności do pracy nie straci swego ubezpieczeniowego charakteru. Podobne, a w niektórych przypadkach nawet bardziej restrykcyjne uwarunkowania prawa do renty obowiązują także w innych krajach Europy. Zawsze wymagany jest określony staż ubezpieczeniowy w okresie bezpośrednio poprzedzającym wystąpienie ryzyka ubezpieczeniowego, jakim jest utrata zdolności do pracy. Obecnie trwają analizy zasadności nowelizacji przepisów w kierunku odstąpienia od stosowania przepisu art. 58 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wobec osób całkowicie niezdolnych do pracy, legitymujących się odpowiednio długim okresem ubezpieczenia. Złagodzenie przepisów w tym zakresie musiałoby jednak zapewnić utrzymanie związku prawa do renty z odpowiednio długim okresem opłacania składek do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

15. Ministra Finansów (RPO-597200-VI/08) z dnia 14 października 2009 r. – w sprawie potrzeby wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego dotyczącego zasad zwalniania podatników z obowiązku prowadzenia ewidencji obrotu i kwot podatku przy zastosowaniu kas rejestrujących.

W dniu 16 lipca 2009 r. Trybunał Konstytucyjny rozpoznał wniosek Rzecznika dotyczący zasad zwalniania podatników z obowiązku prowadzenia ewidencji obrotu i kwot podatku przy zastosowaniu kas rejestrujących. Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 111 ust. 7 pkt 3 w związku z art. 111 ust. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług jest niezgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji. W ocenie Trybunału użyte w kwestionowanych przepisach sformułowania są nieostre, nieprecyzyjne i w konsekwencji niedookreślone w takim stopniu, że nie można ustalić, jakie kryteria powinny być brane pod uwagę przy ustalaniu podmiotów i czynności podlegających zwolnieniu od obowiązku z art. 111 ust. 1 ustawy. Trybunał

Konstytucyjny, świadomy negatywnych skutków, jakie może spowodować natychmiastowa utrata mocy zaskarżonego przepisu i związanego z nim rozporządzenia postanowił odroczyć utratę mocy kwestionowanego przepisu o dziewięć miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw. Traci on moc 23 kwietnia 2010 r. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się z prośbą o udzielenie informacji, czy zostały podjęte prace zmierzające do wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego (sygn. akt K 36/08), a jeśli tak, to jaki jest kierunek proponowanych rozwiązań.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (20.10.2009 r.) poinformował, że dostosowanie przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 lipca 2009 r. (sygn. akt K 36/08) wymaga zamieszczenia w przepisie upoważniającym ministra właściwego do spraw finansów publicznych do wprowadzania zwolnień z obowiązku ewidencji obrotu i kwot podatku należnego przy zastosowaniu kas rejestrujących, wytycznych spełniających wymogi art. 92 ust. 1 Konstytucji. W Ministerstwie Finansów przygotowano założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług. W dniu 15 października 2009 r. Komitet Rady Ministrów przyjął i rekomendował Radzie Ministrów ww. założenia.

16. Ministra Zdrowia (RPO-630298-X/09) z dnia 15 października 2009 r. – w sprawie utrudnionego dostępu lekarzy do odbywania specjalizacji.

W interesie pacjentów i całego społeczeństwa leży usprawnienie i ułatwienie rozwoju zawodowego lekarzy, w tym odbywania specjalizacji, przy zapewnieniu wysokiej jakości kształcenia i wysokich kwalifikacji lekarzy specjalistów. Niezbędne jest w szczególności zapewnienie wszystkim lekarzom nieskrępowanego, równego i opartego na przejrzystych zasadach dostępu do doskonalenia zawodowego, w tym odbywania specjalizacji w formie rezydentury, a także zniesienie ograniczeń w dostępie lekarzy do wybranej przez siebie specjalizacji. Każdy lekarz wyrażający chęć uzyskania tytułu specjalisty powinien mieć realną możliwość odbycia specjalizacji zawodowej. Tymczasem Komunikat w sprawie liczby miejsc dla lekarzy i lekarzy dentyistów, którzy rozpoczną specjalizację ukazał się w tym roku ze znacznym opóźnieniem, co stanowi naruszenie obowiązku wynikającego z art. 16 ust. 1e ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentyisty. Sytuacja ta wywołała niepokój lekarzy i obawy o możliwość odbycia specjalizacji. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się z prośbą o wyjaśnienie przyczyn opóźnienia wykonania wspomnianego obowiązku oraz ustosunkowanie się do podniesionych kwestii.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (05.11.2009 r.) poinformował, że ogólna liczba miejsc szkoleniowych udostępnionych w poszczególnych dziedzinach medycyny we wszystkich województwach została opublikowana w dniu 10 września 2009 r., tj. zgodnie z obowiązującymi przepisami, natomiast istotnie nastąpiła pewna zwłoka w ogłoszeniu listy wolnych miejsc przeznaczonych na tzw. etaty rezydentkie. Zwłoka ta nie wynikała ze złej woli Ministerstwa Zdrowia, lecz była niejako

wymuszona zamiarem zapewnienia środków umożliwiających sfinansowanie jak największej liczby rezydentur. Działania te wymagały podjęcia dodatkowych konsultacji między innymi z Ministrem Finansów oraz Ministrem Pracy i Polityki Społecznej, które trwały niemal do ostatnich chwil przed ogłoszeniem listy.

17. Prezesa Rady Ministrów (RPO-533891-II/06) z 15 października 2009 r. – w sprawie niemożności skutecznego ścigania czynu polegającego na nieumyślnym uszkodzeniu ciała lub spowodowaniu rozstroju zdrowia dziecka poczętego.

W dniu 7 czerwca 2006 r. Rzecznik podjął z urzędu sprawę potrzeby uzupełnienia art. 157 a Kodeksu karnego poprzez dodanie do jego treści fragmentu, penalizującego nieumyślną formę czynu opisanego w art. 157 a § 1 k.k. W odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika z dnia 16 czerwca 2006 r., Minister Sprawiedliwości podzielił postulat odnośnie do potrzeby wprowadzenia stosownych zmian legislacyjnych do wskazanego przepisu. W rządowym projekcie nowelizacji Kodeksu karnego z dnia 23 listopada 2006 r. została zmieniona treść art. 157a. Projekt zmian został skierowany do Sejmu (druk nr 1756 Sejmu V kadencji, wpłynął w dniu 22 maja 2007 r.). Ustawa zmieniająca Kodeks karny w omawianym zakresie nie została jednak uchwalona, z uwagi na przedterminowe wybory parlamentarne z dnia 21 października 2007 r. W związku z zasadą dyskontynuacji, powyższy projekt nie stał się przedmiotem prac Sejmu VI kadencji. Kolejne wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości w przedmiotowej sprawie, powtarzające tezy powołanego wcześniej wystąpienia, Rzecznik skierował w dniu 14 maja 2008 r. W odpowiedzi z dnia 27 czerwca 2008 r. wskazano, iż wobec wagi problemu, dotyczącego gwarancji realizacji zasady ochrony życia ludzkiego od momentu poczęcia do śmierci, rozważone zostanie podjęcie prac nad nowelizacją w tym zakresie Kodeksu karnego. Niestety, kolejne wystąpienia w przedmiotowej kwestii kierowane przez Rzecznika do Ministra Sprawiedliwości pozostały bez odpowiedzi. Ponadto analiza projektów ustaw nowelizujących Kodeks karny, dostępnych na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości wskazuje, iż do chwili obecnej nie został opracowany nowy projekt zmian w omawianym zakresie.

18. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego oraz Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (RPO-631656-II/09) z dnia 19 października 2009 r. – w sprawie nagrywania przez Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego rozmów dziennikarzy w 2008 roku oraz podstawy prawnej i przesłanek, które zdecydowały o zastosowaniu kontroli i utrwalaniu rozmów dziennikarzy.

W „Rzeczpospolitej” z dnia 17 października 2009 r. ukazała się publikacja pod tytułem „Dziennikarze na podsłuchach”. Według niej Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego stosowała w 2008 roku kontrolę rozmów dziennikarzy: Cezarego Gmyza z „Rzeczpospolitej” i Bogdana Rymanowskiego z TVN z Wojciechem Sumlińskim. Nie zniszczyła następnie stenogramów niezwiązanych ze sprawą. Co więcej, zostały odtajnione i udostępnione pełnomocnikowi prawnemu wiceszefa ABW, do wykorzystania w zupełnie innym procesie między nim a „Rzeczpospolitą”.

Rzecznik zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego o informacje dotyczące tej sprawy, w szczególności, czy badana jest kwestia legalności i zasadności stosowania kontroli tych rozmów, jak również podstaw przetrzymywania materiałów zgromadzonych podczas kontroli oraz wykorzystania ich w innym postępowaniu. Poprosił również o informacje, czy rozważane jest wszczęcie ewentualnego postępowania przygotowawczego, celem zbadania tej sprawy. W wystąpieniu do Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Rzecznik zwrócił się z prośbą o przedstawienie podstawy prawnej oraz przesłanek, które zadecydowały o zastosowaniu kontroli i utrwalaniu w/w rozmów.

Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny (21.10.2009 r.) poinformował, iż o tym, że Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego dysponuje nagraniami rozmów dziennikarzy Wojciecha Sumlińskiego (współpracownik TVP), Bogdana Rymanowskiego (TVN) oraz Cezarego Gmyza („Rzeczpospolita”) oraz o fakcie przekazania przez prokuraturę stenogramów rozmów pomiędzy wymienionymi dziennikarzami pełnomocnikowi procesowemu wiceszefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego dowiedział się 16 października 2009 r. Natychmiast po otrzymaniu tej informacji Minister podjął decyzję o przekazaniu sprawy Prokuratorowi Krajowemu w celu jej analizy oraz podjęcia stosownych działań. Prokuratura Krajowa, w ramach nadzoru służbowego, bada prawidłowość podejmowanych przez Prokuraturę Apelacyjną w Warszawie decyzji, m.in. decyzji o udostępnieniu pełnomocnikowi procesowemu stenogramów nagranych rozmów. Zbada także przebieg całej sprawy.

Szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (27.10.2009 r.) poinformował, że wbrew treści artykułu przywołanego w wystąpieniu, to nie Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, a ówczesny Wydział ds. Przestępczości Zorganizowanej Prokuratury Krajowej w Warszawie wystąpił z wnioskiem do sądu, o zastosowaniu podsłuchu procesowego w trybie art. 237 k.p.k. względem Wojciecha Sumlińskiego. Jest to sprawa karna dotycząca powoływania się na wpływy w Komisji Weryfikacyjnej WSI i handlu aneksem z likwidacji WSI, która jest prowadzona jako śledztwo własne prokuratury. ABW nie występowała o zastosowanie tego podsłuchu. Utrwalenia rozmów dokonali operatorzy telekomunikacyjni, a nie ABW. Decyzje o tym, jakie nagrania mogą być zachowane, a jakie niszczone podejmuje wyłącznie prokurator.

19. Ministra Infrastruktury (RPO-626362-X/09) z dnia 21 października 2009 r.
– w sprawie braku przepisów określających normy hałasu dla urządzeń wysyłających sygnały dźwiękowe przez pojazdy uprzywilejowane.

Do Rzecznika wpłynęło pismo obywatela, w którym skarży się na hałas emitowany przez urządzenia wysyłające dźwiękowe sygnały ostrzegawcze zamontowane na pojazdach sanitarnych (ambulansach). Skarżący, który zamieszkuje w pobliżu stacji pogotowia ratunkowego podnosi, że wysoki poziom hałasu wytwarzanego przez wspomniane urządzenia stanowi uciążliwość dla mieszkańców budynków położonych w sąsiedztwie stacji. Z przeprowadzonej przez Rzecznika analizy wynika, że obowiązujące przepisy prawa nie ustalają dopuszczalnego poziomu hałasu

emitowanego przez nowoczesne generatory dźwięku i głośniki wysyłające sygnały ostrzegawcze, w które wyposażone są pojazdy uprzywilejowane, w tym karetki pogotowia ratunkowego. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się z prośbą o podjęcie - w ramach posiadanych kompetencji - stosownych działań zmierzających do usunięcia luki prawnej i wydania przepisów regulujących dopuszczalny poziom hałasu wytwarzanego w związku z wysyłaniem przez pojazdy uprzywilejowane dźwiękowych sygnałów ostrzegawczych.

20. Ministra Finansów (RPO-618534-IV/09) z dnia 21 października 2009 r. – w sprawie potrzeby zmiany regulacji postępowania egzekucyjnego w administracji mającej na celu zwiększenie ochrony prawnej dłużnika, z którego wierzytelności prowadzona jest egzekucja.

Z odpowiedzi na wcześniejsze wystąpienie Rzecznika trudno wywnioskować, czy - w ocenie Ministra - obecnie obowiązujący zakres ograniczeń egzekucyjnych jest wystarczający, czy też należy wzmocnić ochronę dłużnika w ramach egzekucji z wierzytelności. Tymczasem Rzecznik dostrzega problem powstający na tle sytuacji, w których egzekucja następuje z należności stanowiących główne - a często jedyne - źródło utrzymania dłużnika. Analogiczny problem dotyczący ochrony wierzytelności występuje na tle przepisów Kodeksu postępowania cywilnego: art. 833 § 2 k.p.c. wprowadza ograniczenie egzekucji w przypadku tylko tych świadczeń, które należą do świadczeń regularnych („powtarzających się”). W wystąpieniu z dnia 19 czerwca 2009 r. (RPO-618534-IV/09) Rzecznik zwrócił uwagę Ministra Sprawiedliwości na to zagadnienie podkreślając, że celowe byłoby zapewnienie ochrony prawnej w trakcie egzekucji prowadzonej także z innych wierzytelności. Minister Sprawiedliwości zgodził się ze stanowiskiem Rzecznika. Propozycje zmiany treści art. 833 k.p.c. zostaną uwzględnione w ramach prac Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego. Wydaje się, że problem ten ma analogiczny charakter na tle postępowania egzekucyjnego w administracji: ci dłużnicy, którzy utrzymują się z wykonywania usług lub z dochodów uzyskiwanych z praw autorskich, nie są w żadnym zakresie chronieni przed egzekucją. Rzecznik zwrócił się o poinformowanie, czy planowana jest zmiana regulacji postępowania egzekucyjnego w administracji i zwiększenie ochrony prawnej dłużnika, z którego wierzytelności prowadzona jest egzekucja.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (09.11.2009 r.) wyjaśnił, że przepisy ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji w obowiązującym brzmieniu zapewniają ochronę zobowiązanemu przed egzekucją z okresowych wierzytelności pieniężnych, które stanowią jego źródło utrzymania. Na mocy art. 9 § 1 ww. ustawy ograniczenia w egzekucji przewidziane w przepisach Kodeksu pracy dotyczą także świadczeń otrzymywanych przez zobowiązanych w związku z pracą wykonywaną na podstawie umów zleceń i umów o dzieło, o ile świadczenia te otrzymywane są przez zobowiązanego okresowo. Zgodnie z art. 13 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji organ egzekucyjny, na wniosek zobowiązanego i ze względu na ważny jego interes, może zwolnić z

egzekucji określone składniki majątkowe zobowiązanego, jeżeli zobowiązany uzyskał na to zgodę wierzyciela. Niezależnie od powyższego, w 2010 roku zaplanowane są szerokie prace nad zmianą ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Rozważone zostanie wówczas wprowadzenie zapisów, które w sposób niebudzący wątpliwości zapewnią właściwy zakres zwolnień spod egzekucji w przypadku uzyskiwania dochodów z tytułu umów zleceń lub umów o dzieło przez osoby, dla których dochody te stanowią główne źródło utrzymania.

21. Ministra Sprawiedliwości (RPO-616028-IV/09) z dnia 21 października 2009 r. – w sprawie uzasadniania orzeczeń zapadających w postępowaniu egzekucyjnym.

Rzecznik zwrócił uwagę na następującą kwestię proceduralną, poruszaną w kierowanych do niego wnioskach. Na tle obowiązującego stanu prawnego sąd rejonowy uzasadnia postanowienie rozpoznające skargę na czynność komornika tylko wtedy, gdy podlega ono zaskarżeniu (art. 357 § 1 i 2 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.). W większości wypadków - zażalenie przysługuje bowiem rzadko - sąd nie sporządza uzasadnienia orzeczenia. W ocenie Rzecznika strona postępowania, która uruchamia kontrolę sądową czynności komornika, ma prawo poznać jej wynik oraz ocenę własnych zarzutów, przedstawionych w skardze. Tymczasem w ramach rozpoznania skargi następuje nieproporcjonalne nagromadzenie ograniczeń jawnego rozpoznania sprawy, zwłaszcza w zakresie tzw. jawności wewnętrznej, wobec stron postępowania. W praktyce swojej działalności Rzecznik obserwuje sytuacje, w których uzasadnienia orzeczeń w przedmiocie skargi są sporządzane, pomimo braku ustawowego obowiązku. Wydaje się więc, że w tym wypadku obowiązek informacyjny sądu powinien stać się ustawowym standardem. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (26.11.2009 r.) poinformował, że zmiany przepisów w omawianym zakresie nie wydają się możliwe, czego potwierdzeniem jest aktualne stanowisko Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego. Ostatni projekt nowelizacji przepisów Kodeksu postępowania cywilnego w części dotyczącej postępowania egzekucyjnego, przedstawiony w dniu 8 października 2009 r. na ostatnim posiedzeniu zespołu problemowego powołanego w Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego do opracowania projektu nowelizacji, nie zawiera żadnych zmian do obowiązującego brzmienia art. 767⁴ k.p.c. regulującego zasady zaskarżalności orzeczeń sądowych rozstrzygających skargę na czynność komornika.

22. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-631198-I/09) z dnia 23 października 2009 r. – w sprawie ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa.

W warunkach demokratycznego państwa prawnego zachodzi konieczność szczegółowego opracowania procedury przygotowania i stanowienia aktów prawnych. W trakcie tych czynności może dochodzić do nadużyć i nieprawidłowości, czemu jedynie częściowo wydaje się zapobiegać aktualna regulacja ustawy o działalności

lobbingowej. Konieczne jest wprowadzenie dodatkowych mechanizmów, które w pełni odzwierciedlać będą każdą ingerencję w tekst projektu ustawy już od samego początku rządowych prac legislacyjnych. Niezbędne okazuje się stworzenie publicznego rejestru zmian dokonywanych w trakcie opracowywania projektu ustawy w administracji rządowej. Rozwiązania ustawowe dotyczące lobbingu powinny zawierać kompletną i precyzyjną definicję działalności lobbingowej. Kolejnym mankamentem aktualnej regulacji ustawowej są przepisy dotyczące informowania i dokumentowania przez organy administracji publicznej podejmowanych kontaktów lobbyistycznych. Powyższe ustalenia, w tym bardzo istotny dla jawności postępowania ustawodawczego sposób dokumentowania kontaktów z lobbystami, mają charakter wewnętrzny i uznaniowy. Ponadto, ustawa zakłada kontrolę działalności i zachowań jedynie adresatów lobbingu (organów władzy publicznej), poza jej zakresem pozostawiając same podmioty prowadzące działalność lobbingową. W demokratycznym państwie prawnym przejrzystość podejmowania działań na rzecz konkretnych rozwiązań ustawowych powinna być zapewniona po obu stronach - zarówno podmiotów lobbujących, jak i lobbowanych. Zachodzi obawa, iż ustawa z racji niekompletności regulacji może być powszechnie niestosowana. Rzecznik zwrócił się o opinię dotyczącą rzeczywistego funkcjonowania w Polsce ustawy o działalności lobbingowej oraz o informację, czy rozważane jest wprowadzenie do niej zmian, z uwzględnieniem przedstawionych postulatów.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (25.11.2009 r.) nie zgodził się z większością uwag Rzecznika i poinformował, że zapis art. 6 ustawy o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa w Polsce zapewnia udokumentowanie każdej ingerencji w tekst projektu. Nie można również w pełni podzielić stanowiska Rzecznika, iż ustalenia kierowników urzędów obsługujących organy władzy publicznej dotyczące szczegółowego sposobu postępowania pracowników z podległego urzędu z podmiotami wykonującymi działalność lobbingową mają charakter uznaniowy. Tryb zgłaszania zainteresowania pracami nad projektem ustawy lub rozporządzenia określa bowiem rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 stycznia 2006 r. w sprawie zgłaszania zainteresowania pracami nad projektami aktów normatywnych. Również określenie lobbingu umieszczone w ustawie wydaje się być wystarczające do zapewnienia przejrzystości procesu legislacyjnego. Jednocześnie w odpowiedzi stwierdzono, że wskazane byłoby przeprowadzenie analizy treści ustawy o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa w Polsce, a także jej aktów wykonawczych. Wówczas można będzie podjąć się przygotowania właściwych propozycji nowelizacji przepisów.

23. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-631290-III/09) z dnia 23 października 2009 r. – w sprawie problemu odmowy przyznania świadczenia alimentacyjnego z powodu posiadania przez osobę uprawnioną dziecka.

Do Rzecznika wpłynęło pismo dotyczące problemu odmowy przyznania świadczenia alimentacyjnego z powodu posiadania przez osobę uprawnioną dziecka.

Zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów świadczenia z funduszu alimentacyjnego nie przysługują, jeżeli osoba uprawniona: została umieszczona w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie albo w rodzinie zastępczej; jest pełnoletnia i posiada własne dziecko; zawarła związek małżeński. Wprowadzona regulacja ograniczyła uprawnienie do świadczeń z funduszu alimentacyjnego osobom, które spełniają wymagane prawem przesłanki pozytywne, natomiast pojawiła się jedna z przesłanek negatywnych. Pojawienie się jednej z przesłanek negatywnych jest równoznaczne z powstaniem prawnej przeszkody w nabyciu prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

W ocenie Rzecznika nieuzasadnioną i niezgodną z art. 32 ust. 1 Konstytucji dyskryminację stanowi pominięcie wśród osób uprawnionych do pobierania świadczenia alimentacyjnego z funduszu alimentacyjnego osób pełnoletnich, uczących się, posiadających własne dziecko. Skoro ustawodawca uznał potrzebę czasowego wsparcia ze środków publicznych osób pełnoletnich, uczących się lub niepełnosprawnych, to nie można znaleźć racjonalnego uzasadnienia zamknięcia możliwości uzyskania prawa do świadczenia alimentacyjnego z funduszu alimentacyjnego osobom pełnoletnim, uczącym się, posiadającym własne dziecko. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w tej sprawie.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (09.11.2009 r.) zgodziła się, że gruntownego przeanalizowania wymaga zasadność pozbawienia prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego pełnoletnich osób wychowujących własne dzieci. Wprowadzenie rozwiązania przewidującego przyznanie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego osobom pełnoletnim tworzącym rodziny (pełne lub niepełne) może jednak budzić wątpliwości i trudności praktyczne w ustaleniu składu rodziny i dochodu rodziny warunkującego prawo do tych świadczeń. Kwestia ta powinna zostać szczegółowo przeanalizowana, aby nie doprowadzić do stworzenia przepisów sprzyjających powstawaniu zachowań patologicznych. Ponadto wprowadzenie powyższych zmian, biorąc po uwagę ich szeroki zakres, będzie się wiązać ze znacznymi, trudnymi do oszacowania wydatkami z budżetu państwa.

24. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-582023-II/08) z dnia 23 października 2009 r. – w sprawie zastąpienia w postępowaniu karnym tradycyjnego protokołu zapisem elektronicznym.

W odpowiedzi na wcześniejsze wystąpienie Rzecznika w sprawie elektronicznego rejestrowania przebiegu rozpraw, Minister Sprawiedliwości wskazał m.in., iż w procedurze karnej już obecnie możliwe jest utrwalanie za pomocą odpowiednich urządzeń rejestrujących dźwięku i obrazu z prowadzonych czynności - na podstawie art. 147 § 2 k.p.k. Z treści udzielonej odpowiedzi nie wynika natomiast, aby w zakresie postępowania karnego planowane były zmiany jeśli chodzi o wykorzystanie nowoczesnych rozwiązań technicznych podczas rozpraw sądowych. W ocenie Rzecznika, niezależnie od treści art. 147 § 2 k.p.k., wskazane byłoby, aby rozwiązania projektowane do wprowadzenia w procedurze cywilnej, a mianowicie zastąpienie

tradycyjnego protokołu zapisem audio i ewentualnie wideo, dotyczyły także procedury karnej, w tym zwłaszcza na etapie postępowania przed sądem. Wprowadzenie takiego zapisu zwiększyłoby gwarancje praworządności, pozwalając sądowi na orzekanie w oparciu o materiał zgodny z tym, co w rzeczywistości zdarzyło się w ramach dokonywanych czynności procesowych a także - docelowo powinno przyczynić się do usprawnienia biegu postępowania. Rzecznik zwrócił się z prośbą o zajęcie stanowiska dotyczącego potrzeby wprowadzenia do procedury karnej odpowiednich zmian, zmierzających do zastąpienia protokołu rozprawy zapisem elektronicznym.

25. Ministra Zdrowia (RPO-614538-X/09) z dnia 23 października 2009 r. – w sprawie zaprzestania z dniem 31 grudnia 2009 r. zawierania i kontynuowania umów o świadczenia z zakresu pielęgniarstwa opieki domowej.

Rzecznik otrzymuje listy, w których podnoszone są zastrzeżenia do decyzji w sprawie zaprzestania z dniem 31 grudnia 2009 r. zawierania i kontynuowania umów o świadczenia z zakresu pielęgniarstwa opieki domowej w POZ, dotychczas realizowanych na podstawie zarządzenia Nr 105/2008/DSOZ Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia z dnia 5 listopada 2008 r. w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju: podstawowa opieka zdrowotna. Produkt ten miał za zadanie poszerzyć ograniczoną dostępność do opieki pielęgniarstwa pacjentów, których pielęgnacją zajmowały się dotychczas pielęgniarki środowiskowo – rodzinne. W skali całego kraju oddziały wojewódzkie Narodowego Funduszu Zdrowia związane są blisko 500 umowami o udzielanie świadczeń w ramach pielęgniarstwa opieki domowej POZ. W opinii skarżących, decyzja w sprawie zaprzestania zawierania i kontynuowania umów o świadczenia z zakresu pielęgniarstwa opieki domowej w POZ, jako forma poszukiwania oszczędności w funkcjonowaniu opieki zdrowotnej, uderza w interesy jednej grupy zawodowej, narażając pielęgniarki na skutki nieprzewidywalne w momencie podejmowania decyzji o udzielaniu świadczeń w ramach pielęgniarstwa opieki domowej POZ. Decyzja ta stanowi również zagrożenie bezpieczeństwa pacjentów, powodując ograniczenie dostępności do dotychczas oferowanych świadczeń, m.in. dla mieszkańców domów pomocy społecznej. Rzecznik zwrócił się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie, a także o przekazanie informacji odnośnie do działań i zamierzeń resortu zdrowia w kwestii rozwiązania podnoszonego problemu, z poszanowaniem praw pacjentów i interesów pielęgniarek.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (16.12.2009 r.) wyjaśnił, że wszyscy świadczeniobiorcy, którzy dokonali wyboru pielęgniarstwa POZ, są objęci są objęci kompleksową i odpowiednią do stanu zdrowia opieką pielęgniarstwa. W dalszym ciągu pielęgniarstwa POZ, które będą miały podpisaną umowę z NFZ będą zobowiązane do udzielania świadczeń świadczeniobiorcom, którzy złożyli deklaracje wyboru do danej pielęgniarstwa POZ. Zaprzestanie z dniem 1 sierpnia 2009 r. zawierania nowych umów o udzielanie świadczeń pielęgniarstwa POZ finansowanych metodą zadaniową oraz zablokowanie możliwości rozszerzania umów już istniejących sankcjonowane

jest postanowieniami zarządzenia nr 36/DSOZ/2009 Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia z dnia 30 lipca 2009r. zmieniającego zarządzenie w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju: podstawowa opieka zdrowotna. Powyższa sytuacja spowodowana jest przyczynami ekonomicznymi leżącymi po stronie Funduszu, spowodowanymi znacząco niższymi od planowanych na 2009 r. przychodami NFZ z tytułu składki na ubezpieczenie zdrowotne.

26. Prezesa Rady Ministrów (RPO-631981-II/09) z dnia 26 października 2009 r. – w sprawie zmiany w przepisach regulujących czynności operacyjne Policji i innych służb.

Ustawodawca odmiennie uregulował sytuację prawną osób podsłuchiwanym w trybie procesowym i w trybie pozaprocesowym. Osoby podsłuchiwane w trybie procesowym są informowane najpóźniej w momencie prawomocnego zakończenia postępowania o tym, że władza publiczna ingerowała w ich konstytucyjne prawo do prywatności oraz wolność i ochronę tajemnicy komunikowania się. Natomiast w stosunku do osób, które zostały poddane podsłuchowi pozaprocesowemu na organach władzy publicznej nie spoczywa żaden obowiązek informacyjny. Przedstawiony powyżej stan prawny nie może być akceptowany. Rzecznik zauważył ponadto niekonsekwencję ustawodawcy w zakresie regulacji dotyczących postępowania z materiałami uzyskanymi w wyniku kontroli operacyjnej, które nie zawierają dowodów pozwalających na wszczęcie postępowania karnego. Pięć ustaw przewiduje ich niezwłoczne zniszczenie po zakończeniu kontroli operacyjnej. Natomiast w przypadku Policji i Żandarmerii Wojskowej, pomimo że materiały te są nieprzydatne z punktu widzenia postępowania karnego, są one w dalszym ciągu przechowywane przez okres 2 miesięcy. Powstaje wątpliwość, czy taki stan prawny odpowiada konstytucyjnej zasadzie równości wobec prawa. Wątpliwość dotyczy również tego, czy taki stan odpowiada treści art. 51 ust. 2 Konstytucji. Okoliczność, czy zgromadzone podczas stosowania kontroli operacyjnej materiały niezawierające dowodów pozwalających na wszczęcie postępowania karnego zostały rzeczywiście i w przewidzianym przez prawo terminie zniszczone, nie podlega zewnętrznej kontroli. Należałoby też rozważyć wprowadzenie obowiązku podawania do wiadomości publicznej zbiorczych danych o ilości zarządzanych kontroli operacyjnych. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w sprawie, a także o ewentualne podjęcie działań w celu zmiany krytykowanego stanu prawnego.

27. Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (RPO-583636-III/09) z dnia 27 października 2009 r. – w sprawie regulacji ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym przewidującej wygaśnięcie stosunku pracy z mianowanym profesorem zwyczajnym lub nadzwyczajnym z końcem roku, w którym ukończył 70 rok życia.

Do Rzecznika nadal napływają skargi mianowanych nauczycieli akademickich zatrudnionych na stanowiskach profesorów na regulację zawartą w art. 127 ust. 2

ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym. Przepis ten przewiduje, że stosunek pracy mianowanego nauczyciela akademickiego zatrudnionego na stanowisku profesora zwyczajnego lub nadzwyczajnego wygasa z końcem roku akademickiego, w którym ukończył on 70. rok życia. W ocenie skarżących obecne brzmienie tego przepisu stanowi przejaw dyskryminacji w zatrudnieniu ze względu na wiek wobec tych mianowanych nauczycieli akademickich, którzy są zatrudnieni na stanowisku profesora zwyczajnego lub nadzwyczajnego. Rzecznik, podzielając to stanowisko, wystąpił z wnioskiem o stosowną zmianę obowiązującego stanu prawnego. W piśmie z dnia 24 czerwca 2008 r. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego podzieliła stanowisko Rzecznika o dyskryminującym charakterze przepisu i poinformowała, że problem ten stał się przedmiotem prac zespołu ds. opracowania nowelizacji ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym. Z posiadanych informacji wynika, że dotychczas nie doszło do zmiany dyskryminującego przepisu. Rzecznik zwrócił się z prośbą o udzielenie informacji o przewidywanym terminie zmiany art. 127 ust. 2 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym.

28. Ministra Zdrowia (RPO-614296-X/09) z dnia 27 października 2009 r. – w sprawie wyników rankingu badającego jakość systemów opieki zdrowotnej w krajach europejskich.

Ośrodek analityczny Health Consumer Powerhouse w Brukseli specjalizujący się w kwestiach opieki zdrowotnej i praw pacjentów opublikował ostatnio Raport, w którym polska służba zdrowia znalazła się na 26. miejscu rankingu badającego jakość systemów opieki zdrowotnej w 33 krajach europejskich (źródło: PAP, 28-09-2009). Wynik ten oznacza, że w porównaniu z badaniem sprzed roku, nie nastąpiła znacząca poprawa sytuacji pacjentów w Polsce, a nasza służba zdrowia klasyfikowana jest jako jedna z najgorszych w Unii Europejskiej. W przekazanej Ministrowi Zdrowia w czerwcu 2009 r. Białej Księdze zawierającej całość korespondencji Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawach ochrony zdrowia można znaleźć obszerną dokumentację niedostatków systemowych rzutujących negatywnie na sytuację zdrowotną indywidualnych osób oraz całych populacji, np. dzieci i młodzieży lub ludzi w wieku podeszłym. W tym kontekście Rzecznik zwrócił się z prośbą o ustosunkowanie się do wyników wspomnianego rankingu oraz udzielenie informacji o podejmowanych systemowych działaniach naprawczych w ochronie zdrowia.

29. Ministra Sprawiedliwości (RPO-630355-II/09) z dnia 28 października 2009 r. – w sprawie wykonywania kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego.

Z dniem 1 września 2009 r. weszła w życie ustawa z dnia 7 września 2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego. Elektroniczny dozór skazanych jest instytucją stosowaną w szeregu państw europejskich i może stanowić alternatywę dla kary pozbawienia wolności w przypadku sprawców mniej poważnych przestępstw. Kluczem do powodzenia systemu

dozoru elektronicznego jest jego sprawne wprowadzenie w życie. System dozoru elektronicznego na początku ma funkcjonować w apelacji warszawskiej i obejmie maksymalnie 500 skazanych. Od 1 czerwca 2010 roku do początku 2012 roku dołączą do systemu stopniowo pozostałe apelacje. Pojemność systemu wzrośnie wtedy do 7500 skazanych.

Początkowy okres wdrażania systemu powinien służyć zbieraniu informacji o problemach związanych z jego funkcjonowaniem. Konieczne jest więc szybkie reagowanie na formułowane przez sędziów uwagi co do pojawiających się problemów. Według posiadanych informacji, dotychczas zaledwie kilka osób zostało objętych systemem, a niewiele więcej skazanych złożyło odpowiednie wnioski. Być może przyczyną są zbyt restrykcyjnie określone warunki, jakie musi spełniać skazany albo też niska świadomość skazanych co do istnienia takiej możliwości. Sędziowie wskazują także na fakt powolnego przepływu informacji, w tym związanej z uzyskiwaniem danych z Krajowego Rejestru Karnego, co utrudnia sprawne procedowanie. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się z prośbą o przedstawienie szczegółowych informacji o funkcjonowaniu systemu dozoru elektronicznego.

Minister Sprawiedliwości (05.11.2009 r.) poinformował, że według danych z dnia 30 października 2009 r., do sądów wpłynęły 104 wnioski o możliwość odbycia kary pozbawienia wolności w Systemie Dozoru Elektronicznego. Ministerstwo Sprawiedliwości przykłada szczególną wagę do właściwego informowania skazanych o funkcjonowaniu Systemu Dozoru Elektronicznego. W dniu 2 listopada 2009 r. Ministerstwo przedstawiło opinii publicznej projekt nowelizacji ustawy z dnia 7 września 2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego. Celem nowelizacji jest zwiększenie możliwości odbywania kary poza zakładem karnym oraz usprawnienie i ułatwienie stosowania przepisów ustawy.

30. Dowódcy Operacyjnego Sił Zbrojnych (RPO-632068-IX/09) z dnia 28 października 2009 r. – w sprawie problemu niewłaściwego składowania materiałów wybuchowych oraz paliwa w jednej z baz Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Afganistanie.

W programie telewizyjnym „Polsat Wydarzenia” z dnia 21 października 2009 r. poruszono problem niewłaściwego składowania materiałów wybuchowych oraz paliwa w jednej z baz Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Afganistanie. Z treści tego reportażu wynika, że sposób ich przechowywania zagraża życiu żołnierzy. Są one bowiem składowane niezgodnie z obowiązującymi zasadami, co grozi wybuchem w przypadku trafienia wystrzelonym pociskiem. W reportażu zwrócono także uwagę na brak reakcji dowództwa PKW na meldunek żołnierza wskazujący na to niebezpieczeństwo. Rzecznik zwrócił się o zbadanie przedstawionych w programie zarzutów oraz poinformowanie, czy sposób składowania materiałów wybuchowych i

amunicji w bazach PKW stwarza obecnie zagrożenie dla pełniących tam służbę żołnierzy.

Dowódca Operacyjny Sił Zbrojnych (10.11.2009 r.) przekazał obszerne wyjaśnienia, które nie potwierdzają zarzutów przedstawionych w programie telewizyjnym.

31. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-630292-IX/09) z dnia 28 października 2009 r. – w sprawie nieprawidłowości w zakresie należytego wyposażenia Samodzielnego Pododdziału Antyterrorystycznego Policji.

W dniach 21-22 września oraz 19-21 października 2009 r. przeprowadzono kontrolę przestrzegania praw i wolności obywatelskich funkcjonariuszy m.in. Samodzielnego Pododdziału Antyterrorystycznego Policji (SPAP) - Komend Wojewódzkich Policji w Krakowie i Katowicach. W trakcie wizytacji ujawniono nieprawidłowości w zakresie należytego wyposażenia SPAP. Zespół Minersko-Pirotechniczny SPAP w Krakowie dysponuje mobilnym rentgenem z lat dziewięćdziesiątych, obecnie już przestarzałym. Praktycznie każda interwencja minersko-pirotechniczna związana z likwidacją zagrożenia bombowego rozpoczyna się próbą rozpoznania neutralizowanego przedmiotu przy pomocy urządzenia rentgenowskiego. Brak takiej możliwości spowoduje konieczność niszczenia przedmiotów bez ich rozpoznania. Prowadzić to będzie do zacierania śladów istotnych w identyfikacji przestępcy, wybuchów spowodowanych strzałem w newralgiczne miejsca urządzenia wybuchowego, uszkodzeń lub zniszczeń robotów pirotechnicznych podczas prób podjęcia i przemieszczenia przedmiotu i w końcu do bezpośredniego zagrożenia życia pirotechnika przygotowującego przedmiot do zdalnego przemieszczenia. Rzecznik wystąpił z prośbą o zbadanie przedstawionego problemu oraz przedstawienie stosownych informacji w tej sprawie.

32. Prezesa Zarządu TVP S.A. (RPO-625915-I/09) z dnia 28 października 2009 r. – w sprawie polityki spółki TVP S.A. dotyczącej obiegu i zabezpieczeń korespondencji kierowanej do pracowników spółki.

Niepokój Rzecznika wzbudziły, zawarte w kierowanych do niego indywidualnych wnioskach, informacje dotyczące stosowanych przez niektórych wydawców, w tym kierownictwa stacji telewizyjnych, praktyk związanych z otwieraniem korespondencji adresowanej imiennie do poszczególnych dziennikarzy, wpływającej zarówno w postaci przesyłek pocztowych, jak i drogą elektroniczną. Jako jeden z podmiotów, dokonujących tego rodzaju czynności, została wskazana spółka TVP S.A. Opisane wyżej mechanizmy mogą rodzić wątpliwości związane z gwarancjami wynikającymi z konstytucyjnego systemu ochrony praw i wolności człowieka i obywatela, a w szczególności z zawartej w art. 49 Konstytucji RP zasady ochrony tajemnicy korespondencji. Wprowadzanie tego typu rozwiązań może kolidować również z zawartym w art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. - Prawo prasowe

obowiązkiem zachowania przez dziennikarzy tajemnicy dziennikarskiej. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się z prośbą o przedstawienie wyjaśnień w tym zakresie.

33. Ministra Sprawiedliwości (RPO-631656-II/09) z dnia 29 października 2009 r. - w sprawie okoliczności wydania przez prokuraturę pełnomocnikowi procesowemu Zastępcy Szefa ABW stenogramów rozmów telefonicznych.

W świetle komunikatu prasowego zamieszczonego na stronach internetowych Ministerstwa Sprawiedliwości, dotyczącego okoliczności wydania przez prokuraturę stenogramów rozmów telefonicznych, w tym rozmów pomiędzy dziennikarzami Cezarym Gmyzem i Bogdanem Rymanowskim, kontrola zarządzana postanowieniem Sądu Okręgowego w Warszawie dotyczyła kontroli i utrwalania rozmów telefonicznych prowadzonych przez Wojciecha S. i Aleksandra L. Utrwalona rozmowa telefoniczna dziennikarzy Cezarego Gmyza i Bogdana Rymanowskiego wykraczała poza zakres wspomnianego postanowienia sądu. Informacje uzyskane w trakcie kontroli i utrwalania rozmów, wykraczające poza granice określone postanowieniem sądu o zarządzeniu kontroli i utrwalania rozmów telefonicznych, wchodzi w zakres regulacji art. 51 ust. 4 Konstytucji RP, który przewiduje, że każdy ma prawo do żądania usunięcia dotyczących go informacji zebranych w sposób sprzeczny z ustawą.

Jak wynika z treści komunikatu prasowego, w sprawie nie tylko nie podjęto działań w celu zapewnienia realizacji prawa wynikającego z art. 51 ust. 4 Konstytucji RP, lecz zniesiono klauzulę tajności z dokumentów oraz nośników elektronicznych zawierających rozmowy zarejestrowane w wyniku zarządzonej kontroli rozmów; ponadto zostały one udostępnione pełnomocnikowi procesowemu Zastępcy Szefa ABW na potrzeby procesu cywilnego. Podjęta przez prokuraturę decyzja o udostępnieniu treści utrwalonych w wyniku procesowej kontroli operacyjnej rozmów telefonicznych dotyczy konstytucyjnego prawa do ochrony życia prywatnego oraz konstytucyjnego prawa do ochrony tajemnicy komunikowania się. Są to prawa, w które władza publiczna może ingerować tylko wyjątkowo i na podstawie wyraźnych przepisów ustawowych. Oznacza to, że ogólne normy kompetencyjne nie mogą stanowić wystarczającej podstawy do ingerencji w tę sferę. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w przedmiotowej sprawie.

Zastępca Prokuratora Generalnego (09.12.2009 r.) poinformował, że w omawianej sprawie dziennikarze porozumiewali się używając poddanego legalnej kontroli cudzego telefonu, a treść ich rozmowy miała istotne znaczenie dla prowadzonego postępowania karnego i nie dotyczyła życia prywatnego rozmówców. Utrwalone zapisy nie podlegały więc obligatoryjnemu zniszczeniu, na podstawie art. 238 § 3 k.p.k. Natomiast udostępnienie przez prokuratora dokumentów zawierających treść tych rozmów innej osobie niż wymieniona w art. 156 § 5 zd. 1 k.p.k. powinno raczej nastąpić nie do rąk wnioskodawcy, lecz na żądanie sądu.

Jednocześnie poinformował, że w Ministerstwie Sprawiedliwości opracowano projekt nowelizacji przepisów Kodeksu postępowania karnego oraz innych ustaw w

tym o Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, Straży Granicznej. Zmiany zmierzają do ustanowienia zakazu wykorzystania dowodu uzyskanego podczas kontroli i utrwalania rozmów zarówno w trybie procesowym jak i operacyjnym, w innych postępowaniach niż postępowanie karne w sprawach o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe w stosunku, do którego możliwe jest zarządzanie takiej kontroli.

34. Ministra Zdrowia (RPO-626904-X/09) z dnia 29 października 2009 r. - w sprawie zastrzeżeń do zmiany zasad obrotu produktami leczniczymi w punktach aptecznych.

Zastrzeżenia wnioskodawców dotyczą rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 11 września 2009 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie kryteriów klasyfikacji produktów leczniczych, które mogą być dopuszczone do obrotu w placówkach obrotu pozaaptecznego oraz punktach aptecznych, przewidującego, że w wykazie produktów leczniczych dopuszczonych do obrotu w punktach aptecznych nie umieszcza się produktów leczniczych zawierających substancje czynne umieszczone w wykazie A (venena) Farmakopei Polskiej, z wyjątkiem tych, którym nadano kategorię dostępności OTC. Zdaniem techników farmaceutycznych prowadzących punkty apteczne, nowela rozporządzenia jest niezrozumiała i nie ma należytego uzasadnienia merytorycznego, a powołany w noweli wykaz produktów A Farmakopei Polskiej nie ma umocowania prawnego. Nowela ta godzi w interesy techników farmaceutycznych, prowadząc do marginalizacji ich roli w systemie opieki zdrowotnej oraz zagrożenia bankructwem prowadzonych punktów aptecznych. Natomiast w opinii farmaceutów prowadzących punkty apteczne, omawiane rozporządzenie, w sposób nieuprawniony, ogranicza prawa farmaceutów, pomimo iż ustawodawca w ustawie Prawo farmaceutyczne nie wprowadza podmiotowych ograniczeń uprawnień farmaceutów pracujących w aptece i punkcie aptecznym, związanych z wydawaniem produktów leczniczych. Zastrzeżenia wnioskodawców budzi również tryb konsultacji projektu omawianego rozporządzenia - wyznaczono zbyt krótki termin opiniowania oraz nie zaproszono do udziału w konsultacjach społecznych wielu podmiotów zainteresowanych projektem. Rzecznik zwrócił się z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie oraz informacji o działaniach resortu w kwestii rozwiązania opisanego problemu.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (30.11.2009 r.) nie zgodził się z zastrzeżeniami zgłaszanymi przez techników farmaceutycznych odnośnie do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 11 września 2009 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie kryteriów klasyfikacji produktów leczniczych, które mogą być dopuszczone do obrotu w placówkach obrotu pozaaptecznego oraz punktach aptecznych. Minister Zdrowia w trakcie konsultacji społecznych otrzymał uwagi od Związku Zawodowego Techników Farmaceutycznych RP (dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Zdrowia). Projekt rozporządzenia został także przekazany do konsultacji Stowarzyszeniu Magistrów i Techników Farmacji, które nie zgłosiło żadnych uwag. Projekt był umieszczony na stronie Biuletynu Informacji Publicznej

Ministerstwa Zdrowia, dając tym samym każdemu podmiotowi możliwość zgłoszenia uwag. Okres konsultacji społecznych był także w pełni zgodny z okresami ujętymi w § 13 ust. 2 uchwały Rady Ministrów z dnia 19 marca 2002 r. Regulamin pracy Rady Ministrów.

35. Ministra Środowiska (RPO-598489-IV/08) z dnia 29 października 2009 r. - w sprawie procedury wdrażania obszarów Natura 2000.

W odpowiedzi na wcześniejsze wystąpienie Rzecznika niedostatecznie wyjaśniono kwestię uwzględnienia głosu i interesu wspólnot lokalnych w procedurze wdrożenia sieci obszarów chronionych Natura 2000. Nie jest bowiem w szeroko pojętym interesie programu Natura 2000 wprowadzanie go w sposób odgórny, pozbawiony należytego wyjaśnienia, a w konsekwencji osłabiający zaufanie do organów państwa i samego programu ochrony środowiska. Od odpowiedniego nastawienia społeczności lokalnej niejednokrotnie zależy może sukces bądź porażka konkretnego programu. Dlatego Rzecznik negatywnie ocenia regulę wprowadzoną w art. 27 ust 2 ustawy o ochronie przyrody, w myśl której rada gminy ma 30 dni na zaopiniowanie projektu listy obszarów Natura 2000, zaś przekroczenie tego terminu skutkuje przyjęciem fikcji prawnej niezgłoszenia uwag do projektu. Rzecznik postuluje zmianę tej regulacji w kierunku wydłużenia czasu przeznaczonego dla rad gmin na zaopiniowanie przedmiotowych projektów.

Ponadto Rzecznik zwrócił uwagę na nieprawidłowe jego zdaniem, ujęcie w art. 33 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody, kwestii stosowania rozwiązań prawnych adekwatnych wobec obszarów objętych już ochroną w ramach sieci programu Natura 2000, do obszarów, które mają dopiero status obszarów proponowanych do objęcia ich ochroną, do czasu ich zatwierdzenia przez Komisję Europejską. W ocenie Rzecznika zachodzi konieczność ustawowego rozstrzygnięcia relacji i ewentualnych kolizji między ochroną, jaką uzyskują proponowane obszary mające zostać objęte ochroną Natura 2000, nieregulowane żadnym z aktów powszechnie obowiązującego prawa, a prawem powszechnie obowiązującym, jakim są uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Rzecznik zwrócił się o zajęcie stanowiska w przedmiocie proponowanych zmian.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Środowiska (18.12.2009 r.) podtrzymał stanowisko przedstawione w odpowiedzi z dnia 30 marca 2009 r. w odniesieniu do kwestii związanych z procedurą wyznaczania sieci Natura 2000 w Polsce, a zwłaszcza uwzględniania opinii zgłaszanych przez właściwe miejscowo rady gmin oraz osoby prywatne. Przeznaczony w ustawie o ochronie przyrody 30 dniowy termin na przedstawienie opinii przez właściwe miejscowo rady gmin w odniesieniu do propozycji obszarów Natura 2000, jest okresem wystarczającym.

Jednocześnie zapewnił, iż Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska wnikliwie analizuje każdą przesłaną opinie, o czym może świadczyć fakt, iż podczas tegorocznego procedowania nowych propozycji obszarów Natura 2000 łącznie uwzględniono 120 propozycji przeprowadzenia korekty granic projektowanych

obszarów, zgłoszonych przez właściwe miejscowo rady gmin i inne zainteresowane podmioty. Wyjaśniając natomiast kwestie związane ze stosowaniem art. 33 ustawy o ochronie przyrody poinformował, że podczas najbliższych prac nad jej nowelizacją, zgłoszone uwagi zostaną rozpatrzone.

36. Ministra Zdrowia (RPO-632390-X/09) z dnia 29 października 2009 r. – w sprawie profilaktyki i opieki zdrowotnej nad osobami dotkniętymi HIV/AIDS.

W raporcie Euro HIV Index szereg państw zostało skrytykowanych za niski poziom profilaktyki i opieki zdrowotnej nad osobami dotkniętymi HIV/AIDS (Dziennik Gazeta Prawna/Rynek Zdrowia z dnia 15 października 2009 r.). Polska, w rankingu obejmującym 29 państw europejskich znalazła się na 20 miejscu. Z europejskiego raportu wynika, że w Polsce zwiększa się narażenie na infekcje HIV m.in. wskutek częstszego podejmowania ryzykownych zachowań seksualnych. Zdaniem autorów raportu, w Polsce należy także poprawić opiekę nad osobami dotkniętymi HIV/AIDS odnośnie do monitoringu sytuacji epidemiologicznej, zwłaszcza w placówkach penitencjarnych. Okazuje się ponadto, że osoby zakażone HIV nie są badane pod kątem wirusowego zapalenia wątroby, zaś chorzy na gruźlicę - pod kątem zakażenia HIV. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się z prośbą o ustosunkowanie się do wyników wspomnianego rankingu oraz udzielenie informacji o podejmowanych systemowych działaniach naprawczych w zakresie profilaktyki i opieki na osobami dotkniętymi HIV/AIDS.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (30.11.2009 r.) zapewnił o wysokim standardzie prowadzonych działań profilaktycznych oraz opieki nad osobami dotkniętymi HIV/AIDS. Polski system opieki nad osobami zakażonymi HIV i chorymi na AIDS, w tym także w jednostkach penitencjarnych, należy do najlepszych w Europie. Odrębną kwestią pozostaje monitoring sytuacji epidemiologicznej, który nie stanowi jednak elementu opieki nad osobami dotkniętymi problemem HIV/AIDS, a część nadzoru epidemiologicznego kraju. Za monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w placówkach penitencjarnych odpowiadają służby podległe Ministrowi Sprawiedliwości, a nie Ministrowi Zdrowia. Odnośnie do monitorowania sytuacji epidemiologicznej zakażeń HIV i zachorowań na AIDS trudno nie zgodzić się z autorami raportu, iż w naszym kraju występują pewne niedobory danych, spowodowane głównie brakiem poprawnej zgłaszalności do Państwowego Zakładu Higieny przez lekarzy. Jak się jednak wydaje, problem ten nie dotyczy tylko HIV/AIDS, a szeregu jednostek chorobowych. Z problemem monitorowania sytuacji epidemiologicznej zmagają się większość krajów Unii Europejskiej. W odpowiedzi podkreślono, że Raport Euro HIV Index 2009 jest znany Ministerstwu Zdrowia, wywołał także oburzenie środowiska medycznego pracującego z pacjentami zakażonymi HIV i chorymi na AIDS, gdyż zawiera nieprawdziwe stwierdzenia, np. że polscy pacjenci zakażeni HIV nie są testowani w kierunku gruźlicy i vice versa, co - gdyby było prawdą - stanowiłoby błąd w sztuce medycznej.

37. Komisarza Praw Człowieka Rady Europy (RPO-632358-I/09) z dnia 29 października 2009 r. – w sprawie przestrzegania praw obywatelskich w Federacji Rosyjskiej.

Tegoroczną nagrodę im. Andreja Sacharowa na rzecz Wolności Myśli przyznawaną przez Parlament Europejski otrzymali rosyjscy działacze na rzecz społeczeństwa obywatelskiego Ludmiła Aleksiejewa, Siergiej Kowaliow i Oleg Orłow związani ze Stowarzyszeniem Memoriał. Nagrodę tę wręczył Przewodniczący Parlamentu Europejskiego prof. Jerzy Buzek. Uhonorowanie rosyjskich działaczy na rzecz wolności praw człowieka i obywatela wysoko cenioną nagrodą Parlamentu Europejskiego przypomina całemu demokratycznemu światu, iż w zakresie przestrzegania praw obywatelskich w Rosji nadal występują niepokojące zjawiska. Skrytobójcze zabójstwa, przypomnę tylko w tym miejscu śmierć dziennikarek Anny Politowskiej, Anastazji Barburowej, czy adwokata Stanisława Markielowa, powinny uświadomić wszystkim, iż w zakresie obrony praw człowieka w Rosji wiele jest jeszcze do uczynienia.

Nagroda przyznana rosyjskim obrońcom praw człowieka i obywatela skłoniła Rzecznika do ponownego wystąpienia do Komisarza Praw Człowieka Rady Europy z prośbą o podjęcie działań na rzecz uświadomienia szerokiej opinii światowej, jak wiele społeczność międzynarodowa może i powinna zrobić dla zachęcenia władz Federacji Rosyjskiej do podjęcia działań uniemożliwiających wrogom demokracji prowadzenie aktywności podważającej fundamenty demokratycznego państwa. Konieczne jest także zapewnienie, by obrońcy praw podstawowych mogli podejmować działania w zakresie obrony i poszanowania praw obywatelskich, by mogli bez obawy o życie swoje i swoich bliskich prowadzić działalność oraz korzystać z wolności słowa. Tylko w ten sposób Rosja dołączy do grona państwa, które w pełni respektują uniwersalne standardy ochrony praw obywatelskich.

38. Prezesa Rady Ministrów oraz Ministra Zdrowia (RPO-606966-X/09) z dnia 31 października 2009 r. - w sprawie sytuacji epidemicznej grypy wywołanej przez wirus A (H1N1) w środowisku szkolnym oraz podjętych w Polsce działań zapobiegawczych i leczniczych w związku z epidemią grypy na Ukrainie.

W odpowiedzi na wcześniejsze wystąpienie Rzecznika z dnia 14 września 2009 r. w sprawie sytuacji epidemicznej nowej grypy w środowisku szkolnym, Ministerstwo Zdrowia nie ustosunkowało się do podniesionych w wystąpieniu kwestii, ważkich z punktu widzenia praw obywateli do zdrowia. Ponadto Rzecznik nadal nie otrzymał zapowiadanych jeszcze w ubiegłym roku informacji o wynikach konsultacji Ministerstwa Zdrowia z nadzorem krajowym w dziedzinie pielęgniarstwa pediatrycznego w celu „przeanalizowania przyczyn stwierdzonych nieprawidłowości oraz przedstawienia sposobu i rodzaju działań naprawczych” oraz z Prezesem Narodowego Funduszu Zdrowia w sprawie podjęcia „działań w celu wyjaśnienia przyczyn nieprawidłowości w realizacji szczepień ochronnych u dzieci i młodzieży, w szczególności u świadczeniodawców w wykazanych w analizie województwach.”

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Prezesa Rady Ministrów z prośbą o spowodowanie pilnego i merytorycznego ustosunkowania się Rządowego Centrum Bezpieczeństwa do podniesionych w wystąpieniu Rzecznika do Ministra Zdrowia kwestii związanych z sytuacją epidemiologiczną grypy A (H1N1). Jednocześnie poprosił o udzielenie informacji w sprawie przewidywanego scenariusza rozwoju sytuacji epidemiologicznej grypy na terenach graniczących z Ukrainą i w całej Polsce, a także o planowanych działaniach zapobiegawczych i leczniczych. Ponadto w związku z alarmującymi informacjami o epidemii grypy na Ukrainie, Rzecznik zwrócił się do Ministra Zdrowia z prośbą o poinformowanie o podjętych działaniach ochronno - profilaktycznych na terenie Polski oraz o zakresie pomocy dla Ukrainy.

p.o. Dyrektora Rządowego Centrum Bezpieczeństwa (17.11.2009 r.) poinformował, że w dniu 28 października 2009 r., po otrzymaniu pierwszych informacji na temat wzrostu liczby zachorowań grypopodobnych na Ukrainie, RCB zgodnie z własnymi procedurami nawiązało kontakt roboczy z Głównym Inspektoratem Sanitarnym. Ponadto aktywowano kryzysowy tryb działania Krajowego Centrum Zarządzania Kryzysowego RCB. Rządowe Centrum Bezpieczeństwa zbiera informacje wojewódzkich wydziałów bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego w zakresie możliwości udzielenia pomocy Ukrainie oraz raporty sytuacyjne województw na temat zagrożenia epidemią grypy A (H1N1). W odpowiedzi przedstawiono także działania podejmowane przez Główny Inspektorat Sanitarny od momentu ogłoszenia przez WHO pandemii grypy w czerwcu 2009 r. Stwierdzono jednocześnie, iż ze względu na to, że wirus grypy charakteryzuje się dużą zmiennością, nie można dokładnie przewidzieć, jak rozwinię się sytuacja w najbliższych miesiącach. Obecnie kluczowe jest kontynuowanie działań mających na celu monitorowanie sytuacji w Polsce i wzmocnienie systemu nadzoru, rzetelne informowanie obywateli oraz zapewnienie dostępu do opieki medycznej.

39. Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (RPO-611673-VI/09) z dnia 2 listopada 2009 r. – w sprawie efektywności działań kontrolnych Inspekcji Handlowej, w kontekście obowiązku powiadamiania kontrolowanych przedsiębiorców o zamiarze przeprowadzenia kontroli.

W dniu 4 kwietnia 2009 r. Rzecznik otrzymał odpowiedź Prezesa UOKiK na wystąpienie z dnia 17 marca 2009 r. w sprawie zajęcia stanowiska, czy art. 79 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 19 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej oraz o zmianie niektórych ustaw, zobowiązujący organy kontroli do zawiadamiania przedsiębiorcy o zamiarze wszczęcia kontroli, pozwala na efektywną realizację ciężącego na Inspekcji Handlowej obowiązku ochrony konsumentów przed działaniami zagrażającymi ich zdrowiu, prywatności, bezpieczeństwu oraz przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi (nałożonego na władze publiczne przez art. 76 Konstytucji RP). W szczególności zaś, czy jest wystarczającym rozwiązaniem z punktu widzenia wskazanego obowiązku przewidziane w art. 79 ust. 1 pkt 3 ustawy,

wyłączenie zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli w przypadku, gdy jej przeprowadzenie jest uzasadnione bezpośrednim zagrożeniem życia lub zdrowia.

Z odpowiedzi wynikało, iż z uwagi na to, że nowelizacja weszła w życie w dniu 7 marca 2009 r., Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów nie dysponował jeszcze konkretnymi danymi na temat rzeczywistego wpływu obowiązku zawiadomienia przedsiębiorcy o zamiarze wszczęcia kontroli na efektywność działań kontrolnych Inspekcji Handlowej. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się o udzielenie informacji, jak przedstawia się efektywność działań kontrolnych Inspekcji Handlowej, zwłaszcza w kontekście obowiązku powiadamiania kontrolowanych o zamiarze przeprowadzenia kontroli.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (08.12.2009 r.) wyjaśniła, że zdarzają się przypadki, w których przedsiębiorcy, po otrzymaniu zawiadomienia o zamierzonej kontroli, usuwają ze sprzedaży towary niespełniające wymagań określonych przepisami prawa. Nie można jednak zakładać, że jest to praktyka powszechna, bowiem w większości przypadków przedsiębiorca nie ma możliwości dokonania oceny bezpieczeństwa produktu we własnym zakresie. Odnotowano również pojedyncze przypadki wyrejestrowywania albo zawieszania działalności gospodarczej w związku z otrzymaniem zawiadomienia o zamierzonej kontroli. Niezależnie od powyższego w odpowiedzi zauważono, iż zawiadomienie o zamiarze wszczęcia kontroli wydłuża czas pomiędzy powzięciem informacji o nieprawidłowościach i przywróceniem stanu zgodności z obowiązującym prawem. Obowiązek zawiadamiania przedsiębiorcy o zamierzonej kontroli nie ma zastosowania do około połowy kontroli przeprowadzanych przez Inspekcję Handlową, w szczególności do kontroli jakości handlowej środków spożywczych.

40. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-594707-X/08) z dnia 2 listopada 2009 r. – w sprawie organizacji i nadzoru wypoczynku dla dzieci i młodzieży.

W nawiązaniu do odpowiedzi z dnia 27 sierpnia 2008 r. na wystąpienie Rzecznika z dnia 23 lipca 2008 r., Minister Edukacji Narodowej podzieliła pogląd, zgodnie z którym obowiązujące rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 stycznia 1997 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania, utrudnia podjęcie sprawnych i skutecznych działań w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w działaniu placówki zagrażającej zdrowiu i bezpieczeństwu uczestników. W związku z tym Minister Edukacji Narodowej poinformowała o trwających w MEN pracach nad nowym rozporządzeniem do art. 92 a ust. 2 ustawy o systemie oświaty. Jednym z istotnych uregulowań miała być możliwość zamykania przez kuratora oświaty miejsc wypoczynku niezgłoszonych wcześniej do kuratorium. Przedmiotowy akt wykonawczy miał zacząć obowiązywać w 2009 roku. Wobec powyższego, Rzecznik zwrócił się z prośbą o poinformowanie o etapie prac nad przedmiotowym rozporządzeniem i czy zgodnie z deklaracją zacznie ono obowiązywać w bieżącym roku.

Minister Edukacji Narodowej (19.11.2009 r.) poinformowała, że w dniu 27 października 2009 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej skierowało do Rządowego Centrum Legislacji projekt nowelizacji rozporządzenia w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania. W związku z uwagami, jakie RCL wniósł do projektu, w dniu 13 listopada 2009 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej przesłało nową wersją projektu, uwzględniającą uwagi. W najbliższych dniach spodziewana jest akceptacja projektu. W związku z tym termin wejścia w życie przedmiotowego rozporządzenia planowany jest zgodnie z wcześniejszymi deklaracjami na 2009 rok.

41. Ministra Środowiska (RPO-612885-I/09) z dnia 2 listopada 2009 r. – w sprawie braku możliwości dofinansowania zalesiania gruntów na Obszarach Natura 2000 w ramach działania „Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013.

W ostatnim czasie napływają do Rzecznika skargi rolników pragnących zalesić grunty na obszarach Natura 2000 w ramach działania „Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013. W skargach tych beneficjenci wskazują na brak możliwości dofinansowania unijnego ich gospodarstw, z uwagi na to, że są one położone na obszarach objętych programem Natura 2000.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013, pomoc na zalesianie nie jest przyznawana dla gruntów rolnych oraz innych niż rolne położonych na obszarach Natura 2000. Niemniej jednak z treści art. 29 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody wynika, że Minister Środowiska powinien ustanowić w drodze rozporządzenia plan ochrony dla obszaru Natura 2000 lub jego części. Natomiast art. 29 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody nakłada na Ministra Środowiska obowiązek określenia w drodze rozporządzenia dla obszaru Natura 2000 trybu sporządzania projektu planu ochrony, zakresu prac koniecznych dla sporządzenia projektu planu ochrony, a także trybu dokonywania zmian w planie ochrony. Z informacji uzyskanych przez Rzecznika z Ministerstwa Środowiska nie wynika jednak, kiedy rozporządzenia regulujące te kwestie zostaną wydane. Rzecznik zwrócił się z prośbą o przedstawienie wyjaśnień w opisanej sprawie.

42. Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (RPO-630770-III/09) 3 listopada 2009 r. – w sprawie sposobu ustalania dochodu rodziny przy ubieganiu się o świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz możliwości zatrzymania dłużnikowi alimentacyjnemu prawa jazdy.

Do Rzecznika napływają skargi dotyczące sposobu ustalania dochodu rodziny przy ubieganiu się o świadczenia z funduszu alimentacyjnego, a także możliwości

zatrzymania dłużnikowi alimentacyjnemu prawa jazdy w oparciu o przepisy ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

W wyroku z dnia 22 września 2009 r. (P 46/07) Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż art. 5 ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej jest niezgodny z art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji. W uzasadnieniu rozstrzygnięcia Trybunał zauważył, iż obowiązująca ustawa z 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów mieści (w art. 5 ust. 3 pkt 3, ust. 5 i 6) unormowania analogiczne do zawartych w art. 5 zakwestionowanej (a już nieobowiązującej) ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej.

Natomiast odnośnie do podnoszonego w skargach problemu ustalania dochodu rodziny przy ubieganiu się o świadczenia z funduszu alimentacyjnego, Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 30 czerwca 2009 r. (P 45/08) orzekł, iż § 17 ust. 2 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 2 czerwca 2005 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenia rodzinne jest niezgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 23 ust. 5 i art. 5 ust. 4 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych. Unormowania zawarte w § 11 ust. 2 i § 12 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 lipca 2008 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz wzorów wniosku, zaświadczeń i oświadczeń o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego są analogiczne do unormowań uznanych za niekonstytucyjne w wyroku w sprawie P 45/08 oraz zakwestionowanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich we wniosku do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie U 3/09. Z uwagi na powyższe Rzecznik zwrócił się o poinformowanie, czy planowane są działania legislacyjne zmierzające do zmiany przepisów art. 5 ust. 3 pkt 3, ust. 5 i 6 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów oraz § 11 ust. 2 i § 12 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz wzorów wniosku, zaświadczeń i oświadczeń o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (26.11.2009 r.) poinformował, że Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, zapoznając się z uzasadnieniem do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 września 2009 r. (P 46/07), dostrzegło potrzebę wprowadzenia zmian w przepisach ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Zmiany te polegać będą na wprowadzeniu środków odwoławczych od rozstrzygnięcia gminy o zaistnieniu podstaw do skierowania wniosku do starosty o zatrzymanie dłużnikowi prawa jazdy. Przedmiotem prac legislacyjnych resortu jest także dostosowanie do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 czerwca 2009 r. (P 45/08) przepisu § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 lipca 2008 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz wzorów wniosków, zaświadczeń i oświadczeń o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz § 17 ust. 2 rozporządzenia Ministerstwa Pracy i Polityki

Spółecznej z dnia 2 czerwca 2005 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenia rodzinne.

43. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-609814-II/09) z dnia 4 listopada 2009 r. – w sprawie problemu prawidłowego ukształtowania sądownictwa wojskowego w polskim systemie prawnym.

Opisany problem znalazł się w zainteresowaniu Rzecznika w związku z napływającymi skargami. Zgodnie z art. 652 k.p.k., w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych orzekają stosownie do zakresu właściwości wojskowy sąd garnizonowy, wojskowy sąd okręgowy, Sąd Najwyższy - Izba Wojskowa. Izba ta nie tylko rozpoznaje środki odwoławcze od orzeczeń wydanych w I instancji w sądzie okręgowym, ale również kasacje od prawomocnych wyroków tych sądów i własnych. Właściwością wojskowego sądu okręgowego objęci są wszyscy oskarżeni będący oficerami starszymi. Na mocy art. 430 § 1 k.p.k. sąd odwoławczy pozostawia bez rozpoznania przyjęty środek odwoławczy, jeżeli zachodzą okoliczności określone w art. 429 § 1 albo jeżeli przyjęcie tego środka nastąpiło na skutek niezasadnego przywrócenia terminu. Przepis § 2 stwierdza, iż na postanowienie przysługuje zażalenie do innego równorzędnego składu sądu odwoławczego, chyba że zostało wydane przez Sąd Najwyższy. Oficerowie starsi, kierujący apelacją do Sądu Najwyższego pozbawieni są możliwości wywiedzenia zażalenia na postanowienie, o którym mowa w art. 430 § 1 k.p.k. Znajdują się zatem w pozycji gorszej, aniżeli oficerowie młodszy. Powstaje wątpliwość, czy takie zróżnicowanie znajduje uzasadnienie konstytucyjne. Wątpliwości co do zgodności z konstytucyjną zasadą równości wzbudza także rozwiązanie, zgodnie z którym właściwość sądu wojskowego określona jest zajmowanym stanowiskiem w chwili wszczęcia przeciwko oskarżonemu postępowania karnego, niezależnie od kategorii i rodzaju popełnionego czynu przestępnego. Warto rozważyć też wprowadzenie regulacji przydzielającej nadzór judykacyjny nad sądami wojskowymi Izbie Karnej Sądu Najwyższego. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (25.11.2009 r.) nie zgodził się ze stanowiskiem Rzecznika i poinformował, że obie grupy oficerów (tj. oficerowie starsi i młodszy) korzystają z tej samej konstytucyjnej zasady równości wobec prawa, zarówno w kontekście prawa do sądu, jak i jawnego rozpoznania sprawy, przez niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Ograniczenie zawarte w art. 430 § 2 k.p.k. z którego wynika, że na postanowienie przysługuje zażalenie do innego równorzędnego składu sądu odwoławczego, chyba że zostało wydane przez Sąd Najwyższy, należy uznać za wyjątek od zasady dwuinstancyjności. Przepis ten obowiązuje również w postępowaniu przed sądami powszechnymi. Stąd też wydaje się, iż wprowadzenie regulacji umożliwiającej w sytuacji określonej w art. 430 § 1 k.p.k. rozpoznanie środków odwoławczych od orzeczenia sądu odwoławczego przez inny skład tego sądu - Izby Wojskowej Sądu Najwyższego, mogłoby doprowadzić do stanu, w którym strony postępowań przed sądem powszechnym i wojskowym byłyby traktowane w

sposób niejednolity. W odpowiedzi poinformowano także, iż koncepcja utworzenia wojskowego sądu apelacyjnego, przejmującego część kompetencji Izby Wojskowej Sądu Najwyższego - w przypadku likwidacji tej Izby - i przeniesienia części zadań ww. Izby (postępowanie kasacyjne) do Izby Karnej Sądu Najwyższego nie zyskała uznania w trakcie prac nad rządowym projektem ustawy - Kodeks postępowania karnego.

44. Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (RPO-631621-VII/09) z dnia 4 listopada 2009 r. – w sprawie stanu opieki nad skazanymi i tymczasowo aresztowanymi - nosicielami wirusa HIV i chorymi na AIDS.

Raport Euro HIV Indeks, o którym informacje zawarto w „Dzienniku” – „Gazecie Prawnej” oraz „Gazecie Wyborczej” z dnia 15 października 2009 r. wskazuje, że w dalszym ciągu poważnym problemem w Europie jest niski poziom profilaktyki i opieki zdrowotnej nad osobami dotkniętymi HIV/AIDS. Polska znalazła się na 20 miejscu w rankingu obejmującym 29 państw europejskich. Z powyższego raportu wynika, że w kraju zwiększa się narażenie na infekcje HIV, m.in. wskutek częstszego podejmowania ryzykownych zachowań seksualnych. Naturalną konsekwencją wskazanej w raporcie tendencji wzrostowej zachorowań będzie powiększająca się liczba nosicieli wirusa HIV i chorych na AIDS w jednostkach penitencjarnych. W pierwszej kolejności wymagać to będzie poprawy monitoringu i zbierania danych, w celu poprawy skuteczności wczesnego wykrywania i wczesnego leczenia chorych. Zwiększenie liczby osób dotkniętych HIV/AIDS w zakładach karnych i aresztach śledczych skutkować będzie potrzebą zwiększenia budżetu Służby Więziennej na walkę z chorobą. Pojawia się wątpliwość, czy obecny brak dostatecznych środków finansowych oraz powszechne w jednostkach penitencjarnych problemy z pozyskaniem kadry lekarskiej nie będą rzutować na jakość świadczonej opieki medycznej. Podobne trudności mogą dotyczyć leczenia osób pozbawionych wolności dotkniętych innymi chorobami zakaźnymi. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w sprawie oraz udostępnienie danych statystycznych dotyczących osób przebywających w jednostkach penitencjarnych dotkniętych HIV/AIDS i chorych na inne choroby zakaźne, a także informacji o podejmowanych systemowych działaniach w zakresie realizacji profilaktyki i opieki nad tą grupą osadzonych.

Dyrektor Generalny Służby Więziennej (17.11.2009 r.) poinformował, że w latach 2007 - 2009 liczba osób zakażonych HIV była stabilna, a jej fluktuacja zamykała się na poziomie ok. 340 - 390 osób, bez wykazywania trendu wzrostowego. Na dzień 30 września 2009 r. liczba ta wynosiła 382. Stabilna również jest liczba osób, u których rozpoznano AIDS - oscyluje ona w granicach ok. 100 osób. Obecna praktyka polega na wykonywaniu badań krwi osobom przyjmowanym do jednostek penitencjarnych w oparciu o zasady: realizowania wskazań medycznych oraz zgody zainteresowanego na wykonanie takich badań. Praktycznie wystarczającą do wykonania badania jest wola osadzonego, bez konieczności uzasadniania tego jakimikolwiek wskazaniem medycznym. Jednym z elementów profilaktyki jest

obecność programów leczenia substytucyjnego osób uzależnionych od narkotyków opioidowych (substytucja metadonowa). W programach metadonowych umiejscowionych w jednostkach penitencjarnych uczestniczyło w 2009 roku 137 osób. Przeprowadzone zostały również szkolenia personelu więziennej służby zdrowia z zakresu problematyki HIV/AIDS.

45. Ministra Gospodarki oraz Ministra Skarbu Państwa (RPO-631524-X/09) z dnia 5 listopada 2009 r. – w sprawie zagrożeń dla bezpieczeństwa energetycznego Polski, wynikających z uwag i wniosków zawartych przez Najwyższą Izbę Kontroli w „Informacji o wynikach kontroli restrukturyzacji elektroenergetyki oraz bezpieczeństwa sieci energetycznych”.

Rzecznik wyraził swoje zaniepokojenie zagrożeniami dla bezpieczeństwa energetycznego Polski, wynikającymi z uwag i wniosków zawartych przez Najwyższą Izbę Kontroli w „Informacji o wynikach kontroli restrukturyzacji elektroenergetyki oraz bezpieczeństwa sieci energetycznych”. Najwyższa Izba Kontroli w wystąpieniu pokontrolnym wnioskowała do Ministra Gospodarki o wykonywanie roli koordynującej Program dla elektroenergetyki w sposób zapewniający realizację określonych tam zadań. NIK zwróciła się również o opracowanie i niezwłoczne przedłożenie Radzie Ministrów projektu Polityki energetycznej Polski do 2030 r., z uwzględnieniem wszystkich elementów określonych w Prawie energetycznym. Wskazała na konieczność zapewnienia terminowego przekazywania informacji i sprawozdań dla Komisji Europejskiej oraz sprawozdań z wyników nadzoru nad bezpieczeństwem zaopatrzenia w energię elektryczną. Ponadto NIK zasygnalizowała konieczność dostosowania zasobów kadrowych Departamentu Energetyki do zakresu zadań wynikających z roli Ministra Gospodarki jako naczelnego organu administracji rządowej. Rzecznik zwrócił się do Ministra Gospodarki z prośbą o poinformowanie o podjętych i planowanych działaniach zmierzających do realizacji postulatów NIK.

Natomiast w wystąpieniu pokontrolnym do Ministra Skarbu Państwa, Najwyższa Izba Kontroli wnioskowała o egzekwowanie od spółek sektora elektroenergetycznego działań, które umożliwią realizację harmonogramu prywatyzacji tych spółek zgodnie z rządowymi programami, a także o uwzględnianie w umowach prywatyzacyjnych zawieranych z inwestorami strategicznymi potrzeb inwestycyjnych poszczególnych spółek oraz kwestii bezpieczeństwa dostaw energii przez te spółki. Ponadto NIK zasygnalizowała konieczność rozważenia przeprowadzenia analizy wpływu zakresu świadczeń i gwarancji socjalnych w spółkach sektora elektroenergetycznego na efektywność działań restrukturyzacyjnych w celu określenia polityki właścicielskiej w tym obszarze. Rzecznik zwrócił się do Ministra Skarbu Państwa z prośbą o poinformowanie o podjętych i planowanych działaniach zmierzających do realizacji powyższych postulatów.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu Państwa (25.11.2009 r.) poinformował, że jednym z założeń przyjętej przez Radę Ministrów „*Polityki energetycznej Polski do 2030 r.*” jest utrzymanie przez Skarb Państwa większościowego pakietu akcji w PGE

Polska Grupa Energetyczna S.A. oraz kontrolnego pakietu akcji w Tauron Polska Energia S.A. Celem prywatyzacji jest wywołanie zmian w sektorze energetycznym poprzez wzmocnienie siły ekonomicznej poszczególnych podmiotów, zróżnicowanie struktur własnościowych sektora, zwiększenie efektywności, stymulowanie konkurencji w sektorze, restrukturyzację branży, zapewnienie wpływów do budżetu państwa oraz w konsekwencji zapewnienie bezpieczeństwa nieprzerwanych i niezakłóconych dostaw energii.

Minister Gospodarki (11.12.2009 r.) poinformował, że dotychczas w pełni wykonano i zakończono działania związane z wysoce skomplikowanym procesem restrukturyzacji organizacyjnej całego sektora elektroenergetycznego w obszarze własności Skarbu Państwa. Do realizacji Programu dla elektroenergetyki został powołany w 2006 r. międzyresortowy Zespół Sterujący, pod przewodnictwem Ministra Gospodarki. Od początku 2008 r. nie zachodziła potrzeba tak częstego jak w latach 2006-2007 odbywania posiedzeń Zespołu Sterującego, dlatego też Prezes Rady Ministrów zarządzeniem Nr 71 z dnia 15 września 2009 r., uznał za zasadne zwoływanie posiedzeń tego Zespołu w miarę potrzeb, nie rzadziej niż raz na trzy miesiące. Obecnie istnieją procedury prawne, które umożliwiają prowadzenie inwestycji skierowanych na rozwój infrastruktury energetycznej. Niezależnie od powyższego, Ministerstwo Gospodarki podjęło szereg inicjatyw, które mają na celu przyspieszenie procedury planowania i realizacji inwestycji w rozwój infrastruktury energetycznej. Jednym z takich działań jest podjęcie współpracy z Ministerstwem Infrastruktury, w wyniku której zostały zgłoszone uwagi do projektu ustawy o zmianie ustaw o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw, do projektu ustawy o zmianie ustawy o gospodarce nieruchomościami oraz o zmianie innych ustaw, jak również do projektu ustawy o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych. W dniu 10 listopada 2009 r. została przyjęta przez Radę Ministrów uchwała w sprawie Polityki energetycznej Polski do 2030 roku. W odpowiedzi zapewniono, że w Ministerstwie Gospodarki zobowiązano się do dołożenia wszelkich starań w celu terminowego przekazywania informacji i sprawozdań dla Komisji Europejskiej oraz sprawozdań z wyników nadzoru nad bezpieczeństwem zaopatrzenia w energię elektryczną. Poinformowano również, że z dniem 1 maja 2009 r. Departamentowi Energetyki przyznano dodatkowe 2 etaty.

46. Ministra Spraw Zagranicznych (RPO-595379-I/08) z dnia 5 listopada 2009 r. – w sprawie realizacji przez stronę ukraińską umowy z dnia 21 marca 1994 r. o ochronie miejsc pamięci i spoczynku ofiar wojny i represji politycznych.

Rzecznik podziękował za przekazane w dniu 10 grudnia 2008 r. informacje dotyczące realizacji przez stronę ukraińską umowy z dnia 21 marca 1994 r. o ochronie miejsc pamięci i spoczynku ofiar wojny i represji politycznych. W odpowiedzi Minister Spraw Zagranicznych zaznaczył, iż strona polska napotyka na zdecydowaną niechęć władz ukraińskich do rozwiązania tego problemu, zarówno na szczeblu centralnym, jak i lokalnym. Minister poinformował również, iż Ministerstwo Spraw

Zagranicznych podjęło decyzję o włączeniu kwestii związanych z realizacją ww. umowy do pakietu tematów omawianych na szczeblu politycznym ze stroną ukraińską. Ponadto MSZ wystąpiło do Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa z inicjatywą zorganizowania ze stroną ukraińską poświęconych tej problematyce specjalnych konsultacji. W kolejnym wystąpieniu Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w sprawie, w tym poinformowanie o stanie rozmów i konsultacji ze stroną ukraińską w kwestii wykonywania przez nią wspomnianej umowy.

47. Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-615900-II/09) z dnia 5 listopada 2009 r. – w sprawie przypadków unikania odpowiedzialności dyscyplinarnej przez funkcjonariuszy Policji.

W dniu 30 czerwca 2009 r. Rzecznik zwrócił się do Komendanta Głównego Policji w sprawie niepokojących informacji, wskazujących na to, że niektórzy funkcjonariusze Policji unikają odpowiedzialności dyscyplinarnej, występując ze służby i przechodząc na emerytury. Z uzyskanej odpowiedzi z dnia 15 lipca 2009 r. wynikało, że w ocenie Komendanta Głównego Policji w wielu przypadkach niemożliwe jest zakończenie postępowania dyscyplinarnego w okresie 3 miesięcy od daty złożenia przez policjanta wniosku o zwolnienie ze służby. W myśl bowiem art. 41 ust. 3 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, policjanta zwalnia się ze służby w terminie 3 miesięcy od dnia pisemnego zgłoszenia przez niego wystąpienia ze służby. Treść art. 41 ust. 3 ustawy o Policji obliuguje przełożonego do wydania we wskazanym terminie decyzji o zwolnieniu policjanta ze służby. Na obowiązek zwolnienia ze służby w tym terminie nie ma zaś wpływu okoliczność, że w stosunku do policjanta występującego ze służby toczy się postępowanie dyscyplinarne. Takie ukształtowanie przepisów może prowadzić do skutecznego unikania przez policjantów odpowiedzialności dyscyplinarnej za popełnione przewinienia. Rzecznik zwrócił się o zajęcie stanowiska w tej sprawie, zwłaszcza w zakresie harmonizacji przepisów dotyczących postępowań dyscyplinarnych z przepisami regulującymi wystąpienie ze służby.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (04.12.2009 r.) poinformował, że przytoczone w wystąpieniu Rzecznika argumenty wskazują na konieczność podjęcia działań mających na celu harmonizację przepisów dotyczących postępowań dyscyplinarnych z przepisami regulującymi wystąpienie ze służby, z jednoczesnym zrównaniem, co do zasady, sytuacji prawnej funkcjonariuszy różnych służb. Z uwagi na specyfikę poszczególnych pragmatyk służbowych, właściwszym wydaje się dokonanie ewolucyjnego procesu ujednoczenia rozwiązań zawartych w poszczególnych ustawach regulujących działanie służb mundurowych, z zachowaniem specyfiki poszczególnych formacji. Jednocześnie w odpowiedzi stwierdzono, iż czyny, które powodują odpowiedzialność dyscyplinarną, mają różnorodny charakter: od naruszeń dyscypliny pracowniczej, aż do zachowań wypełniających znamiona przestępstw. W niektórych przypadkach, ten sam czyn może być zarówno przestępstwem, jak i przewinieniem dyscyplinarnym. Z tego powodu

zwolnienie policjanta ze służby, skutkujące umorzeniem postępowania dyscyplinarnego, nie stoi na przeszkodzie wszczęciu postępowania karnego i ukaraniu policjanta.

48. Ministra Zdrowia (RPO-632759-X/09) z dnia 5 listopada 2009 r. – w sprawie braku dostępu do dokumentacji medycznej członków rodziny zmarłego pacjenta, którzy za jego życia nie zostali upoważnieni do dostępu do tej dokumentacji.

Na tle wpływających do Rzecznika skarg ujawnił się problem dostępu do dokumentacji członków rodziny zmarłego pacjenta, którzy za jego życia nie zostali upoważnieni do dostępu do tej dokumentacji. Skargi te dotyczą przede wszystkim sytuacji, w których pacjent został umieszczony w szpitalu w stanie wykluczającym możliwość złożenia stosownego oświadczenia woli w zakresie upoważnienia do dostępu do dokumentacji medycznej (np. nieprzytomna ofiara wypadku komunikacyjnego). W takiej sytuacji, po śmierci pacjenta, obowiązujące przepisy prawa wykluczają możliwość udostępnienia osobom bliskim zmarłego dokumentacji medycznej, także wówczas gdy osobom bliskim wgląd w ową dokumentację jest niezbędny w celu realizacji własnych praw podmiotowych związanych ze śmiercią pacjenta.

Przyjęte w art. 26 ust. 2 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta rozwiązanie ma niewątpliwie na celu ochronę danych osobowych zmarłego pacjenta, w tym przypadku danych o stanie jego zdrowia. Regulacja powyższa rodzi jednak komplikacje w sytuacji, gdy osoby bliskie zmarłego pacjenta zamierzają dochodzić od zakładu opieki zdrowotnej przysługujących im z mocy obowiązującego prawa roszczeń (np. z tytułu błędów lekarskich), tj. roszczeń o zwrot kosztów leczenia i pogrzebu, rentę, jednorazowe odszkodowanie oraz zadośćuczynienie za krzywdę z powodu śmierci osoby bliskiej.

Problemu w tym zakresie nie rozwiązuje treść art. 26 ust. 3 pkt 3 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, który przewiduje, że podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych udostępnia dokumentację medyczną sądom w związku z prowadzonym postępowaniem. To na wnoszącym pozew ciąży obowiązek wskazania dowodów pozwalających stwierdzić prawdziwość przytoczonych przez niego okoliczności. W ocenie Rzecznika przepis art. 26 ust. 2 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta w obecnym kształcie jest niezgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji przez to, że nie zapewnia wglądu w dokumentację medyczną osobom, którym służą roszczenia przewidziane art. 446 k.c., jeśli osoby te nie mają stosownego upoważnienia wydanego przez pacjenta za życia. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (02.12.2009 r.) nie podzielił stanowiska Rzecznika i poinformował, że obowiązujące regulacje prawne dotyczące udostępniania przez zakłady opieki zdrowotnej dokumentacji medycznej zapewniają ochronę prawa pacjenta do zachowania w tajemnicy informacji o stanie zdrowia oraz dysponowania nimi, zarówno za życia, jak i po śmierci. Jednocześnie inne osoby

zainteresowane uzyskaniem dostępu do tych informacji, mają prawo wykazania - przed sądem - swojego interesu prawnego, uzasadniającego uchylenie tajemnicy lekarskiej w określonym zakresie.

49. Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (RPO-627939-IX/09) z dnia 5 listopada 2009 r. - w sprawie przyznawania funkcjonariuszom ABW nagród rocznych.

We wniosku skierowanym do Rzecznika zwrócono uwagę, że przyznawanie nagrody rocznej w wysokości 50% jednomiesięcznego wynagrodzenia funkcjonariuszowi ABW pełniącemu służbę przez okres roku kalendarzowego jest niezgodne z konstytucyjną zasadą równości, ponieważ przedstawiciele innych służb mundurowych o zbliżonym relewantnym charakterze służby posiadają prawo do nagrody w wysokości 100% jednomiesięcznego uposażenia. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2002 r. w sprawie warunków przyznawania funkcjonariuszom Agencji Wywiadu nagród rocznych, nagród uznaniowych i zapomóg zostało dostosowane do uwag zgłaszanych przez Rzecznika Prezesowi Rady Ministrów w wystąpieniu z dnia 9 lipca 2002 r. (RPO-413440-IX/02). Z kolei rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2006 r. w sprawie warunków przyznawania funkcjonariuszom Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego nagród rocznych, nagród uznaniowych i zapomóg, z nieznanymi Rzecznikowi powodów nie zostało dostosowane do zasady równości określonej w Konstytucji. Rzecznik zwrócił się o wskazanie przyczyn, które spowodowały, że dotychczas nie nastąpiła zmiana przepisów w opisanym zakresie.

Szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (26.11.2009 r.) poinformował, że w odpowiedzi z dnia 12 grudnia 2005 r. na wystąpienie ówczesnego Rzecznika Praw Obywatelskich, ABW przedstawiła powody, dla których pozostawiono bez zmian przepis § 2 ust. 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2006 r. w sprawie warunków przyznawania funkcjonariuszom Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego nagród rocznych, nagród uznaniowych i zapomóg, na podstawie którego funkcjonariuszom ABW pełniącym służbę przez okres jednego roku kalendarzowego przyznaje się nagrodę roczną w wysokości 50% jednomiesięcznego uposażenia. Z uwagi na fakt, iż dalsza korespondencja w tej sprawie z Rzecznikiem Praw Obywatelskich nie była kontynuowana, ABW uznała, iż przyjęto do wiadomości jej stanowisko w kwestii rozwiązań zaproponowanych w przedmiotowym rozporządzeniu. W związku z powyższym podjęto dalsze prace legislacyjne zmierzające do wydania rozporządzenia. Obecne kierownictwo ABW nie dostrzega konieczności nowelizacji przepisów omawianego rozporządzenia w sugerowanym przez Rzecznika kierunku.

50. Komendanta Głównego Straży Granicznej oraz Szefa Służby Celnej (RPO-631840-X/09) z dnia 5 listopada 2009 r. – w sprawie sytuacji na drogowych przejściach granicznych pomiędzy Rzeczpospolitą Polską i Ukrainą.

W związku z sygnałami o utrzymujących się utrudnieniach przy przekraczaniu granicy państwowej z Ukrainą, Rzecznik Praw Obywatelskich skierował na wybrane drogowe przejścia graniczne swych przedstawicieli, z zadaniem zapoznania się na miejscu z realną sytuacją. Stosownie do otrzymanych dyspozycji, przedstawiciele Rzecznika udali się w dniu 28 października 2009 r. incognito na terytorium Ukrainy i z powrotem przez przejście dla pieszych, funkcjonujące w ramach drogowego przejścia granicznego w Medyce. Następnego dnia wjechali samochodem osobowym na Ukrainę przez drogowe przejście graniczne w Korczowej oraz powrócili do Polski przez drogowe przejście graniczne w Hrebennem. W dniu przekraczania granicy na przejściu dla pieszych, odprawa podróżnych odbywała się na bieżąco. Kontrola dokonywana przez polskie i ukraińskie służby graniczne na przejściu drogowym w Korczowej również przebiegała sprawnie, natomiast przekroczenie granicy z Ukrainy do Polski przez drogowe przejście graniczne w Hrebennem, zajęło przedstawicielom Rzecznika 9,5 godziny. Według ich obserwacji, o czasie oczekiwania na przejściu granicznym przesądzało tempo pracy polskiej Służby Celnej. Nakładała się na to bezkarna działalność po stronie ukraińskiej grup żądających nielegalnych opłat za przemieszczenie pojazdów na czoło kolejki, powodująca wydłużenie czasu oczekiwania podróżnych, którzy z oferty przyspieszenia nie skorzystali. Generalnie ocenić należy, że warunki przekraczania granicy ukraińsko - polskiej urągają godności ludzkiej oraz wymogom cywilizacyjnym na miarę XXI w. w centrum Europy. Mimo wielokrotnego zwracania uwagi na ten problem przez Rzecznika Praw Obywatelskich, sytuacja nie uległa oczekiwanej poprawie. Rzecznik zwrócił się z prośbą o zajęcie stanowiska wobec przedstawionych uwag.

Komendant Główny Straży Granicznej (01.12.2009 r.) poinformował, że zjawisko związane z wydłużaniem się czasu oczekiwania na odprawę graniczną w drogowych przejściach granicznych na granicy z Ukrainą nie jest wynikiem długotrwałych procedur kontrolnych dokonywanych przez Straż Graniczną. Zasadniczym czynnikiem mającym wpływ na czas oczekiwania oraz trwania odprawy w przejściach granicznych mają czynności kontrolne pozostałych służb granicznych, w tym szczególnie organizacja i tryb odpraw w przejściach granicznych usytuowanych na terytorium Ukrainy. Zagadnienie to było już wielokrotnie podnoszone przez Straż Graniczną zarówno w korespondencji, jak i bezpośrednich kontaktach z Państwową Służbą Graniczną Ukrainy. Jak dotąd nie udało się wypracować stronie ukraińskiej skutecznych rozwiązań. Jedną z możliwości poprawy obecnego stanu rzeczy jest dążenie do usytuowania całej infrastruktury przejść granicznych z przeznaczeniem dla organów kontrolnych obu państw na terytorium Polski. Takie rozwiązanie umożliwiłoby bliższą współpracę wszystkich służb kontrolnych zaangażowanych w proces odprawy oraz przyczyniłoby się do wyeliminowania zjawisk patologicznych, podczas samej odprawy, jak i w czasie oczekiwania na nią przed przejściem granicznym, po stronie sąsiedniej.

Szef Służby Celnej – Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (11.12.2009 r.) poinformował, że Polska Służba Celna podejmuje działania

zmierzające do utrzymania jak największej przepustowości przejść granicznych poprzez usprawnienie obsługi celnej wzrastającego ruchu osobowego i towarowego na wschodnich przejściach granicznych. Działania te koncentrują się w kilku zasadniczych obszarach, tj. rozwiązania organizacyjno-legislacyjne, techniczne i kadrowe oraz bezpośrednia współpraca, obejmująca m.in. wymianę informacji dotyczących obrotu towarowego, wzajemną koordynacją budowy nowych drogowych przejść granicznych i rozbudowy infrastruktury już istniejących ze służbami celnymi państw sąsiednich, w tym służbą celną Ukrainy. Pomimo podejmowanych przez Służbę Celną działań zmierzających do usprawnienia ruchu granicznego (m.in. zwiększanie zatrudnienia w oddziałach granicznych), tempo odpraw pojazdów w ruchu osobowym utrzymuje się na poziomie roku 2008. Bezpośrednią przyczyną takiego stanu rzeczy jest znaczny wzrost liczby dokonanych w bieżącym roku ujawnień przemytów papierosów oraz czas, jaki musieli przeznaczyć funkcjonariusze na czynności procesowe (sporządzenia protokołu, zabezpieczenia towaru).

51. Szefa Służby Celnej - Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Finansów (RPO-632565-III/09) z dnia 6 listopada 2009 r. – w sprawie trybu dokonywania zmiany statusu prawnego członka korpusu służby cywilnej na status funkcjonariusza celnego.

Do Rzecznika zwrócił się Związek Zawodowy - Celnicy PL z wnioskiem o interwencję z powodu działań podejmowanych w związku z ustawą z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej, które mogą doprowadzić do dyskryminacji części pracowników służby cywilnej zatrudnionych w służbie celnej. Zdaniem Związku Zawodowego - Celnicy PL, członkowie korpusu służby cywilnej, którzy wyrażą akceptację dla przejścia do służby mundurowej otrzymają mianowanie na stopnie służbowe, jednakże w korpusie podoficerów, bez względu na dotychczasowe doświadczenie, kwalifikacje, staż w służbie cywilnej czy status urzędnika. Tym samym zostaną również pozbawieni prawa do zajmowania stanowisk kierowniczych, nawet jeżeli obecnie takie stanowiska zajmują i posiadają wszelkie predyspozycje do dalszego sprawowania funkcji kierowniczych. Członkowie korpusu służby cywilnej, którzy nie zaakceptują degradacji, zostaną przeniesieni do zadań pomocniczych. W tej sytuacji członkowie korpusu służby cywilnej zwracają się także o umożliwienie im przejścia z urzędu do administracji skarbowej. To zaś może spowodować znaczne osłabienie kadrowe i merytoryczne w komórkach zajmujących się kontrolą podatku akcyzowego, gdzie stanowią obecnie większość lub znaczną część załogi. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w przedmiotowej sprawie.

Szef Służby Celnej (24.11.2009 r.) wyjaśnił, że zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej zadania określone w art. 2 ust. 1 pkt 1, 4-7 i 10 ustawy, będą wykonywane wyłącznie przez funkcjonariuszy celnych (art. 23 ustawy). Zadania kontrolne, o których mowa wyżej, członkowie korpusu służby cywilnej będą mogli wykonywać do dnia 30 czerwca 2010 r. (art. 224 ustawy). Członkom korpusu służby cywilnej, wykonującym te zadania, składane będą propozycje pełnienia służby w

Służbie Celnej. Rozwiązania, w postaci proponowanego przez związki zawodowe, przejścia z urzędu do administracji skarbowej, przepisy ww. ustawy nie przewidują. Zaproponowanie członkowi korpusu służby cywilnej określonego stopnia w korpusie jest uzależnione od spełnienia przesłanek wskazanych w ustawie. Mając na uwadze regulację zawartą w art. 99 ust. 9 ww. ustawy członek korpusu służby cywilnej może odmówić przyjęcia złożonej propozycji pełnienia służby w Służbie Celnej bez konsekwencji dla tego stosunku.

52. Ministra Zdrowia, Przewodniczącego Naczelnej Rady Lekarskiej oraz Rzecznika Praw Pacjenta (RPO-629374-I/09) z dnia 6 listopada 2009 r. – w sprawie wyrażania przez pacjenta zgody na interwencję medyczną.

Rzecznik z niepokojem przyjął pojawiające się w ostatnim czasie doniesienia prasowe związane z podejrzeniami arbitralnego podchodzenia przez pracowników służby zdrowia do wymogu wyrażenia przez pacjenta świadomej zgody na interwencję medyczną. Zgodnie z tymi informacjami, nierzadkie są przypadki podpisywania przez pacjentów formularzy zgody na zabieg bez otrzymania od personelu medycznego uprzedniej informacji, która nadawałaby zgodzie przymiot świadomości, a nawet zgód czysto blankietowych. Świadoma zgoda należy do uniwersalnych standardów prawa medycznego i została uregulowana zarówno w aktach o charakterze międzynarodowym (m.in. w Konwencji o ochronie praw człowieka i godności istoty ludzkiej wobec zastosowań biologii i medycyny Rady Europy z 1997 r.), jak i w ustawodawstwie krajowym, a co najważniejsze, ma swoje oparcie w konstytucyjnym systemie ochrony praw i wolności człowieka i obywatela. Rzecznik zwrócił się do Ministra Zdrowia z prośbą o udzielenie informacji dotyczących procedur wyrażania świadomej zgody w praktyce działania zakładów opieki zdrowotnej, a w szczególności o inicjatywach podjętych przez Ministerstwo dla wprowadzania pozytywnych praktyk w tej dziedzinie, a także poprosił Przewodniczącego Naczelnej Rady Lekarskiej oraz Rzecznika Praw Pacjenta o zajęcie stanowiska w tej sprawie.

Przewodniczący Naczelnej Rady Lekarskiej (16.11.2009 r.) podzielił obawy Rzecznika, że zdarzają się przypadki, gdy personel medyczny, w tym także lekarze, podchodzą arbitralnie do praw pacjentów do wyrażenia świadomej zgody na interwencję medyczną. Wynika to nie tyle ze złej woli, ile z nieświadomości co do konieczności określonych zachowań, wynikających z powszechnie obowiązujących standardów prawa medycznego. Samorząd lekarski podejmuje działania w tym zakresie, zarówno indywidualne (pociąganie do odpowiedzialności dyscyplinarnej), jak również ogólne, poprzez stanowiska organów. Nie są to jednak działania wystarczające. Pomocna do poszerzenia wiedzy lekarzy w tym zakresie byłaby stosowna publikacja w Gazecie Lekarskiej, np. w formie wywiadu udzielonego przez Rzecznika Praw Obywatelskich.

Rzecznik Praw Pacjenta (16.11.2009 r.) podzielaając argumentację przedstawioną w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich poinformowała, że wystąpiła do Ministra Zdrowia z prośbą o rozważenie inicjatywy stworzenia jednolitych formularzy

zgody na zabiegi stwarzające podwyższone ryzyko. Podpis pacjenta pod takim dokumentem byłby bezspornym dowodem, iż jego zgoda ma charakter świadomy. W odpowiedzi z dnia 20 października 2009 r. udzielonej przez Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Zdrowia wynika, że ustawa o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta nie daje podstaw do wprowadzenia jednolitych formularzy wymieniających bezpośrednio, typowe i zwykle skutki zabiegów podwyższonego ryzyka w drodze rozporządzenia. Niezależnie od powyższego, zdaniem Ministerstwa Zdrowia opracowanie takiego dokumentu byłoby bardzo trudne i wręcz niecelowe.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (15.12.2009 r.) stwierdził, że obowiązujące przepisy prawne w zakresie wyrażania zgody na interwencję medyczną, są wystarczające.

53. Ministra Sprawiedliwości (RPO-609893-I/09) z dnia 10 listopada 2009 r. – w sprawie regulacji art. 80 Kodeksu cywilnego, który przewiduje szczególną formę czynności prawnych podejmowanych przez osoby nie mogące czytać.

W skargach kierowanych do Rzecznika poruszany jest problem regulacji art. 80 Kodeksu cywilnego, który przewiduje szczególną formę czynności prawnych podejmowanych przez osoby nie mogące czytać. Zgodnie z tą regulacją, jeżeli osoba nie mogąca czytać ma złożyć oświadczenie woli na piśmie, oświadczenie powinno być złożone w formie aktu notarialnego. Zdaniem skarżących, przepis ten ma charakter dyskryminujący w stosunku do osób niewidomych, które zmuszone są stosować notarialną formę czynności prawnej i ponosić koszty sporządzenia aktu notarialnego przy każdym istotnym zobowiązaniu majątkowym. Owo ograniczenie przybiera szczególnie dotkliwą postać w przypadku usług bankowych.

Rzecznik dostrzega racjonalne uzasadnienie omawianej regulacji, mającej charakter ochronny, z drugiej strony jednak art. 80 k.c. można traktować jako normę skutkującą pośrednią dyskryminacją osób niewidomych. Współczesne standardy prawne, wyznaczane przez Konstytucję RP oraz prawo Unii Europejskiej wymagają, aby różnicowanie sytuacji prawnej podmiotów następowało wyłącznie z uzasadnionych przyczyn. Jeśli jest ono rzeczywiście konieczne, państwo powinno podjąć określone działania niwelujące dolegliwości takiego różnicowania. Wydaje się, że wystarczającym rozwiązaniem byłaby np. obecność przy dokonywaniu czynności prawnej osoby zaufanej, która odczytuje osobie niewidomej oświadczenie, jednak bez rygorów analogicznych do tych, które przewidziane są dla udzielenia pełnomocnictwa przez art. 99 k.c. Z kolei zachowanie art. 80 k.c. w dotychczasowym kształcie zobowiązuje ustawodawcę do odrębnego uregulowania kwestii taksy notarialnej. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w opisanej sprawie.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (09.12.2009 r.) podzielił stanowisko Rzecznika dodając, że przepis art. 80 Kodeksu cywilnego spotkał się z zasadniczą krytyką ze strony reprezentantów Polskiego Związku Niewidomych. Problematyka składania oświadczeń woli przez osoby niemogące czytać została objęta projektem nowego Kodeksu cywilnego, opracowywanym przez Komisję

Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego działającą przy Ministrze Sprawiedliwości. W projektowanych art. 104 - 115 zawarto nowe regulacje dotyczące form oświadczeń woli. W proponowanym art. 114 utrzymano treść art. 79 k.c. regulującego sposób złożenia oświadczenia woli w formie pisemnej przez osobę niemogącą pisać, lecz mogącą czytać. Zrezygnowano natomiast z regulacji zawartej w art. 80 k.c, który zastrzega formę aktu notarialnego dla składania oświadczeń woli w formie pisemnej przez osoby niemogące czytać. Ponadto w Sejmie trwają prace nad projektem ustawy o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (druk nr 2368) przygotowanym przez sejmową Komisję Nadzwyczajną „Przyjazne Państwo”. W projekcie tym zaproponowano uchylenie art. 80 k.c. Projekt został pozytywnie zaopiniowany w stanowisku rządu.

54. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-618183-II/09) z dnia 12 listopada 2009 r. – w sprawie potrzeby unormowania procedury przeprowadzania badania sądowo-psychiatrycznego osób pozbawionych wolności.

Rzecznik poruszył w wystąpieniu problematykę dotyczącą warunków, w jakich przeprowadzane są badania sądowo - psychiatrycznego osób pozbawionych wolności. Z pisma Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie, skierowanego do wiadomości Rzecznika, wynika, iż badania sądowo - psychiatryczne osób pozbawionych wolności przeprowadza się w obecności funkcjonariuszy Policji, z założonymi podczas badania kajdankami. Zdaniem Instytutu, opisany sposób przeprowadzania badań jest czynnością nieważną w świetle prawa i winien skutkować eliminacją takiego dowodu z postępowania sądowego, bowiem narusza dyspozycję art. 171 § 7 k.p.k. Zdaniem Rzecznika istnieje wątpliwość, czy osoba wobec której przeprowadzane jest badanie sądowo-psychiatryczne jest osobą przesłuchiwaną i stosuje się względem niej przesłanki z art. 171 k.p.k. Inną istotną okolicznością podnoszoną we wspomnianym stanowisku Instytutu jest kwestia zapewnienia biegłym możliwości przeprowadzenia kompleksowego badania osoby podejrzanej/oskarżonej, która jest pozbawiona wolności. Takiego kompleksowego badania nie można przeprowadzić w sytuacji, kiedy osoba badana ma założone na rękach kajdanki. Zdaniem Rzecznika, zasadne wydaje się takie unormowanie procedury związanej z przeprowadzaniem badania sądowo – psychiatrycznego, aby mogło być ono kompleksowe, przy jednoczesnym zapewnieniu środków bezpieczeństwa oraz prawidłowego toku procesu sądowego. Rzecznik zwrócił się z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Zastępca Dyrektora Biura Postępowania Przygotowawczego Prokuratury Krajowej (22.12.2009 r.) poinformował, że na pełną akceptację zasługuje pogląd wyrażony w wystąpieniu Rzecznika, iż art. 171 k.p.k. nie ma zastosowania do sporządzania opinii przez biegłych. Problem zapewnienia biegłym możliwości przeprowadzenia w sposób prawidłowy badania osoby pozbawionej wolności, w tym pozostawienia lub zdjęcia kajdanek a także obecności konwojenta przy badaniu powinien być każdorazowo ustalany z lekarzem dyżurnym lub z inną osobą przeprowadzającą zabieg lub badanie. Odpowiednie regulacje w tym zakresie

zawierają przepisy § 32-33 Zarządzenia Nr 360 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 marca 2009 r. w sprawie metod i form wykonywania przez policjantów konwojów i doprowadzeń.

55. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-629149-III/09) z dnia 12 listopada 2009 r. – w sprawie przewlekłości postępowań w sprawach o przyznanie świadczeń ze zreformowanego systemu emerytalnego.

W związku ze skargami na przedłużające się postępowanie w sprawach o przyznanie świadczeń ze zreformowanego systemu emerytalnego, Rzecznik wystąpił w dniu 13 października 2009 r. do Prezesa ZUS. Otrzymana odpowiedź jedynie pogłębiła wątpliwości Rzecznika, bowiem wśród przyczyn takiego stanu rzeczy wymieniono m.in. konieczność przeprowadzenia, w przypadku stwierdzenia rozbieżności, postępowania wyjaśniającego dotyczącego przebiegu zatrudnienia i wysokości osiągniętych przez ubezpieczonego zarobków, a także sprawdzenia zapisów na koncie ubezpieczonego i analizy dokumentacji wydanej przez pracodawcę do celów ustalenia emerytury. Tymczasem, zgodnie z art. 117 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przypadające po dniu wejścia w życie ustawy emerytalnej okresy składkowe, okresy nieskładkowe oraz dane o podstawie wymiaru składek i wysokości wpłaconych składek podlegają uwzględnieniu na podstawie informacji zarejestrowanych na koncie ubezpieczonego. Brak rozporządzenia, o którym mowa w art. 117 ust. 5 ustawy emerytalnej powoduje, że organ rentowy w sposób całkowicie dowolny postępuje przy określaniu rodzaju dowodów niezbędnych do ustalenia prawa i wysokości świadczeń w przypadkach, gdy konto ubezpieczonego nie zawiera tych informacji. Rzecznik zwrócił się w związku z powyższym o przedstawienie stanowiska w przedmiotowej sprawie.

56. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-529772-VI/06) z dnia 13 listopada 2009 r. – w sprawie regulowania kosztów holowania i parkowania pojazdów.

Sprawa holowania i parkowania pojazdów oraz rozliczania kosztów ich przechowywania była już kilkakrotnie podejmowana przez Rzecznika Praw Obywatelskich. Była ona również przedmiotem rozstrzygnięć Trybunału Konstytucyjnego (m. in. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 czerwca 2008 r., sygn. akt P 4/06). Wspomniane orzeczenie nie zostało dotychczas wykonane, co spowodowało utratę mocy obowiązującej przez art. 130a ust. 10 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym w zakresie, w jakim dopuszczał on odjęcie prawa własności pojazdu bez prawomocnego orzeczenia sądu oraz utratę mocy obowiązującej art. 130a ust. 11 pkt 3 Prawa o ruchu drogowym. Próbę wykonania tego orzeczenia stanowi senacki projekt ustawy o zmianie ustawy - Prawo o ruchu drogowym (druk nr 2216). Rada Ministrów wniosła jednak zastrzeżenia do projektu, a w konsekwencji o rezygnację z dalszych prac. Z kolei do rozpatrzenia przez Komitet Rady Ministrów został skierowany rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy - Prawo

o ruchu drogowym oraz o zmianie niektórych innych ustaw zakładający kompleksowe uregulowanie materii usuwania pojazdów na koszt właściciela. Rzecznik zwrócił się o wskazanie przyczyn, które uniemożliwiły terminowe wykonanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego, a także o wskazanie, w jakim terminie można liczyć na zakończenie prac w tym zakresie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (15.12.2009 r.) poinformował, że projekt ustawy o zmianie ustawy - Prawo o ruchu drogowym oraz o zmianie niektórych innych ustaw zakłada kompleksową nowelizację ustawy, mającą na celu m.in. realizację wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 czerwca 2008 r. (sygn. akt P/06). Rozwiązania przewidziane w senackim projekcie zmiany ustawy - Prawo o ruchu drogowym (druk 2216) miały charakter jedynie częściowy i jednocześnie budziły zastrzeżenia m.in. co do realizacji wyroku Trybunału. Rządowy projekt zostanie niezwłocznie skierowany do rozpatrzenia przez Radę Ministrów, po otrzymaniu od Ministerstwa Infrastruktury oraz Ministerstwa Finansów projektów aktów wykonawczych, które mają istotne znaczenie dla projektowanej regulacji.

57. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-573306-VI/07) z dnia 13 listopada 2009 r. – w sprawie przedłużających się prac nad nowelizacją przepisów określających kompetencje zawodowe psychologów uprawnionych do wykonywania badań psychologicznych z zakresu transportu drogowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich jest zaniepokojony przedłużającymi się pracami nad nowelizacją przepisów określających kompetencje zawodowe psychologów, a w szczególności psychologów uprawnionych do wykonywania badań psychologicznych z zakresu transportu drogowego. Projekt ustawy o uchyleniu ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów oraz o zmianie ustawy - Prawo o ruchu drogowym z dnia 17 lutego 2009 r. został przedstawiony na stronach internetowych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Jak zasadnie zauważono w uzasadnieniu do projektu, obowiązująca ustawa o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów pozostaje w sprzeczności z prawem unijnym. Zasadne jest także twierdzenie, zgodnie z którym ustawa ta z uwagi na jej liczne wady prawne od wielu już lat nie może być w praktyce stosowana. Projekt przewiduje także wprowadzenie zmian do ustawy - Prawo o ruchu drogowym. Zmiana art. 124a ust. 9 pkt 1 ustawy - Prawo o ruchu drogowym powinna umożliwić psychologom posiadającym tytuł magistra psychologii przeprowadzanie badań z zakresu psychologii transportu. Jak wynika z informacji zamieszczonych na stronach internetowych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, w dniu 21 września 2009 r. projekt nowelizacji ponownie został skierowany na Stały Komitet Rady Ministrów. Rzecznik zwrócił się z prośbą o poinformowanie o przyczynach zwłoki w przygotowaniu nowelizacji oraz wyjaśnienie, w jakim terminie zostanie ona skierowana do Sejmu RP.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (18.12.2009 r.) poinformowała, że Stały Komitet Rady Ministrów na posiedzeniu w dniu 7 grudnia 2009 r. przyjął opracowany

przez resort pracy i polityki społecznej projekt ustawy o uchyleniu ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów oraz o zmianie ustawy - Prawo o ruchu drogowym. Opracowany przez resort projekt założeń projektu ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów zostanie w najbliższych dniach przesłany do uzgodnień międzyresortowych i z partnerami społecznymi.

58. Ministra Finansów (RPO-630991-VI/09) z dnia 13 listopada 2009 r. – w sprawie potrzeby wprowadzenia zwolnienia od podatku od towarów i usług dla sprzedawców.

Obowiązujący od 1 stycznia 2009 r. przepis art. 43 ust. 1 pkt 16 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług zwalnia od podatku dostawę towarów, o której mowa w art. 7 ust. 2 pkt 2, przez producenta, której przedmiotem są produkty spożywcze, z wyjątkiem napojów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 1,2 % oraz napojów alkoholowych będących mieszaniną piwa i napojów bezalkoholowych, w których zawartość alkoholu przekracza 0,5 %, jeżeli są one przekazywane na rzecz organizacji pożytku publicznego, w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, z przeznaczeniem na cele działalności charytatywnej prowadzonej przez te organizacje. Z literalnego brzmienia tego przepisu wynikałoby, iż możliwość zwolnienia z VAT dotyczy wyłącznie dostaw dokonywanych przez producentów produktów spożywczych, a nie na przykład dystrybutorów, czyli hurtowni artykułów spożywczych, czy ich bezpośrednich sprzedawców. Powstaje pytanie, czy przyjęcie tak selektywnego i preferującego wąską grupę podatników rozwiązania było zamierzeniem celowym czy może też przypadkowym, zwłaszcza w kontekście wprowadzonych w tym samym czasie zmian w podatku dochodowym od osób fizycznych i podatku dochodowym od osób prawnych. Rzecznik zwrócił się z prośbą o przedstawienie jednoznacznego stanowiska resortu finansów dotyczącego podmiotowego zakresu zwolnienia wynikającego z art. 43 ust. 1 pkt 16 ustawy o podatku od towarów i usług, poprzez wydanie ogólnej interpretacji stosowania prawa podatkowego bądź dokonanie stosownych zmian legislacyjnych.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (03.12.2009 r.) poinformował, że postulat dokonania zmian legislacyjnych, polegających na rozszerzeniu zwolnienia od podatku od towarów i usług dla przekazywanej organizacjom charytatywnym żywności na innych niż producenci dystrybutorów tej żywności, nie znajduje uzasadnienia. Jednocześnie brak jest przesłanek do wydania ogólnej interpretacji przepisów prawa podatkowego, w sprawie zwolnienia od podatku VAT darowizn żywności na cele charytatywne. W zakresie stosowania art. 43 ust. 1 pkt 16 ustawy o podatku od towarów i usług nie stwierdzono bowiem rozbieżności, które uzasadniałyby skorzystanie przez Ministra Finansów z powyższego uprawnienia.

59. Ministra Infrastruktury (RPO-616090-IV/09) z dnia 17 listopada 2009 r. – w sprawie procedury nabywania uprawnień do sporządzania świadectwa charakterystyki energetycznej.

W dalszym ciągu napływają do Rzecznika liczne skargi dotyczące konstrukcji zadań egzaminacyjnych, jak i procedury nabywania uprawnień do sporządzania świadectwa charakterystyki energetycznej. Osoby zainteresowane wskazują na brak możliwości wniesienia skutecznego środka odwoławania w przypadku uzyskania negatywnego wyniku z przedmiotowego egzaminu. Odmowa nadania uprawnień do sporządzania świadectw charakterystyki energetycznej budynku nie następuje w formie decyzji administracyjnej, na którą stronie służyłoby odwołanie w administracyjnym toku instancji, a następnie skarga do sądu administracyjnego. W ocenie Rzecznika brak jest racjonalnych powodów, dla których dostęp do zawodu audytora energetycznego miałby się odbywać poza kontrolą sądową. W związku z powyższym Rzecznik wniósł o rozważenie podjęcia prac legislacyjnych zmierzających do wprowadzenia trybu kontroli sądowej w zakresie przeprowadzenia egzaminu dla osób ubiegających się o uprawnienie do sporządzania świadectwa charakterystyki energetycznej budynku, lokalu mieszkalnego oraz części budynku stanowiącej samodzielny całość techniczno-użytkową.

60. Ministra Finansów (RPO-630061-X/09) z dnia 17 listopada 2009 r. – w sprawie dokonywania zgłoszenia aktualizacyjnego za pośrednictwem organu wydającego dowód osobisty.

W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich analizowane są kwestie związane ze stosowaniem przepisów ustawy z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników, dotyczące dokonywania zgłoszenia aktualizacyjnego za pośrednictwem organu wydającego dowód osobisty. Wątpliwości budzi, czy niezbędne jest podawanie w zgłoszeniu identyfikacyjnym rodzaju i numeru dokumentu tożsamości. Zgodnie bowiem z art. 31a ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych, to numer PESEL jako stały symbol numeryczny jednoznacznie identyfikuje osobę fizyczną. Wątpliwość w tym zakresie jest zaś wątpliwością natury konstytucyjnej, skoro władze publiczne nie powinny gromadzić informacji o obywatelach innych niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym (art. 51 ust. 2 Konstytucji RP). Z gromadzeniem powyższych danych połączony zaś został dodatkowo obowiązek uczynienia przez podatnika stosownego zgłoszenia identyfikacyjnego. Obowiązek ten co prawda może zostać zrealizowany za pośrednictwem organu wydającego dowód osobisty, jednak ciąży on na osobie fizycznej. Powstaje pytanie, dlaczego ustawodawca nie zdecydował się na wprowadzenie konstrukcji prawnej, według której organ wydający dowód osobisty przekazuje z urzędu te informacje naczelnikowi urzędu skarbowego. Rzecznik zwrócił się o zajęcie stanowiska w sprawie, a w razie podzielenia przedstawionych wątpliwości – o podjęcie działań w celu zmiany obowiązującego stanu prawnego.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (18.12.2009 r.) dzieląc wątpliwości Rzecznika poinformował, że odciążenie obywateli od podawania danych znanych już administracji stało się przedmiotem intensywnych prac Ministerstwa Finansów, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, a także Komisji Nadzwyczajnej „Przyjazne Państwo” do spraw związanych z ograniczaniem biurokracji. W związku z realizacją przez Ministerstwo Finansów programu e-Podatki, podjęte zostały działania w kierunku usprawnienia, ujednoczenia i uproszczenia systemu ewidencji podatkowej. Przewidują one m.in. integrację rejestrów państwowych, w tym NIP-PESEL i KRS, co uwolni obywateli od powtórnego podawania danych znanych już administracji. Oznacza to m.in., że nie będzie konieczności podawania w zgłoszeniu identyfikacyjnym/zgłoszeniu aktualizacyjnym danych dotyczących dowodu osobistego.

61. Ministra Sprawiedliwości (RPO-631333-III/09) z dnia 17 listopada 2009 r. – w sprawie niekonstytucyjności przepisów art. 27 ust. 1 pkt 4 i art. 60 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych.

W wyniku badania ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych na tle indywidualnego wystąpienia zawodowego kuratora sądowego, Rzecznik stwierdził niekonstytucyjność przepisów art. 27 ust. 1 pkt 4 i art. 60 tej ustawy. Zgodnie z art. 27 ust. 1 pkt 4 rozwiązanie stosunku pracy z kuratorem zawodowym może nastąpić, w drodze wypowiedzenia, w razie nabycia prawa do emerytury. Zdaniem Rzecznika przepis ten w zakresie, w jakim stwarza podstawę rozwiązania stosunku pracy w drodze wypowiedzenia z pracownikiem - kobietą wcześniej niż z pracownikiem - mężczyzną, jest niezgodny z art. 32 i art. 33 Konstytucji przez to, że prowadzi do zróżnicowania sytuacji prawnej kobiet i mężczyzn, mającego charakter dyskryminacji ze względu na płeć.

Z kolei w myśl art. 60 ust. 1 wyżej wymienionej ustawy, obwiniony może ustanowić obrońcę spośród kuratorów zawodowych. W opinii Rzecznika zakwestionowany przepis w zakresie, w jakim umożliwia osobie obwinionej wybór obrońcy w postępowaniu dyscyplinarnym wyłącznie spośród kuratorów zawodowych stanowi ograniczenie prawa do obrony w postępowaniu dyscyplinarnym i przez to jest niezgodny z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. Powyższe regulacje prawne kwalifikują się w zasadzie do zaskarżenia do Trybunału Konstytucyjnego, jednakże Rzecznik, korzystając z przysługujących mu uprawnień, wystąpił o podjęcie przez Ministra Finansów działań, mających na celu zmianę przepisów art. 27 ust. 1 pkt 4 i art. 60 ust. 1 ustawy o kuratorach sądowych w kierunku zgodnym ze wskazanymi wzorcami konstytucyjnymi, przy jednoczesnym rozważeniu rezygnacji z zapisu umożliwiającego pracodawcy rozwiązanie stosunku pracy z pracownikiem, który nabył prawo do emerytury.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (11.12.2009 r.) podzielił stanowisko Rzecznika i poinformował, że w Ministerstwie Sprawiedliwości zostały podjęte prace legislacyjne nad nowelizacją ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach

sądowych. W projekcie ustawy nowelizującej proponuje się, aby rozwiązanie stosunku pracy z kuratorem zawodowym w drodze wypowiedzenia było możliwe – między innymi - w razie osiągnięcia wieku 65 lat, jeżeli okres zatrudnienia umożliwiłaby uzyskanie prawa do emerytury. Zaproponowana zmiana ujednotoczy przesłanki nabywania uprawnień do emerytury w odniesieniu do obu płci. Projekt zawiera także zmianę brzmienia art. 60 ust. 1 ustawy o kuratorach sądowych poprzez rozszerzenie kręgu osób, które mogą być obrońcami kuratora zawodowego w postępowaniu dyscyplinarnym. Proponuje się, aby w postępowaniu dyscyplinarnym obwiniony mógł ustanowić obrońcą nie tylko innego kuratora zawodowego, ale również adwokata, który da pełną gwarancję realizacji prawa do obrony. Przewiduje się, iż projekt założeń do ustawy o zmianie ustawy o kuratorach sądowych zostanie przedstawiony Radzie Ministrów w I kwartale 2010 r.

62. Ministra Zdrowia (RPO-606966-X/09) z dnia 17 listopada 2009 r. – w sprawie udostępnienia dokumentacji związanej z negocjacjami dotyczącymi zakupu szczepionki przeciwdziałającej wirusowi A/H1N1.

Rzecznik, nawiązując do spotkania z Minister Zdrowia, które odbyło się w dniu 17 listopada 2009 r. oraz mając na względzie ustalenia dotyczące udostępnienia dokumentacji związanej z negocjacjami dotyczącymi zakupu szczepionki przeciwdziałającej wirusowi A/H1N1, zwrócił się o przedstawienie przedmiotowej dokumentacji, a także o wyjaśnienie proponowanych przez kontrahentów warunków umownych, które stanowią przeszkodę do zakupu szczepionek.

Minister Zdrowia (03.12.2009 r.) poinformowała, że Ministerstwo Zdrowia prowadzi obecnie negocjacje z przedstawicielami 5 firm farmaceutycznych, producentów szczepionek przeciwko grypie A/H1N1. Rozmowy z firmami zostały wszczęte jeszcze przed ogłoszeniem pandemii przez Światową Organizację Zdrowia (WHO). Ze względu na trwające negocjacje Minister zobowiązany jest do zachowania tajemnicy handlowej.

63. Ministra Finansów (RPO-630992-VI/09) z dnia 18 listopada 2009 r. – w sprawie potrzeby przygotowania nowych, kompleksowych ustaw normujących opodatkowanie osób fizycznych i prawnych podatkiem dochodowym.

Obowiązujące ustawy normujące opodatkowanie osób fizycznych i prawnych podatkiem dochodowym były wielokrotnie nowelizowane. Zarówno w przypadku ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, jak i ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ich teksty jednolite były ogłoszone w 2000 r., zaś każdy rok podatkowy przynosił ogromną ilość zmian w ich przepisach. To spowodowało, że obowiązujące w tym zakresie ustawy utraciły swą spójność wewnętrzną, tak więc bez wątpienia celowym byłoby przygotowanie kompleksowych aktów prawnych regulujących powołaną materię. Dlatego też Rzecznik zwrócił się do Ministra Finansów z pytaniem, czy takie prace są prowadzone w resorcie finansów, a jeżeli tak, na jakim etapie znajdują się w chwili obecnej.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (24.11.2009 r.) poinformował, że w myśl postanowień art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych, jeżeli liczba zmian w ustawie jest znaczna lub gdy ustawa była wielokrotnie uprzednio nowelizowana i posługiwanie się tekstem ustawy może być istotnie utrudnione, Marszałek Sejmu ogłasza tekst jednolity ustawy. Ustawa może określić termin ogłoszenia tekstu jednolitego. Decyzja w sprawie opracowania tekstu jednolitego ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych leży zatem w gestii Marszałka Sejmu.

64. Ministra Finansów (RPO-602307-VI/08) z dnia 19 listopada 2009 r. – w sprawie rozliczania podatku od towarów i usług w związku z nabywaniem oleju napędowego.

Do Rzecznika zwrócili się Poseł na Sejm oraz Poseł do Parlamentu Europejskiego, w sprawie Stowarzyszenia Transportowców Ziemi Łódzkiej. Organy podatkowe z terenu województwa łódzkiego prowadzą postępowania wobec firm zrzeszonych w Stowarzyszeniu, w zakresie prawidłowości rozliczenia podatku od towarów i usług w związku z nabywaniem oleju napędowego od nierzetelnych przedsiębiorców. Ze względu na okoliczności sprawy, Rzecznik zwrócił się do Ministra Finansów o rozważenie objęcia tych postępowań nadzorem, w trybie art. 14 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, bowiem dotychczasowy sposób ich prowadzenia jest zdaniem Rzecznika niezgodny z przepisami Ordynacji podatkowej.

Ponadto, jak się wydaje, organy podatkowe nie uwzględniają przy wykładni przepisów § 14 ust. 2 rozporządzenia z dnia 27 kwietnia 2004 r. oraz art. 88 ust. 3a ustawy, prawa Unii Europejskiej i orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości. Stanowi to dodatkową okoliczność przyczyniającą się do nieprawidłowości w prowadzonych postępowaniach podatkowych. Z tych względów Rzecznik zwrócił się o rozważenie wydania w trybie art. 14a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa interpretacji wskazanych przepisów, przy uwzględnieniu orzecznictwa sądów administracyjnych oraz Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (22.12.2009 r.) poinformował, że nie znajduje podstaw do wydania interpretacji ogólnej, w zakresie wskazanym przez Rzecznika. Stwierdził ponadto, że informacje zebrane na temat sposobu prowadzonych postępowań nie dają podstaw do uznania, że postępowania te prowadzone są w sposób niewłaściwy. Minister Finansów nie jest uprawniony do wywierania wpływu na czynności organów podatkowych podejmowane w toku trwających postępowań podatkowych i pozbawiania ich w ten sposób samodzielności w orzekaniu.

65. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-624911-II/09) z dnia 20 listopada 2009 r. – w sprawie zgodności art. 286 Kodeksu postępowania karnego z art. 2, art. 45 ust. 1 oraz art. 176 ust. 1 Konstytucji RP.

Rzecznik przedstawił zastrzeżenia co do zgodności art. 286 Kodeksu postępowania karnego z art. 2, art. 45 ust. 1 oraz art. 176 ust. 1 Konstytucji RP. Powyższa kwestia wyniknęła na gruncie następującego stanu faktycznego. Na adwokata biorącego udział w sprawie została nałożona kara pieniężna w wysokości 5.000 zł za nieusprawiedliwione niestawiennictwo na rozprawie. Po rozprawie adwokat przedstawił zaświadczenie od lekarza sądowego - wystawione w dniu rozprawy – które stwierdzało jego niezdolność do uczestniczenia w rozprawach w ciągu kolejnych 7 dni. Pomimo złożenia tego zaświadczenia lekarskiego, kara pieniężna nie została przez sąd uchylona w trybie art. 286 k.p.k. Nie została w tym zakresie wydana również żadna decyzja.

Zdaniem Rzecznika tak ukształtowany przepis narusza art. 2 Konstytucji, na który „składają się liczne, bardziej szczegółowe reguły, nazywane „zasadami przyzwoitej legislacji”, zawierające m.in. zakaz działania prawa wstecz, nakaz dochowania vacatio legis i stanowienia prawa w taki sposób, by nie stawało się ono swoistą pułapką dla obywatela. Ponadto fakt, że decyzja podejmowana jest w sposób nieformalny, bez uzasadnienia, narusza prawo do rozpoznania sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji), przez które musi być również rozumiane prawo do poznania motywów i uzasadnienia podejmowanej decyzji. Naruszona jest ponadto zasada dwuinstancyjnego postępowania sądowego (art. 176 ust. 1 Konstytucji), przez niemożność zaskarżenia decyzji o nieuwzględnieniu usprawiedliwienia. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Zastępca Prokuratora Generalnego (04.12.2009 r.) nie podzielił poglądu przedstawionego w wystąpieniu Rzecznika, iż kwestionowany przepis art. 286 k.p.k. należałoby znowelizować. W odpowiedzi wskazano ponadto na przepis art. 290 § 2 k.p.k. stanowiący, że na postanowienia i zarządzenia przewidziane w rozdziale 31 - Kary porządkowe, przysługuje zażalenie. Z kolei z art. 460 zd. 1 k.p.k. wynika, że zażalenie wnosi się w terminie 7 dni od daty ogłoszenia postanowienia na rozprawie (vide art. 100 § 1 k.p.k.), a jeżeli ustawa nakazuje doręczenie postanowienia - od daty doręczenia. Uzupełnieniem tych przepisów jest wynikająca z art. 126 § 1 k.p.k. możliwość zgłoszenia wniosku o przywrócenie terminu, jeżeli niedotrzymanie terminu zawitego nastąpiło z przyczyn od strony niezależnych (np. obłożna choroba) - w terminie 7 dni od daty ustania przeszkody.

66. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-625349-II/09) z dnia 23 listopada 2009 r. – w sprawie wysokiego kosztu uzyskania zaświadczeń o niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego.

W związku z wpływającymi skargami na wysoki koszt uzyskiwania zaświadczeń o niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego, wynoszący 50 zł, Rzecznik zwrócił się do Rejestru o przedstawienie informacji o kosztach jego funkcjonowania oraz

uzyskiwanych wpływach. Jak wynika z przedstawionych danych, wysokość opłaty za udzielenie informacji o karalności osoby została ustalona na poziomie znacznie przewyższającym faktyczny koszt jej sporządzenia. Co więcej, niezasadne jest, aby koszty funkcjonowania KRK były przerzucane na osoby indywidualne, które zmuszone są do ubiegania się o uzyskanie zaświadczenia o niekaralności (np. w związku z ubieganiem się o pracę), podczas gdy podstawowy użytkownik KRK, jakim są organy państwa nie ponosi żadnych kosztów. Z odpowiedzi Dyrektora Biura Informacyjnego Krajowego Rejestru Karnego wynikało także, iż odnotowywane są przypadki przenoszenia przez pracodawców na obywatela obowiązku dostarczenia zaświadczenia o niekaralności, pomimo braku stosownej podstawy prawnej do nałożenia takiej powinności. Rzecznik zwrócił się zatem o rozważenie nowelizacji rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 sierpnia 2003 r. w sprawie określenia wysokości opłaty za wydanie informacji z Krajowego Rejestru Karnego. W ocenie Rzecznika, wysokość opłaty za uzyskanie zaświadczenia przez obywatela powinna być oparta na rzeczywistych kosztach jego sporządzenia, natomiast pozostałe koszty powinny być ponoszone z budżetu państwa, ewentualnie z tej części budżetu, której dysponentami są organy występujące o informację o osobie.

67. Prokuratora Krajowego (RPO-632007-II/09) z dnia 23 listopada 2009 r. – w sprawie treści publikacji prasowej „Nie zapominajmy o ważnych sprawach” autorstwa Bronisława Wildsteina, zamieszczonej w dzienniku „Rzeczpospolita”.

W publikacji autorstwa red. Bronisława Wildsteina „Nie zapominajmy o ważnych sprawach” zamieszczonej w „Rzeczpospolitej” z 19 października 2009 r., zostały zawarte informacje dotyczące, między innymi, postępowania karnego toczącego się w sprawie wyjaśnienia roli Adama Rapackiego oraz Macieja Huni w operacji mającej na celu zdyskredytowania Artura Balazsa i domniemanych nacisków na prowadzącego to postępowanie prokuratora. W związku z powyższym, Rzecznik zwrócił się z prośbą o zajęcie stanowiska wobec treści zawartych w publikacji, a także poinformowanie o aktualnym stanie postępowania w tej sprawie.

Prokurator Krajowy (04.12.2009 r.) przedstawił szczegółowe informacje na temat śledztwa w sprawie działań, jakie mieli podejmować funkcjonariusze publiczni w celu zdyskredytowania Artura Balazsa oraz nacisków na prowadzącego to postępowanie prokuratora. Jednocześnie stwierdził, że podstawowa teza powołanego w wystąpieniu Rzecznika artykułu prasowego, że domniemane naciski na prowadzącego śledztwo miały związek z wynikiem ostatnich wyborów do Sejmu i Senatu oraz zmianą rządu i powierzeniem określonych stanowisk państwowych Maciejowi Huni i Adamowi Rapackiemu, nie uwzględnia rzeczywistego czasu opisywanych wydarzeń. Śledztwo prowadzone było w okresie od kwietnia 2005 r. do października 2007 r., a krytyczne oceny sygnalizowanego we wrześniu 2006 r. przez Prokuratora Okręgowego, zamiaru przedstawienia w tej sprawie zarzutów Maciejowi Huni i Adamowi Rapackiemu sformułowane zostały przez prokuratorów nadrzędnych w październiku 2006 r. i w lutym 2007 r., a więc w okresie znacznie wcześniejszym niż wydarzenia polityczne,

które według autora materiału prasowego miały być tłem i przyczyną negatywnych ocen sposobu prowadzenia śledztwa oraz zamierzeń dotyczących przedstawienia zarzutów.

68. Prokuratora Krajowego (RPO-630909-II/09) z dnia 23 listopada 2009 r. – w sprawie aktualnych danych statystycznych dotyczących funkcjonowania prokuratury.

Efektywna ochrona praw i wolności człowieka i obywatela wymaga sprawnie działającej prokuratury. Temu celowi powinny służyć również zmiany organizacyjne wprowadzane na mocy ustawy o zmianie ustawy o prokuraturze oraz niektórych innych ustaw uchwalonej 9 października 2009 r. Zważywszy na te aspekty, istotne jest poznanie aktualnych danych statystycznych dotyczących funkcjonowania prokuratury. Dlatego też Rzecznik zwrócił się o przedstawienie danych za pierwsze półrocze 2009 r., z podziałem na prokuratury apelacyjne, prokuratury okręgowe, prokuratury rejonowe, dotyczących: wpływu spraw, ich załatwienia, rodzaju zakończenia postępowania przygotowawczego, rodzaju zakończenia postępowania sądowego prowadzonego w następstwie wniesienia publicznego aktu oskarżenia (skazania, uniewinnienia, umorzenia postępowania), liczby etatów prokuratorskich i asesorskich, z podziałem na poszczególne wydziały, liczby prokuratorów i asesorów, z podziałem na poszczególne wydziały, liczby innych pracowników prokuratury, z podziałem na poszczególne wydziały.

Prokurator Krajowy (07.12.2009 r.) przedstawił dane dotyczące: ilości wpływu spraw i ich załatwienia; obciążenia sprawami prokuratorów w prokuraturach rejonowych; ilości spraw zakończonych aktem oskarżenia; liczby osób skazanych i uniewinnionych; liczby etatów prokuratorskich i asesorów prokuratury; liczby innych pracowników w prokuraturach. Przedstawione informacje statystyczne zawierały również dane porównawcze dotyczące 2008 r.

69. Ministra Finansów (RPO-633454-I/09) z dnia 23 listopada 2009 r. – w sprawie planowanych skutków finansowych wejścia w życie ustawy o grach hazardowych.

Rzecznik z zainteresowaniem przyjął wiadomość o szybkim zaakceptowaniu przez Radę Ministrów ostatecznego kształtu ustawy o grach hazardowych. Z pewnością jest to, odnosząca się do ważnej dziedziny życia społecznego, długo oczekiwana regulacja. Wraz z przyjęciem przez rząd na posiedzeniu dnia 10 listopada 2008 r. projektu ustawy nie przedstawiono jednak opinii publicznej planowanych skutków finansowych tej regulacji. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się o poinformowanie, jakie są spodziewane skutki dla budżetu państwa przyjęcia ustawy o grach hazardowych w kształcie przedstawionym przez Radę Ministrów.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (21.12.2009 r.) poinformował, że ocena planowanych skutków finansowych wejścia w życie ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych została załączona do uzasadnienia projektu ustawy o grach hazardowych i opublikowana na stronie internetowej Biuletynu Informacji

Publicznej Ministerstwa Finansów. Zasadnicze zmiany w zakresie skutków finansowych wynikają z wprowadzenia zakazu urządzania gier w salonach automatów oraz gier na automatach o niskich wygranych. Pozostałe zmiany łączą się z wprowadzeniem wyższej stawki podatkowej na niektóre z gier, objęciem obowiązkiem podatkowym dwóch kolejnych grup podatników: podmiotów urządzających loterie audiotekstowe i graczy uczestniczących w turnieju pokera organizowanym przez kasyno, jak też zmianami w zakresie dotyczącym kasyn, polegającymi na ustaleniu nowych zasad limitów lokalizacyjnych oraz zezwoleniu na eksploatację wyższej niż obecnie liczby automatów w jednym ośrodku gry.

70. Prokuratora Krajowego (RPO-602710-I/08) z dnia 23 listopada 2009 r. – w sprawie ograniczania swobody wypowiedzi przedstawicielom Niezależnego Stowarzyszenia Prokuratorów „Ad Vocem” w Jaworznie.

Do wiadomości Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają pisma Niezależnego Stowarzyszenia Prokuratorów „Ad Vocem” w Jaworznie, adresowane do Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego. W związku z treścią uzyskanej od p.o. dyrektora Biura Prezydialnego Prokuratury Krajowej odpowiedzi, przedstawiciele Stowarzyszenia skarżą się na wywierane na nich naciski oraz próby ograniczenia swobody wypowiedzi. Konstytucja RP gwarantuje każdemu w art. 54 ust 1 wolność wyrażania swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji. W tym kontekście zauważyć należy, iż formułowanie przez p.o. dyrektora Biura Prezydialnego Prokuratury Krajowej wypowiedzi takich jak w piśmie z dnia 4 września 2009 r. może wywołać jedynie efekt mrozący wobec swobodnej wypowiedzi przedstawicieli organizacji pozarządowych. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się z prośbą o udzielenie wyjaśnień dotyczących kwestii poruszonych w pismach Stowarzyszenia „Ad Vocem”.

Prokurator Krajowy (08.12.2009 r.) przedstawił szczegółowe wyjaśnienia w przedmiotowej sprawie, podkreślając, że podnoszony przez Stowarzyszenie „Ad Vocem” zarzut „wywierania nacisków i prób ograniczenia swobody wypowiedzi” jest bezpodstawny i nie znajduje potwierdzenia. Stanowisko Prokuratury Krajowej z dnia 4 września 2009 r. przekazane Stowarzyszeniu „Ad Vocem”, zostało podtrzymane przez Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego w piśmie z dnia 14 października 2009 r.

71. Dyrektora Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury (RPO-633043-I/09) z dnia 23 listopada 2009 r. – w sprawie zmiany zasady zakwaterowania aplikantów.

Z treści artykułu pt. *„Aplikanci rozczarowani zmianą warunków”* („Rzeczpospolita” z dnia 4 listopada 2009 r.), Dyrekcja Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury zmieniła zasady zakwaterowania aplikantów. Potwierdza to komunikat, zamieszczony na stronie internetowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, zgodnie z którym „z zakwaterowania będą mogli korzystać aplikanci zajmujący

najwyższe pozycje na liście kwalifikacyjnej, aż do wyczerpania limitu 150 miejsc, z wyłączeniem osób zameldowanych w Krakowie”. Cena za skorzystanie przez aplikanta z hotelu wynosi 50 zł za dobę, co czyni tę ofertę atrakcyjną. Aplikanci są rozgoryczeni wprowadzeniem przedmiotowych zmian, gdyż wcześniej zapowiadano, iż kryterium przyznawania miejsc jest odległość miejsca zamieszkania od Krakowa oraz, że w razie problemów z miejscami, rocznik zostanie podzielony na dwie grupy. Dodatkowe utrudnienia miała również wprowadzić zmiana długości zjazdów i praktyk. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się z prośbą o poinformowanie o stanowisku w przedstawionej kwestii, w szczególności jakie działania zostaną podjęte dla zapewnienia zakwaterowania osobom, które zapewniono wcześniej o zabezpieczeniu miejsca w Domu Aplikanta.

Dyrektor Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury (11.12.2009 r.) poinformowała, że pierwszeństwo w zakwaterowaniu, do wyczerpania limitu miejsc, będą mieli aplikanci z najlepszym wynikiem uzyskanym w konkursie. Jednocześnie z grona potencjalnych chętnych wyłączono aplikantów zameldowanych w Krakowie. O powyższych zasadach przyznawania miejsca w Domu Aplikanta poinformowano w komunikacie zamieszczonym na stronie internetowej Krajowej Szkoły na początku listopada 2009 r. Jakkolwiek nie wszyscy aplikanci mogą skorzystać z noclegów oferowanych przez Krajową Szkołę, to jednak dotyczy to niezbyt licznej grupy osób, która nie powinna mieć problemów z innym zakwaterowaniem na terenie miasta Krakowa, zbliżonym do oferty przedstawionej przez Szkołę. Mając jednak na uwadze potrzebę umożliwienia wszystkim aplikantom spoza Krakowa zakwaterowania w Domu Aplikanta, w Krajowej Szkole zostaną podjęte prace nad przygotowaniem takich rozwiązań, które opisany problem zlikwidują lub ograniczą jego rozmiary.

72. Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego (RPO-629301-I/09) z dnia 23 listopada 2009 r. – w sprawie niebezpieczeństw związanych z odbywaniem lotów próbnych i akrobacyjnych nad osiedlami i skupiskami ludności.

Rzecznik z niepokojem przyjmuje wiadomości o kolejnych zdarzeniach lotniczych, przy okazji których poszkodowane zostają osoby postronne lub występuje ryzyko narażenia takich osób na niebezpieczeństwo. Kwestię zasad korzystania z przestrzeni powietrznej i organizacji ruchu lotniczego reguluje ustawa z dnia 3 lipca 2002 r. Prawo lotnicze oraz rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 22 grudnia 2003 r. w sprawie wyjątków od zakazu wykonywania lotów próbnych i akrobacyjnych nad osiedlami i innymi skupiskami ludności. W ocenie Rzecznika niektóre z zaistniałych zdarzeń lotniczych mogą wskazywać, iż przepisy ww. rozporządzenia w sposób zbyt liberalny regulują kwestię dopuszczalności wykonywania lotów próbnych i akrobacyjnych nad osiedlami i innymi skupiskami ludności lub też, że są one niewłaściwie stosowane. Osoby uprawiające sport lotniczy nie powinny narażać na niebezpieczeństwo innych osób. Natomiast obowiązujące przepisy powinny gwarantować wystarczającą ochronę dla tych ostatnich oraz być bezwzględnie egzekwowane przez odpowiednie organy władzy państwowej. Rzecznik zwrócił się z

prośbą o podjęcie działań nadzorczych i kontrolnych odnośnie do przestrzegania przepisów prawnych w zakresie lotnictwa cywilnego i lotniczej działalności gospodarczej we wskazanym zakresie, a także o rozważenie możliwości zainicjowania zmiany przepisów ww. rozporządzenia w celu takiego ukształtowania kryteriów odbywania lotów próbnych i akrobacyjnych nad osiedlami i innymi skupiskami ludności, które w szerszym zakresie wzięłyby pod uwagę kwestię bezpieczeństwa osób przebywających na ziemi, w związku z zaistniałymi ostatnio wypadkami lotniczymi.

Prezes Urzędu Lotnictwa Cywilnego (16.12.2009 r.) poinformował, że w związku z licznymi protestami mieszkańców zamieszkujących w bezpośrednim sąsiedztwie lotnisk użytkowanych przez aerokluby, Urząd Lotnictwa Cywilnego skierował pismo do Aeroklubu Polskiego, w którym przypomina, iż wydana zgoda na obniżenie minimalnej wysokości lotu akrobacyjnego do 100 metrów ma moc obowiązującą wyłącznie w strefach lotów akrobacyjnych ustanowionych zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 22 grudnia 2003 r. w sprawie wyjątków od zakazu wykonywania lotów próbnych i akrobacyjnych nad osiedlami i innymi skupiskami ludności oraz rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 25 listopada 2008 r. w sprawie struktury polskiej przestrzeni powietrznej oraz szczegółowych warunków i sposobu korzystania z tej przestrzeni. Urząd zobowiązał tym samym Aeroklub Polski do przekazania przedmiotowej informacji osobom odpowiedzialnym za bezpieczeństwo operacji lotniczych na lotniskach zarządzanych przez Aeroklub Polski.

73. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-572925-VII/07) z dnia 24 listopada 2009 r. – w sprawie stosowania kamer telewizji przemysłowej w zakładach karnych i aresztach śledczych.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęło, zwłaszcza w ostatnim czasie, wiele skarg od osób pozbawionych wolności na stosowanie w zakładach karnych i aresztach śledczych kamer telewizji przemysłowej. Odnoszą się one do nowych regulacji, jakie w tym zakresie wprowadziła do Kodeksu karnego wykonawczego ustawa z dnia 18 czerwca 2009 r. Analiza zawartych w niej rozwiązań skłania do stwierdzenia, iż przyznane dyrektorowi zakładu karnego lub aresztu śledczego - w sposób ogólny - szerokie uprawnienia do określania miejsc i pomieszczeń, w których może być stosowane monitorowanie za pomocą obrazu lub dźwięku, są sprzeczne w szczególności z - wyrażoną w Konstytucji RP oraz Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności – zasadą ochrony prawnej życia prywatnego. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie konstytucyjności rozwiązań, jakie wprowadziła ustawa z dnia 18 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (29.12.2009 r.) nie podzielając stanowiska Rzecznika poinformował, że ustawodawca w art. 88c, art. 116 oraz w art. 212b § 2 Kodeksu karnego wykonawczego wyczerpująco określił, czyje

zachowanie podlega obligatoryjnemu bądź fakultatywnemu monitoringowi i w jakich miejscach. Dyrektorowi zakładu karnego pozostawiono jedynie decyzję o stosowaniu monitoringu w miejscach i pomieszczeniach innych niż wymienione w art. 88c oraz art. 212b § 2. Będą to więc miejsca ogólnie dostępne, takie jak: ciągi komunikacyjne, pola spacerowe, teren zakładu karnego na zewnątrz budynków. Nie wydaje się zatem zasadnym zarzut o niekonstytucyjności rozwiązania wyposażającego dyrektora zakładu karnego w kompetencję wprowadzenia w takich jak wyżej wymienione miejsca monitoringu, jeżeli ma to na celu zapewnienie porządku i bezpieczeństwa w zakładzie karnym. Nieadekwatny jest także zarzut o naruszeniu zasady ochrony prawnej życia prywatnego wyrażonej w Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Zaproponowane w ustawie rozwiązania spełniają, w ocenie Ministerstwa Sprawiedliwości, Zalecenia Komitetu Ministrów Rady Europy do państw członkowskich Rady Europy w sprawie Europejskich Reguł Więziennych.

74. Prezydenta m.st. Warszawy (RPO-627972-IV/09) z dnia 24 listopada 2009 r. – w sprawie przewlekłości postępowań „dekretowych” dotyczących praw do gruntów odebranych dawnym właścicielom na podstawie dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze miasta stołecznego Warszawy.

W skargach do Rzecznika skarżący podnoszą, że postępowania tzw. „dekretowe” nie mogą zostać zakończone przez kilkadziesiąt lat. Opóźnienia te dotyczą zarówno postępowań toczących się po stwierdzeniu nieważności decyzji wydanych na podstawie dekretu, jak i wciąż nierozpoznanych wniosków o przyznanie własności czasowej, złożonych przez byłych właścicieli gruntów jeszcze w latach 40 - tych XX w. Skargi dotyczą także czasu rozpoznania wniosków o odszkodowanie, które przewidziane jest przez art. 215 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami. Analiza spraw, które wpływają do Rzecznika wskazuje na znaczną opieszałość w rozpatrywaniu spraw przez Urząd m. st. Warszawy, przy czym długie okresy bezczynności organów nie znajdują uzasadnienia. Na sytuację tę zwrócił uwagę Europejski Trybunał Praw Człowieka. W kilku sprawach, rozpatrywanych dotychczas przez Trybunał, zapadły wyroki korzystne dla skarżących, zasądzające zadośćuczynienia sięgające kilkadziesiąt tysięcy euro. W innych sprawach kwoty te także były znaczące. Obserwacja takiego stanu rzeczy uprawnia do stwierdzenia, że rozpatrywanie roszczeń dekretowych wymaga systemowej reformy. Wydaje się, że konieczne jest rozważenie pewnych zmian organizacyjnych czy kadrowych, które pozwoliłyby na usprawnienie rozpoznawania spraw i skrócenie oczekiwania na ostateczne rozstrzygnięcie o prawach majątkowych obywateli. Rzecznik zwrócił się o zbadanie przedstawionej sprawy - a zwłaszcza skali opisanego zjawiska - i przedstawienie swojego stanowiska w sprawie.

75. Ministra Zdrowia (RPO-634333-X/09) z dnia 25 listopada 2009 r. – w sprawie wyrażania przez osoby małoletnie zgody na leczenie.

W świetle obowiązujących przepisów prawa, w przypadku leczenia pacjenta małoletniego, który ukończył lat 16, wymagane jest uzyskanie zgody podwójnej, tj. zgody małoletniego pacjenta oraz zgody jego przedstawiciela ustawowego. Natomiast zdanie małoletniego, który nie ukończył jeszcze 16 lat nie ma żadnego znaczenia prawnego, chociaż zgodnie z przepisami prawa cywilnego osoby, które ukończyły lat 13 mają już ograniczoną zdolność do czynności prawnych. W ocenie Rzecznika wątpliwości budzi to, czy obowiązujące regulacje prawne wyłączające co do zasady uwzględnienie w procesie leczenia zdania małoletniego poniżej lat 16 nie naruszają standardów wynikających z międzynarodowych zobowiązań oraz standardów konstytucyjnych. Konwencja o Prawach Dziecka zapewnia bowiem dziecku, które jest zdolne do kształtowania swych własnych poglądów, prawo do swobodnego wyrażania poglądów we wszystkich sprawach jego dotyczących. Również Konstytucja gwarantuje, że w toku ustalania praw dziecka organ władzy publicznej oraz osoby odpowiedzialne za dziecko są obowiązane do wysłuchania i w miarę możliwości uwzględnienia zdania dziecka. W świetle tych standardów, podstawowym kryterium wysłuchania dziecka nie jest kryterium wieku, lecz posiadanie przez dziecko zdolności do kształtowania własnych poglądów. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się z prośbą przedstawienie stanowiska w tej sprawie.

76. Ministra Zdrowia (RPO-578571-I/08) z dnia 27 listopada 2009 r. – w sprawie wątpliwości dotyczących trybu wnoszenia i rozpatrywania sprzeciwów od orzeczeń lekarskich, przewidzianego w ustawie o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta.

Na braki w polskim ustawodawstwie w zakresie procedury zgłaszania i rozpatrywania sprzeciwu pacjentów od orzeczeń lekarskich zwrócił uwagę Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku w sprawie *Tysiąc przeciwko Polsce*. Szczególnej procedury, w ocenie Trybunału, wymagają sprawy przeprowadzenia zabiegu przerwania ciąży. Tym samym nałożony został na Państwo Polskie obowiązek wprowadzenia odpowiednich rozwiązań prawnych, które usuną niezgodności między krajowym prawodawstwem, a wymogami postawionymi przez Europejską Konwencję Praw Człowieka. Niektóre z powyższych proceduralnych kwestii zostały wprowadzone do porządku prawnego na mocy ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, która weszła w życie 21 maja 2009 r. W środowisku prawniczym i lekarskim pojawiają się jednak wątpliwości, czy przewidziany tą ustawą tryb wnoszenia i rozpatrywania sprzeciwów od orzeczeń lekarskich w pełni realizuje wspomniany wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Podstawowe wątpliwości dotyczą przede wszystkim powierzenia rozstrzygania sprzeciwów Komisjom Lekarskim. Stosownie do art. 31 ust. 7 ustawy o prawach pacjenta, orzeczenie tej Komisji jest ostateczne i nie podlega zaskarżeniu do sądu. Zastrzeżenia budzi również art. 31 ust. 5 ustawy o prawach pacjenta, zgodnie z którym podstawą

orzeczenia Komisji Lekarskiej jest w pierwszej kolejności zgromadzona dokumentacja medyczna. Ponadto zgodnie z art. 31 ust. 3 ustawy o ochronie praw pacjenta, ciężar dowodu zostaje przerzucony na pacjenta. Wreszcie ustawa nie przewidziała żadnego trybu rozstrzygania sporów między lekarzami, którzy wydają opinię lub orzeczenie lekarskie w danej sprawie. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska odnośnie do wspomnianych rozwiązań ustawowych.

77. Ministra Finansów (RPO-630990-VI/09) z dnia 30 listopada 2009 r. – w sprawie wydawania przez Ministra Finansów interpretacji ogólnych na podstawie przepisów Ordynacji podatkowej.

Zasady wydawania interpretacji ogólnych, ich zmiany, publikowania oraz skutków prawnych regulują przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa. Z kolei ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi wyposażała Naczelny Sąd Administracyjny w uprawnienie do podejmowania uchwał mających na celu wyjaśnienie tych przepisów (tzw. uchwały abstrakcyjne). NSA może również podejmować uchwały zawierające rozstrzygnięcie zagadnień prawnych budzących poważne wątpliwości w konkretnej sprawie sądowoadministracyjnej (tzw. uchwały konkretne). W ocenie Rzecznika niedopuszczalnym jest, aby w przypadku jednoznacznego ukształtowania linii orzeczniczej sądów administracyjnych organy podatkowe nie uwzględniały jej w wydawanych rozstrzygnięciach. Praktyka ta stanowi o naruszeniu zasady bezpieczeństwa prawnego obywateli i ochrony zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, wyprowadzanych z zasady demokratycznego państwa prawnego wyrażonej w art. 2 Konstytucji. Uzasadnione byłoby, aby w przypadku ukształtowania jednolitej linii orzeczniczej Minister Finansów był obowiązany do wydania interpretacji ogólnej - lub do zmiany interpretacji dotychczasowej - w kierunku zgodnym z linią orzeczniczą sądów administracyjnych. Tylko bowiem w ten sposób zostanie zrealizowany wyrażony w art. 14a Ordynacji podatkowej postulat zapewnienia jednolitego stosowania prawa podatkowego przez organy podatkowe. Rzecznik zwrócił się o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie i rozważenie podjęcia inicjatywy ustawodawczej mającej za przedmiot odpowiednią nowelizację przepisów Ordynacji podatkowej regulujących instytucję interpretacji ogólnych.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (28.12.2009 r.) poinformowała, że zaproponowane przez Rzecznika zmiany w przepisach ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa w zakresie wydawania przez Ministra Finansów interpretacji ogólnych, po rozważeniu korzyści i skutków ewentualnych zmian, nie są w ocenie Ministra Finansów zasadne. Minister Finansów nie znajduje uzasadnienia dla propozycji nałożenia obowiązku wydawania interpretacji ogólnej w przypadku ukształtowania jednolitej linii orzeczniczej sądów administracyjnych, czy podjęcia uchwały przez Naczelny Sąd Administracyjny.

78. Ministra Zdrowia (RPO-630298-X/09) z dnia 30 listopada 2009 r. - w sprawie utrudnionego dostępu lekarzy do odbywania specjalizacji.

Nawiązując do wcześniejszej korespondencji w przedmiotowej sprawie, Rzecznik stwierdził, iż w interesie pacjentów i całego społeczeństwa leży usprawnienie i ułatwienie rozwoju zawodowego lekarzy, w tym odbywania specjalizacji, przy zapewnieniu wysokiej jakości kształcenia i wysokich kwalifikacji lekarzy specjalistów. Niezbędne jest w szczególności zapewnienie wszystkim lekarzom nieskrępowanego, równego i opartego na przejrzystych zasadach dostępu do doskonalenia zawodowego, w tym odbywania specjalizacji w formie rezydentury, a także zniesienie ograniczeń w dostępie lekarzy do wybranej przez siebie specjalizacji. Zgodnie bowiem z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry, lekarz ma prawo i obowiązek doskonalenia zawodowego, w szczególności w różnych formach kształcenia podyplomowego. Każdy lekarz wyrażający chęć uzyskania tytułu specjalisty powinien mieć realną możliwość odbycia specjalizacji zawodowej. Rzecznik ponownie zwrócił się z prośbą o ustosunkowanie się do kwestii możliwości odbycia specjalizacji w wybranej dziedzinie medycyny, zwłaszcza w formie rezydentur oraz braku możliwości przyznania etatów rezydenckich na podstawie § 20 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 października 2005 r. w sprawie specjalizacji lekarzy i lekarzy dentystry, jak również o poinformowanie o działaniach i zamierzeniach resortu zdrowia w kwestii rozwiązania sygnalizowanych problemów.

79. Ministra Zdrowia (RPO-634382-X/09) z dnia 30 listopada 2009 r. - w sprawie trudności z dokumentowaniem przez obywateli prawa do świadczeń opieki zdrowotnej.

Z listów obywateli oraz doniesień środków masowego przekazu wynika, że dotychczasowy system przekazywania do Narodowego Funduszu Zdrowia informacji o ubezpieczonych i zgłoszonych do ubezpieczenia zdrowotnego członkach ich rodzin oraz o opłaconych za nich składkach, a także prowadzony przez Fundusz Centralny Wykaz Ubezpieczonych, nie jest w pełni sprawny i wiarygodny. Sytuacja ta powoduje obarczanie ubezpieczonych dodatkowym udowadnianiem prawa do świadczeń opieki zdrowotnej oraz wiąże się ze stresem przy ubieganiu się o udzielenie świadczenia opieki zdrowotnej. Udowadnianie zaś uprawnień do świadczeń opieki zdrowotnej na podstawie dokumentu potwierdzającego opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne (imiennego raportu miesięcznego ZUS RMUA) zmusza ubezpieczonych do ujawniania świadczeniodawcom informacji, które nie dotyczą ubezpieczenia zdrowotnego (danych o wynagrodzeniu, czasie pracy) i przemawiać może za naruszeniem dóbr osobistych ubezpieczonych (prywatności). Wątpliwości budzi również praktyka potwierdzania prawa do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych przez osoby, które nie ukończyły 18 roku życia. Z posiadanych przez Rzecznika informacji wynika, że świadczeniodawcy - przed udzieleniem świadczenia zdrowotnego dziecku - żądają przedstawienia dowodu

ubezpieczenia zdrowotnego jego rodzica. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się z prośbą o poinformowanie o działaniach i zamierzeniach resortu zdrowia w kwestii rozwiązania omówionego problemu, w tym odnośnie do stanu prac i przewidywanego terminu wprowadzenia elektronicznej karty ubezpieczenia zdrowotnego.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (28.12.2009 r.) poinformował, że z dniem 1 stycznia 1999 r. wygasła prawna podstawa dla wydawania legitymacji ubezpieczeniowych. Natomiast prace nad rozporządzeniem, o którym mowa w art. 49. ust 9 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych dotyczącym wzoru karty ubezpieczenia zdrowotnego, zostały wstrzymane do czasu ostatecznego zakończenia prac Komitetu Technicznego Komisji Europejskiej, w którym trwają prace nad zmianą wzoru Europejskiej Karty Ubezpieczenia na kartę elektroniczną. Zgodnie z art. 240 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, do czasu wydania ubezpieczonemu karty ubezpieczenia zdrowotnego dowodem ubezpieczenia zdrowotnego jest każdy dokument, który potwierdza uprawnienia do świadczeń opieki zdrowotnej, w szczególności dokument potwierdzający opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne. Przepis ten uelastycznia system identyfikacji osób ubezpieczonych. Informacje wystarczające przy okazaniu imiennego raportu miesięcznego ZUS RMUA świadczeniodawcom nie powodują ujawnienia informacji o zarobkach ubezpieczonych Ponadto, dowodem ubezpieczenia zdrowotnego może być każde zaświadczenie wystawione przez pracodawcę, w którym znajdują się wyłącznie dane odnośnie faktu zatrudnienia oraz objęcie ubezpieczeniem zdrowotnym, bez wskazywania wysokości zarobków. Dzieci podlegają ubezpieczeniu zdrowotnemu jako członkowie rodziny osoby ubezpieczonej. Świadczenia opieki zdrowotnej finansowane są wówczas przez NFZ, natomiast w sytuacji gdy rodzice nie są ubezpieczeni, koszty ponosi Minister Zdrowia. Zatem świadczeniodawca musi posiadać informację odnośnie statusu ubezpieczonego dziecka, w celu przeprowadzania rozliczeń finansowych.

80. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-494684-II/05) z dnia 1 grudnia 2009 r. – w sprawie konieczności traktowania dzieci w toku postępowania karnego w sposób gwarantujący ich ochronę przed ponowną wiktyimizacją.

Rzecznik podtrzymał pogląd o konieczności nowelizacji art. 185a i art. 185b Kodeksu postępowania karnego w kierunku zagwarantowania jednokrotnego przesłuchania małoletniego świadka w przyjaznych dlań warunkach, bez względu na przedmiot procesu karnego. Wskazane przepisy, w obecnym brzmieniu nie chronią wszystkich dzieci pokrzywdzonych przestępstwami szczególnie godzącymi w ich psychikę. Poza możliwością ochrony przewidzianej w art. 185a k.p.k. znajdują się między innymi małoletni pokrzywdzeni handlem ludźmi i pokrzywdzeni rozbojem. Dzieci mające status świadka, w przeciwieństwie do pokrzywdzonych, dzięki

ogólniejszej treści art. 185b k.p.k., mogą być przesłuchane jednorazowo także we wszystkich sprawach dotyczących przestępstw z użyciem przemocy i groźby bezprawnej. Niestety, sformułowanie w treści wskazanego przepisu przesłanki wymagającej uznania zeznań małoletniego świadka za istotne dla rozstrzygnięcia w sprawie, jest nie tylko niefortunne z perspektywy możliwości podjęcia przez organ procesowy decyzji o przeprowadzeniu dowodu, który nie ma znaczenia dla danej sprawy, ale również zawęża krąg świadków mogących skorzystać z opisanego w art. 185a k.p.k. trybu przesłuchania.

81. Ministra Sprawiedliwości (RPO-571470-XVIII/07) z dnia 1 grudnia 2009 r.
– w sprawie wykonywania orzeczeń sądowych, na mocy których orzeczono środek zabezpieczający w postaci umieszczenia sprawcy czynu zabronionego w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym.

Rzecznik ponownie zwrócił uwagę na sytuację osób chorych, wobec których orzeczono środek zabezpieczający w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym. Osoby te nie mogą liczyć na natychmiastowe poddanie terapii, w warunkach odpowiadających ich stanowi zdrowia, bowiem zmuszone są miesiącami oczekiwać w aresztach śledczych na opinię Komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających. W ocenie Rzecznika stan ten w sposób oczywisty nie realizuje standardów w zakresie praw i wolności obywatelskich, które wyznacza Konstytucja RP oraz Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się z prośbą o zbadanie przedmiotowej sprawy i rozważenie potrzeby podjęcia, we współpracy z Ministrem Zdrowia, działań zmierzających do usunięcia wskazanych naruszeń praw osób, wobec których orzeczono środek zabezpieczający w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym. Poprosił również o rozważenie podjęcia wspólnie z Ministrem Zdrowia prac legislacyjnych w celu nowelizacji rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 10 sierpnia 2004 r. w sprawie wykazu zakładów psychiatrycznych i zakładów leczenia odwykowego przeznaczonych do wykonywania środków zabezpieczających oraz składu, trybu powoływania i zadań komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających w taki sposób, aby rozporządzenie gwarantowało rozsądne terminy rozpatrzenia przez Komisję wpływających do niej wniosków w sprawie wydania opinii, w rozumieniu przyjmowanym przez Europejski Trybunał Praw Człowieka.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (23.12.2009 r.) poinformował, że opisany w wystąpieniu Rzecznika problem wykonywania tymczasowego aresztowania wobec osób, co do których zastosowano środek zabezpieczający, jest znany w Ministerstwie Sprawiedliwości i podlega okresowej analizie. Przewodniczący Międzyresortowego Zespołu do Spraw Poprawy Skuteczności Wykonania Orzeczeń Sądowych powołał w maju 2009 r. Grupę Roboczą do Spraw Poprawy Skuteczności Wykonania Orzeczeń Sądowych w Przedmiocie Środków Zabezpieczających, w skład której weszli przedstawiciele Ministra Sprawiedliwości oraz Ministra Zdrowia. Przedmiot prac Grupy Roboczej stanowiła analiza przepisów dotyczących systemu

wykonywania środków zabezpieczających oraz ocena skuteczności wykonywania orzeczeń w przedmiocie środków zabezpieczających. Grupa Robocza sformułowała rekomendacje, które będą podlegały ocenie Międzyresortowego Zespołu do Spraw Poprawy Skuteczności Wykonania Orzeczeń Sądowych.

Zdaniem Grupy Roboczej zachodzi konieczność zmian zasad finansowania wykonywania środków zabezpieczających, w taki sposób, aby uwzględnić szczególnie charakter tych środków. Ponadto istnieje pilna potrzeba rozszerzenia katalogu środków zapobiegawczych o tymczasowy środek zabezpieczający, którego istotą byłoby umieszczenie niepoczytalnego sprawcy w szpitalu psychiatrycznym do czasu prawomocnego orzeczenia środka zabezpieczającego. Komisja Psychiatryczna ds. Środków Zabezpieczających powinna być organem postępowania wykonawczego i działać przy Ministrze Zdrowia.

82. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-635176-X/09) z dnia 3 grudnia 2009 r. – w sprawie sytuacji osób bezdomnych w okresie zimy.

Zbliżająca się zima stawia przed administracją publiczną liczne problemy i wyzwania. Jednym z takich wyzwań jest pomoc dla osób bezdomnych, pozbawionych stałego schronienia i ciepłego posiłku. W warunkach mrozu i opadów śniegu, zagrożone jest ich zdrowie, a nawet życie. Problem ten wymaga szczególnego zainteresowania i troski władz publicznych. Rzecznik zwrócił się z apelem o szczególne uwrażliwienie podległych służb oraz organów administracji terenowej na potrzebę szczególnego zainteresowania losem osób bezdomnych na swym terenie oraz podejmowania wszelkich możliwych kroków w celu umożliwienia tym osobom funkcjonowania w warunkach mrozu i opadów śniegu, a także operatywnych działań interwencyjnych w wypadkach konkretnych zagrożeń.

83. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-630266-II/09) z dnia 3 grudnia 2009 r. – w sprawie braku prawnej możliwości ustanowienia obrońcy z wyboru w postępowaniu w sprawach o wykroczenie na etapie czynności wyjaśniających.

Do Rzecznika wpływają wnioski dotyczące braku możliwości dopuszczenia adwokata lub radcy prawnego ustanowionego w postępowaniu w sprawie o wykroczenie do udziału w przesłuchaniu osoby, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie w sprawie o wykroczenie w trybie przewidzianym w art. 54 § 6 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, a zatem na etapie czynności wyjaśniających. W ocenie Rzecznika obowiązujący w tym zakresie stan prawny jest niemożliwy do zaakceptowania z punktu widzenia prawa do obrony we wszystkich stadiach postępowania karnego, wynikającego z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP, którego formalnym aspektem jest prawo do korzystania z pomocy obrońcy. Osoba przesłuchiwana w omawianym trybie ma prawo do złożenia wyjaśnień, a także do odmowy ich złożenia, może także zgłosić wnioski dowodowe. W stosunku do osoby

podejrzanej o popełnienie wykroczenia można dokonać badań lub czynności w postaci oględzin zewnętrznych ciała oraz innych badań niepołączonych z naruszeniem integralności ciała. Wolno także pobrać od tej osoby odciski, fotografować ją oraz okazać w celach rozpoznawczych. Ponadto można przy zachowaniu wymagań określonych w art. 74 § 2 pkt 2 lub 3 k.p.k. pobrać krew, włosy, wymaz ze śluzówki policzków lub inne wydzieliny organizmu. Zatem już na etapie czynności wyjaśniających może nastąpić głęboka ingerencja w prawa i wolności osoby podejrzanej o popełnienie wykroczenia. Rzecznik zwrócił się o przeanalizowanie przedstawionego problemu pod kątem potrzeby wprowadzenia do Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia zmian, które umożliwiłyby osobie podejrzanej o popełnienie wykroczenia ustanowienie obrońcy na etapie czynności wyjaśniających oraz o poinformowanie o zajęтым stanowisku.

84. Prezesa Rady Ministrów, Marszałka Sejmu RP, Ministra Zdrowia, Rzecznika Praw Pacjenta oraz Rzecznika Praw Dziecka (RPO-606966-X/09) z dnia 4 grudnia 2009 r. – w sprawie zagrożeń wynikających z pandemii grypy A/H1N1.

W wystąpieniu do Prezesa Rady Ministrów, Rzecznik zwrócił się z apelem o osobistą interwencję Premiera w sprawie pandemii grypy A/H1N1. Rada UE ds. Zatrudnienia, Polityki Społecznej, Zdrowia i Spraw Konsumenckich (EPSCO) w dniu 1 grudnia 2009 r. podkreśliła w szczególności znaczenie szczepień. Tymczasem w Polsce obserwujemy politykę diametralnie inną niż w większości krajów Europy. Nie wiadomo, czy szczepionka mogła uratować życie ofiarom nowej grypy. Wiadomo jednak na pewno, że ludzie są pozbawieni tej szansy.

W wystąpieniu do Marszałka Sejmu RP, Rzecznik zwrócił uwagę na znaczący wzrost w ostatnim czasie zachorowań na nowy typ wirusa grypy A/H1N1. Konstytucja RP w art. 68 ust. 4 nakłada na władze publiczne obowiązek zwalczania chorób epidemiologicznych, a także - w art. 68 ust. 3 - zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej dzieciom, kobietom ciężarnym, osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku. Konieczne jest zatem podjęcie przez władze publiczne odpowiednich działań na rzecz zapewnienia wszystkim pacjentom prawa do informacji o rzeczywistym zagrożeniu epidemiologicznym w Polsce oraz zagwarantowaniu im właściwej opieki zdrowotnej. Rzecznik wielokrotnie występował do władz publicznych, w tym Ministra Zdrowia, o podjęcie szybkich i skutecznych działań, które będą miały na celu zagwarantowanie wszystkim obywatelom, w tym szczególnie osobom z grup podwyższonego ryzyka, odpowiedniej ochrony przeciw grypie. Apelował o zapewnienie dostępu do szczepionek oraz stworzenie mechanizmu walki z możliwą epidemią grypy w Polsce. W związku z brakiem reakcji odpowiednich władz, Rzecznik zwrócił się do Marszałka Sejmu RP o zlecenie Najwyższej Izbie Kontroli przeprowadzenia kontroli w Ministerstwie Zdrowia w zakresie działań podejmowanych na rzecz walki z epidemią nowej grypy w Polsce, w szczególności procedury zakupu odpowiedniej szczepionki.

W wystąpieniu do Ministra Zdrowia, Rzecznik zwrócił się o rozważanie możliwości skorzystania z doświadczeń i wiedzy Fundacji Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy przy poszukiwaniu możliwości zakupu szczepionki przeciw wirusowi grypy A/H1N1 oraz poinformowanie Rzecznika o powziętych decyzjach w tym względzie.

W wystąpieniach do Rzecznika Praw Pacjenta oraz Rzecznika Praw Dziecka, Rzecznik zwrócił się o informację, czy w urzędzie Rzecznika Praw Pacjenta podejmowane są działania w sprawie zachorowań na grypę w Polsce, w tym w sprawie zachorowań na grypę wśród dzieci. Rzecznik Praw Obywatelskich wyraził przekonanie, że ścisła współpraca obu urzędów zmotywuje odpowiednie władze do podjęcia stosownych działań, które pomogą uchronić obywateli przed skutkami, jakie niesie ze sobą zagrożenie wynikające z pandemii grypy.

Rzecznik Praw Pacjenta (10.12.2009 r.) zadeklarowała gotowość do wszelkiej współpracy mającej na celu jak najskuteczniejszą ochronę praw pacjenta w Polskim systemie ochrony zdrowia. Jednocześnie poinformowała, że Ministerstwo Zdrowia nie zamówiło szczepionek, podpisany został jedynie list intencyjny w tej sprawie do koncernów farmaceutycznych z listy Światowej Organizacji Zdrowia (WHO). Podpisanie listu intencyjnego zapewniło państwu polskiemu możliwość zakupu szczepionek. W dniu 29 kwietnia 2009 r. uruchomiona została infolinia, która udziela wszelkich informacji w zakresie wirusa grypy typu A/H1N1. Na pytania odpowiadają eksperci Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny oraz Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Ponadto Rzecznik Praw Pacjenta przedstawiła Rekomendacje Krajowego Komitetu ds. Pandemii Grypy dotyczące szczepień przeciwko grypie typu A/H1N1 oraz szczepień przeciwko grypie sezonowej.

Minister Zdrowia (10.12.2009 r.) podziękowała za zainteresowanie problemem zapobiegania i zwalczania epidemii. Jednocześnie stwierdziła, że obowiązek zwalczania chorób epidemicznych, w tym grypy wywołanej wirusem A/H1N1, nie sprowadza się jedynie do zakupu szczepionki, zwłaszcza w sytuacji, gdy jej producenci nie chcą wziąć pełni odpowiedzialności za oferowany przez siebie produkt, a zgoda na proponowane w umowach zapisy byłaby łamaniem obowiązującego w Polsce prawa. W omawianym przypadku nie ma ograniczeń natury formalnej oraz budżetowej, są natomiast wątpliwości co do bezpieczeństwa obywateli. W tej sytuacji angażowanie organizacji charytatywnych nie jest wskazane i możliwe.

85. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-614994-VII/09) z dnia 7 grudnia 2009 r. – w sprawie braku unormowań prawnych zapewniających nieletnim w czasie pobytu w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii codzienny dostęp do zajęć na świeżym powietrzu.

W odpowiedzi na wcześniejsze wystąpienie w przedmiotowej sprawie, Rzecznik został poinformowany, iż obowiązujące przepisy umożliwiają wychowankom udział w zajęciach na świeżym powietrzu. Wyniki wizytacji przeprowadzonych w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji przez pracowników Biura RPO wskazują jednak, że przepisy w obecnym brzmieniu są zdecydowanie niewystarczające dla rozwiązania

tego problemu. Możliwość przebywania nieletnich na powietrzu jest bowiem często uzależniona od indywidualnej zgody wychowawców, zaś zajęcia wychowania fizycznego przeprowadzane pod kierunkiem nauczyciela, nie zawsze są realizowane na świeżym powietrzu. Ograniczenia w tej mierze polegają też na stosowaniu nieregulaminowych środków dyscyplinarnych, związanych z zakazem wychodzenia na zewnątrz budynku. Rzecznik zwrócił się o podjęcie inicjatywy ustawodawczej zmierzającej do klarownego uregulowania zasad i warunków zapewnienia nieletnim, umieszczonym w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, prawa do codziennego pobytu na świeżym powietrzu.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej (21.12.2009 r.) podkreślił, że nieletni umieszczeni w młodzieżowych ośrodkach socjoterapii oraz młodzieżowych ośrodkach wychowawczych nie zostali pozbawieni wolności, natomiast został wobec nich zastosowany środek wychowawczy. W związku z powyższym nie wydaje się właściwe porównywanie tych placówek do zakładów karnych, a warunków pobytu i sytuacji wychowanków w placówce oświatowej do warunków i sytuacji więźniów zakładu karnego. Problem zapewnienia nieletnim, umieszczonym w młodzieżowych ośrodkach socjoterapii oraz młodzieżowych ośrodkach wychowawczych codziennego dostępu do zajęć na świeżym powietrzu stanowił m.in. przedmiot rozważań podczas zorganizowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w dniach 14-16 grudnia 2009 r. seminarium eksperckiego pn. „Opracowanie standardów funkcjonowania młodzieżowych ośrodków wychowawczych.” W rezultacie wspólnych prac podjęto ustalenie, iż wymóg zapewnienia wychowankom co najmniej godziny zajęć na świeżym powietrzu zostanie ujęty w przepisach prawa oświatowego - w nowelizacji rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 marca 2005 r. w sprawie ramowych statutów placówek publicznych.

86. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-614428-III/09) z dnia 9 grudnia 2009 r. – w sprawie różnicowania wysokości zasiłku i dodatku pielęgnacyjnego.

W związku z kierowanymi skargami, Rzecznik zasygnalizował problem różnicowania wysokości zasiłku i dodatku pielęgnacyjnego. Zgodnie z art. 18 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, kwoty kryteriów dochodowych oraz poszczególnych świadczeń rodzinnych podlegają weryfikacji co trzy lata. W nowym okresie zasiłkowym podwyższono od 1 listopada 2009 r. kwotę zasiłku rodzinnego oraz świadczenia pielęgnacyjnego, na dotychczasowym poziomie pozostawiając wysokość dodatków do zasiłku rodzinnego, jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka oraz zasiłku pielęgnacyjnego. Ostatnia waloryzacja zasiłku pielęgnacyjnego była przeprowadzona we wrześniu 2006 r. i od tej daty zasiłek pielęgnacyjny przysługuje w wysokości 153,00 zł miesięcznie. Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje niepełnosprawnemu dziecku, osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, a także osobie, która ukończyła 75 lat. Fakt ukończenia 75 lat

życia, obok całkowitej niezdolności do pracy, daje prawo do dodatku pielęgnacyjnego dla osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe na podstawie art. 75 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i jego wysokość podwyższa się przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji emerytur i rent od miesiąca, w którym przeprowadzana jest waloryzacja. Po ostatniej waloryzacji z marca 2009 r. wysokość dodatku pielęgnacyjnego wynosi 173,10 zł. W ocenie Rzecznika brak jest uzasadnienia, aby następowało takie zróżnicowanie kwot obu świadczeń. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w sprawie.

87. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-611573-IX/09) z dnia 9 grudnia 2009 r. – w sprawie opłat za przechowywanie broni w depozycie Policji.

Do Rzecznika zwrócili się spadkobiercy myśliwego podnosząc, iż Komenda Wojewódzka Policji w O. naliczyła im niesłusznie opłatę za przechowywanie zdeponowanej broni myśliwskiej po zmarłym, w kwocie ponad 10 tys. zł. Zgodnie z § 11 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 9 marca 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad deponowania i niszczenia broni i amunicji w depozycie Policji, Żandarmerii Wojskowej lub organu celnego oraz stawki odpłatności za ich przechowywanie w depozycie, za przechowywanie broni oraz amunicji w depozycie jest pobierana opłata w wysokości 1 % opłaty za wydanie pozwolenia na broń osobie fizycznej za każdą dobę przechowywania. Stawka opłaty skarbowej od pozwolenia na broń udzielonego osobie fizycznej wynosi zaś 242 zł. Za dobę przechowywania broni i amunicji w depozycie Policji pobierana jest opłata w wysokości 2,42 zł, co już po 6-miesięcznym przechowywaniu daje w większości przypadków kwotę przekraczającą wartość rynkową depozytu. Wątpliwości budzi też powiązanie wysokości dobowej stawki opłaty za przechowywanie broni w depozycie z opłatą za wydanie pozwolenia na broń. Z treści upoważnienia zawartego w art. 24 ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji wynika bowiem, iż określone w rozporządzeniu stawki odpłatności za przechowywanie broni i amunicji w depozycie powinny uwzględniać przede wszystkim koszty związane z ich utrzymaniem w odpowiednim stanie technicznym. W ocenie Rzecznika zasadne jest rozpatrzenie pobierania opłaty do osiągnięcia wysokości wartości rynkowej depozytu, wydłużenie okresu zwolnienia od jej naliczania oraz ustanowienie obowiązku informowania obywateli przez właściwy organ Policji o konieczności poniesienia kosztów związanych z deponowaniem broni i obowiązku pouczenia o możliwości rozporządzenia przez deponentów swoim prawem własności. Rzecznik zwrócił się o rozważenie możliwości podjęcia odpowiedniej inicjatywy ustawodawczej.

88. Ministra Sportu i Turystyki (RPO-593594-I/08) z dnia 11 grudnia 2009 r.
- w sprawie uwzględnienia w statutach i regulaminach związków sportowych postanowień dotyczących zapobiegania wybytkom o charakterze rasistowskim.

We wcześniejszym wystąpieniu do Ministra Sportu i Turystyki z dnia 29 stycznia 2009 r. Rzecznik wyraził zaniepokojenie powtarzającymi się podczas imprez sportowych incydentami o charakterze rasistowskim. Szczególnie rażący w ocenie Rzecznika był i jest niejednokrotnie brak adekwatnej reakcji ze strony organizatorów oraz podmiotów odpowiedzialnych za rozgrywki. Wobec prezentowanego przez związki sportowe stanowiska, iż w statutach i regulaminach brak jest przepisów pozwalających na wszczynanie postępowań dyscyplinarnych w związku z tego rodzaju zachowaniami, Rzecznik zwrócił się z prośbą o rozważenie możliwości podjęcia właściwych działań nadzorczo-kontrolnych w celu ustalenia, czy obowiązujące regulacje wewnętrzne polskich związków sportowych przewidują efektywne środki zapobiegania oraz sankcjonowania wybryków o charakterze rasistowskim, a w przypadku braku takich środków - o zasugerowanie związkowi wprowadzenia stosownych zmian. W piśmie z dnia 24 lutego 2009 r. Minister Sportu i Turystyki przedstawił informacje o podejmowanych przez Ministerstwo inicjatywach mających na celu przeciwdziałanie występowaniu podczas imprez sportowych zjawisk o charakterze rasistowskim. Minister zapowiedział przy tym zwrócić się do polskich związków sportowych z zaleceniem uwzględnienia w ich statutach i regulaminach postanowień dotyczących zapobiegania incydentom o charakterze rasistowskim. W związku z powyższym Rzecznik ponownie zwrócił się z prośbą o przedstawienie informacji o wynikach podjętych czynności, tj. które związki sportowe i w jakim zakresie dokonały zaleconych przez Ministra Sportu i Turystyki zmian obowiązujących regulacji wewnętrznych.

Minister Sportu i Turystyki (16.12.2009 r.) poinformował, że zadania w zakresie zapobiegania i zwalczania zjawisk o charakterze rasistowskim i antysemitycznym w sporcie są istotnym elementem działań Ministerstwa Sportu i Turystyki, które są podejmowane we współpracy z wieloma podmiotami, w tym w ramach Rady Bezpieczeństwa Imprez Sportowych. W ramach Stałej Grupy Ekspertckiej działa Zespół ds. Profilaktyki z udziałem ekspertów wskazanych przez Ministra Sportu i Turystyki. Zespół ten planuje realizację programów: „Kibice Razem” i „Jestem fair”. Projekt „Kibice razem” przewiduje stworzenie lokalnych, prowadzonych przez pedagogów, ośrodków pracy z kibicami. Program „Jestem fair” polega na edukacji kibiców poprzez wykorzystanie idei fair play. Ponadto realizowane są działania w zakresie podnoszenia świadomości na temat problemu zjawisk patologicznych w sporcie oraz podejmowane są inicjatywy mające zachęcać kibiców do postaw potępiających przypadki rasizmu i antysemityzmu w sporcie.

89. Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania (RPO-635281-I/09) z dnia 15 grudnia 2009 r. – w sprawie postulatów prawnej regulacji związków partnerskich, w tym homoseksualnych.

Ostatnie lata przyniosły wyraźne zmiany, jeśli chodzi o zasięg i akceptację praw osób homoseksualnych w krajach rozwiniętych. Związki homoseksualne coraz częściej są prawnie uznawane - tendencję tę obserwujemy również w krajach

członkowskich Unii Europejskiej. Podobne oczekiwania, związane z prawnym usankcjonowaniem społecznego funkcjonowania par homoseksualnych, formułują środowiska LGBT w Polsce. We wrześniu 2009 r. Rzecznik odbył spotkanie w tej sprawie z członkami Grupy Inicjatywnej ds. związków partnerskich, która stawia sobie za cel przeprowadzenie konsultacji społecznych w zakresie pożądanej regulacji prawnej związków pozamałżeńskich, w tym związków jedнопłciowych. Przyjęto m. in., iż w ramach podjętych działań przeprowadzona zostanie analiza obowiązujących regulacji celem ustalenia obszarów problemowych, w tym występowania ewentualnej dyskryminacji ze względu na orientację seksualną. Jednocześnie Rzecznik otrzymał do wiadomości około 100 skarg adresowanych do Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania, dotyczących stanowiska Pełnomocnika Rządu w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na orientację seksualną. Związane są one głównie z wypowiedzią Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania podczas wywiadu radiowego z dnia 21 listopada 2009 r.: „dzisiaj w Polsce nie ma przestrzeni ani społecznej, ani politycznej na uchwalenie ustawy o małżeństwach dotyczących osób homoseksualnych”. Rzecznik zwrócił się z prośbą o zajęcie stanowiska odnośnie do podniesionej w wystąpieniu kwestii oraz poinformowanie o treści udzielanej odpowiedzi na wskazane skargi.

90. Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego (RPO-517732-VII/05) z dnia 15 grudnia 2009 r. – w sprawie nieprawidłowości w wykonywaniu w Polsce środków probacji i readaptacji skazanych oraz propozycji nowych rozwiązań legislacyjnych w tym zakresie.

W wystąpieniach z dnia 13 marca 2008 r. oraz 28 lipca 2008 r. Rzecznik zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości o zajęcie stanowiska w sprawie stwierdzonych przez Biuro Rzecznika nieprawidłowości w wykonywaniu w Polsce środków probacji i readaptacji skazanych oraz propozycji nowych rozwiązań legislacyjnych w tym zakresie. Zaproponowane przez Rzecznika zmiany powinny służyć doskonaleniu nieizolacyjnych form postępowania ze skazanymi, jako realnej alternatywy dla bezwzględnej kary pozbawienia wolności. Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości szczegółowo ustosunkował się do wniosków przedstawionych w wystąpieniach Rzecznika i zapewnił, że część z nich popiera w całej rozciągłości, dlatego też występujące w tym obszarze propozycje zmian legislacyjnych oraz wnioski dotyczące doskonalenia praktyki zostaną wprowadzone do realizacji. Rzecznik ponownie zwrócił się z prośbą o udzielenie informacji dotyczących stopnia zaawansowania prac nad wprowadzaniem w życie swoich postulatów.

91. Przewodniczącej Rady Etyki Mediów (RPO-636550-I/09) z dnia 16 grudnia 2009 r. – w sprawie sposobu opublikowania przez „Super Express” informacji na temat wydarzeń rozgrywających się wokół Senatora Krzysztofa Piesiewicza.

Rzecznik z wielkim niepokojem obserwuje doniesienia medialne na temat wydarzeń rozgrywających się wokół Senatora Krzysztofa Piesiewicza. Niepokój ten jest

powodowany sposobem i formą relacjonowania zdarzeń, jakie miały miejsce w prywatnym mieszkaniu Senatora. Zadaniem dziennikarza jest służba społeczeństwu i państwu. Nie ulega wątpliwości, że nieustanna kontrola osób sprawujących funkcje publiczne jest częścią tej właśnie służby. Dziennikarz ma jednak obowiązek działania zgodnie z etyką zawodową oraz zasadami współżycia społecznego. Do podstawowych ograniczeń swobody dziennikarskiej należy niewątpliwie obowiązek poszanowania czci i godności człowieka. Wartości te przynależą w równym stopniu tym, którzy postępują szlachetnie i w zgodzie z prawem, jak i tym, którzy w przepływie ludzkiej ułomności dopuścili się przewinienia. W tym przypadku dziennikarską rzetelność zastąpiła pogoń za sensacją i skandalem. Trudno bowiem inaczej ocenić opublikowanie przez dziennik „Super Express” materiałów służących uprzednio do szantażu. Konsekwencje takich działań mogą okazać się tragiczne i nie wpływają pozytywnie na jakość debaty publicznej w Polsce. Rzecznik zwrócił się z prośbą o zajęcie przez Radę Etyki Mediów stanowiska w przedmiocie publikacji dziennika „Super Express”.

Przewodnicząca Rady Etyki Mediów (20.12.2009 r.) przesłała oświadczenie Rady Etyki Mediów w sprawie publikacji „Super Expressu”: „Rada Etyki Mediów uważa opublikowanie przez „Super Express” materiałów filmowych dotyczących senatora PO Krzysztofa Piesiewicza za karygodne. Niezbywalnym zadaniem mediów jest kontrolowanie władzy oraz informowanie o postępowaniu osób publicznych, zwłaszcza gdy to postępowanie budzi sprzeciw. Niezależnie od wagi podejrzeń, nawet faktów, trzeba je przekazywać tak, żeby nie naruszać godności człowieka. Inaczej ważny przekaz staje się niezdrową sensacją, tracąc na wiarygodności i nie służy dobru odbiorcy, czym powinny się kierować media. „Super Express” publikując zdjęcia zrobione przez osoby, które szantażowały Krzysztofa Piesiewicza, stał się ich współnikiem dając przyzwolenie na uprawianie procederu przekazywania redakcjom drastycznych materiałów, których miejsce jest w prokuraturze. „Super Express” (a za nim inne media) naruszył standardy uczciwego dziennikarstwa, nawet te, jakie przypisuje się tabloidom.”

92. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego oraz Ministra Edukacji Narodowej (RPO-629059-VII/09) z dnia 21 grudnia 2009 r. – w sprawie potrzeby wydania nowego rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków i sposobu użycia środków przymusu bezpośredniego wobec nieletnich umieszczonych w zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich, młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii.

Rzecznik zwrócił się o podjęcie działań zmierzających do wykonania delegacji z art. 95c § 1 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich. Na podstawie art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 25 lipca 2008 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty, ustawy - Karta Nauczyciela oraz ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, z dniem 22 sierpnia 2009 r. przestało obowiązywać rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lutego 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu użycia środków przymusu

bezpośredniego wobec nieletnich umieszczonych w zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich, młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii. Do tej pory jednak nie została wykonana delegacja z art. 95c § 1 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich. Na potrzebę pilnego wydania takiego rozporządzenia wskazują ustalenia wizytacji placówek dla nieletnich i dokonywana w ich trakcie ocena stosowania wobec wychowanków środków przymusu bezpośredniego.

93. Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (RPO-628927-VII/09) z dnia 21 grudnia 2009 r. – w sprawie skarg osób pozbawionych wolności na niewłaściwe warunki bytowe w zakładach karnych i aresztach śledczych.

Do Rzecznika wpłynęło, zwłaszcza w ostatnim czasie, wiele skarg od osób pozbawionych wolności na niewłaściwe warunki bytowe, jakie panują w zakładach karnych i aresztach śledczych. Dotyczą one w szczególności braku odrębnego oświetlenia kącika sanitarnego w celach mieszkalnych. Dyrektorzy zakładów karnych i aresztów śledczych potwierdzają, że kąciki sanitarne w celach mieszkalnych nie posiadają odrębnego źródła światła i tym samym osadzeni nie mają możliwości korzystania z prawidłowo oświetlonego kącika sanitarnego w porze nocnej. Na skutek czasowego wyłączania prądu w jednostce, osadzeni nie mogą też korzystać z innych źródeł światła (np. z głównego oświetlenia celi, nocnych lampek). W ocenie Rzecznika w opisanej sytuacji może dochodzić do naruszenia przepisu art. 102 pkt 1 k.k.w., w myśl którego „skazany ma prawo do odpowiednich ze względu na zachowanie zdrowia [...] warunków bytowych [...]”. Rzecznik zwrócił się o zajęcie stanowiska w przedmiotowej sprawie.

94. Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (RPO-619157-VII/09) z dnia 21 grudnia 2009 r. – w sprawie potrzeby wprowadzenia obowiązku systematycznego weryfikowania sprawności alkomatów stosowanych w jednostkach penitencjarnych.

Do Rzecznika zwrócił się osadzony wskazując, iż po powrocie z przepustki był poddany badaniu alkomatem, które wykazało zawartość alkoholu w jego organizmie. Wnioskodawca kwestionował sprawność urządzenia podając, iż badanie było przeprowadzone przy użyciu dwóch analizatorów wydechu, z których pierwszy był niesprawny, drugi zaś wykazał wynik 0,3 promila alkoholu w wydychanym powietrzu. Wyjaśniając skargę osadzonego ustalono, iż wykorzystywane przez funkcjonariuszy Służby Więziennej alkomaty nie posiadają aktualnych świadectw wzorcowania, które potwierdzają sprawność tego typu urządzeń. Tymczasem wynik pozytywny badania na zawartość alkoholu w organizmie, pociąga za sobą poważne skutki dla osadzonego. Oprócz wymierzenia kary dyscyplinarnej, jest to zwykle związane ze zmianą podgrupy klasyfikacyjnej. Stąd istotne jest weryfikowanie sprawności stosowanych urządzeń. Rzecznik zwrócił się o podjęcie czynności zmierzających do wprowadzenia obowiązku systematycznego weryfikowania sprawności alkomatów stosowanych w jednostkach penitencjarnych w całym kraju.

95. Komendanta Głównego Policji (RPO-635818-II/09) z dnia 21 grudnia 2009 r. – w sprawie działań Policji podejmowanych w celu realizacji postanowień ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych, w szczególności w odniesieniu do meczów piłki nożnej.

W ostatnim czasie ukazały się w mediach niepokojące informacje dotyczące agresywnego, noszącego znamiona czynów zabronionych, zachowania się kibiców piłkarskich. Między innymi wymienione zostały starcia zarówno pomiędzy zwolennikami różnych klubów jak i pracownikami ochrony podczas meczów Korony Kielce i Wisły Kraków w Kielcach, Górnika Zabrze i Widzewa Łódź w Zabrzu, Zagłębia Lubin z Legią Warszawa w Lubinie. Zwrócono uwagę na niepodejmowanie stosownych działań przez władze klubów piłkarskich i Polski Związek Piłki Nożnej. W związku z informacjami podawanymi w publikacjach prasowych rodzi się szereg wątpliwości dotyczących tego, czy uregulowania ustawy z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych w sposób wystarczający zabezpieczają społeczeństwo przed agresywnymi zachowaniami kibiców, jak również, czy uregulowania te są odpowiednio stosowane w praktyce przez powołane do tego służby. Rzecznik zwrócił się z prośbą o udzielenie informacji, jak przebiega realizacja postanowień ustawy z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych w szczególności w odniesieniu do meczów piłki nożnej.

96. Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (RPO-633429-III/09) z dnia 21 grudnia 2009 r. – w sprawie przepisu pozbawiającego nauczycieli akademickich, którzy osiągnęli wiek emerytalny, biernego prawa wyborczego do organów jednoosobowych uczelni.

Do Rzecznika zwrócił się nauczyciel akademicki z zastrzeżeniami co do zgodności ze standardami konstytucyjnymi przepisu z art. 71 ust. 1 pkt 3 ustawy z 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i wydanego na jego podstawie stosowanego zapisu w statucie uczelni. Skarżący podnosi, iż przepis ten pozbawiając nauczycieli akademickich, którzy osiągnęli wiek emerytalny, biernego prawa wyborczego do organów jednoosobowych uczelni, prowadzi do dyskryminacji w zatrudnieniu ze względu na wiek, różnicuje nauczycieli w dostępie do awansu zawodowego i materialnego. W konsekwencji stanowi o naruszeniu przez prawodawcę konstytucyjnej zasady równości obywateli wobec prawa.

Na tle tej skargi Rzecznik zauważył, że zróżnicowanie sytuacji prawnej pracowników wyłącznie z powodu osiągnięcia określonego wieku lub uzyskania uprawnień związanych z wiekiem (np. emerytalnych), może być uznawane jako naruszenie zasady równego traktowania pracowników, stanowiącej jedną z podstawowych zasad prawa pracy. W sytuacji uzależnienia biernego prawa wyborczego od wieku emerytalnego można mówić o niekorzystnym ukształtowaniu warunków zatrudnienia i zagrożeniu równości obywateli wobec prawa w podwójnym aspekcie - nierówności nauczycieli akademickich ze względu na wiek, a także

nierówności ze względu na płeć. W ocenie Rzecznika powyższe regulacje wymagają analizy prawnej, co do zgodności z zasadami prawa pracy i konstytucyjnymi zasadami równości obywateli wobec prawa i dostępu do służby publicznej (art. 32 i 60 Konstytucji RP). Rzecznik zwrócił się o dokonanie oceny przepisów ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym pod kątem skutecznej ochrony prawa wyborczego nauczycieli akademickich do władz uczelni i przedstawienie stanowiska w tej sprawie.

97. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (RPO-633369-IV/09) z dnia 22 grudnia 2009 r. – w sprawie nieprawidłowości w gospodarowaniu nieruchomościami przez Agencję Nieruchomości Rolnych.

We wnioskach kierowanych do Rzecznika, skarżący podnoszą, iż Agencja Nieruchomości Rolnych przy sprzedaży nieruchomości znajdujących się w Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa nie stosuje zasad wynikających z ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa. Przepis art. 29 ust. 1 tej ustawy ustanawia zasadę pierwszeństwa, do skorzystania z której uprawnieni są m.in. dotychczasowi dzierżawcy. Jednakże, zgodnie z przyjętymi przez Agencję Nieruchomości Rolnych zasadami, do sprzedaży w ramach pierwszeństwa w nabyciu na rzecz uprawnionych dzierżawców, nie przeznaczają się m.in. nieruchomości przeznaczonych w miejscowym planie lub przewidzianych w studium na cele pozarolnicze, a także co do których wydano decyzję o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu na cele pozarolnicze, nieruchomości przeznaczonych w miejscowym planie lub przewidzianych w studium na cele rolne, ale uznanych przez Agencję za atrakcyjne z uwagi na potencjalną możliwość ich wykorzystania na cele pozarolnicze związane np. z budownictwem mieszkaniowym. Wówczas Agencja dokonuje sprzedaży w oparciu o zasady wynikające z ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami. Zdaniem Rzecznika obowiązek stosowania zasady pierwszeństwa odnosi się do wszystkich nieruchomości, którymi dysponuje ANR. Ponadto Agencja żąda od osób zainteresowanych skorzystaniem z pierwszeństwa szeregu dokumentów, oprócz stwierdzenia nabycia spadku po byłych właścicielach nieruchomości. Praktyka ta nie znajduje oparcia w obowiązujących przepisach. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w sprawie.

98. Ministra Obrony Narodowej (RPO-606986-V/09) z dnia 22 grudnia 2009 r. – w sprawie wstrzymania procesu prywatyzacji lokali mieszkalnych pozostających w dyspozycji Wojskowej Agencji Mieszkaniowej.

Do Rzecznika wciąż wpływają skargi od osób uprawnionych do wykupienia na własność zajmowanych lokali mieszkalnych, pozostających w dyspozycji Wojskowej Agencji Mieszkaniowej. Skarżący wyrażają zaniepokojenie faktem wstrzymania procesu prywatyzacji lokali mieszkalnych przez Wojskową Agencję Mieszkaniową. Z treści skarg wynika, że część osób złożyła w oddziałach regionalnych WAM wnioski o nabycie mieszkań, jak również wniosła zryczałtowane koszty przygotowania nieruchomości do sprzedaży przypadające na zbywany lokal, a w niektórych

przypadkach rzeczoznawca majątkowy dokonał już wyceny wartości rynkowej lokalu mieszkalnego i prawa własności albo prawa użytkowania wieczystego ułamkowej części gruntu przypadającej na ten lokal. Z treści aktualnie wpływających skarg wynika, że w oddziałach regionalnych Wojskowej Agencji Mieszkaniowej stosowana jest praktyka polegająca na tym, że wnioski osób uprawnionych do nabycia na własność zajmowanych lokali mieszkalnych są zwracane wraz z kwotą wpłaconą na poczet zryczałtowanych kosztów przygotowania lokalu do sprzedaży. W ocenie Rzecznika, zapowiadana przez Ministra Obrony Narodowej ochrona interesów w toku może nie objąć grupy osób, których wnioski o wykup lokalu są aktualnie zwracane przez Wojskową Agencję Mieszkaniową. Sytuację taką należałoby ocenić krytycznie z punktu widzenia poszanowania przez WAM konstytucyjnej zasady zaufania obywateli do Państwa i stanowionego prawa. Rzecznik zwrócił się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie opisaney praktyki zwracania osobom uprawnionym wniosków o wykup lokalu.

99. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Głównego Inspektora Pracy (RPO-636039-III/09) z dnia 22 grudnia 2009 r. – w sprawie stanu przestrzegania praw pracowniczych obcokrajowców nie będących obywatelami państw UE/EOG.

W polskich mediach pojawiły się ostatnio informacje o istnieniu na terytorium RP tzw. „obozów pracy”, w których przetrzymywani i zmuszani do pracy są obcokrajowcy nie będący obywatelami państw UE/EOG (głównie obywatele Ukrainy, Białorusi, Chin i Indii). Z treści artykułów prasowych wynika, że na terytorium RP masowo są naruszane prawa pracownicze obcokrajowców nie będących obywatelami państw UE/EOG. Pracodawcy nie przestrzegają przepisów regulujących kwestie sformalizowania zatrudnienia, czasu pracy, pracy w godzinach nadliczbowych, wynagrodzenia, czy też przepisów i zasad bhp. Ponadto obcokrajowcy pracujący u pracodawców opisanych w artykułach byli zakwaterowani w warunkach odbiegających od jakichkolwiek norm. Przedstawiony problem ma ścisły związek ze sferą ochrony praw człowieka, gdyż zgodnie z art. 37 Konstytucji RP każdy, kto znajduje się pod władzą Rzeczypospolitej Polskiej, korzysta z wolności i praw zapewnionych w Konstytucji RP (wyjątki od tej zasady, odnoszące się do cudzoziemców, określa ustawa). Natomiast cudzoziemcy nielegalnie zatrudnieni oraz przebywający w tzw. „obozach pracy” są faktycznie pozbawieni tej ochrony oraz możliwości korzystania z wolności i praw gwarantowanych im przez Konstytucję RP. Rzecznik zwrócił się do MSWiA o przedstawienie informacji o skali zjawiska istnienia na terytorium RP tzw. „obozów pracy”, a także o planowanych działaniach mających zapobiec zjawisku nielegalnej pracy cudzoziemców. W wystąpieniu do Głównego Inspektora Pracy Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanu przestrzegania praw pracowniczych obcokrajowców nie będących obywatelami państw UE/EOG (w tym o odniesienie się do medialnych informacji o istnieniu w Polsce tzw. „obozów pracy”).

100. Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (RPO-630674-I/09) z dnia 23 grudnia 2009 r. - w sprawie projektowanych przepisów dotyczących spisu powszechnego w 2011 roku.

Od dłuższego czasu prowadzone są prace przygotowawcze do realizacji spisu powszechnego w 2011 roku. W dniu 15 grudnia 2009 r. Rada Ministrów przyjęła, przedłożony przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, uzgodniony z GIODO, projekt ustawy o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2011 roku. Zgodnie z założeniami, w spisie powszechnym zbierane będą dane dotyczące: stanu i charakterystyki demograficznej ludności, edukacji, aktywności ekonomicznej osób, dojazdu do pracy, źródła utrzymania, niepełnosprawności, obywatelstwa, migracji wewnętrznych i zewnętrznych, narodowości i języka oraz mniejszości narodowych i etnicznych, gospodarstw domowych i rodzin, stanu i charakterystyki zasobów mieszkaniowych (mieszkania i budynki).

Jak należy przyjąć, projektodawca, modyfikując w toku prac nad projektem proponowane rozwiązania, usunął szereg zgłaszanych uprzednio - tak przez GIODO, jak i wielu innych ekspertów - zasadniczych zastrzeżeń odnośnie do metody i zakresu zbierania danych, a także gwarancji ich właściwego zabezpieczenia. W świetle przedłożonego projektu, GUS dysponować będzie jednak „megabazą” danych, gromadzonych w sposób umożliwiający personalizację (z wykorzystaniem numeru PESEL). Wydaje się, że z punktu widzenia ochrony praw obywateli może to budzić wątpliwości, zwłaszcza w sytuacji gromadzenia również danych sensytywnych. Wprawdzie ankietowany nie będzie zobowiązany do udzielenia odpowiedzi na takie pytania, ale należy zastanowić się, czy dobro publiczne uzasadnia w tym przypadku tak daleką ingerencję w sferę prywatności. Rzecznik zwrócił się z prośbą o przedstawienie stanowiska odnośnie do projektowanych przepisów dotyczących spisu powszechnego w 2011 roku.

101. Ministra Zdrowia (RPO-636413-X/09) z dnia 23 grudnia 2009 r. – w sprawie zasad zaopatrzenia pacjentów w sprzęt stomijny i środki pomocnicze.

Przedstawiciele środowiska lekarskiego i pielęgniarskiego sprawującego opiekę nad pacjentami ze stomią zwrócili się do Rzecznika o pomoc w sprawach związanych z organizacją opieki medycznej dla tych chorych, w szczególności w sprawie utrzymania bezpłatnego zaopatrzenia w sprzęt stomijny i środki pomocnicze. Główną przyczyną zaniepokojenia są informacje, iż Ministerstwo Zdrowia i Narodowy Fundusz Zdrowia, w ramach poszukiwania oszczędności w systemie ochrony zdrowia, zamierzają wprowadzić od przyszłego roku częściową odpłatność za sprzęt stomijny. Wprowadzenie projektowanych zmian do rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu zaopatrzenia w wyroby medyczne będące przedmiotami ortopedycznymi oraz środki pomocnicze, może zdecydowanie pogorszyć jakość życia około 40 tys. pacjentów, także dzieci, u których z powodu choroby nowotworowej, przewlekłych chorób lub wad wrodzonych przewodu

pokarmowego i układu moczowego zaszła konieczność wykonania czasowej lub trwałej stomii.

Jednocześnie do Rzecznika dotarły informacje o pogarszaniu się jakości opieki nad tymi pacjentami wskutek ograniczania liczby poradni stomijnych i przekazywania chorych do poradni chirurgicznych. Na jakość opieki nad pacjentami ze stomią wpływa też niedocenywanie przez część personelu medycznego znaczenia edukacji pacjentów, ich rodzin i opiekunów, w zakresie czynności pielęgnacyjnych, oraz funkcjonowania w codziennym życiu. Rzecznik zwrócił się z prośbą o udzielenie informacji w sprawie projektowanych zasad zaopatrzenia pacjentów w sprzęt stomijny i środki pomocnicze, a także w sprawie poprawy organizacji i jakości opieki medycznej nad tymi pacjentami.

102. Ministra Spraw Zagranicznych (RPO-628078-I/09) z dnia 23 grudnia 2009 r. – w sprawie działań podjętych w celu zwrotu majątku skonfiskowanego organizacjom polonijnym w Niemczech oraz udostępnienia ekspertyzy dotyczącej mocy prawnej i skutków rozporządzenia z 1940 r., które zdelegalizowało Związek Polaków w Niemczech.

W odpowiedzi na wcześniejsze wystąpienie Rzecznika z 28 sierpnia 2009 r., Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych wskazał, że Ministerstwo Spraw Zagranicznych podejmuje działania związane z zaspokojeniem roszczeń wynikających z konfiskaty majątku organizacji polskich w Niemczech, będącej skutkiem rozporządzenia z 27 lutego 1940 r. oraz działania na rzecz poprawy sytuacji mniejszości polskiej w Niemczech. Z doniesień prasowych („*Polonia zbrojna w ekspertyzę*”, „*Rzeczpospolita*” z 19-20 grudnia 2009 r.) wynika, że Ministerstwo Spraw Zagranicznych zamówiło ekspertyzy dotyczące mocy prawnej oraz skutków rozporządzenia z 1940 r., które zdelegalizowało Związek Polaków w Niemczech. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się z prośbą o udostępnienie wspomnianych ekspertyz oraz wskazanie działań podjętych w celu zwrotu majątku skonfiskowanego organizacjom polonijnym.

103. Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (RPO-613893-XVIII/09) z dnia 28 grudnia 2009 r. – w sprawie wykładni art. 300 § 2 Kodeksu karnego (przestępstwo udaremniania lub uszczuplania zaspokojenia swojego wierzyciela, w celu udaremnienia wykonania orzeczenia sądu lub innego organu państwowego).

Na tle badanej w Biurze Rzecznika sprawy indywidualnej zarysował się ogólny problem dotyczący wykładni art. 300 § 2 k.k., zgodnie z którym „kto, w celu udaremnienia wykonania orzeczenia sądu lub innego organu państwowego, udaremnia lub uszczupla zaspokojenie swojego wierzyciela przez to, że usuwa, ukrywa, zbywa, darowuje, niszczy, rzeczywiście lub pozornie obciąża albo uszkadza składniki swojego majątku zajęte lub zagrożone zajęciem, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”

W piśmiennictwie prawniczym zarysował się spór, czy sprawcą przestępstwa z art. 300 § 2 k.k. może być wyłącznie dłużnik prowadzący działalność gospodarczą, czy także dłużnik, który działalności gospodarczej nie prowadzi. Spór wykracza poza ramy art. 300 § 2 k.k. i dotyczy wszystkich dłużniczych typów przestępstw na szkodę wierzycieli. Brak także jednolitej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego w przedmiocie wykładni art. 300 § 2 k.k. Sytuacja ta osłabia zaufanie do prawa i organów stojących na jego straży, zagrażając tym samym podstawom funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. W ocenie Rzecznika, istnieje pilna potrzeba zwrócenia się do Sądu Najwyższego z wnioskiem o podjęcie uchwały dotyczącej przedstawionego zagadnienia prawnego, która pozwoli na rozstrzygnięcie wątpliwości wynikłych na tle rozbieżności zaistniałych w orzecznictwie sądowym, bądź przygotowania projektu nowelizacji art. 300 § 2 k.k. Będzie to miało zasadnicze znaczenie dla ochrony praw i wolności obywatelskich osób fizycznych, które nie prowadząc działalności gospodarczej, bezskutecznie dochodzą wykonania prawomocnych orzeczeń potwierdzających ich roszczenia. Rzecznik zwrócił się o przedstawienie stanowiska w przedmiotowej sprawie.

104. Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego (RPO-629291-VII/09) z dnia 29 grudnia 2009 r. – w sprawie potrzeby zmiany rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, wprowadzającej wymóg stosowania w łóżkach piętrowych zabezpieczeń przed upadkiem.

Pracownicy Biura Rzecznika stykają się z brakiem właściwego zabezpieczenia przed upadkiem z łóżek piętrowych w trakcie prowadzonych w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji wizytacji zakładów karnych i aresztów śledczych. Często w swoich zaleceniach z wizytacji podnoszą potrzebę zamontowania w górnych łóżkach piętrowych odpowiednich zabezpieczeń: barierkach chroniących przed upadkiem, a także drabinek. Jednocześnie stwierdzają, że część jednostek penitencjarnych zaopatrzone już w nowe piętrowe łóżka, które posiadają owe zabezpieczenia. Rzecznik Praw Obywatelskich nie spotkał się w tej sprawie z właściwą reakcją ze strony dyrektorów okręgowych oraz Centralnego Zarządu Służby Więziennej. Wymienione organy wskazują bowiem, że obowiązujące przepisy nie wymieniają zabezpieczeń łóżek jako obligatoryjnego wyposażenia celi mieszkalnej. Dlatego Rzecznik dostrzega potrzebę ujednoczenia sytuacji w tym zakresie. Służyć temu powinna zmiana rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych wprowadzająca wymóg stosowania w łóżkach koszarowych, które podlegają piętrowaniu, zabezpieczeń przed upadkiem. Rzecznik zwrócił się o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

105. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego oraz Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Zdrowia (RPO-587722-VII/08) z dnia 30 grudnia 2009 r. - w sprawie zasad i trybu kwalifikowania nieletnich do umieszczenia w odpowiednich zakładach opieki zdrowotnej w celu obserwacji psychiatrycznej lub leczenia.

Od wielu lat wzrasta liczba nieletnich, wobec których prawomocnie orzeczono środki wychowawcze, poprawcze lub kary w sądach powszechnych w związku z demoralizacją i czynami karalnymi. Zwiększa się również liczba nieletnich leczonych z powodu zaburzeń psychicznych, w tym także związanych z nadużywaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych. Zapewnienie tym osobom powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej winno być priorytetem w podejmowanych działaniach na rzecz ochrony praw nieletnich. Tymczasem zlikwidowano funkcjonującą w Instytucie Psychiatrii i Neurologii Komisję ds. opiniowania sądowo-psychiatrycznego nieletnich, która odgrywała dużą rolę we właściwym kwalifikowaniu nieletnich do placówek wychowawczych i placówek opieki zdrowotnej. W ocenie Rzecznika wskazane byłoby wprowadzenie do ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich przepisów dających podstawę do powołania Komisji Psychiatrycznej do Spraw Nieletnich, jako organu, do którego sądy mogłyby zwracać się w sprawie wskazania odpowiedniego dla nieletnich zakładu opieki zdrowotnej. Rzecznik zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

W wystąpieniu do Ministra Zdrowia Rzecznik stwierdził, że w dniu 1 stycznia 2009 r. weszła w życie ustawa z dnia 23 lipca 2008 r. o zmianie ustawy o ochronie zdrowia psychicznego. Zadania wynikające z ochrony zdrowia psychicznego mają być realizowane przez działania określone w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego. Po wprowadzonych zmianach przepis art. 2 ust 6 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego stanowi delegację ustawową do wydania przez Radę Ministrów rozporządzenia określającego Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego. Rzecznik zwrócił się z prośbą o informację na temat stanu prac legislacyjnych w omawianej sprawie.

III. KASACJE DO SĄDU NAJWYŻSZEGO. ŻĄDANIE WSZCZĘCIA POSTĘPOWANIA PRZYGOTOWAWCZEGO ORAZ POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł następujące kasacje do Sądu Najwyższego:

RPO-590505-II/08 z dnia 22 października 2009 r. - kasacja na rzecz Wojciecha P. od wyroku Sądu Okręgowego w W. zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w W.

Rzecznik zarzucił wyrokowi Sądu Okręgowego w W. rażącą i mogącą mieć istotny wpływ na treść orzeczenia obrazę art. 433 § 1 k.p.k. w następstwie zmiany na niekorzyść, po rozpoznaniu apelacji prokuratora, wyroku Sądu I instancji, który zapadł z naruszeniem art. 6 k.p.k., art. 139 § 1 k.p.k. polegającym na bezpodstawnym uznaniu, że oskarżony został prawidłowo powiadomiony o kolejnych terminach rozprawy i bez usprawiedliwienia nie stawiał się na nie począwszy od dnia 28.06.2006 r., podczas, gdy od dnia 22.03.2006 r. był on pozbawiony wolności w innej sprawie i nie mógł uczestniczyć w postępowaniu sądowym, co w efekcie naruszało jego prawo do obrony. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i zmienionego nim wyroku Sądu Rejonowego w W. i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania.

RPO-595771-II/08 z dnia 23 października 2009 r. – kasacja na rzecz Marcina P. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w K.

Rzecznik zarzucił temu wyrokowi rażące naruszenie art. 291 § 1 k.k., polegające na uznaniu Marcina P. za winnego popełnienia przypisanego mu czynu pomimo braku w jego działaniu znamion przestępstwa określonych w tym przepisie, co miało istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od popełnienia przypisanego mu czynu.

RPO-590847-II/08 z dnia 23 października 2009 r. – kasacja na rzecz Zbigniewa B. od wyroku Sądu Okręgowego w K. utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w K.

Rzecznik zarzucił temu wyrokowi rażące naruszenie prawa procesowego, mogące mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia (art. 106 § 3 k.p.w. i art. 4 k.p.w.), przez błędne uznanie, że zawiadomienie o terminie rozprawy odwoławczej zostało doręczone obwinionemu prawidłowo, gdy tymczasem zostało ono wysłane na oczywiście błędny adres, w rezultacie czego obwiniony, z naruszeniem przysługującego mu prawa do obrony, nie mógł wziąć udziału w tej rozprawie. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i utrzymanego nim w mocy

wyroku sądu I instancji i umorzenie postępowania z powodu ustania karalności wykroczenia.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 18 listopada 2009 r., sygn. akt IV KK 380/09).

RPO-607775-II/09 z dnia 23 października 2009 r. – kasacja na rzecz Janiny G. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w B.

Rzecznik zarzucił temu wyrokowi rażące naruszenie prawa materialnego, to jest art. 291 § 1 k.k., polegające na uznaniu Janiny G. za winną popełnienia przypisanego jej czynu pomimo braku w jej działaniu znamion przestępstwa określonych w tym przepisie, co miało istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonej od popełnienia przypisanego jej czynu.

RPO-614217-II/09 z dnia 26 października 2009 r. – kasacja na rzecz Czesława P. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K. utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w W.

Rzecznik zarzucił temu wyrokowi rażące i mogące mieć istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. polegające na tym, że sąd drugiej instancji rozpoznając apelację obrońcy oskarżonego, nienależycie rozważył zawarty w niej zarzut obrazy art. 14 k.p.k., art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w związku z art. 399 § 1 k.p.k. i utrzymał w mocy orzeczenie sądu I instancji dotknięte uchybieniem, stanowiącym bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k., polegającym na dokonaniu przez sąd I instancji z naruszeniem wynikającej z art. 14 § 1 k.p.k. zasady skargowości, zmiany opisu przypisanego oskarżonemu czynu i w efekcie skazaniu go za czyn nie objęty aktem oskarżenia. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w K. oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Rejonowego w W. i umorzenie postępowania co do przypisanego oskarżonemu czynu.

RPO-592616-II/08 z dnia 27 października 2009 r. – kasacja na rzecz Macieja N. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w K.

Rzecznik zarzucił prawomocnemu wyrokowi Sądu Rejonowego w K. rażące naruszenie prawa karnego procesowego, mające istotny wpływ na jego treść poprzez zaniechanie uwzględnienia na korzyść skazanego i wyjaśnienia przez Sąd istotnej okoliczności sprawy, z której wynikało, iż oskarżony nie odbywał kary pozbawienia wolności w innej sprawie Sądu Rejonowego w K. z uwagi na to, że okres pozbawienia wolności, uzasadniający w ocenie Sądu przyjęcie działania oskarżonego w warunkach recydywy, został zaliczony mu na poczet kary łącznej grzywny, co w konsekwencji doprowadziło do dowolnego uznania, iż Maciej N. działał w warunkach powrotu do przestępstwa. Sąd I instancji nie wziął tej okoliczności pod uwagę i nie wyciągnął z niej prawidłowych wniosków. Bezpodstawne przyjęcie w przedmiotowej sprawie

recydywy w odniesieniu do przypisanego oskarżonemu czynu miało istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, ponieważ przyjęcie, że Maciej N. działał w warunkach powrotu do przestępstwa stanowi istotną okoliczność obciążającą, którą sąd bierze pod uwagę przy wymiarze kary. Nadto niekorzystne konsekwencje przyjęcia przez Sąd Rejonowy, że oskarżony dopuścił się zarzucanego mu czynu w warunkach recydywy mogą również przeniknąć do postępowania wykonawczego i mieć wpływ na przyszłe ewentualne rozstrzygnięcia sądu co do warunkowego przedterminowego zwolnienia. Rzecznik wniósł o uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w K. w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie temu sądowi do ponownego rozpoznania.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 9 grudnia 2009 r., sygn. akt IV KK 382/09).

RPO-601533-II/09 z dnia 6 listopada 2009 r. – kasacja na rzecz Jana S. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w R. utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w L.

Rzecznik zarzucił orzeczeniu Sądu Okręgowego w R. rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 433 § 2 k.p.k. w związku z art. 109 § 2 k.p.s.w. oraz art. 107 § 3 k.p.s.w. polegające na tym, że Sąd II instancji rozpatrując apelację obwinionego, w uzasadnieniu swojego orzeczenia nie odniósł się do zasadności zarzutu środka zaskarżenia, że Sąd I instancji nie przesłuchał w charakterze świadków wnuka i syna obwinionego, którzy mieli być obecni przy całym zdarzeniu, co w konsekwencji oznacza, że został on poza zakresem rozpoznania Sądu Odwoławczego. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w R. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

RPO-562726-II/07 z dnia 13 listopada 2009 r. – kasacja na rzecz Ireneusza T. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K. utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w S.

Rzecznik zarzucił wyrokowi Sądu Okręgowego w K. rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 433 § 1 k.p.k., polegające na zaniechaniu wyjścia poza granice środka odwoławczego i w następstwie powyższego utrzymaniu w mocy, po rozpoznaniu apelacji oskarżonego i jego obrońcy, wyroku Sądu I instancji, który zapadł z naruszeniem art. 286 § 1 k.k., wskutek uznania Ireneusza T. za winnego popełnienia czynu określonego w tym przepisie, pomimo braku w jego działaniu znamion tego przestępstwa. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia Sądu Okręgowego w K. i przekazanie mu sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

RPO-627206-II/09 z dnia 2 grudnia 2009 r. – kasacja na rzecz Krzysztofa D. od prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego w Z. z dnia 16 grudnia 1960 r. utrzymującego wyrok Sądu Powiatowego w Z. z 4 lipca 1960 r.

Rzecznik zarzucił wyrokowi Sądu Wojewódzkiego rażące naruszenie prawa karnego materialnego, to jest art. 133 § 1 k.k. z 1932 r. w związku z art. 4 ustawy z dnia 22 maja 1958 r. o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za chuligaństwo, polegające na przypisaniu Krzysztofowi D. popełnienia zarzucanego mu czynu, pomimo braku w jego działaniu znamion przestępstwa określonego w tych przepisach, co miało istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Wojewódzkiego w Z. oraz utrzymanego nim w mocy orzeczenia Sądu Powiatowego w Z. i uniewinnienie Krzysztofa D. od popełnienia przypisanego mu czynu. Przypisany oskarżonemu czyn związany był z uczestnictwem w tzw. wydarzeniach zielonogórskich, które były sprowokowane siłą eksmisją parafii kościoła rzymsko-katolickiego Św. Jadwigi. Skazanie Krzysztofa D. miało formę represji na uczestnikach społecznego sprzeciwu wobec działań ówczesnej władzy.

RPO-629294-II/09 z dnia 8 grudnia 2009 r. – kasacja na rzecz Tomasza I. od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w N.

Rzecznik zarzucił temu wyrokowi rażące naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 5 § 1 pkt 8 k.p.s.w., polegające na uznaniu przez Sąd Rejonowy w N. Tomasza I. za winnego popełnienia wykroczeń określonych w art. 94 § 1 k.w. i art. 95 k.w., podczas gdy postępowanie dotyczące tych samych wykroczeń oraz tego samego obwinionego zostało już wcześniej prawomocnie zakończone wyrokiem Sądu Rejonowego w N. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania wobec Tomasza I. na podstawie art. 5 § 1 pkt 8 k.p.s.w.

W uzasadnieniu kasacji Rzecznik stwierdził m.in., że prowadzenie postępowania wbrew zasadzie „ne bis in idem” w sposób rażący godzi w gwarancyjną regułę stanu prawnego. Zgodnie z treścią art. 5 § 1 pkt 8 k.p.s.w., jeżeli orzeczenie zostało wydane, pomimo że postępowanie co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone, okoliczność ta stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą, stanowiącą podstawę do uchylenia wyroku niezależnie od granic zaskarżenia i wpływu uchybienia na treść orzeczenia. Powyższa sytuacja procesowa niewątpliwie miała miejsce w niniejszej sprawie.

RPO-610702-II/09 z dnia 8 grudnia 2009 r. – kasacja na rzecz Zdzisława P. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w O. utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w O.

Rzecznik zarzucił wyrokowi Sądu Okręgowego w O. rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.w. i art. 107 § 3 k.p.w., polegające na tym, że Sąd II instancji rozpatrując apelację obwinionego, w uzasadnieniu swojego orzeczenia pobieżnie i deklaratoryjnie odniósł się do zasadności środka zaskarżenia, w którym obwiniony w istocie podnosił, iż Sąd I instancji nie wyjaśnił wszystkich istotnych okoliczności sprawy w następstwie niezasadnego oddalenia jego wniosku dowodowego o

przesłuchanie dwóch świadków, poprzez ograniczenie się do stwierdzenia, że wnioski te zmierzały do przedłużenia postępowania w sprawie, a sam obwiniony nie podał okoliczności co do których mieliby być przesłuchani zawnioskowani świadkowie, a także nie rozważył argumentacji apelacji, że Sąd I instancji nie wyjaśnił stanu technicznego roweru w chwili zdarzenia, co w konsekwencji oznacza, że zarzuty apelacyjne nie zostały w pełni rozpoznane przez Sąd II instancji. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w O. oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Rejonowego w O. i umorzenie postępowania wobec obwianego wobec ustania karalności przypisanych mu wykroczeń.

W uzasadnieniu kasacji Rzecznik wskazał, iż Sąd Najwyższy wielokrotnie zwracał w swych orzeczeniach uwagę, że nieuwzględnienie zarzutów apelacyjnych nie może ograniczać się do samego stwierdzenia ich niezasadności, lecz decyzja w tym względzie powinna być wsparta argumentacją obalającą wywód skarżącego i wspierającą stanowisko przeciwne. W aspekcie dyrektyw wynikających z przepisów prawa karnego procesowego istotne jest rzeczywiste rozpoznanie kwestii stawianych w skardze apelacyjnej, a nie sama deklaracja złożona w tym względzie.

RPO-428485-II/03 z dnia 22 grudnia 2009 r. – kasacja na rzecz Mieczysława S. od prawomocnego wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w G.

Rzecznik zarzucił temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie art. 479 § 1 i § 2 k.p.k. w związku z art. 485 k.p.k. oraz art. 6 k.p.k. polegające na wydaniu przez sąd wyroku zaocznego w sytuacji, gdy oskarżony nie złożył wyjaśnień w sprawie, co w konsekwencji stanowiło naruszenie jego prawa do obrony. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku zaocznego i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w G. do ponownego rozpoznania.

RPO-608420-II/09 z dnia 22 grudnia 2009 r. – kasacja na rzecz Włodzimierza O. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego W.-P. w W., którym utrzymano w mocy wyrok Sądu Rejonowego W.-P. w W.

Rzecznik zarzucił wyrokowi Sądu Okręgowego rażące naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 433 § 1 k.p.k., polegające na zaniechaniu wyjścia poza granice środka odwoławczego wniesionego przez oskarżonego, w którym postawiono m.in. zarzut obrazy prawa karnego materialnego, to jest art. 271 § 1 k.k., i w konsekwencji nierozważeniu kwestii niemożliwości stosowania tego przepisu z innymi, niż podniesione w apelacji, powodów, podczas gdy prawidłowa analiza niekwestionowanego stanu faktycznego prowadzi do wniosku, iż w czynie przypisanym oskarżonemu brak jest znamion przestępstwa opisanego w tym przepisie, co miało istotny wpływ na treść orzeczenia. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i utrzymanego nim w mocy wyroku sądu I instancji i uniewinnienie oskarżonego od popełnienia przypisanego mu czynu.

RPO-588971-II/08 z dnia 22 grudnia 2009 r. – kasacja na rzecz Waclawa B. od prawomocnego orzeczenia Komisji Specjalnej do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym z 1952 r.

Rzecznik zarzucił temu wyrokowi rażące naruszenie prawa karnego materialnego, to jest art. 23 § 1 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa, polegające na uznaniu Waclawa B. za winnego popełnienia przypisanego mu czynu mimo braku w jego działaniu znamion przestępstwa określonego w tym przepisie, co mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienie Waclawa B. od popełnienia przypisanego mu czynu z art. 23 § 1 mkk.

Waclaw B. orzeczeniem Komisji Specjalnej do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym w Warszawie z dnia 18 marca 1952 r. został uznany za winnego tego, że w okresie 1951 r. na terenie powiatu bartoszyckiego, działając jako członek nielegalnego związku religijnego pod nazwą „Wyznanie Świadków Jehowy” przewoził i rozpowszechniał pisma wydawane przez tenże Związek, zawierające fałszywe wiadomości mogące wyrządzić istotną szkodę interesom Państwa Polskiego i za tak opisany czyn został skierowany do obozu pracy na okres 18 miesięcy.

W uzasadnieniu kasacji Rzecznik podkreślił, iż przypisany Waclawowi B. czyn nie wyczerpywał znamion jakiegokolwiek przestępstwa, stanowiąc w istocie rzeczy realizację konstytucyjnie zagwarantowanego prawa do wykonywania praktyk religijnych, zaś jego ściganie karne i skazanie miało formę politycznej represji.

RPO-607775-II/09 z dnia 28 grudnia 2009 r. – kasacja na rzecz Janiny G. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w B.

Rzecznik zarzucił temu wyrokowi rażące naruszenie prawa materialnego, to jest art. 291 § 1 k.k., polegające na uznaniu Janiny G. za winną popełnienia przypisanego jej czynu mimo braku w jej działaniu znamion przestępstwa określonego w tym przepisie, co miało istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonej od popełnienia przypisanego jej czynu.

RPO-559055-II/07 z dnia 30 grudnia 2009 r. – kasacja na rzecz Bogusława B. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w B.

Rzecznik zarzucił temu wyrokowi rażące naruszenie prawa materialnego, to jest art. 291 § 1 k.k., polegające na uznaniu Bogusława B. za winnego popełnienia przypisanego mu czynu mimo braku w jego działaniu znamion przestępstwa określonego w tym przepisie, co miało istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od popełnienia przypisanego mu czynu.

RPO-613570-II/09 z dnia 30 grudnia 2009 r. – kasacja na rzecz Grzegorza D. od prawomocnego wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w P.

Rzecznik zarzucił temu wyrokowi rażące i mogące mieć istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 479 § 1 k.p.k., art. 139 § 1 k.p.k. i art. 6 k.p.k. poprzez przeprowadzenie postępowania sądowego pod nieobecność oskarżonego i wydanie w tej sytuacji wobec niego wyroku zaocznego, mimo, iż nie zostało mu doręczone wezwanie na rozprawę, co naruszyło jego prawo do obrony i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w P. i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy wydał następujące orzeczenia w sprawie kasacji wniesionych przez Rzecznika:

RPO-458120-II/03 z dnia 22 września 2008 r. – kasacja na rzecz Bolesława D. i 15 innych oskarżonych od prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego w K.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 18 listopada 2009 r., sygn. akt IV KK 346/08).

RPO-602234-I/08 z dnia 7 listopada 2008 r. – kasacja w sprawie notariusza ukaranego przez sąd dyscyplinarny za niepobranie wynagrodzenia od wykonanych czynności notarialnych.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 29 października 2009 r., sygn. akt SDI 30/08).

RPO-595457-II/08 z dnia 19 grudnia 2008 r. – kasacja na rzecz Macieja W. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w G. utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w T.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 1 października 2009 r., sygn. akt IV KK 455/08).

RPO-589380-II/08 z dnia 5 lutego 2009 r. – kasacja na rzecz Piotra F. od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w O.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 23 września 2009 r., sygn. akt IV KK 60/09).

RPO-601471-II/08 z dnia 5 lutego 2009 r. – kasacja na rzecz Waldemara T. od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w O.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 23 września 2009 r., sygn. akt IV KK 59/09).

RPO-562938-II/07 z dnia 6 lutego 2009 r. – kasacja na rzecz Lucyny Ł. od prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w B. zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w S.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 25 listopada 2009 r., sygn. akt III KK 42/09).

RPO-599390-II/08 z dnia 13 lutego 2009 r. - kasacja na rzecz Mariana F. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w M.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 23 września 2009 r., sygn. akt IV KK 66/09).

RPO-617792-II/09 z dnia 29 maja 2009 r. – kasacja na niekorzyść Mirosława G. od postanowienia Sądu Okręgowego w W. utrzymującego w mocy postanowienie Prokuratora Okręgowego w W. o umorzeniu śledztwa prowadzonego przeciwko Mirosławowi G. podejrzanemu m.in. o popełnienie przestępstwa z art. 160 § 2 k.k.

Kasacja uwzględniona (postanowienie z dnia 24 listopada 2009 r., sygn. akt II KK 134/09).

RPO-584308-II/08 z dnia 1 czerwca 2009 r. – kasacja na rzecz Artura T. od prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w B.

Kasacja uwzględniona (postanowienie z dnia 9 grudnia 2009 r., sygn. akt V KK 178/09).

RPO-604130-II/08 z dnia 7 lipca 2009 r. – kasacja na rzecz Mariusza J. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K. utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w K.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 21 października 2009 r., sygn. akt V KK 221/09).

Rzecznik przystąpił do postępowania przed Sądem Okręgowym w L.:

RPO-600119-V/08 z dnia 9 grudnia 2009 r. – zgłoszenie udziału Rzecznika w postępowaniu z powództwa Anny i Sławomira P. przeciwko Gminie Miejskiej w G. o ustalenie istnienia stosunku najmu lokalu mieszkalnego.

Rzecznik wniósł o uwzględnienie apelacji powodów, uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w G. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. W ocenie Rzecznika jego przystąpienie do przedmiotowego postępowania jest uzasadnione potrzebą ochrony praw powodów. Do Biura Rzecznika wpływały w ostatnich latach liczne skargi od mieszkańców hotelowca w G., dotyczące naruszania przez Gminę przepisów ustawy o ochronie praw lokatorów. Rzecznik konsekwentnie prezentował w tych sprawach stanowisko, że skarżący są najemcami zajmowanych lokali i podlegają ochronie prawnej zagwarantowanej przez tę ustawę. Z uwagi na niepodzielenie tego stanowiska przez Gminę Miejską w G., Rzecznik w oparciu o art.

11 pkt 2 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich doradzał zainteresowanym kierowanie do sądu powództw o ustalenie istnienia stosunku najmu lokali mieszkalnych. Skoro jednak, jak wskazuje niniejsza sprawa, powodom nie udało się we wskazanym przez Rzecznika trybie uzyskać ochrony ich praw, konieczne stało się wsparcie ich w tym procesie przez Rzecznika, co uzasadniało podjęcie działań, określonych w art. 14 pkt 4 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich.

Apelacja oddalona (wyrok z dnia 16 grudnia 2009 r., sygn. akt II Ca 606/09).

Rzecznik wniósł pozew do Sądu Rejonowego w M.:

RPO-617671-IV/09 z dnia 19 listopada 2009 r. - pozew o unieważnienie uznania dziecka.

Rzecznik wniósł o unieważnienie uznania dziecka oraz o ustanowienie dla małoletniej kuratora, w celu reprezentowania jej interesów w toku postępowania. W sytuacji, w której znajduje się małoletnia, unieważnienie uznania jej przez pozwanego nie będzie sprzeczne z jej dobrem. Wręcz przeciwnie, może prowadzić do ustalenia jej pochodzenia zgodnie z prawdą materialną lub zgodnie z ukształtowanym stanem faktycznym. Jedynym elementem przemawiającym przeciwko unieważnieniu uznania jest element finansowy, czyli kwestia alimentów. Zdaniem Rzecznika inne kwestie, w tym prawo dziecka do poznania swych biologicznych rodziców i zachowania tożsamości, przeważają w tym przypadku nad kwestiami czysto materialnymi. Wystąpienie Rzecznika z przedmiotowym powództwem związane jest z obecnością bezsprzecznych dowodów, całkowitym brakiem więzi emocjonalnej między uznającym a uznawaną, a także wspólną u wszystkich zainteresowanych wolą unieważnienia uznania.

Rzecznik Praw Obywatelskich skierował do Prokuratora Krajowego żądanie wszczęcia postępowania przygotowawczego:

RPO-633109-II/09 z dnia 1 grudnia 2009 r. – żądanie wszczęcia postępowania przygotowawczego w sprawie niedopełnienia obowiązków służbowych przez Ministra Zdrowia i tym samym działanie na szkodę interesu społecznego poprzez stworzenie niebezpieczeństwa powszechnego zagrożenia epidemią grypy A/H1N1.

W związku z licznymi wnioskami obywateli dotyczącymi szczepień ochronnych przeciwko grypie A/H1N1, jak również w oparciu o wypowiedzi i komentarze ekspertów, Rzecznik podjął z urzędu sprawę zaistnienia w tej sytuacji prawdopodobieństwa zagrożenia epidemiologicznego.

Wiele państw członkowskich Unii Europejskiej podjęło działania zmierzające do zminimalizowania groźby epidemii. Komisja Europejska w komunikacie z dnia 15 września 2009 r. wyraźnie zaznaczyła, że szczepionki przeciwko grypie są najbardziej

efektywnym narzędziem przeciwdziałania rozprzestrzeniającej się epidemii i zaleciła państwom członkowskim podjęcie działań zmierzających do wdrożenia programów masowych szczepień.

Wedle art. 68 ust. 1 Konstytucji RP, każdy ma prawo do ochrony zdrowia. Przepis ust. 4 stwierdza, iż władze publiczne są obowiązane do zwalczania chorób epidemicznych i zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska. Zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, osoby lub grupy osób mogą poddawać się szczepieniom ochronnym przeciw chorobom zakaźnym, innym niż szczepienia obowiązkowe. W tej sytuacji zaniechania Ministra Zdrowia powodują, że obywatel nie posiada faktycznych możliwości skorzystania z uprawnień przyznanych mu przez ustawodawcę. W powyższej sprawie doszło do naruszenia praw i wolności człowieka i obywatela. W ocenie Rzecznika naruszenie tych praw i wolności nastąpiło w wyniku popełnienia przestępstwa z art. 165 § 2 k.k. i art. 231 § 3 k.k.

Zastępca Prokuratora Generalnego (04.12.2009 r.) poinformował, że zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 165 § 2 k.k. i art. 231 § 3 k.k. przez Ministra Zdrowia w związku z niedopełnieniem obowiązków służbowych i stworzeniem przez to niebezpieczeństwa powszechnego zagrożenia epidemią grypy A/H1N1, przekazane zostało zgodnie z właściwością Prokuratorowi Apelacyjnemu w Warszawie. Prokuratora Apelacyjnego zobowiązano do dokonania procesowej oceny opisanych w nim okoliczności i podjęcia decyzji w przedmiocie wszczęcia postępowania przygotowawczego w sprawie. O treści tej decyzji Rzecznik zostanie powiadomiony przez właściwego prokuratora.

IV. WNIOSKI DO NACZELNEGO SĄDU ADMINISTRACYJNEGO O WYKŁADNIĘ PRZEPISÓW. PYTANIA PRAWNE DO SĄDU NAJWYŻSZEGO

W okresie objętym Informacją Rzecznik skierował następujące wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz Sądu Najwyższego:

RPO-631427-VI/09 z dnia 15 października 2009 r. – wniosek do Naczelnego Sądu Administracyjnego w sprawie rozbieżności na tle interpretacji znaczenia terminu do wydania przez organ kontroli ruchu drogowego decyzji o skierowaniu kierowców na badania psychologiczne.

Rzecznik, w związku z ujawnionymi rozbieżnościami w orzecznictwie sądów administracyjnych, wniósł o rozstrzygnięcie następującego zagadnienia prawnego: czy określony § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 1 kwietnia 2005 r. w sprawie badań psychologicznych kierowców i osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami oraz wykonujących pracę na stanowisku kierowcy termin do wydania przez organ kontroli ruchu drogowego decyzji o skierowaniu na badania psychologiczne jest terminem instrukcyjnym czy też terminem prawa materialnego ?

Powstałe rozbieżności dotyczą charakteru terminu do wydania przez organ kontroli ruchu drogowego decyzji o skierowaniu na badania psychologiczne kierowcy, który kierował pojazdem w stanie nietrzeźwości lub po użyciu środka działającego podobnie do alkoholu, jak również kierowcy, który przekroczył liczbę 24 punktów karnych.

Według poglądów reprezentatywnych dla jednej linii orzeczniczej, trzydziestodniowy termin do wydania decyzji w sprawie skierowania na badania psychologiczne nie ma charakteru materialnoprawnego. W związku z tym niedotrzymanie tego terminu przez organ Policji nie powoduje, iż wygasa jego kompetencja do wydania decyzji administracyjnej o skierowaniu na badania psychologiczne. Natomiast według drugiej linii orzeczniczej termin ten ma charakter materialnoprawny, w efekcie jego upływ powoduje wygaśnięcie uprawnienia organu Policji do wydania rozstrzygnięcia w sprawie skierowania na badanie. W § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia użyto zwrotu „w terminie nie dłuższym niż 30 dni”. Termin nie dłuższy, to termin, którego nie można przekroczyć. Przyjęcie odmiennego poglądu musiałoby, w ocenie Rzecznika, prowadzić do wniosku, że organ kontroli ruchu drogowego w każdym czasie, również odległym od zajścia zdarzenia to uzasadniającego, mógłby wydać decyzję o skierowaniu na badania psychologiczne. W ten sposób zerwany zostałby wynikający z ustawy ścisły związek pomiędzy danym zdarzeniem, a skierowaniem na badania psychologiczne.

RPO-608803-IX/09 z dnia 27 października 2009 r. – wniosek do Naczelnego Sądu Administracyjnego w sprawie rozbieżności dotyczących okoliczności uzasadniających wydanie pozwolenia na broń.

W związku z ujawnionymi rozbieżnościami w orzecznictwie sądów administracyjnych, Rzecznik wniósł o rozstrzygnięcie następującego zagadnienia prawnego: czy okolicznością uzasadniającą w myśl art. 10 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji wydanie pozwolenia na broń jest uprawianie sportu strzeleckiego, czy też uprawianie tego sportu z wyróżniająco wysokim poziomem wyników ?

Stosownie do art. 10 ust. 1 ustawy o broni i amunicji właściwy organ Policji wydaje pozwolenie na broń, jeżeli okoliczności, na które powołuje się osoba ubiegająca się o pozwolenie, uzasadniają jego wydanie. W myśl zaś art. 10 ust. 3 pkt 3 ustawy o broni i amunicji pozwolenie na broń może być wydane w szczególności w celach sportowych.

Według pierwszej grupy poglądów prezentowanych w orzecznictwie sądów administracyjnych, okolicznościami uzasadniającymi posiadanie broni mogą być m.in. wybitne osiągnięcia w sporcie strzeleckim lub wykonywanie zawodu instruktora strzelectwa. Przy czym ocena, czy wnioskodawca osiąga wybitne wyniki należy do organu wydającego pozwolenie na broń sportową. Według drugiej grupy poglądów, okolicznością uzasadniającą w rozumieniu art. 10 ust. 1 ustawy o broni i amunicji, przyznanie pozwolenia na broń jest uprawianie sportu strzeleckiego, a nie uprawianie takiego sportu przy jednoczesnym uzyskiwaniu wybitnych, ponadprzeciętnych wyników sportowych. Prawo do broni nie jest bowiem nagrodą za wybitne osiągnięcia sportowe, a przyznanie takiego prawa zawodnikowi służy podniesieniu jego kwalifikacji sportowych. Zdaniem Rzecznika należy przyjąć, iż okolicznością uzasadniającą wydanie pozwolenia na broń jest uprawianie sportu strzeleckiego. Nieuprawnione natomiast jest twierdzenie, jakoby osoba starająca się uzyskać pozwolenie na broń sportową miała się odróżniać na tle innych osób uprawiających strzelectwo sportowe.

RPO-634332-II/09 z dnia 25 listopada 2009 r. – wniosek do Sądu Najwyższego w sprawie rozbieżności w orzecznictwie, czy ławnicy sądów powszechnych orzekając w sprawach, z którymi łączy się dostęp do informacji niejawnych stanowiących tajemnicę państwową, powinni posiadać poświadczenie bezpieczeństwa.

W związku z ujawnionymi rozbieżnościami w orzecznictwie sądowym Rzecznik wniósł o rozstrzygnięcie następującego zagadnienia prawnego: czy ławnicy sądu powszechnego orzekający w sprawach, z którymi łączy się dostęp do informacji niejawnych stanowiących tajemnicę państwową powinni posiadać poświadczenie bezpieczeństwa (art. 27 ust. 1 i art. 28 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych) ?

W wyroku z dnia 7 marca 2008 r. (sygn. akt V KK 134/07) Sąd Najwyższy przyjął, że obowiązek poddania się przez ławników postępowaniu sprawdzającemu uzasadnia nie tylko wzgląd na treść art. 184 § 1 k. p. k., lecz rozciąga się on również na wszelkie inne informacje niejawne objęte tajemnicą państwową. Podobnie wypowiedział się w wyrokach z dnia 25 lutego 2009 r. (sygn. akt II KK 249/08) oraz z dnia 4 października 2005 r. (sygn. akt II Aka 194/05).

Natomiast w wyroku z dnia 5 listopada 2008 r. (sygn. akt V KK 146/08) Sąd Najwyższy przedstawił odmienne stanowisko, według którego poza sytuacją wynikającą z przepisu art. 184 § 1 i 2 k.p.k., dostęp ławników, tak jak stron oraz ich przedstawicieli procesowych do materiału dowodowego zawierającego informacje stanowiące tajemnicę państwową lub służbową w procesie karnym, nie jest reglamentowany przepisami ustawy o ochronie informacji niejawnych. Oznacza to brak obowiązku posiadania przez ławników stosownego poświadczenia bezpieczeństwa. Również przedstawiciele doktryny reprezentują niejednolite poglądy w omawianym zakresie. Zdaniem Rzecznika należy opowiedzieć się za poglądem, według którego ławnicy sądów powszechnych orzekając w sprawach, z którymi łączy się dostęp do informacji niejawnych stanowiących tajemnicę państwową, powinni posiadać poświadczenie bezpieczeństwa.

RPO-635990-IV/09 z dnia 11 grudnia 2009 r. – wniosek do Naczelnego Sądu Administracyjnego w sprawie rozbieżności w orzecznictwie NSA dotyczących wpisu od skargi do sądu administracyjnego na decyzję wydaną w sprawie wywłaszczenia nieruchomości i ustalenia wysokości odszkodowania.

W orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego ujawniły się rozbieżności dotyczące zagadnienia, czy od skargi do sądu administracyjnego na decyzję wydaną w sprawie wywłaszczenia nieruchomości i ustalenia wysokości odszkodowania pobiera się wpis stały, czy też wpis stosunkowy. Według części składów orzekających, od skargi na decyzję o wywłaszczeniu nieruchomości i ustaleniu wysokości odszkodowania należy pobrać wpis stosunkowy liczony od wysokości odszkodowania, gdyż przedmiotem zaskarżenia jest wówczas należność pieniężna. Jednakże w innych sprawach Naczelny Sąd Administracyjny przyjął, iż w takim przypadku należy uiścić wpis stały, gdyż kwestia odszkodowania ma charakter wtórny w stosunku do decyzji o wywłaszczeniu. W związku z istniejącymi rozbieżnościami w orzecznictwie Rzecznik wystąpił o ich rozstrzygnięcie przez poszerzony skład Naczelnego Sądu Administracyjnego. Równocześnie Rzecznik kierując wniosek na poszerzony skład NSA przedstawił stanowisko, że sprawa wywłaszczenia ma charakter pierwotny w tym znaczeniu, iż wywłaszczenie poprzedza ustalenie odszkodowania. W tej sytuacji, skarga wniesiona do sądu administracyjnego na decyzję o wywłaszczeniu i odszkodowaniu, w istocie kwestionuje legalność pozbawienia albo ograniczenia własności nieruchomości. W rezultacie skarga taka jest inną sprawą niż sprawa, w której przedmiotem skargi są należności pieniężne. Powinien zatem zostać od niej pobrany wpis stały.

RPO-631535-IV/09 z dnia 29 grudnia 2009 r. – wniosek do Sądu Najwyższego w sprawie granic kognicji sądu w sprawach o uzgodnienie stanu prawnego ujawnionego w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym.

Rzecznik wniósł o podjęcie uchwały mającej na celu rozstrzygnięcie następującego zagadnienia prawnego w związku z rozbieżnościami w orzecznictwie sądowym: czy w

sprawie o usunięcie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym sąd jest związany żądaniem pozwu ?

W kwestii granic kognicji sądu w sprawie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym (art. 10 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece), jeden z kierunków interpretacyjnych w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje, że sąd w sprawach o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym jest związany żądaniem pozwu. Zgodnie z drugą linią orzeczniczą SN, w sprawie o usunięcie niezgodności pomiędzy stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym sąd nie jest związany wskazanym przez stronę sposobem usunięcia tej niezgodności. W ocenie Rzecznika przekonujące wydają się argumenty zwolenników drugiej koncepcji. Należy podzielić pogląd, zgodnie z którym przedmiotem żądania poddanego sądowi pod osąd jest zawsze rzeczywisty stan prawny nieruchomości, niezależnie od tego, jakie wyobrażenie ma o nim powód i jak określił go w pozwie. Inne rozumienie ratio legis przedmiotowego roszczenia, ograniczające je do wyrażonego przez powoda poglądu, przekreślałoby cel i funkcję, jaką przepisowi temu przypisał ustawodawca. Jednolite ukształtowanie orzecznictwa sądów odnoszącego się do przedstawionego problemu ma znaczenie nie tylko dla wymiaru sprawiedliwości poprzez zapewnienie bezpieczeństwa prawnego, ale przede wszystkim dla ochrony tych praw majątkowych obywateli, które podlegają ujawnieniu w księdze wieczystej.

Naczelny Sąd Administracyjny i Sąd Najwyższy rozpoznały następujące wnioski Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-593390-III/08 z dnia 1 kwietnia 2009 r. - wniosek do Sądu Najwyższego w sprawie nabycia prawa do odprawy pieniężnej.

Wniosek rozpoznany (uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2009 r., sygn. akt III PZP 1/09). Sąd Najwyższy podjął następującą uchwałę: Rozwiązanie stosunku pracy w trybie art. 23¹ § 4 Kodeksu pracy nie uprawnia do nabycia odprawy pieniężnej, o której mowa w art. 8 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników, chyba że przyczyną rozwiązania stosunku pracy była poważna zmiana warunków pracy na niekorzyść pracownika.

RPO-616904-V/09 z dnia 11 maja 2009 r. - wniosek do Naczelnego Sądu Administracyjnego w sprawie rozbieżności w orzecznictwie sądów administracyjnych dotyczących podstawy prawnej rozstrzygnięcia przez organ administracji publicznej o żądaniu strony stwierdzenia nieważności decyzji, na którą skarga została już uprzednio prawomocnie oddalona przez sąd administracyjny.

Wniosek rozpoznany (uchwała z dnia 7 grudnia 2009 r., sygn. akt I OPS 6/09). Naczelny Sąd Administracyjny podjął następującą uchwałę: Żądanie stwierdzenia nieważności decyzji, od której skargę oddalono prawomocnym wyrokiem sądu administracyjnego powinno zostać załatwione przez wydanie decyzji o odmowie wszczęcia postępowania (art. 157 § 3 k.p.a.) wówczas, gdy w rezultacie wstępnego badania zawartości żądania organ administracji publicznej ustali wystąpienie - z uwagi na wydany uprzednio wyrok sądu - przeszkody przedmiotowej czyniącej jego rozpoznanie niedopuszczalnym. W pozostałych przypadkach organ administracji publicznej obowiązany jest rozpoznać żądanie co do istoty stosując art. 158 § 1 w związku z art. 156 § 1 k.p.a.

RPO-620472-IX/09 z dnia 3 czerwca 2009 r. – wniosek do Naczelnego Sądu Administracyjnego w sprawie rozbieżności dotyczących wykładni przepisów ustawy o broni i amunicji dotyczących cofania pozwolenia na posiadanie broni.

Wniosek rozpoznany (uchwała z dnia 18 listopada 2009 r., sygn. akt II OPS 4/09). Naczelny Sąd Administracyjny podjął następującą uchwałę: Osoba skazana prawomocnym orzeczeniem sądu za przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub mieniu jest osobą, co do której istnieje uzasadniona obawa, że może użyć broni w celu sprzecznym z interesem bezpieczeństwa lub porządku publicznego, co uzasadnia cofnięcie pozwolenia na broń takiej osobie, na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 6 i art. 18 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji.

RPO-624202-V/09 z dnia 15 lipca 2009 r. – wniosek do Naczelnego Sądu Administracyjnego w sprawie rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego dotyczącego tego, jakie znaczenie należy nadać wyrokowi Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającemu niezgodność z Konstytucją aktu normatywnego, na podstawie którego wydano rozstrzygnięcie, w sytuacji, gdy wyrok ów został ogłoszony po upływie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej.

Wniosek rozpoznany (uchwała z dnia 7 grudnia 2009 r., sygn. akt I OPS 9/09). Naczelny Sąd Administracyjny podjął następującą uchwałę: W sytuacji, w której po wniesieniu skargi kasacyjnej przez stronę Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane zaskarżone orzeczenie, jeżeli niekonstytucyjny przepis nie został wskazany w podstawach kasacyjnych, Naczelny Sąd Administracyjny powinien zastosować bezpośrednio przepisy art. 190 ust. 1 i 4 Konstytucji RP i uwzględnić wyrok Trybunału nie będąc związanym treścią art. 183 § 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi.

V. SKARGI DO WOJEWÓDZKICH SĄDÓW ADMINISTRACYJNYCH ORAZ PRZYSTĄPIENIA DO POSTĘPOWAŃ PRZED SĄDAMI ADMINISTRACYJNYMI

W okresie objętym Informacją Rzecznik wniósł następujące skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych:

RPO-620546-V/09 z dnia 7 października 2009 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu na § 2 ust. 8 uchwały Nr XXXVII/384/V/2008 Rady Miasta Poznania z dnia 13 maja 2008 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Poznania.

Rzecznik zarzucił zaskarżonemu przepisowi uchwały naruszenie art. 4 ust. 1 i 2 oraz art. 14 ust. 1 zd. drugie, a także art. 21 ust. 1 pkt 2 i art. 21 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oraz art. 7 i art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji RP i wniósł o stwierdzenie jego nieważności.

Zdaniem Rzecznika, ustalone w § 2 ust. 8 kwestionowanej uchwały Rady Miasta Poznania pierwszeństwo w wynajmowaniu lokali osobom, które na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu zobowiązane są do opuszczenia i opróżnienia lokalu, w stosunku do określonej w przepisie kategorii osób, wykracza poza upoważnienie ustawowe, określone w art. 21 ust. 3 pkt 3 ustawy o ochronie praw lokatorów.

Na gruncie zaskarżonego przepisu uchwały Rady Miasta Poznania ugruntowała się praktyka, w ramach której wnioski wierzycieli prywatnych legitymujących się prawomocnym orzeczeniem sądu nakazującym opróżnienie lokalu, z uwagi na wprowadzone w § 2 ust. 8 pkt 1-3 pierwszeństwo, realizowane są z wieloletnim opóźnieniem, które powoduje, że w tym czasie właściciel jest pozbawiony – do momentu dostarczenia dłużnikowi lokalu socjalnego - możliwości rozporządzania przedmiotem swojej własności. Dochodzi do sytuacji, gdy podmioty tożsame - wierzyciele legitymujący się prawomocnym orzeczeniem eksmisyjnym - traktowane są w jednakowej sytuacji w sposób odmienny, w zależności od rodzaju przedmiotu własności - prywatnego bądź publicznego - którego ochrony dochodzą. W ten sam sposób różnicuje się także sytuację prawną dłużników, którym sąd przyznał w wyroku prawo do lokalu socjalnego, w zależności od tego, czy zajmują lokal prywatny, czy należący do gminnego zasobu mieszkaniowego.

RPO-608436-XX/09 z dnia 12 listopada 2009 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu na uchwałę Rady Miejskiej Wrocławia Nr XXIV/868/08 z dnia 11 września 2008 r. w sprawie przyjęcia wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Wrocław na lata 2009-2013.

Rzecznik zaskarżył § 9 ust. 1 i ust. 5 oraz § 11 ust. 2, ust. 3, ust. 4, ust. 7, ust. 8 pkt 1 uchwały Rady Miejskiej Wrocławia Nr XXIV/868/08 z dnia 11 września 2008 r. w sprawie przyjęcia wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem

Gminy Wrocław na lata 2009-2013, zarzucając naruszenie art. 7 ust. 1 oraz art. 21 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oraz art. 2 i art. 7 Konstytucji. Rzecznik wniósł o stwierdzenie nieważności zaskarżonych przepisów.

W uchwale brak jest jakiegokolwiek powiązania pomiędzy wpływami z czynszów płaconych za konkretne lokale, a wydatkowaniem przez gminę środków z tych wpływów na likwidację zaniechań w sferze remontów tych właśnie lokali, czy budynków, w których się one znajdują. Podział na lokale mieszkalne położone w budynkach wybudowanych w określonych przedziałach czasowych nie wskazuje jednoznacznie, w jakim stanie technicznym znajdują się budynki pozostające w zasobie gminnym. Nie zostało także wyjaśnione, na jakiej podstawie ustalany byłby stopień zużycia tych budynków. Przyjęte założenia czynią zasady obniżania lub podwyższania czynszu ze względu na stan techniczny lokalu bardzo niezrozumiałymi i trudnymi do stosowania w praktyce. Istnieje zatem obawa, iż rzeczywiste ustalenie wysokości czynszu będzie oparte na bliżej nie sprecyzowanych i nie mających poparcia w rzeczywistym stanie faktycznym ustaleniach, a w konsekwencji mogą wpłynąć na niezasadne obciążenie mieszkańców wyższym czynszem.

Przedmiotowej uchwale dodatkowo powinno się postawić zarzut nieprawidłowej legislacji. Dwukrotne zastosowanie kryterium stopnia zużycia budynku przy oznaczaniu stawki bazowej czynszu (raz – jako czynnik obniżający, a innym razem - jako czynnik podwyższający) może powodować nieprecyzyjność obliczeń wysokości czynszu na niekorzyść najemców. Nieprawidłowa legislacja podważa zaufanie obywateli do państwa i stanowionego przezeń prawa, a w konsekwencji dochodzi do naruszenia art. 2 Konstytucji. Zaskarżona uchwała jest ponadto niezgodna z wyrażoną w art. 7 Konstytucji zasadą legalizmu, w myśl której organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa.

RPO-599813-V/08 z dnia 2 grudnia 2009 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie w sprawie przepisów prawa miejscowego dotyczących zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kraków.

Rzecznik zaskarżył postanowienia § 16 ust. 12 i § 12 ust. 3 uchwały Nr XXIV/288/07 Rady Miasta Krakowa z dnia 24 października 2007 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kraków i wniósł o stwierdzenie ich nieważności.

Stosownie do § 16 ust. 2 ww. uchwały osoby, które są dłużnikami gminy z tytułu opłat związanych z lokalem mieszkalnym, są wykluczone - do czasu uregulowania należności – z kręgu mieszkańców uprawnionych do ubiegania się o lokal mieszkalny z zasobów komunalnych. Z kolei zgodnie z § 12 ust. 3 uchwały osoby, którym sąd nakazał opróżnienie lokalu z uwagi na wypowiedzenie umowy najmu w trybie art. 11 ust. 2 pkt 2 ustawy o ochronie praw lokatorów, nie mogą starać się o najem lokalu komunalnego ze względów społecznych (rozumianych jako sytuacja związana z

występowaniem przemocy w rodzinie), nawet jeśli spłaciłyby zadłużenie związane mieszkaniem, z którego zostały eksmitowane.

Nałożenie na osoby składające wnioski o najem lokalu mieszkalnego lub socjalnego, obowiązku spełnienia dodatkowego kryterium - spłaty zadłużenia związanego z lokalem komunalnym - wykracza poza upoważnienie ustawowe. Zaskarżone przepisy są niezgodne także z wyrażoną w art. 7 Konstytucji RP zasadą praworządności, zgodnie z którą organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. Kwestionowana uchwała, podjęta na podstawie upoważnienia ustawowego, jest aktem prawnym powszechnie obowiązującym i nie może pozostawać w sprzeczności z aktem prawnym wyższego rzędu jakim jest ustawa. Kwestionowanych regulowań nie można również zaakceptować z punktu widzenia konstytucyjnej zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji RP), która wymaga by zróżnicowanie prawne poszczególnych podmiotów pozostawało w odpowiedniej relacji do różnic w sytuacji tych podmiotów. Naruszona została też zasada równości wynikająca z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, jak i zakaz dyskryminacji obywateli przez odmawianie niektórym z nich określonych uprawnień z powodów nieznajdujących podstaw w obowiązujących normach prawnych (art. 32 ust. 2 Konstytucji RP).

Rzecznik przystąpił do postępowania przed Naczelnym Sądem Administracyjnym:

RPO-627055-IV/09 z dnia 30 listopada 2009 r. – przystąpienie Rzecznika do postępowania przed Naczelnym Sądem Administracyjnym, dotyczącym wykładni art. 36 ust. 4 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym regulującego kwestię obowiązku uiszczenia tzw. opłaty planistycznej przez darczyńcę.

Rzecznik Praw Obywatelskich zajął następujące stanowisko: obowiązek uiszczenia opłaty z tytułu wzrostu wartości nieruchomości w związku z uchwaleniem planu miejscowego, o której mowa w art. 36 ust. 4 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, nie obejmuje sytuacji, gdy przeniesienie własności nieruchomości nastąpiło pod tytułem darmym.

W ocenie Rzecznika jedyną racjonalną koncepcją jest przyjęcie, iż uzależniając obowiązek uiszczenia opłaty planistycznej od podjęcia określonej czynności prawnej ustawodawca nadał tej opłacie charakter partycypacji gminy w proficie finansowym, który uzyskuje właściciel poprzez zbycie nieruchomości. Gdy wysokość uzyskanej przez niego kwoty jest zwiększona przez to, że nowe ustalenia planu zagospodarowania czynią nieruchomość bardziej atrakcyjną niż dotychczas, to zbywca powinien się podzielić uzyskanym zyskiem z gminą. To właśnie działalność planistyczna gminy zadecydowała o wyższej cenie zbycia nieruchomości. W konsekwencji opłaty tej nie powinien uiszczać ten właściciel, który nie osiąga żadnego

zysku ze zbycia nieruchomości - tzn. osoba, która przenosi własność nieruchomości na podstawie umowy darowizny.

Wojewódzkie Sądy Administracyjne oraz Naczelny Sąd Administracyjny wydały następujące orzeczenia:

RPO-598371-IV/08 z dnia 29 września 2008 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie oddalającego skargę na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w przedmiocie umorzenia postępowania dotyczącego oddziaływania na środowisko inwestycji pod nazwą budowa stacji bazowej telefonii komórkowej PLUS GSM.

Skarga kasacyjna oddalona (wyrok z dnia 27 października 2009 r., sygn. akt II OSK 1706/08).

RPO-605761-XX/08 z dnia 18 maja 2009 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wielkopolskim na decyzję Wojewody Lubuskiego utrzymującą w mocy decyzję Starosty Żarskiego o sprzeciwie na budowę altany ogrodowej.

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 10 września 2009 r., sygn. akt II SA/Go 426/09).

RPO-607296-III/09 z dnia 18 czerwca 2009 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie na bezczynność Kierownika Działu Świadczeń Rodzinnych Ośrodka Pomocy Społecznej w przedmiocie nierozpoznania wniosku Mirosławy P. o przyznanie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy w związku z opieką nad niepełnosprawnym dzieckiem.

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 1 października 2009 r., sygn. akt I SAB/Wa 150/09).

RPO-607296-III/09 z dnia 18 czerwca 2009 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie na bezczynność Kierownika Działu Świadczeń Rodzinnych Ośrodka Pomocy Społecznej w przedmiocie nierozpoznania wniosku strony o przyznanie prawa do zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami na rzecz dzieci.

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 1 października 2009 r., sygn. akt I SAB/Wa 149/09).

RPO-604419-X/08 z dnia 8 lipca 2009 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi na uchwałę Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 19 listopada 2008 r. zmieniającą uchwały w sprawach nadania statutów osiedlom oraz w sprawie przedłużenia kadencji rad osiedli.

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 29 października 2009 r., sygn. akt III SA/Łd 404/09).

RPO-610236-VI/09 z dnia 17 lipca 2009 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy na uchwałę Rady Gminy Łubianka w sprawie określenia wysokości stawek podatku od nieruchomości na rok 2009.

Skarga częściowo uwzględniona (wyrok z dnia 1 października 2009 r., sygn. akt I SA/Bd 592/09).

RPO-616021-IV/09 z dnia 10 sierpnia 2009 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Olsztynie na decyzję Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Inspektora Nadzoru Budowlanego uchylającą decyzję Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego i umarzającą postępowanie administracyjne w przedmiocie samowolnie zbudowanego obiektu.

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 29 października 2009 r., sygn. akt II SA/OI 813/09).

RPO-627054-V/09 z dnia 17 września 2009 r. – przystąpienie do postępowania przed Naczelnym Sądem Administracyjnym w sprawie ze skargi kasacyjnej Komendanta Głównego Straży Granicznej od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie wydanego w sprawie ze skargi Tadeusza L. na decyzję Komendanta Głównego Straży Granicznej w przedmiocie równoważnika pieniężnego za brak lokalu mieszkalnego.

Zagadnienie prawne rozpoznane (uchwała z dnia 18 listopada 2009 r., sygn. akt I OPS 7/09). Naczelnny Sąd Administracyjny podjął następującą uchwałę: Równoważnik pieniężny, na podstawie art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej, przysługuje funkcjonariuszowi Straży Granicznej, który (jego małżonek) jest współwłaścicielem domu jednorodzinnego, jeżeli zajmowana przez funkcjonariusza część domu (mieszkanie) nie odpowiada co najmniej przysługującej mu powierzchni mieszkalnej według norm zaludnienia określonych w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 czerwca 2002 r. w sprawie przydziału, opróżniania lokali mieszkalnych i tymczasowych kwater przeznaczonych dla funkcjonariuszy Straży Granicznej oraz norm zaludnienia lokali mieszkalnych.

VI. WNIOSKI DO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO. ZGŁOSZENIA UDZIAŁU W POSTĘPOWANIACH W SPRAWIE SKARG KONSTYTUCYJNYCH

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierował następujące wnioski do Trybunału Konstytucyjnego:

RPO-600307-III/08 z dnia 5 listopada 2009 r. – w sprawie regulacji przewidującej wygasanie stosunku pracy, w związku z reformą administracji publicznej.

Rzecznik wniósł o stwierdzenie niezgodności art. 98 ust. 9, art. 99 ust. 9 oraz art. 100 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych z art. 24, art. 32 ust. 1 i art. 45 ust. 1, w związku z art. 2 Konstytucji.

W związku z reformą finansów publicznych uległy przekształceniom organizacyjnym Biuro i oddziały Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Biuro Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz zlikwidowano zakłady budżetowe i gospodarstwa pomocnicze. Regulując te kwestie ustawodawca odszedł od ogólnych zasad towarzyszących przejściu zakładu pracy lub jego części na innego pracodawcę, określonych w art. 23¹ Kodeksu pracy, w świetle których takie przekształcenia po stronie pracodawcy prowadzą do automatycznego przekazania pracowników i kontynuowania przez nich stosunków pracy u nowego pracodawcy.

W ocenie Rzecznika wprowadzenie możliwości swobodnego zwalniania pracowników, bez konieczności stosowania klauzuli generalnej zasadności wypowiedzania stosunku pracy, prowadzi do naruszenia standardów ochrony pracy wynikających z art. 24 Konstytucji. Regulacja przewidująca wygasanie stosunków pracy z przejętymi pracownikami, jeśli nie zostaną im zaproponowane nowe warunki zatrudnienia, bez określenia kryteriów takich działań ze strony nowego pracodawcy narusza zasadę równości wobec prawa. Dopuszczenie zaś wygasania ex lege stosunków pracy z przejętymi pracownikami w warunkach typowych dla wypowiedzania umów o pracę powoduje znaczne ograniczenie możliwości badania przez sądy pracy zasadności niezaproponowania pracownikom nowych warunków pracy i płacy, co oznacza, że taka regulacja prawna jest niezgodna z art. 45 ust. 1 Konstytucji, gwarantującym każdemu prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez sąd pracy. Instytucja wygaśnięcia ex lege stosunku pracy, zastępująca zwykły tryb rozwiązania stosunku pracy w drodze wypowiedzenia, pozostaje też w sprzeczności z art. 2 Konstytucji, którego istotną część treści normatywnej stanowi zasada ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, której z kolei elementem składowym jest ochrona praw nabytych. Zasada ochrony praw nabytych nie dopuszcza możliwości zniesienia lub ograniczenia praw podmiotowych jednostki w sposób arbitralny.

RPO-616747-II/09 z dnia 30 listopada 2009 r. – w sprawie niekonstytucyjności przepisu art. 265 § 1 Kodeksu karnego rozumianego w ten sposób, że określone w nim przestępstwo ujawnienia lub wykorzystania wbrew przepisom ustawy informacji stanowiącej tajemnicę państwową, ma charakter powszechny.

Rzecznik wniósł o stwierdzenie, iż art. 265 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny rozumiany w ten sposób, że przestępstwo określone w tym przepisie ma charakter powszechny, a zatem może być popełnione przez każdą osobę odpowiadającą ogólnym cechom podmiotu przestępstwa, która ujawnia informacje stanowiące informację państwową lub wbrew przepisom ustawy informacje takie wykorzystuje, jest niezgodny z art. 42 ust. 1 w zw. z art. 2 oraz z art. 54 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

W ocenie Rzecznika efektem przyjęcia tezy o powszechnym charakterze przestępstwa zdefiniowanego w zaskarżonym przepisie jest naruszenie zasady określoności normy prawa karnego, co stanowi naruszenie art. 42 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji. Reguła określoności normy karnej nakazuje ustawodawcy takie zdefiniowanie czynu zabronionego (jego znamion), aby zarówno dla adresata normy prawnokarnej, jak i organów stosujących prawo nie budziło wątpliwości to, czy określone zachowanie w konkretnej sytuacji wypełnia te znamiona. Zaskarżony przepis stanowi także ingerencję w wyrażone w art. 54 ust. 1 Konstytucji prawo do rozpowszechniania informacji. Ingerencja taka ma miejsce wówczas, gdy dotyczy osób, które nie pełnią żadnych funkcji publicznych i zapoznały się z informacją stanowiącą tajemnicę państwową poza działalnością w sferze publicznej.

Natomiast w przypadku uznania indywidualnego charakteru przestępstwa z art. 265 § 1 k.k., za nieuprawnione ujawnienie lub wykorzystanie informacji stanowiących tajemnicę państwową odpowiedzialne byłyby jedynie osoby, które na mocy przepisów szczególnych zobowiązane są do jej ochrony.

RPO-630197-I/09 z dnia 7 grudnia 2009 r. – w sprawie nadawania statutu Biura Rzecznika Praw Obywatelskich.

Rzecznik wniósł o stwierdzenie, że art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich jest niezgodny z art. 93 ust. 1 i 2 oraz art. 210 Konstytucji.

Zgodnie z brzmieniem zaskarżonego przepisu, statut Biura Rzecznika Praw Obywatelskich nadaje Marszałek Sejmu RP na wniosek Rzecznika.

W dniu 21 stycznia 2009 r., działając na podstawie art. 20 ust. 2 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich, Rzecznik zwrócił się do Marszałka Sejmu RP z wnioskiem o nadanie statutu Biura Rzecznika Praw Obywatelskich. Do wniosku załączono projekt statutu wraz z uzasadnieniem. Marszałek zajął stanowisko po przeszło dziewięciu miesiącach od złożenia wniosku. W piśmie z dnia 16 listopada 2009 r. poinformował Rzecznika, iż proponowane rozwiązania nie znajdują

uzasadnienia w celach i zadaniach Biura, wynikających z ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich.

W uzasadnieniu wniosku do Trybunału Konstytucyjnego Rzecznik stwierdził m.in., że zasada niezależności Rzecznika wobec „innych organów państwowych” wyklucza możliwość przypisania relacjom Rzecznik - Sejm charakteru organizacyjnej podległości. W konsekwencji stwierdzenia braku organizacyjnej podległości wykluczyć należy możliwość wydawania przez Sejm aktów prawa wewnątrznie obowiązującego, które miałyby wiązać Rzecznika. Nawet jeśliby uznać, że Konstytucja upoważnia do przypisania relacjom łączącym Rzecznika z Sejmem charakteru organizacyjnej podległości, to tego typu relacji nie da się bezpośrednio przenieść na stosunki łączące organ wewnętrzny Sejmu (Marszałka) z organem podporządkowanym (Rzecznikiem). W konsekwencji, ustawodawca nie może upoważnić Marszałka do wydania aktów prawa wewnętrznego adresowanych do Rzecznika. Art. 20 ust. 2 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich narusza konstytucyjny zakres zastosowania aktów prawa wewnątrznie obowiązującego, przez co jest niezgodny z art. 93 ust. 1 Konstytucji. Upoważnienie zawarte w art. 20 ust. 2 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich jest wadliwe również z tego względu, iż nie zawiera wskazania formy aktu prawnego, na podstawie którego ma miejsce nadanie statutu BRPO. Jest przez to niezgodne z art. 93 ust. 2 zd. 1 Konstytucji. Zasada niezależności Rzecznika ma głównie aspekt organizacyjny. Wymaga, aby Rzecznik dysponował odpowiednio szeroką swobodą ukształtowania struktury oraz trybu pracy obsługującego go aparatu urzędniczego. Powierzając te kwestie do jednostronnego uregulowania przez organ inny niż Rzecznik, art. 20 ust. 2 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich narusza art. 210 Konstytucji.

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie wniosków Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-591811-I/08 z dnia 8 sierpnia 2008 r. – w sprawie niektórych postanowień ustawy o ochronie informacji niejawnych.

Wniosek oddalony (wyrok z dnia 15 października 2009 r., sygn. akt K 26/08).

RPO-605846-IX/09 z dnia 9 stycznia 2009 r. - w sprawie równoważników pieniężnych przysługujących żołnierzom w zamian za umundurowanie i wyekwipowanie.

Wniosek oddalony (wyrok z dnia 10 listopada 2009 r., sygn. akt U 1/09).

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie skarg konstytucyjnych, do których przystąpił Rzecznik:

RPO-576239-VI/07 z dnia 8 lutego 2008 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej spółki „EVITA” S.A. dotyczącej podstawy do obniżenia podatku należnego oraz zwrotu różnicy podatku lub zwrotu podatku naliczonego.

Postępowanie umorzone na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (postanowienie z dnia 15 grudnia 2009 r., sygn. akt SK 45/07).

RPO-576490-II/07 z dnia 11 lutego 2008 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Józefa J. dotyczącej przedłużania okresu tymczasowego aresztowania.

Skarga oddalona (wyrok z dnia 6 października 2009 r., sygn. akt SK 46/07).

RPO-585571-VI/08 z dnia 6 maja 2008 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Tadeusza K. dotyczącej zasad wynagradzania syndyków.

Skarga oddalona (wyrok z dnia 20 października 2009 r., sygn. akt SK 15/08).

RPO-591754-IV/08 z dnia 11 sierpnia 2008 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Krystyny H. dotyczącej niedopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem orzeczenia sądu wyrządzającego szkodę, które stało się prawomocne przed dniem 1 września 2004 r.

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 8 grudnia 2009 r., sygn. akt SK 34/08).

RPO-597840-VI/08 z dnia 24 października 2008 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Marka G. dotyczącej zwrotu pism procesowych bez wezwania do uzupełnienia braków formalnych w postępowaniu w sprawach gospodarczych.

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 10 listopada 2009 r., sygn. akt SK 45/08).

RPO-607509-VI/09 z dnia 17 lutego 2009 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej spółki M.E.G. sp. z o.o. dotyczącej odrzucenia środka odwoławczego.

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 8 grudnia 2009 r., sygn. akt SK 4/09).

RPO-609046-VI/09 z dnia 6 kwietnia 2009 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej „4G Polska” sp. z o.o. dotyczącej ograniczenia przesłanek wznowienia postępowania w sprawach gospodarczych.

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 20 października 2009 r., sygn. akt SK 6/09).

VII. OPINIE I STANOWISKA RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH

RPO-630197-I/09 z dnia 26 października 2009 r. – wystąpienie do Wicemarszałka Sejmu RP w sprawie braku odpowiedzi na wniosek Rzecznika o nadanie statutu Biura Rzecznika Praw Obywatelskich.

W styczniu 2009 r. Rzecznik Praw Obywatelskich przekazał Marszałkowi Sejmu RP wniosek o nadanie statutu Biura Rzecznika Praw Obywatelskich. Zmiany przewidziane w tym projekcie wynikały z konieczności dostosowania struktury Biura do realizacji nowych zadań i kompetencji Rzecznika. Potrzeba reorganizacji wystąpiła w szczególności w związku z powierzeniem Rzecznikowi funkcji Krajowego Mechanizmu Prewencji oraz wdrażaniem mechanizmu równego traktowania. Projekt statutu przewidywał również utworzenie nowych jednostek organizacyjnych. Niestety, dotychczas Marszałek Sejmu nie podjął żadnego rozstrzygnięcia w sprawie.

VIII. REAKCJE NA WCZEŚNIEJSZE WYSTĄPIENIA RZECZNIKA

1. RPO-550272-IX/07 z dnia 12 grudnia 2007 r. – w sprawie podstaw prawnych prawidłowego funkcjonowania Straży Ochrony Kolei (Informacja 10-12/2007, str. 73).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury (05.10.2009 r.) poinformował, że od stycznia 2009 r. w Sejmie RP prowadzone są prace nad poselskim projektem ustawy o Straży Kolejowej. Rząd jest przeciwny tworzeniu kolejnej służby mundurowej finansowanej w całości z budżetu państwa. Zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa na terenach kolejowych powinny być realizowane przez już istniejące służby. Dlatego została przedstawiona negatywna opinia Rządu do poselskiego projektu ustawy.

Zarządzeniem Nr 16 Prezesa Rady Ministrów z dnia 3 marca 2009 r. został powołany Międzyresortowy Zespół do Spraw Rozwiązań Systemowych w Zakresie Zapewnienia Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego na Obszarze Kolejowym i w Pociągach, który opracował projekt ustawy o zmianie ustawy o transporcie kolejowym oraz niektórych innych ustaw. Projekt ten przewiduje, że zadania w zakresie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego na obszarze kolejowym i w pociągach pasażerskich wykonywać będzie policja kolejowa na zasadach określonych w ustawie o Policji. Funkcjonariusze Straży Ochrony Kolei staną się funkcjonariuszami Policji w służbie przygotowawczej po złożeniu pisemnego oświadczenia Komendantowi Głównemu Policji. O tym, który z projektów zostanie uchwalony, zdecydują parlamentarzyści.

2. RPO-600374-X/08 z dnia 22 października 2008 r. – w sprawie procedury przyjmowania do szpitala psychiatrycznego osoby, która nie wyraża zgody na leczenie (Informacja 10-12/2008, str. 63).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (22.10.2009 r.) poinformował w uzupełnieniu odpowiedzi z dnia 10 marca 2009 r., że prace nad projektem nowelizacji ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego w zakresie regulacji określających podstawy i sposób przeprowadzania przymusowych badań psychiatrycznych, są na etapie ostatnich uzgodnień z Ministrami, którzy zgłosili uwagi w trakcie uzgodnień międzyresortowych. Przyjęty w projekcie sposób uregulowania kwestii przeprowadzania badania psychiatrycznego, a w szczególności wskazanie sądu jako jedynej podmiotu mogącego zdecydować o przymusowym doprowadzeniu osoby badanej, zapewni należyłą ochronę praw i godności osób

cierpiących z powodu zaburzeń psychicznych, gwarantując jednocześnie sprawny przebieg postępowania sądowego.

3. RPO-602720-III/08 z dnia 25 listopada 2008 r. – w sprawie przyznania prawa do świadczenia przedemerytalnego lub zasiłku dla bezrobotnych osobom, które w okresie poprzedzającym rejestrację w powiatowym urzędzie pracy miały ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, lecz podczas kontroli tego prawa zostały uznane przez organ rentowy za zdolne do pracy (Informacja 10-12/2008, str. 120).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (23.10.2009 r.) w uzupełnieniu odpowiedzi z dnia 8 stycznia 2009 r. poinformowała, że zmodyfikowano formularz ZUS Rp-la. Formularz ten jest wysyłany do osób uprawnionych do renty na trzy miesiące przed upływem okresu, na jaki zostało przyznane to świadczenie. Integralną część formularza stanowi informacja, w której wskazano na możliwość ubiegania się o świadczenie przedemerytalne oraz przedstawiono warunki wymagane do przyznania tego świadczenia. A zatem Zakład Ubezpieczeń Społecznych w pełni uwzględnił prośbę, z jaką zwróciło się Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej pod wpływem informacji przekazanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich.

4. RPO-599285-X/08 z dnia 23 grudnia 2008 r. – w sprawie świadczenia przez samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej odpłatnych usług medycznych dla osób i instytucji w formie umów grupowych i indywidualnych abonamentowych kart pacjenta (Informacja 10-12/2008, str. 169).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (09.11.2009 r.) w kolejnym piśmie (wcześniejsze odpowiedzi z dnia 16 lutego 2009 r., 16 kwietnia 2009 r. i 3 września 2009 r.) poinformował, że Dyrektor Centralnego Szpitala Klinicznego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie, pismem z dnia 27 października 2009 r. poinformował Ministra Zdrowia, że zostały usunięte uchybienia polegające na naruszeniu przepisów art. 33 ust. 1, art. 38. ust. 5 oraz art. 54 ust. 1 pkt 1 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej przez udzielanie świadczeń zdrowotnych osobom uprawnionym do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych na zasadach innych niż określone w tych przepisach.

5. RPO-562954-V/07 z dnia 6 lutego 2009 r. - w sprawie sprzedaży nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków, stanowiącej wielomieszkańkowy budynek mieszkalny (Informacja 1-3/2009, str. 61).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury (26.10.2009 r.) poinformował, że w dniu 27 sierpnia 2009 r. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego przedstawił stanowisko, w którym wskazał na potrzebę wyłączenia prawa pierwszeństwa nabycia lokali mieszkalnych we wszystkich nieruchomościach wpisanych do rejestru zabytków, z uwagi na dbałość o niepodzielność i integralność takich nieruchomości w celu ochrony ich wartości zabytkowej. Zdaniem Ministra Infrastruktury ewentualne propozycje legislacyjne zezwalające na sprzedaż nieruchomości zabytkowych w całości, powinny przewidywać obowiązek poprzedzenia sprzedaży nieruchomości zapewnieniem lokali zamiennych najemcom lokali wchodzących w skład tej nieruchomości. Obowiązkiem tym powinien zostać obarczony podmiot zbywający nieruchomość, czyli Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego. Minister Infrastruktury przedstawił omawiany problem w wystąpieniu do organizacji samorządowych, a także do strony samorządowej Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. Po otrzymaniu stanowiska Komisji, poinformuje Rzecznika o dalszych działaniach w omawianej sprawie.

6. RPO-482827-IV/08 z dnia 9 lutego 2009 r. - w sprawie wymagań i kwalifikacji, jakie powinny spełniać osoby uprawnione do prowadzenia badań architektonicznych (Informacja 1-3/2009, str. 62).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego (21.12.2009 r.) poinformował, że projekt rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 czerwca 2004 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich i architektonicznych, a także innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych i poszukiwań ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, który został skierowany do konsultacji z organizacjami społecznymi zrzeszającymi osoby związane z ochroną zabytków, zakłada zmianę § 9 rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 9 czerwca 2009 r. poprzez rozszerzenie kręgu osób uprawnionych do prowadzenia badań architektonicznych o absolwentów tych kierunków wyższych studiów, w których problematyka badań architektonicznych została uwzględniona w programie nauczania w odpowiednim wymiarze czasowym obowiązkowych zajęć. Zniesiono również obowiązek 12-sto miesięcznej praktyki po odbyciu studiów. Z uwagi na kontrowersje, jakie wzbudzają w środowisku konserwatorskim zarówno obecnie obowiązujące przepisy przedmiotowego rozporządzenia, jak również proponowane nowe rozwiązania, w trakcie przeprowadzonych konsultacji społecznych zgłoszono szereg uwag, których analiza nie

pozwoliła na zakończenie prac legislacyjnych w początkowo zakładanym terminie. Przewiduje się ich zakończenie do końca I kwartału 2010 r.

7. RPO-608127-IX/09 z dnia 18 marca 2009 r. - w sprawie naruszeń praw funkcjonariuszy Służby Więziennej w jednym z aresztów śledczych (Informacja 1-3/2009, str. 115).

Dyrektor Generalny Służby Więziennej (29.10.2009 r.) poinformował, że w wyniku przeprowadzonych czynności wyjaśniających nie dopatrzono się nieprawidłowości występujących w areszcie śledczym związanych z wykonywaniem służby w tej jednostce.

8. RPO-546825-V/06 z dnia 8 kwietnia 2009 r. - w sprawie zmiany przepisów ustawy - Prawo spółdzielcze w zakresie zasad uczestnictwa w walnym zgromadzeniu spółdzielni mieszkaniowej (Informacja 4-6/2009, str. 24).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (09.09.2009 r.) w uzupełnieniu odpowiedzi z dnia 15 maja 2009 r. poinformował, że w Ministerstwie Sprawiedliwości został opracowany projekt ustawy o zmianie ustawy - Prawo spółdzielcze, mający na celu uchylenie obowiązku osobistego uczestnictwa członków spółdzielni w walnym zgromadzeniu. Projekt ten został opracowany z uwzględnieniem stanowisk przedstawionych przez resorty, do właściwości których należą sprawy związane z poszczególnymi typami spółdzielni oraz uwag zawartych w opinii Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego. Dnia 28 września 2009 r. Minister Sprawiedliwości zwrócił się do Sekretarza Rady Ministrów o zwolnienie z wymogu opracowania i uzgodnienia projektu założeń do powyższego projektu ustawy. Niezwłocznie po uzyskaniu odpowiedzi Sekretarza Rady Ministrów, podjęte zostaną dalsze prace legislacyjne w przedmiotowej sprawie.

9. RPO-604470-XVIII/09 z dnia 17 kwietnia 2009 r. - w sprawie następstw prawnokarnych związanych z fałszywymi alarmami o podłożeniu ładunków wybuchowych w obiektach użyteczności publicznej (Informacja 4-6/2009, str. 32).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (17.11.2009 r.) podzielił stanowisko Rzecznika i poinformował, że w Ministerstwie Sprawiedliwości opracowano projekt nowelizacji przepisów ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny oraz ustawy z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń, przewidujący dodanie do Rozdziału XXIX Kodeksu karnego, grupującego przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu

terytorialnego, nowego przepisu, oznaczonego jako art. 224a, a także nowelizację art. 66 Kodeksu wykroczeń.

10. RPO-614715-I/09 z dnia 22 kwietnia 2009 r. – w sprawie udziału kobiet w życiu publicznym (Informacja 4-6/2009, str. 39).

Podsekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta RP (28.10.2009 r.) stwierdził, iż rzeczywisty poziom partycypacji kobiet w sferze publicznej wciąż pozostaje niewystarczający. Jednocześnie podkreślił, iż żaden przepis rangi konstytucyjnej lub ustawowej nie przyznaje Prezydentowi RP kompetencji do podejmowania bezpośrednich działań w celu implementacji do polskiego porządku prawnego szczegółowych rozwiązań przewidzianych w aktach prawnych organizacji międzynarodowych, w tym również formalnie niewiążących rekomendacji i zaleceń Rady Europy oraz organów Unii Europejskiej. Określanie kierunków i priorytetów polityki społecznej leży w gestii Rady Ministrów i właściwych ministrów, dlatego to właśnie tym organom zagwarantowano najbardziej odpowiednie instrumenty i mechanizmy służące optymalizacji przyjętych w Polsce rozwiązań normatywnych. Kancelaria Prezydenta dostrzega potrzebę dyskursu dotyczącego rzeczywistej poprawy sytuacji kobiet w życiu politycznym w Polsce, pamiętając przy tym, że efektywne przyjmowanie konkretnych rozwiązań legislacyjnych na grunt prawa polskiego wymaga każdorazowo przeprowadzenia szeregu konsultacji społecznych, w tym debaty publicznej z udziałem obywateli oraz organizacji reprezentujących zainteresowane strony.

11. RPO-606698-I/09 z dnia 24 kwietnia 2009 r. - w sprawie przypadków odmowy przyznania rolnikom pomocy finansowej w ramach programu „Modernizacja gospodarstw rolnych” (Informacja 4-6/2009, str. 41).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi (04.11.2009 r.) poinformował w uzupełnieniu odpowiedzi z dnia 23 czerwca 2009 r., że konieczność zastosowania kryterium wieku w przypadku wspólników spółki cywilnej, wnioskujących o pomoc w ramach działania PROW 2007-2013 „Modernizacja gospodarstw rolnych” wynika z charakteru podmiotu, jakim jest przedmiotowy typ spółki. Zawarcie przez wspólników spółki cywilnej umowy o przyznanie pomocy z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa sprawia, że każdy z tych wspólników podejmuje zobowiązania, a rzeczy nabyte w związku z tą umową wchodzi do majątku wspólnego wspólników, stanowiącego ich współwłasność. W przypadku indywidualnego ubiegania się o pomoc przez osobę fizyczną oraz ubiegania się o pomoc przez wspólnika spółki cywilnej będącego

osobą fizyczną, nie występują uzasadnione powody, które pozwalałyby uznać, iż sytuacja tych osób jest na tyle inna, że powinny być zastosowane względem nich inne wymagania co do wieku.

12. RPO-478004-III/04 z dnia 18 maja 2009 r. – w sprawie prac nad nowym rozporządzeniem dotyczącym odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli (Informacja 4-6/2009, str. 71).

Minister Edukacji Narodowej (29.10.2009 r.) poinformowała, że ze względu na charakter uwag zgłoszonych w trakcie uzgodnień międzydepartamentalnych oraz złożoność regulowanej materii, prace w MEN nad projektem rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie komisji dyscyplinarnych i trybu postępowania dyscyplinarnego wobec nauczycieli zostały zawieszona, do czasu oceny i ustalenia kierunku dalszych prac legislacyjnych.

13. RPO-612491-IV/09 z dnia 18 czerwca 2009 r. – w sprawie wzywania przedsiębiorców przez organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi do zawarcia umów licencyjnych, pod rygorem zawiadomienia organów ścigania w przypadku bezskutecznego upływu terminu wskazanego w wezwaniu (Informacja 4-6/2009, str. 93).

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego (29.12.2009 r.) poinformował, że zwrócił się do organizacji zbiorowego zarządzania o wyjaśnienia w zakresie stosowanych przez nie praktyk przy zawieraniu umów licencyjnych. Podstawowym problemem wydaje się być brak spójnych i kompletnych informacji przekazywanych użytkownikom praw autorskich i praw pokrewnych, co przyczynia się do niezrozumienia przez te podmioty obowiązków wynikających z ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Do wyeliminowania tego rodzaju nieprawidłowości przyczyni się nowelizacja ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, będąca obecnie przedmiotem prac parlamentarnych (druk sejmowy nr 1628).

14. RPO-590804-II/08 z dnia 2 lipca 2009 r. - w sprawie reagowania funkcjonariuszy Policji w sytuacji zgłoszenia procederu zmuszania dzieci do żebrania (Informacja 7-9/2009, str. 19).

I Zastępca Komendanta Głównego Policji (20.11.2009 r.) poinformował w uzupełnieniu odpowiedzi z dnia 16 lipca 2009 r., że problematyka wykroczeń związanych z żebractwem była w Policji przedmiotem wielu analiz, jednak nie wyodrębniła informacji o wykorzystywaniu niepełnoletnich do żebrania. Na polecenie Komendanta Głównego Policji opracowane zostało w Biurze Kryminalnym KGP „Sprawozdanie z działań podejmowanych przez

Policję w zakresie przeciwdziałania i zapobiegania zjawisku żebractwa w II półroczu 2008 r.” Zgromadzone w jego ramach informacje wskazują na incydentalny charakter zorganizowanych działań przestępczych w odniesieniu do żebractwa. Pomimo takiego wyniku, podjęta została decyzja o okresowym monitorowaniu efektów uzyskiwanych przez jednostki terenowe Policji. Ponadto w Komendzie Głównej Policji podjęte zostały prace nad nowelizacją obowiązujących od 2003 roku „Procedur postępowania Policji wobec osób bezdomnych i żebrzących” mające na celu poprawę algorytmów postępowania policjantów w tego rodzaju przypadkach.

15. RPO-584580-I/08 z dnia 14 lipca 2009 r. - w sprawie opłat abonamentowych (Informacja 7-9/2009, str. 39).

Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (19.10.2009 r.) nawiązując do wystąpienia z dnia 14 lipca 2009 r., skierował do Rzecznika wnioski o kontynuowanie inicjatywy zmierzającej do przedstawienia założeń prawnych, określających sposób finansowania mediów publicznych, w tym również usprawnienia poboru i egzekucji opłat abonamentowych, deklarując udział przedstawicieli KRRiT. Wyniki analiz przeprowadzonych przez KRRiT, zarówno w zakresie kondycji finansowej mediów publicznych, jak i ich oferty programowej, wskazują na konieczność podjęcia pilnych działań legislacyjnych w celu stworzenia przejrzystego modelu ustrojowego i zapewnienia odpowiedniego poziomu finansowania spółek publicznej radiofonii i telewizji ze środków publicznych.

16. RPO-624047-I/09 z dnia 15 lipca 2009 r. - w sprawie terminu organizacji koncertu Madonny (Informacja 7-9/2009, str. 41).

Prezydent m. st. Warszawy (30.10.2009 r.) poinformowała, że zezwolenie na przeprowadzenie koncertu Madonny w Warszawie zostało wydane w dniu 7 sierpnia 2009 r. Koncert odbył się 15 sierpnia 2009 r. i został przeprowadzony zgodnie z warunkami zezwolenia nr ZK/5023/M/112/2009 wydanego na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych.

Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia (art. 87), a organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa (art. 7). Władze publiczne w Rzeczypospolitej Polskiej zachowują też bezstronność w sprawach przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych, zapewniając swobodę ich wyrażania w życiu publicznym (art. 25 ust. 2), a każdy ma obowiązek przestrzegania prawa Rzeczypospolitej

Polskiej (art. 83). Organy administracji publicznej, przy wykonywaniu przypisanych im ustawowo zadań i kompetencji, obowiązane są nie tylko działać zgodnie z obowiązującymi przepisami Konstytucji, w odniesieniu do spraw które bezpośrednio są w nich uregulowane, ale i zgodnie z przepisami stosownych ustaw oraz innych obowiązujących aktów prawnych. Powyższe zasady obowiązywały także przy rozpatrywaniu wniosku o wydanie zezwolenia na przeprowadzenie imprezy masowej, wniesionego przez organizatora koncertu Madonny w Warszawie.

17. RPO-624145-VI/09 z dnia 20 lipca 2009 r. - w sprawie zobowiązań nabywcy majątku Stoczni Gdynia S.A. oraz Stoczni Szczecińskiej względem nabytego mienia oraz dalszego zatrudnienia stoczniowców w wykonywanym zawodzie (Informacja 7-9/2009, str. 46).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu Państwa (05.08.2009 r.) poinformował, że doniesienia prasowe, o których wspomniał Rzecznik w swym wystąpieniu, nie mają odzwierciedlenia w rzeczywistości. Przetargi na poszczególne składniki majątkowe obu stoczni zostały zorganizowane w taki sposób, aby zrealizować postanowienia zawarte w decyzjach Komisji Europejskiej z dnia 6 listopada 2008 r. w sprawach pomocy państwa udzielonej przez Polskę Stoczni Gdynia S.A. oraz pomocy państwa udzielonej przez Polskę Stoczni Szczecińskiej Nowa Sp. z o.o. Wszystkie przetargi zostały zorganizowane jako nieograniczone, mające charakter otwarty, przejrzysty, bezwarunkowy, niedyskryminacyjny i zostały przeprowadzone z zachowaniem warunków uczciwej konkurencji oraz na podstawie obowiązujących przepisów prawa. Inwestor przedstawił deklarację, iż nabyty przez niego majątek będzie wykorzystywany do prowadzenia działalności w zakresie produkcji stoczniowej. Jednakże w związku z przesunięciem terminu zapłaty, a tym samym terminu zawarcia umów przeniesienia własności nabytych składników majątkowych stoczni, aktualnie nie ma możliwości przedstawienia szczegółowych planów inwestora.

Minister Skarbu Państwa (30.11.2009 r.) w uzupełnieniu odpowiedzi z dnia 5.08.2009 r. wyjaśnił, że w listopadzie 2009 r. zostały przeprowadzone kolejne przetargi na składniki majątku stoczni. Niewylicytowany majątek zostanie wystawiony do sprzedaży na aukcjach, które powinny odbyć się jeszcze w tym roku na Polskiej Platformie Przetargowej PWPW S.A. Z uwagi na postanowienia zawarte w decyzjach Komisji Europejskiej z dnia 6 listopada 2008 r. w sprawie pomocy udzielonej przez Polskę Stoczni Gdynia S.A. oraz pomocy państwa udzielonej przez Polską Stoczni Szczecińskiej Nowa

Sp. z o.o., nie można było nałożyć na nabywców majątku stoczni jakichkolwiek prawnych zobowiązań względem stoczniowców oraz zakupionego mienia. Natomiast negocjacje poprzedzające podpisanie kontraktu wieloletniego na dostawy LNG do Polski, zawartego w czerwcu 2009 r. pomiędzy spółkami PGNiG S.A. a Qatargas rozpoczęły się już na początku 2008 r. i toczyły się niezależnie od działań mających na celu sprzedaż określonych składników majątkowych obu Stoczni. Negocjacje warunków umowy prowadzone były w sposób suwerenny przez zainteresowane strony.

18. RPO-600925-VI/08 z dnia 21 lipca 2009 r. - w sprawie osób niepełnosprawnych przystępujących do egzaminów na prawo jazdy (Informacja 7-9/2009, str. 48).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury (05.11.2009 r.) poinformował, że obowiązujący stan prawny w zakresie uzyskiwania uprawnień do kierowania pojazdami przez osoby niepełnosprawne uważa za właściwy i odpowiadający oczekiwaniom osób niepełnosprawnych, dlatego nie ma merytorycznego uzasadnienia do dokonania zmiany przepisów. Z punktu widzenia konstrukcji urządzeń dostosowujących pojazdy do niepełnosprawności, przystosowanie jednego pojazdu dla potrzeb wszystkich osób niepełnosprawnych jest niemożliwe. Zakup pojazdu przystosowanego do niektórych niepełnosprawności mógłby doprowadzić do sytuacji, w której nie wszystkie osoby niepełnosprawne mogłyby przystąpić do egzaminu.

19. RPO-491365-I/04 z dnia 23 lipca 2009 r. - w sprawie uregulowania kwestii związanych z załatwianiem spraw przed konsułami RP poza granicami kraju (Informacja 7-9/2009, str. 51).

Minister Spraw Zagranicznych (27.11.2009 r.) poinformował, że w dniu 12 października 2009 r. skierował do Rzecznika Praw Obywatelskich pismo z prośbą o zgłoszenie uwag do projektu założeń do projektu nowelizacji ustawy z dnia 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsulów Rzeczypospolitej Polskiej.

20. RPO-625176-I/09 z dnia 31 lipca 2009 r. - w sprawie wysokości opłaty egzaminacyjnej za udział w egzaminie konkursowym na aplikację ogólną (Informacja 7-9/2009, str. 60).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (13.10.2009 r.) nie zgadzając się ze stanowiskiem Rzecznika poinformował, że nie ma potrzeby występowania z inicjatywą ustawodawczą, mającą na celu zmianę bądź uchylenie art. 21 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury

oraz uchylecia rozporządzenia z dnia 6 maja 2009 r. w sprawie wysokości opłaty egzaminacyjnej za udział w egzaminie konkursowym na aplikację ogólną. Uregulowanie zawarte w przepisie art. 21 ustawy o KSSiP jest zbliżone do rozwiązań przyjętych w art. 75d ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze oraz § 1 rozporządzenia z dnia 3 września 2009 r. w sprawie wysokości opłaty za egzamin wstępny na aplikację adwokacką, a także art. 33⁴ ust. 2 ustawy o radcach prawnych z dnia 6 lipca 1982 r. oraz § 1 rozporządzenia z dnia 3 września 2009 r. w sprawie wysokości opłaty za egzamin wstępny na aplikację radcowską. Skoro zatem regułą stało się pobieranie opłat za udział w konkursie na aplikacje, nie ma powodów, by udział w konkursie na aplikację ogólną był zwolniony od opłaty. Przeciwnie założenie mogłoby rodzić zarzuty co do nierównego traktowania absolwentów prawa.

21. RPO-522661-II/06 z dnia 10 sierpnia 2009 r. - w sprawie powództw regresowych (Informacja 7-9/2009, str. 66).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (06.11.2009 r.) poinformował, że ostateczny kształt nowelizacji przepisów regulujących kwestie związane z roszczeniami regresowymi przysługującymi Skarbowi Państwa na podstawie art. 557 k.p.k. zostanie opracowany przy udziale Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, która w najbliższym czasie zostanie utworzona przy Ministrze Sprawiedliwości.

22. RPO-582688-V/08 z dnia 10 sierpnia 2009 r. – w sprawie prac nad nowelizacją rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 2 lipca 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie energią elektryczną, w zakresie zasad odpowiedzialności odbiorcy paliw lub energii z tytułu nielegalnego poboru tych mediów (Informacja 7-9/2009, str. 65).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Gospodarki (17.11.2009 r.) poinformował, że treść art. 57 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne, która określa podstawy odpowiedzialności odbiorcy za nielegalny pobór paliw lub energii, jest jednym z elementów projektowanej obecnie nowelizacji ww. ustawy. Przedmiotowy projekt w dniu 29 czerwca 2009 r. został skierowany do Sejmu RP. Ewentualne decyzje o zmianach w aktach wykonawczych regulujących wysokość pobieranych opłat w przypadku nielegalnego poboru energii cieplnej oraz paliw gazowych, zostaną powzięte po ustaleniu ostatecznego brzmienia art. 57 ustawy - Prawo energetyczne.

Niezależnie od powyższego w Ministerstwie Gospodarki został przygotowany projekt nowelizacji rozporządzenia Ministra Gospodarki

z dnia 2 lipca 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie energią elektryczną. Nowelizacja przewiduje, że w przypadku nielegalnego poboru energii elektrycznej, gdy nie można ustalić ilości pobranej energii na podstawie wartości analogicznych w okresie poprzedzającym nielegalny pobór, przedsiębiorstwo powinno w pierwszej kolejności kalkulować opłaty przy uwzględnieniu rzeczywistej możliwości poboru przez danego odbiorcę, wynikającej z mocy i rodzaju zainstalowanych odbiorników, zamiast pobierać często niewspółmiernie wysoką opłatę ryczałtową. Przedmiotowy projekt powinien w najbliższym czasie zostać skierowany do uzgodnień międzyresortowych.

23. RPO-625152-I/09 z dnia 11 sierpnia 2009 r. – w sprawie rozpowszechniania programu TVP Polonia na obszarze Litwy (Informacja 7-9/2009, str. 69).

p.o. Prezes Zarządu TVP S.A. (19.11.2009 r.) poinformował, że program TVP Polonia jest nadawany w Wilnie i okręgu wileńskim nieprzerwanie od 1994 r., przez 17 godzin dziennie, umożliwiając dostęp do polskich programów wszystkim widzom mieszkającym w zasięgu nadajnika. Koszty tej umowy pokrywa TVP. W związku z ich wysokością oraz niekorzystną sytuacją finansową TVP S.A., w lipcu 2009 r. podjęto negocjacje z litewskimi kontrahentami dotyczące obniżenia stawek za nadawanie sygnału TVP Polonia na terytorium Litwy. W wyniku rozmów osiągnięte zostało porozumienie, ustalające opłaty za nadawanie TVP Polonia na poziomie znacząco niższym od pierwotnie proponowanego przez litewskich kontrahentów. Strony ustaliły, iż do czasu zawarcia nowej umowy, w trakcie negocjacji i przeprowadzania procedury zamówień publicznych, emisja TVP Polonia z nadajnika naziemnego w Wilnie będzie kontynuowana.

24. RPO-609438-I/09 z dnia 17 sierpnia 2009 r. – w sprawie ochrony prawnej zawodniczek zachodzących w ciężę (Informacja 7-9/2009, str. 79).

Minister Sportu i Turystyki (16.11.2009 r.) podzielił stanowisko Rzecznika w kwestii zgłoszonych zastrzeżeń co do zgodności stosowania opisanych w wystąpieniu Rzecznika praktyk z prawem oraz zasadami współżycia społecznego. W wyniku działań podjętych przez Ministerstwo, Związek Piłki Ręcznej w Polsce postanowił wprowadzić zapis do wewnętrznych przepisów regulujących status zawodnika, że kontrakt pomiędzy nim a klubem nie może zawierać klauzul sprzecznych z zasadami państwa prawa, pod rygorem uznania kontraktu za nieważny. Będąc jednak zobowiązany do stosowania przepisów Międzynarodowej Federacji Piłki Ręcznej o statusie zawodników, może jedynie uznać, że wobec niewywiązywania się

przez klub z warunków kontraktu, przestaje on obowiązywać zawodnika, który ma w tej sytuacji możliwość swobodnej zmiany klubu. Rozstrzygnięcie ewentualnych sporów pomiędzy zawodnikiem a klubem na tle realizacji kontraktu jako umowy cywilnoprawnej, pozostaje w gestii sądu. Odnosząc się do postulatu podjęcia działań mających na celu wprowadzenie zmian legislacyjnych w opisanym zakresie, Minister nie wykluczył podjęcia takich działań w przyszłości, jednak obecnie w jego ocenie sprawy tego rodzaju są dostatecznie uregulowane przepisami prawa powszechnego. Jednocześnie zobowiązał się podjąć, w zakresie swoich kompetencji, działania zapobiegające stosowaniu takich praktyk.

25. RPO-619524-IV/09 z dnia 19 sierpnia 2009 r. – w sprawie pominięcia w projekcie ustawy o świadczeniach pieniężnych przyznawanych niektórym osobom, których dotyczyły procesy nacjonalizacji, roszczeń podmiotów pozbawionych na skutek tych procesów ograniczonych praw rzeczowych (Informacja 7-9/2009, str. 81).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu Państwa (24.11.2009 r.) poinformował, że ze względu na brak możliwości waloryzacji wierzytelności zabezpieczonych przedwojennymi hipotekami, a także z uwagi na brak prawidłowych wpisów w księgach wieczystych odzwierciedlających rzeczywisty stan prawny ówczesnych nieruchomości, Ministerstwo Skarbu Państwa zdecydowało o odstąpieniu od uregulowania powyższej problematyki w ramach przygotowanej ustawy o świadczeniach pieniężnych przyznawanych niektórym osobom, których dotyczyły procesy nacjonalizacji. Kwestia utraty ograniczonego prawa rzeczowego, jakim jest hipoteka, stanowiła przedmiot rozważań podjętych w trakcie kolejnych uzgodnień międzyresortowych, została również poruszona na obradach Stałego Komitetu Rady Ministrów, który ostatecznie potwierdził brak możliwości objęcia powyższej tematyki zakresem projektowanej ustawy.

26. RPO-615011-IV/09 z dnia 20 sierpnia 2009 r. – w sprawie obowiązującej regulacji prawnej opłat za czynności adwokatów i radców prawnych (Informacja 7-9/2009, str. 83).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (16.10.2009 r.) poinformował, że w rozporządzeniach wymienionych w wystąpieniu Rzecznika określone zostały jedynie stawki minimalne. Sąd, zasądzając opłatę za czynności adwokata z tytułu zastępstwa prawnego, ma zawsze możliwość jej podwyższenia do sześciokrotności wysokości stawki minimalnej. Możliwość uwzględnienia w sprawie opłat wyższych niż stawki minimalne występuje wówczas, gdy

žadający wykaże zwiększony nakład pracy swojego pełnomocnika. Ustalenie stawek opłat za czynności adwokackie i czynności radców prawnych na zbyt wysokim poziomie oznaczałoby podwyższenie ogólnych kosztów procesu i mogłoby powstrzymać strony przed dochodzeniem roszczeń, co stwarzałoby rzeczywiste zagrożenie dla korzystania przez obywateli z konstytucyjnego prawa do sądu. Zakwestionowane przepisy obu rozporządzeń określają także relację, jaka zachodzi między Skarbem Państwa, a pełnomocnikiem strony po wyznaczeniu przez sąd adwokata lub radcy prawnego do udzielenia pomocy prawnej z urzędu i jest podstawą do zasądzenia kosztów nieopłaconej pomocy prawnej od Skarbu Państwa. Podwyższenie stawek minimalnych spowodowałoby więc automatycznie zwiększenie wydatków budżetowych. Kwestia stawek minimalnych opłat za czynności radców prawnych była także przedmiotem orzecznictwa konstytucyjnego. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 29 sierpnia 2006 r. (sygn. akt SK 23/05), uznał, iż § 11 ust. 1 pkt 1 oraz § 15 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu są zgodne z art. 2 i art. 32 Konstytucji RP.

27. RPO-628078-I/09 z dnia 28 sierpnia 2009 r. - w sprawie respektowania przez stronę niemiecką postanowień Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z dnia 17 czerwca 1991 r. (Informacja 7-9/2009, str. 90).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych (26.10.2009 r.) poinformował, że Ministerstwo Spraw Zagranicznych nieustannie zabiega o to, aby Traktat polsko-niemiecki o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy skutecznie służył realizacji praw grupy polskiej w RFN. Przykładowo, kwestia nauczania języka polskiego jako ojczystego w RFN była przedmiotem rozmów podczas ostatnich konsultacji międzyrządowych w grudniu 2008 r. w Warszawie zarówno na szczeblu premierów rządów, jak i ministrów spraw zagranicznych. Ważną rolę pełnią polskie placówki dyplomatyczno-konsularne, które na co dzień współpracują z Polonią, a także utrzymują bieżące kontakty z władzami niemieckimi: ambasada na szczeblu federalnym, a konsulatory - na szczeblu krajów związkowych (landów). Wspólnie realizują one dziesiątki projektów, które integrują społeczność polską w Niemczech i jednocześnie służą promocji Polski w RFN.

28. RPO-627887-I/09 z dnia 28 sierpnia 2009 r. – w sprawie wypadku, który miał miejsce na torze saneczkowym w Kluszkowcach koło Nowego Targu (Informacja 7-9/2009, str. 88).

Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego (09.10.2009 r.) poinformował, iż w ramach posiadanych kompetencji upoważnieni pracownicy Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego w Nowym Targu w dniu 17 września 2009 r. dokonali na terenie powiatu nowotarskiego kontroli utrzymania toru i wyciągu saneczkowego w Kluszkowcach oraz w Szczawnicy. Służby te, wykonując swoje czynności na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane, nie mogły naruszyć kompetencji organów ścigania (prokuratury), do których należy m. in. wyjaśnianie okoliczności tragicznego wypadku, który miał miejsce na torze saneczkowym w Kluszkowicach. Podczas ww. czynności inspektorzy PINB nie stwierdzili nieprawidłowości. Ponadto, w trosce o bezpieczeństwo użytkowników tego typu obiektów, Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego zwrócił się do wojewódzkich inspektorów nadzoru budowlanego z prośbą o podjęcie działań kontrolnych dotyczących stanu technicznego torów saneczkowych znajdujących się na terenie poszczególnych województw.

29. RPO-627987-X/09 z dnia 31 sierpnia 2009 r. - w sprawie zasad finansowania opieki długoterminowej (Informacja 7-9/2009, str. 91).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (05.10.2009 r.) poinformował, że w ocenie Ministra Zdrowia istnieje potrzeba utrzymania zróżnicowanego finansowania przez NFZ grupy pacjentów karmionych doustnie, z zachowanym odruchem żucia i połykania, wymagających pomocy przy spożywaniu posiłku, w porównaniu z grupą pacjentów, którzy nie są w stanie jeść samodzielnie i są karmieni przez zgłębnik lub gastrostomię/ileostomię. Uzasadnione jest to zarówno dodatkowymi wymaganiami w zakresie kwalifikacji personelu, sprawującego opiekę nad osobami karmionymi przez zgłębnik lub gastrostomię/ileostomię, jak również większymi nakładami finansowymi, wynikającymi chociażby z dodatkowego sprzętu medycznego oraz jego pielęgnacji.

30. RPO-625416-III/09 z dnia 1 września 2009 r. – w sprawie regulacji prawnej znoszącej awans poziomy sędziów w sądach rejonowych i okręgowych, przyjętej w ustawie z dnia 19 grudnia 2008 r. nowelizującej ustawę – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Informacja 7-9/2009, str. 92).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (03.11.2009 r.) stwierdził, iż nie ma potrzeby nowelizacji ustawy –

Prawo o ustroju sądów powszechnych w zakresie wskazanym przez Rzecznika. Przepisy art. 4 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw są kompletne i nie zawierają wewnętrznych sprzeczności.

31. RPO-622504-IX/09 z dnia 3 września 2009 r. – w sprawie potrzeby wprowadzenia do ustawy o Policji dopuszczalności drogi odwoławczej od przeprowadzonej rozmowy dyscyplinującej (Informacja 7-9/2009, str. 92).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (05.10.2009 r.) poinformował, że przytoczone w wystąpieniu argumenty wskazują na konieczność podjęcia działań mających na celu zrównanie, co do zasady, sytuacji prawnej funkcjonariuszy różnych służb w przypadku popełnienia przewinienia mniejszej wagi. Z uwagi jednak na istniejącą specyfikę poszczególnych pragmatyk służbowych, właściwszym wydaje się dokonanie stopniowego procesu ujednoczenia rozwiązań zawartych w poszczególnych ustawach regulujących działanie służb mundurowych z zachowaniem specyfiki poszczególnych formacji. W związku z powyższym, w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji podjęte zostaną prace nad zmianami poszczególnych pragmatyk służbowych w zakresie stosowania procedury dyscyplinarnej w przypadku popełnienia przewinienia mniejszej wagi. Jednocześnie podjęte zostaną prace studialne nad możliwością wprowadzenia ujednoczonej procedury dyscyplinarnej dla wszystkich służb mundurowych.

32. RPO-607834-I/09 z dnia 3 września 2009 r. – w sprawie udzielania pomocy finansowej na wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych (Informacja 7-9/2009, str. 93).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi (16.10.2009 r.) poinformował, że z uwagi na liczne głosy sprzeciwu co do wielkości minimalnych obsad, Ministerstwo dokonało ponownie analizy przepisu § 1 pkt 1 lit. a rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 lutego 2009 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt objętej planem rozwoju obszarów wiejskich, a mianowicie: zwróciło się do Instytutu Sadownictwa i Kwiaciarstwa w Skierniewicach, jako do wiodącego Instytutu w zakresie sadownictwa w kraju z prośbą o weryfikację danych dotyczących minimalnych obsad, w odniesieniu do upraw ekologicznych, następnie dokonało konsultacji otrzymanych danych z innymi ekspertami, doradcami

rolnośrodowiskowymi, znającymi praktyczne aspekty uprawy drzew i krzewów. Otrzymane dane okazały się wielokrotnie znacznie niższe w stosunku do wielkości przyjętych w rozporządzeniu. W związku z powyższym Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi niezwłocznie rozpoczęło prace nad nowelizacją ww. rozporządzenia rolnośrodowiskowego. Obecnie projekt zmiany ww. rozporządzenia jest w końcowej fazie uzgodnień i w dniu 16 października 2009 r. będzie przedmiotem obrad na posiedzeniu KERM. Nowe proponowane minimalne obsady drzew i krzewów uwzględniają specyfikę rolnictwa ekologicznego.

33. RPO-628532-I/09 z dnia 4 września 2009 r. – w sprawie tzw. „okien życia”, umożliwiających kobietom nie mającym warunków do wychowania dziecka, przekazanie go do adopcji w bezpieczny sposób (Informacja 7-9/2009, str. 94).

Rzecznik Praw Dziecka (07.09.2009 r.) wyraził przekonanie, że „okna życia” są potrzebne, ponieważ bez wątpienia spełniają swój cel podstawowy - ratują życie. Powinny powstawać jako alternatywa dla tych matek, które z jakichś przyczyn nie chcą zostawić dziecka w szpitalu po porodzie. Rzecznik Praw Dziecka dostrzega konieczność prawnego uregulowania statusu „okien życia”. W chwili obecnej ich funkcjonowania nie przewidują przepisy obowiązującego w Polsce prawa. Problem ten powinien być tematem kolejnego spotkania przedstawicieli Biur Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka.

34. RPO-628481-I/09 z dnia 4 września 2009 r. – w sprawie wycofania ze sprzedaży z dniem 1 września 2009 r., na mocy rozporządzenia Komisji Europejskiej, tradycyjnych żarówek o mocy 100 W (Informacja 7-9/2009, str. 94).

Sekretarz Komitetu Integracji Europejskiej (06.10.2009 r.) poinformował, że po analizie przepisów rozporządzenia Komisji (WE) nr 244/2009 z dnia 18 marca 2009 r. w sprawie wykonania dyrektywy 2005/32/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla bezkierunkowych lamp do użytku domowego oraz kryteriów zawartych w delegacji do ich wydania zawartej w dyrektywie, w opinii UKIE ww. kryteria zostały spełnione. Artykuł 15 ust. 5 dyrektywy 2005/32/WE wymienia łącznie 6 kryteriów, jakie muszą spełniać środki wykonawcze przyjmowane przez Komisję Wspólnot Europejskich na podstawie tej dyrektywy. Jeżeli chodzi o dostępność cenową produktu, dyrektywa wprowadza to kryterium w relacji do kosztu cyklu życia produktu. Ponadto należy wskazać na mniejsze zużycie energii oraz bezpośrednie przełożenie na ochronę środowiska, co stanowi nadrzędny cel realizacji ekoprojektów,

takich jak wymiana żarówek żarowych na energooszczędne. Zgodnie z opracowaną przez Komisję Wspólnot Europejskich analizą, omawiana regulacja ma przynieść korzyści dla obywateli, środowiska i gospodarki.

35. RPO-625344-II/09 z dnia 7 września 2009 r. - w sprawie udzielania mediom informacji o postępowaniach przygotowawczych (Informacja 7-9/2009, str. 95).

Zastępca Prokuratora Generalnego – Prokurator Krajowy (30.10.2009 r.) poinformował, że wytyczne Prokuratora Krajowego z dnia 9 lipca 2009 r. wydane zostały w związku z pojawiającymi się przypadkami ujawniania przez organa ścigania, bez zgody prokuratora lub z przekroczeniem jej zakresu, informacji i materiałów filmowych utrwalonych w czasie czynności procesowych, w szczególności zatrzymań podejrzanych i dokonywanych w związku z tym przeszukań. Celem wydania wytycznych nie było ograniczenie prawa obywateli do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej, wyrażonego w art. 61 ust. 1 Konstytucji, a jedynie zwrócenie uwagi na fakt, że zezwolenia na rozpowszechnianie wiadomości z postępowania przygotowawczego udzielić może wyłącznie prokurator. Jednocześnie rzecznicy prasowi prokuratur, a także szefowie poszczególnych jednostek organizacyjnych prokuratury, na bieżąco udzielają informacji przedstawicielom mediów o przebiegu postępowań przygotowawczych pozostających w zainteresowaniu opinii publicznej.

36. RPO-623987-I/09 z dnia 10 września 2009 r. - w sprawie właściwego wykorzystania środków unijnej pomocy w rolnictwie (Informacja 7-9/2009, str. 96).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi (02.10.2009 r.) potwierdził, że zmiana rozporządzenia została dokonana po upływie terminu składania wniosków o pomoc na zalesianie, a zatem mogła stanowić pewne zaskoczenie dla rolników, którzy złożyli stosowne wnioski. Istotne w przedmiotowej sprawie są jednak okoliczności, w których doszło do omawianej zmiany przepisów. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 czerwca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne”, objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, zostało wydane w czasie, kiedy Program ten nie został jeszcze zatwierdzony. W ocenie MRiRW, w przedmiotowej sprawie nie miało miejsca nadanie przepisom mocy wstecznej, a tym samym nie mogło dojść do naruszenia zasady niedziałania prawa wstecz. W odniesieniu do wniosków złożonych w 2007 r., nie było przypadku, w którym rolnik

nabyłby na podstawie decyzji uprawnienie do premii zalesieniowej, gdyż poziom jego dochodów z rolnictwa wynosił 20%, a potem w związku ze zmianą przepisów podnoszącą ten poziom do 25% - zostałby premii pozbawiony.

37. RPO-373598-III/01 z dnia 10 września 2009 r. - w sprawie podjęcia inicjatywy prawodawczej w związku z luką prawną w regulacjach dotyczących szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytury i renty (Informacja 7-9/2009, str. 95).

Minister Pracy i Polityki Społecznej (18.12.2009 r.) poinformowała, że w dalszym ciągu mogą być stosowane zasady obliczania podstawy wymiaru, które są określone przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent i nie są sprzeczne z ustawą o emeryturach i rentach z FUS. Minister ponownie zapewniła, że wydanie pozostałych rozporządzeń wykonawczych do ustawy o emeryturach i rentach z FUS nastąpi bez zbędnej zwłoki. W resorcie pracy i polityki społecznej oraz w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych są prowadzone stosowne prace analityczne w tym zakresie. Jednocześnie podkreśliła, że brak aktów wykonawczych do ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a w związku z tym konieczność stosowania dotychczasowych rozporządzeń, nie stwarza problemów organom rentowym. Ewentualne trudności osób ubiegających się o emeryturę lub rentę w dowodzeniu prawa do świadczeń są spowodowane brakiem dokumentacji źródłowej, a nie brakiem nowych rozporządzeń wykonawczych.

38. RPO-628082-III/09 z dnia 11 września 2009 r. – w sprawie projektu nowelizacji ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zakładającego zawieszenie wypłaty emerytur, bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu kontynuowania zatrudnienia, bez rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury (Informacja 7-9/2009, str. 98).

Minister Pracy i Polityki Społecznej (09.10.2009 r.) poinformowała, że z dniem 8 stycznia 2009 r., przepisami ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych został uchylony przepis art. 103 ust. 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Uchylenie tego przepisu było konsekwencją realizacji przygotowanego przez resort pracy i polityki społecznej programu „Solidarność pokoleń - działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób po 50 - tym roku życia”. Po wejściu w życie tej zmiany do resortu pracy i polityki społecznej

zaczęły wpływać uwagi, że - zwłaszcza wobec kryzysu gospodarczego i pojawiających się trudności na rynku pracy - rozwiązanie takie jest zbyt daleko idące. Z tych względów problem łączenia pracy zarobkowej z pobieraniem emerytury był przedmiotem analizy w resorcie.

Sprawa ta była również analizowana w związku z przygotowanym przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów projektem ustawy o racjonalizacji zatrudnienia w państwowych jednostkach budżetowych i niektórych innych jednostkach sektora finansów publicznych. W ramach prac nad projektem tej ustawy MPiPS zaproponowało - jako jedno z kryteriów, które muszą być brane pod uwagę przy zwalnianiu pracownika - analizę jego sytuacji zawodowej, w tym możliwość utrzymania się po utracie pracy. Aktualnie Ministerstwo nie prowadzi prac nad projektem ustawy zmieniającej dotychczasowe zasady zawieszania i ograniczania wypłat świadczeń emerytalno-rentowych.

39. RPO-611295-IX/09 z dnia 11 września 2009 r. – w sprawie potrzeby uregulowania w przepisach wykonawczych do ustawy o Policji szczegółowych zasad przyznawania zwrotu kosztów dojazdu policjantom do miejsca pełnienia służby z miejscowości pobliskiej (Informacja 7-9/2009, str. 99).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (13.10.2009 r.) poinformował, iż aktualnie prowadzone są uzgodnienia międzyresortowe nad projektem ustawy o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw. Zawarta w przedmiotowym projekcie zmiana art. 93 ustawy o Policji, przewidująca między innymi wprowadzenie w ust. 4 upoważnienia dla Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji do określenia w drodze rozporządzenia szczegółowych warunków przyznawania i wypłaty omawianych świadczeń, jest realizacją zawartego postulatu w wystąpieniu Rzecznika.

40. RPO-620748-III/09 z dnia 11 września 2009 r. – w sprawie problemu nierówności w traktowaniu asystentów sędziów w zakresie wynagrodzenia (Informacja 7-9/2009, str. 99).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (16.10.2009 r.) zgodził się ze stanowiskiem Rzecznika, iż wytyczne określone w art. 155 § 6 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych nie spełniają konstytucyjnego wymogu szczegółowości. W opracowanym w Ministerstwie Sprawiedliwości projekcie ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw zaproponowano zmianę omawianego przepisu poprzez wskazanie, iż Minister Sprawiedliwości, określając wysokość wynagrodzenia zasadniczego asystentów sędziów, będzie miał na

uwadze właściwe ukształtowanie poziomu wynagrodzeń asystentów sędziów, przy jednoczesnym uwzględnieniu rodzaju wykonywanych przez asystentów czynności. W przepisie tym zawarto jednak zastrzeżenie, iż wysokość wynagrodzenia zasadniczego asystenta sędziego nie może przekraczać wysokości najniższego wynagrodzenia zasadniczego referendarza sądowego. Odnosząc się do kwestii różnicowania wynagrodzenia asystentów sędziów w zależności od rodzaju sądu, w którym są zatrudnieni, podkreślono w odpowiedzi, iż w opracowanym projekcie ustawy zaplanowano likwidację tego zróżnicowania. Projekt ustawy o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw znajduje się obecnie na etapie uzgodnień międzyresortowych.

41. RPO-584481-III/08 z dnia 11 września 2009 r. – w sprawie konieczności szybkiego wdrożenia zmian w systemie emerytalnym służb mundurowych (Informacja 7-9/2009, str. 96).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (19.10.2009 r.) poinformował, iż Ministerstwo zaproponowało zwiększenie liczby lat niezbędnych do nabycia świadczenia emerytalnego w zamian za stworzenie takich warunków, które będą motywowały do dłuższej służby i będą korzystne dla samych funkcjonariuszy. Reforma ma dać możliwość wyboru między dwoma systemami i nie odbierać praw nabytych. Zakłada się, że nowy system emerytalny będzie obowiązywać od dnia 1 stycznia 2011 r. Ponadto w resorcie obrony narodowej trwają prace nad przygotowaniem nowych regulacji w zakresie wojskowego systemu emerytalnego, zakładające zachowanie odrębności tego systemu od unormowań obowiązujących w powszechnym systemie emerytalnym, ze względu na charakter oraz warunki szczególne pełnienia zawodowej służby wojskowej. Nowe rozwiązania przewidują wydłużenie okresu służby uprawniającej do świadczeń emerytalnych. Jednym z celów przeprowadzenia reformy jest również stworzenie zachęty dla żołnierzy do dłuższego pełnienia służby wojskowej. Ministerstwo Obrony Narodowej zakłada, że nowe regulacje obejmą żołnierzy przystępujących do służby od dnia 1 stycznia 2011 r., nie wcześniej jednak niż po zakończeniu procesu profesjonalizacji Sił Zbrojnych. Wobec żołnierzy pozostających w służbie przed tą datą, będą obowiązywały obecne regulacje. Zakłada się, iż nowe regulacje będą zbieżne z rozwiązaniami proponowanymi przez resort spraw wewnętrznych i administracji.

42. RPO-576509-II/07 z dnia 11 września 2009 r. - w sprawie przewlekłości postępowania sądowego w sprawie wydarzeń na Wybrzeżu w grudniu 1970 r. (Informacja 7-9/2009, str. 97).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (27.10.2009 r.) poinformował, że przyczyny długotrwałości postępowania, na które zwrócono uwagę w wystąpieniu, zachowują aktualność. Blisko czteromiesięczna beczynność sądu, od czerwca 2009 r., była spowodowana absencją chorobową sędziego sprawozdawcy. W związku z tym podjęto szereg czynności nadzorczych mających doprowadzić do zakończenia procesu w pierwszej instancji. Następstwem tych działań było stawiennictwo sędziego na terminy rozprawy. Postępowanie dowodowe w sprawie znajduje się na etapie końcowym.

43. RPO-579448-V/08 z dnia 11 września 2009 r. - w sprawie potrzeby dalszej nowelizacji przepisów ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych (Informacja 7-9/2009, str. 97).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury (29.09.2009 r.) poinformował, że w Sejmie oczekuje na pierwsze czytanie rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 2348). Grupa posłów wspólnie z Ministerstwem Infrastruktury przygotowuje projekt zmian w ustawie będący konsekwencją wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 grudnia 2008 r. (sygn. akt P 16/08). W projekcie przewiduje się m.in. zmiany w art. 48 w zakresie, o którym mowa w wystąpieniu Rzecznika. W razie nieskuteczności powyższej inicjatywy, działania w celu przygotowania stosownego projektu ustawy podejmie Minister Infrastruktury. Ponadto senatorowie przygotowali dwa projekty dotyczące zmiany ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. Pierwszy projekt (druk senacki nr 613) dotyczy wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 grudnia 2005 r. (sygn. akt SK 10/05). Senatorowie proponują uzupełnienie art. 44 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, regulującego kwestie ustanawiania hipoteki. Drugi projekt (druk sejmowy nr 2260) stanowi wykonanie obowiązku dostosowania systemu prawa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 maja 2006 r. (sygn. akt K 33/05). W oparciu o projekt senacki (druk sejmowy nr 2260) w dniu 24 września 2009 r. została uchwalona ustawa, która zostanie skierowana do Senatu RP. Minister Infrastruktury ponownie zadeklarował gotowość sukcesywnego uwzględniania sugerowanych w wystąpieniach Rzecznika propozycji zmian ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, z jednoczesnym

braniem pod uwagę opinii formułowanych w wystąpieniach parlamentarzystów, spółdzielni mieszkaniowych, jak i ich członków.

44. RPO-606966-X/09 z dnia 14 września 2009 r. - w sprawie zapobiegania i zwalczania zakażeń, ze szczególnym uwzględnieniem populacji dzieci i młodzieży szkolnej, związanych z grypą wywoływaną przez wirus A (H1N1) (Informacja 7-9/2009, str. 100).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (15.10.2009 r.) potwierdził, że w przypadku wystąpienia w okresie jesienno-zimowym epidemicznego wzrostu zachorowań na wirusowe infekcje układu oddechowego i grypę, w tym spowodowaną zakażeniem wirusem A (H1N1), należy się spodziewać dużej liczby zachorowań w środowisku dzieci i młodzieży, w szczególności uczęszczających do placówek oświatowych (przedszkoli i szkół). W przypadku wystąpienia epidemicznie szerzących się zachorowań istnieją możliwości podejmowania szerokiego zakresu działań zapobiegawczych. O ile będzie dostępna szczepionka przeciw grypie spowodowanej przez wirusa grypy A (H1N1), Minister Zdrowia rozważy nałożenie obowiązku szczepień ochronnych na wybrane grupy osób, w tym również na pracowników ochrony zdrowia oraz dzieci.

Jednocześnie w odpowiedzi stwierdzono, iż nie są znane źródła danych, w oparciu o które Rzecznik wyraził opinię, iż „potwierdziły się niestety podnoszone obawy, że wprowadzenie przepisów wyprowadzających szczepienie ze szkół może wpłynąć na pogorszenie wykonawstwa szczepień ochronnych”. Jak wynika ze stanowiska Konsultanta Krajowego w dziedzinie epidemiologii w skali kraju w 2008 r. nie nastąpiło pogorszenie szczepień w stosunku do lat poprzednich. Istnieje możliwość lokalnego lub okresowego pogorszenia wykonawstwa szczepień, jednak takie lokalne fluktuacje są zjawiskiem częstym i nie mogą stanowić podstawy do oceny globalnej sytuacji kraju.

45. RPO-598810-VII/08 z dnia 15 września 2009 r. – w sprawie potrzeby wprowadzenia regulacji prawnych zabezpieczających prawa skazanych przekazywanych do szpitali wolnościowych w stanie ciężkim (Informacja 7-9/2009, str. 101).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (13.10.2009 r.) poinformował, iż zagadnienia uregulowane w art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej swój odpowiednik na gruncie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 września 2007 r. w sprawie rodzajów i zakresu dokumentacji medycznej w zakładach opieki zdrowotnej dla

osób pozbawionych wolności oraz sposobu ich przetwarzania znajdują w treści § 14 pkt 4. Przepis ten pozwala na zamieszczanie w dokumentacji medycznej pacjenta prowadzonej w szpitalach więziennych adresu i numeru telefonu przedstawiciela ustawowego pacjenta, opiekuna lub innej osoby wskazanej przez pacjenta oraz osoby upoważnionej przez pacjenta do otrzymania informacji o jego stanie zdrowia i udzielonych świadczeniach zdrowotnych. Tak określony zakres danych może być udostępniony pozawięziennemu szpitalowi w przypadku przekazania pacjenta do szpitala. Analogiczne uregulowanie zawarte jest w § 12 pkt 7 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2006 r. w sprawie rodzajów i zakresu dokumentacji medycznej w zakładach opieki zdrowotnej oraz sposobu jej przetwarzania.

Nagle pogorszenie stanu zdrowia osoby osadzonej może mieć miejsce także poza terenem szpitala. Dlatego zasadnym jest wprowadzenie do Kkw uregulowania, które uprawniać będzie skazanego do wskazania osoby, którą należy powiadomić na wypadek nagłego pogorszenia stanu zdrowia. Nowy przepis ustawowy w miarę możliwości szczegółowo powinien określić katalog sytuacji, w których powiadomienie wskazanych osób byłoby obowiązkiem administracji zakładu karnego. Obowiązek ten powinien być ograniczony do sytuacji, w której pogorszenie się stanu zdrowia osoby skazanej może powodować zagrożenie życia.

46. RPO-588091-IV/08 z dnia 15 września 2009 r. – w sprawie potrzeby wzmocnienia pozycji prawnej najemców, dzierżawców i osób biorących w użyczenie nieruchomości pozostające w zasobie publicznym (Informacja 7-9/2009, str. 102).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury (04.11.2009 r.) poinformował, że dostrzega zasadność nowelizacji art. 43 ust. 4 ustawy o gospodarce nieruchomościami, poprzez ograniczenie możliwości wypowiedzania przez jednostki organizacyjne posiadające nieruchomości w trwałym zarządzie umów najmu, dzierżawy bądź użyczenia, do przypadków uzasadnionych na przykład ważnymi przyczynami, lub celami jednostki organizacyjnej. Jednakże, ze względu na wąski zakres przedmiotowej materii, a także z uwagi na ekonomię procesu legislacyjnego, odpowiednie propozycje zmian zostaną opracowane w wypadku podjęcia prac nad projektem kolejnej nowelizacji ustawy o gospodarce nieruchomościami.

47. RPO-500684-IV/05 z dnia 17 września 2009 r. - w sprawie stanu prac nad nowelizacją ustawy o gospodarce nieruchomościami, w zakresie problematyki wywłaszczeń nieruchomości (Informacja 7-9/2009, str. 102).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury (27.10.2009 r.) poinformował, że w dniu 7 lipca 2009 r. do Marszałka Sejmu RP wpłynął poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o gospodarce nieruchomościami (druk 2209). Jak wynika z uzasadnienia projektu, inicjatywa poselska ma na celu usprawnienie procedur związanych z wywłaszczaniem nieruchomości oraz wprowadzenie nowych zasad ustalania odszkodowań z tytułu wywłaszczenia. Przedmiotowy projekt zakłada ponadto wprowadzenie roszczenia o nabycie nieruchomości w sytuacji, gdy cel publiczny został zrealizowany, a postępowanie wywłaszczeniowe nie zostało zakończone. Mając na uwadze, że treść proponowanego przepisu odpowiada kierunkom zmian przepisów ustawy o gospodarce nieruchomościami, zadeklarowanym w odpowiedzi Ministra Infrastruktury z dnia 27 maja 2009 r. na wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 20 kwietnia 2009 r., wydaje się, że zasadne będzie kontynuowanie rozpoczętych w Parlamencie prac legislacyjnych, przy jednoczesnym odstąpieniu od przygotowywania rządowego projektu dotyczącego tożsamyh zagadnień.

48. RPO-520361-II/05 z dnia 17 września 2009 r. – w sprawie śledztwa w sprawie istnienia tajnych więzień CIA w Polsce (Informacja 7-9/2009, str. 103).

Zastępca Prokuratora Generalnego (07.10.2009 r.) poinformował, iż Prokuratura Apelacyjna w Warszawie kontynuuje śledztwo dotyczące podejrzenia przekroczenia uprawnień przez funkcjonariuszy państwowych, tj. o czyn z art. 231 § 1 k.k. Zakres przedmiotowy prowadzonego postępowania obejmuje całokształt okoliczności związanych z procesową weryfikacją ustaleń Parlamentu Europejskiego zawartych w rezolucji w sprawie zbadania rzekomego wykorzystywania krajów europejskich przez Centralną Agencję Wywiadowczą Stanów Zjednoczonych do transportu i nielegalnego przetrzymywania więźniów podejrzewanych o działalność terrorystyczną. Większość czynności dowodowych realizowanych w tej sprawie ma charakter niejawni, a ustalenia śledztwa w tym zakresie objęte są tajemnicą państwową. Od chwili wszczęcia postępowania jest ono nadzorowane przez prokuratora z Biura do Spraw Przystępczości Zorganizowanej Prokuratury Krajowej. Biuro informuje (w możliwym zakresie) o przebiegu śledztwa zarówno Parlament Europejski, organy administracji rządowej, jak i instytucje pozarządowe zainteresowane sprawą.

49. RPO-619466-II/09 z dnia 22 września 2009 r. – w sprawie postulatów zaostżenia kar za przestępcstwo wzięcia zakładnika (Informacja 7-9/2009, str. 105).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (03.11.2009 r.) wyjaśnił, iż z uwagi na zaawansowane sejmowe prace legislacyjne dotyczące poselskiego projektu nowelizacji Kodeksu karnego, którego kierunek jest zasadniczo zgodny z propozycjami przedstawionymi w piśmie Rzecznika Praw Obywatelskich, nie jest celowe opracowywanie przez Ministerstwo Sprawiedliwości projektu nowelizacji Kodeksu karnego odnoszącego się do problematyki przestępstw z art. 189 k.k. oraz art. 252 k.k. Reprezentujący Rząd przedstawiciele Ministerstwa Sprawiedliwości biorą aktywny udział w tych pracach, wspierając starania zmierzające do wypracowania racjonalnych rozwiązań legislacyjnych, zapewniających przy tym należytą ochronę tak istotnego dobra prawnego, jakim jest chroniona przez przepisy art. 189 k.k. i art. 252 k.k. wolność człowieka.

50. RPO-571999-I/07 z dnia 22 września 2009 r. – w sprawie podręczników dla uczniów niewidomych i niedowidzących (Informacja 7-9/2009, str. 106).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej (08.10.2009 r.) poinformował, że MEN od wielu lat dofinansowuje zakup podręczników szkolnych i książek pomocniczych przeznaczonych dla uczniów niewidomych, słabo widzących, niesłyszących i z upośledzeniem umysłowym. W 2009 roku środki te zostaną przeznaczone przede wszystkim na dofinansowanie podręczników opracowanych zgodnie z nową podstawą programową kształcenia ogólnego, przeznaczonych dla uczniów klas pierwszych szkoły podstawowej oraz gimnazjum. Każdego roku będą dofinansowywane kolejne tytuły podręczników.

Na zlecenie MEN, adaptacje wybranych tytułów podręczników szkolnych i książek pomocniczych dostosowanych do potrzeb uczniów niewidomych, opracowanych zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego z 2008 r., są przygotowywane przez nauczycieli specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych dla dzieci niewidomych i/lub słabo widzących. Wersje elektroniczne tych adaptacji udostępniane są dyrektorom szkół i placówek oświatowych do pobrania ze strony internetowej MEN. Niezależnie od tego, Minister Edukacji Narodowej wystąpił do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego o wyrażenie zgody na zlecenie wykonania adaptacji kolejnych podręczników szkolnych do potrzeb uczniów niewidomych i słabo widzących uczelniom posiadającym w swoich strukturach organizacyjnych stałe ośrodki adaptacji materiałów dydaktycznych. Ponadto został ogłoszony otwarty konkurs ofert na realizację zadania publicznego pn.: „Zapewnienie uczniom niewidomym i słabo widzącym czasopism przeznaczonych dla dzieci i młodzieży,

wykonanych w systemie Braille'a oraz w druku powiększonym". W najbliższych dniach zostanie podpisana umowa pomiędzy Ministrem Edukacji Narodowej a Polskim Związkiem Niewidomych na realizację tego zadania.

51. RPO-612357-X/00 z dnia 22 września 2009 r. - w sprawie braku systemowego rozwiązania w przypadku szkód wyrządzonych przez zwierzynę łowną w uprawach i płodach rolnych usytuowanych poza granicami obwodu łowieckiego (Informacja 7-9/2009, str. 107).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Środowiska – Główny Konserwator Przyrody (12.10.2009 r.) poinformował, że nowelizacja ustawy Prawo łowieckie w omawianym zakresie nie jest konieczna.

52. RPO-613680-III/09 z dnia 22 września 2009 r. – w sprawie utrudnień w uzyskaniu świadczeń z funduszu alimentacyjnego w sytuacji, gdy dłużnik alimentacyjny przebywa za granicą (Informacja 7-9/2009, str. 104).

Minister Pracy i Polityki Społecznej (14.10.2009 r.) poinformowała, że - biorąc pod uwagę duże zróżnicowanie przypadków, w których wierzyciele podejmują próby dochodzenia alimentów za granicą, różne przyczyny nieskuteczności tych działań oraz różne procedury dochodzenia tych należności, trudno wprowadzić uniwersalny wzór zaświadczenia potwierdzającego bezskuteczność egzekucji od dłużnika zamieszkującego za granicą. Nie wydaje się również właściwym rozwiązaniem wprowadzenie zmian w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, w wyniku których, każdorazowe złożenie do właściwego sądu wniosku o wykonanie wyroku alimentacyjnego za granicą, niezależnie od etapu na jakim znajdować się będzie ta procedura, skutkowałoby uznaniem egzekucji za bezskuteczną i przyznaniem prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Otwarty katalog okoliczności, których zaistnienie skutkuje uznaniem egzekucji za bezskuteczną, pozwala organom właściwym na indywidualne podejście do każdej sprawy. Jeśli strona nie zgadza się z rozstrzygnięciem organu właściwego, ma prawo je kwestionować w ramach procedury odwoławczej.

53. RPO-629293-IX/09 z dnia 22 września 2009 r. – w sprawie funkcjonowania systemu ratownictwa morskiego opartego na jednostkach Marynarki Wojennej (Informacja 7-9/2009, str. 104).

Minister Obrony Narodowej (21.10.2009 r.) zapewnił, że choć odpowiedzialność za funkcjonowanie systemu ratownictwa morskiego spoczywa na innym resorcie, Ministerstwo Obrony Narodowej od wielu lat przykłada szczególne znaczenie do zadań ratowania życia ludzi,

którzy znaleźli się w niebezpieczeństwie na morzu. Właściwe funkcjonowanie lotniczego komponentu ratownictwa morskiego jest troską nie tylko kierownictwa resortu, lecz także Sztabu Generalnego WP i Dowództwa Marynarki Wojennej. Pomimo trudności budżetowych MON, Marynarka Wojenna utrzymuje obecnie zdolności ratownicze adekwatne do potrzeb i możliwości państwa. Resort obrony narodowej dąży do pozyskania śmigłowców ratowniczych nowej generacji. Przygotowywane obecnie plany modernizacji SZ RP przewidują zakup czterech śmigłowców ratowniczych do roku 2018 r.

54. RPO-628961-IX/09 z dnia 22 września 2009 r. – w sprawie problemów związanych z wyposażeniem i zabezpieczeniem myśliwców F-16 (Informacja 7-9/2009, str. 106).

Minister Obrony Narodowej (14.10.2009 r.) poinformował, że w treści artykułu „*Polskie myśliwce F-16 zdolne do boju za dwa lata*” znalazły się informacje nieścisłe, a niektóre nieprawdziwe. Na koniec roku 2009 Siły Powietrzne posiadać będą 48 pilotów wykonujących loty na F-16, a więc osiągną zakładany stosunek 1 pilota na 1 samolot. W ocenie Ministra nie ma również problemu z wyszkoleniem pilotów. W większości krajów posiadających nowoczesne Siły Powietrzne, piloci szkolą się w zastosowaniu uzbrojenia lotniczego i trenują taktykę działania przy pomocy symulatorów, uzbrojenia szkolnego i komputerowych systemów symulacji walki w czasie lotu. Środki te całkowicie pozwalają na realizację szkolenia i obiektywne sprawdzenie umiejętności pilota. Realne użycie uzbrojenia przeprowadza się w ramach ćwiczeń poligonowych bardzo rzadko. Siły Powietrzne w ramach „programu F-16” mają otrzymać od USA system AIDEWS, czyli zintegrowany system obrony i walki elektronicznej. Ten nowoczesny system nigdzie na świecie nie jest jeszcze stosowany (badania i certyfikacja dotyczy wszystkich potencjalnych użytkowników podobnie jak Polski). Brak systemu AIDEWS, a właściwie odpowiedniego oprogramowania tego systemu, nie oznacza, że nasze F-16 nie posiadają systemów walki elektronicznej. Sprawność polskich maszyn utrzymuje się na średnim światowym poziomie i nie odbiega od wielu krajów użytkujących ten oraz inne typy statków powietrznych.

55. RPO-600891-I/08 z dnia 22 września 2009 r. - w sprawie wszczęcia w trybie nadzoru postępowania administracyjnego w sprawie statutu Polskiego Związku Działkowców (Informacja 7-9/2009, str. 107).

Prezydent m.st. Warszawy (26.10.2009 r.) ponownie poinformowała, iż nie posiada kompetencji do objęcia Polskiego

Związku Działkowców nadzorem sprawowanym na podstawie art. 8 ust. 5 pkt 2 w związku z art. 7 ust. 2 ustawy - Prawo o stowarzyszeniach oraz wszczęcia postępowania administracyjnego w sprawie o zbadanie zgodności z prawem postanowień statutu Polskiego Związku Działkowców.

56. RPO-608843-I/09 z dnia 23 września 2009 r. - w sprawie stypendiów szkolnych przyznawanych uczniom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej (Informacja 7-9/2009, str. 108).

Minister Edukacji Narodowej (12.10.2009 r.) przedstawiła informacje dotyczące kierunku polityki Ministerstwa Edukacji Narodowej, który łączy możliwości budżetu państwa z efektywnym wykorzystaniem posiadanych środków na pomoc dla uczniów zarówno w aspekcie pomocy indywidualnej (zasiłki i stypendia szkolne), jak i instytucjonalnej (wsparcie w środki dydaktyczne szkół).

57. RPO-481256-IV/04 z dnia 23 września 2009 r. - w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej dla osób ubogich (Informacja 7-9/2009, str. 109).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (10.11.2009 r.) poinformował, że w Ministerstwie Sprawiedliwości opracowano projekt założeń do projektu ustawy o nieodpłatnej pozasadowej pomocy prawnej i informacji prawnej dla osób fizycznych. Niezwłocznie po przyjęciu projektu założeń przez Radę Ministrów, podjęte zostaną prace legislacyjne nad projektem tej ustawy. Celem projektowanych założeń jest stworzenie nowego systemu instytucjonalnego, który zapewni realizację prawa dostępu niezamożnych obywateli do usług prawniczych na etapie przedsądowym, a także w innych postępowaniach niż sądowe. W dotychczasowym kształcie pozostanie przyznawanie nieodpłatnej pomocy prawnej w postaci zapewnienia reprezentacji osób fizycznych przez profesjonalnych pełnomocników w postępowaniu przed sądem.

58. RPO-612995-IV/09 z dnia 28 września 2009 r. - w sprawie ujawniania w rejestrze prowadzonym przez Ministra Infrastruktury osób uprawnionych do sporządzania świadectw charakterystyki energetycznej budynku (Informacja 7-9/2009, str. 110).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury (18.11.2009 r.) poinformował, że przepisy ustawy Prawo budowlane określają, które osoby mogą sporządzać świadectwa charakterystyki energetycznej. Osoby posiadające uprawnienia do sporządzania świadectw charakterystyki energetycznej budynków, z racji posiadanych uprawnień budowlanych dysponują dokumentami

stwierdzającymi posiadanie tych uprawnień. Jednocześnie osoby posiadające uprawnienia budowlane są wpisane do centralnego rejestru osób posiadających uprawnienia budowlane, prowadzonego przez Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego, a także ich dane widnieją w rejestrach prowadzonych przez samorządy zawodowe. Rejestr prowadzony przez Ministra Infrastruktury dotyczy osób, które nie posiadają uprawnień budowlanych, a uzyskały uprawnienia do sporządzania świadectw charakterystyki energetycznej budynków w inny sposób określony w ustawie. Osoby te, sporządzając świadectwa charakterystyki energetycznej, potwierdzają swoje uprawnienia okazując świadectwo potwierdzające złożenie, z wynikiem pozytywnym, egzaminu dla osób ubiegających się o uprawnienia do sporządzania świadectw charakterystyki energetycznej budynków, bądź dyplom ukończenia równoważnych studiów podyplomowych. Biorąc pod uwagę, że rejestry osób posiadających uprawnienia budowlane i osób posiadających uprawnienia do sporządzania świadectw charakterystyki energetycznej budynków, obejmują wszystkie osoby upoważnione do sporządzania świadectw, Minister Infrastruktury nie widzi aktualnie potrzeby zmian legislacyjnych w omawianym zakresie.

59. RPO-629378-X/09 z dnia 29 września 2009 r. – w sprawie leków refundowanych stosowanych przy cukrzycy (Informacja 7-9/2009, str. 111).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (06.10.2009 r.) podkreślił, iż Narodowy Fundusz Zdrowia finansuje insuliny w ramach swoich możliwości finansowych. W chwili obecnej, bez wprowadzania nowych insulin na listę leków refundowanych, prognozowany jest wzrost wydatków na insuliny w 2009 roku w stosunku do 2008 roku. Podejmując decyzję o niewprowadzaniu na listy leków refundowanych analogów insulin długodziałających, Ministerstwo Zdrowia brało pod uwagę szereg przesłanek m.in. brak udokumentowanej różnicy w efektywności klinicznej między analogami insuliny, a dotychczas refundowanymi, o wiele wyższą cenę dla pacjenta oraz doniesienia dotyczące bezpieczeństwa leków. W przypadku zmiany powyższych okoliczności będzie szansa powrotu do kwestii refundacji insulin analogowych o przedłużonym działaniu.

Raport Rzecznika Praw Obywatelskich z działalności w Polsce
Krajowego Mechanizmu Prewencji
w IV kwartale roku 2009

1. Wprowadzenie

W czwartym kwartale 2009 r. liczba Państw Stron Protokołu fakultatywnego do Konwencji ONZ w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania (zwanego dalej OPCAT) wyniosła 50. Spośród nich, na dzień 31 grudnia 2009 r., 29 Państw Stron OPCAT wyznaczyło krajowe mechanizmy prewencji¹.

Zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji (zwanego dalej KMP lub Mechanizmem) wykonuje w Polsce Rzecznik Praw Obywatelskich (dalej RPO), przeprowadzając wizytacje zapobiegawcze w miejscach zatrzymań, celem ochrony osób pozbawionych wolności przed torturami oraz innym okrutnym, nieludzkim lub poniżającym traktowaniem albo karaniem. Należy zaznaczyć, że pojęcie miejsc zatrzymań w świetle art. 4 Protokołu fakultatywnego do Konwencji ONZ w sprawie zakazu stosowania tortur (...) jest jednak bardzo szerokie. W Polsce obejmuje ono około 1000 jednostek, takich jak: zakłady karne, areszty śledcze, pomieszczenia dla osób zatrzymanych jednostek organizacyjnych Policji, policyjne izby dziecka, izby wytrzeźwień, zakłady poprawcze, schroniska dla nieletnich, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, szpitale psychiatryczne, areszty w celu wydalenia, ośrodki strzeżone dla cudzoziemców, ośrodki dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy lub azylu, domy pomocy społecznej oraz pomieszczenia dla osób zatrzymanych, usytuowane w jednostkach organizacyjnych

¹ Albania, Armenia, Azerbejdżan, Kostaryka, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Republika Macedonii, Francja, Gruzja, Niemcy, Honduras, Lichtenstein, Malediwy, Mali, Malta, Mauritius, Meksyk, Nowa Zelandia, Polska, Republika Mołdowy, Senegal, Słowenia, Hiszpania, Szwecja, Szwajcaria, Wielka Brytania, Urugwaj - www.apr.ch.

Policji oraz Sił Zbrojnych RP, w których mogą być odrębnie umieszczeni tymczasowo aresztowani i skazani.

W czwartym kwartale 2009 r. działalność Krajowego Mechanizmu Prewencji była prowadzona przez dwa Zespoły merytoryczne w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich: Zespół Prawa Karnego Wykonawczego oraz Zespół Administracji Publicznej, Zdrowia i Ochrony Praw Cudzoziemców. Ponadto, w wizytacjach brali udział pracownicy Zespołów Terenowych Biura RPO z Gdańska, Katowic i Wrocławia, przeprowadzając je również samodzielnie.

W okresie od 1 października do 31 grudnia 2009 r. pracownicy wskazanych powyżej Zespołów przeprowadzili 17 wizytacji różnego rodzaju miejsc zatrzymań, położonych na terenie całej Polski. W porównaniu do poprzednich kwartałów, liczba wizytacji uległa znacznemu zmniejszeniu (I kwartał – 23 wizytacje, II kwartał – 31, III kwartał – 35), ze względu na brak środków finansowych na działalność KMP. Zabrakło ich już na początku listopada 2009 r., wobec czego do składu grupy wizytacyjnej nie włączono również ekspertów zewnętrznych. O problemach finansowych Krajowego Mechanizmu Prewencji i zagrożeniach działalności KMP w roku 2010, został poinformowany Podkomitet do Spraw Prewencji (SPT) - instytucja międzynarodowa współtworząca system wizytacji zapobiegawczych wraz z krajowymi mechanizmami prewencji, Stowarzyszenie Zapobiegania Torturom (APT) - międzynarodowa organizacja pozarządowa nadzorująca działalność krajowych mechanizmów prewencji na całym świecie, jak i Europejski Komitet do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT). Na trudną sytuację, w związku ze zmniejszeniem budżetu Biura RPO, zwracano również uwagę Przewodniczącemu Sejmowej Komisji Finansów Publicznych, podkreślając brak możliwości właściwej implementacji OPCAT wobec nieprzyznania środków finansowych na działalność Krajowego Mechanizmu Prewencji w roku 2010. W toku prac nad budżetem Biura Rzecznika Praw Obywatelskich nie uwzględniono jednak tych argumentów. Ostatecznie oznacza to zatem znaczne trudności w wykonywaniu zadań Krajowego Mechanizmu Prewencji w

2010 r. Systematyczne wizytacje, obejmujące miejsca zatrzymań na terenie całego kraju, wymagają bowiem znacznych nakładów finansowych, związanych przede wszystkim z kosztami transportu, noclegu, a także udziałem ekspertów.

Poniżej zaprezentowano wyniki wizytacji przeprowadzonych w miesiącu październiku, listopadzie i grudniu 2009 r., w różnego rodzaju miejscach zatrzymań, ze wskazaniem zasadniczych problemów jakie w nich dostrzeżono. Dodatkowo uwzględniono placówki, których wizytacje przeprowadzono w trzecim kwartale 2009 r., a które nie zostały opisane w poprzednim raporcie kwartalnym Mechanizmu.

Poza tym, w niniejszym raporcie przedstawiono działania podejmowane w ramach współpracy międzynarodowej Krajowego Mechanizmu Prewencji. Odniesiono się również do czwartej wizytacji okresowej w Polsce Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu.

We wstępie należy również wskazać, iż w ostatnim kwartale 2009 r. w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich prowadzona była korespondencja związana z opublikowaniem we wrześniu 2009 r. „Raportu Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie wypadków nadzwyczajnych w miejscach pobytu osób pozbawionych wolności”. Przesyłając tą publikację organom, których dotyczył raport, zwrócono się do nich z prośbą o przedstawienie swojego stanowiska na temat zawartych w raporcie wniosków. Należy wskazać, iż wybrane losowo wypadki nadzwyczajne są również badane w trakcie wizytacji Krajowego Mechanizmu Prewencji. Jak pokazuje praktyka, niepokojąco duża liczba wypadków, jaka ma miejsce w krótkim okresie czasu w jednostkach dla nieletnich, może wskazywać na określone problemy. Stąd analiza przyczyn zdarzeń nadzwyczajnych jest bardzo istotna również z perspektywy zadań jakie są stawiane Krajowemu Mechanizmowi Prewencji. Szczegóły na temat tego zagadnienia zostaną przedstawione w raporcie rocznym Krajowego Mechanizmu Prewencji za rok 2009. Do dnia sporządzania niniejszego raportu, nie wszystkie bowiem organy, do których wystąpiono w tej sprawie, ustosunkowały się do treści opracowanego raportu na temat wypadków nadzwyczajnych.

2. Współpraca międzynarodowa Krajowego Mechanizmu Prewencji

W czwartym kwartale 2009 r. problematyka działalności Krajowego Mechanizmu Prewencji była poruszana wielokrotnie na forum międzynarodowym. Coraz liczniejsze kontakty międzynarodowe KMP związane są z rozwijającą się działalnością mechanizmów prewencji w innych państwach oraz potrzebą wymiany doświadczeń w tym zakresie.

Omawiając kolejno poszczególne spotkania i konferencje, w pierwszej kolejności należy wskazać, iż w ramach realizacji „Projektu współpracy Ombudsmanów państw Partnerstwa Wschodniego”, w dniu 25 października 2009 r. w Warszawie-Natolinie przedstawiono problematykę wykonywania przez Rzecznika Praw Obywatelskich zadań Krajowego Mechanizmu Prewencji. Przedstawiciele Ombudsmanów Gruzji, Republiki Mołdowy oraz Azerbejdżanu omówili także kwestie związane z wykonywaniem zadań KMP przez Ombudsmanów reprezentowanych przez nich państw. Wszystkie strony wyraziły zainteresowanie dalszą dyskusją na temat szczegółów związanych z działalnością krajowych mechanizmów prewencji wszystkich państw objętych programem Partnerstwa Wschodniego, także w kolejnych latach.

Szczegóły działalności Krajowego Mechanizmu Prewencji w Polsce zostały również zaprezentowane na warsztatach prowadzonych w Kijowie (11-16 października 2009 r.), jak i Warszawie (24-27 listopada 2009 r.). Zostały one zorganizowane dla przedstawicieli Ombudsmana Ukrainy, w związku z realizacją komponentu projektu „Wsparcie reform sektorowych na Ukrainie II” – „Wzmocnienie współpracy Ombudsmanów Polski i Ukrainy”. W ich trakcie przeprowadzono wizytację Zakładu Karnego w Białej Cerkwii na Ukrainie, jak i Zakładu Karnego oraz Aresztu Śledczego w Warszawie-Białołęce. Mimo, że na Ukrainie nie wyznaczono dotąd oficjalnie krajowego mechanizmu prewencji, liczne wizytacje i interwencje w

jednostkach penitencjarnych podejmuje urząd Ombudsmana Ukrainy. Stąd, problematyka właściwej implementacji OPCAT była istotnym elementem warsztatów.

Podobnie zagadnienie działalności Krajowego Mechanizmu Prewencji było przedmiotem zainteresowania Ombudsmana Tadżykistanu, którego gościliśmy w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich. W trakcie spotkania w dniu 7 października 2009 r. zaprezentowano sposób organizacji KMP w ramach Biura RPO oraz metodologię wizytacji prewencyjnych.

Poza tym, w związku z coraz większą liczbą państw, które wyznaczyły krajowe mechanizmy prewencji, jak i potrzebą nawiązania bliższej współpracy pomiędzy nimi, Rada Europy oraz Stowarzyszenie Zapobiegania Torturom zapoczątkowały realizację projektu współpracy mechanizmów, funkcjonujących w państwach członkowskich Rady Europy. Jego prezentacja odbyła się w trakcie konferencji zorganizowanej w Strasburgu w dniach 5-6 listopada 2009 r. Projekt ma na celu stworzenie aktywnej sieci współpracy wszystkich europejskich krajowych mechanizmów prewencji, zwrócenie uwagi na standardy Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu oraz Podkomitetu do Spraw Prewencji, wzmocnienie współpracy pomiędzy mechanizmami a CPT i SPT, jak również promowanie ratyfikacji OPCAT oraz wyznaczenia krajowych organów prewencyjnych tam, gdzie jeszcze to nie nastąpiło.

W trakcie konferencji w Strasburgu, przedstawiciele krajowych mechanizmów prewencji z poszczególnych państw, w tym Polski, zaprezentowali roczne raporty ze swojej działalności, co pozwoliło na porównanie przyjętych w tym zakresie rozwiązań. Nie ma bowiem jednego standardu, jeżeli chodzi o sposób sporządzenia raportu rocznego krajowego mechanizmu prewencji. Wszystkie państwa są jednak do tego zobowiązane. Poza tym, omówiono funkcjonujące obecnie modele mechanizmów - w zdecydowanej większości państw działają one przy urzędzie Ombudsmana (np. Polska, Estonia, Azerbejdżan). W części państw wprowadzono model Ombudsman

plus (np. Słowenia, Macedonia), w innych z kolei mechanizmy złożone (np. Wielka Brytania, Nowa Zelandia). Przedstawiciele poszczególnych mechanizmów wskazali na zagadnienia problemowe związane z przeprowadzaniem wizytacji zapobiegawczych w miejscach zatrzymań, które wymagają dogłębnej analizy i merytorycznej dyskusji. Poszczególne państwa wyznaczyły osoby kontaktowe do realizacji projektu współpracy europejskich krajowych mechanizmów prewencji. Pierwsze spotkanie osób kontaktowych z poszczególnych mechanizmów odbędzie się w Padwie w styczniu 2010 r.

Ponadto, w czwartym kwartale 2009 r., przedstawicielka Rzecznika Praw Obywatelskich uczestniczyła, w dniach 25-26 listopada 2009 r., w konferencji na temat implementacji OPCAT w Azerbejdżanie, jaka miała miejsce w Baku. Została ona zorganizowana przez Ombudsmana Azerbejdżanu – panią prof. Elmirę Suleymanovą, wraz z OSCE i ODIHR. W trakcie seminarium, z udziałem ekspertów z Uniwersytetu w Bristolu oraz Gruzji, zajmujących się wizytacjami zapobiegawczymi w miejscach detencji, przedstawicielka Rzecznika Praw Obywatelskich zapoznała uczestników ze szczegółowymi informacjami na temat praktycznych aspektów działalności Krajowego Mechanizmu Prewencji w Polsce, w tym między innymi omówiła kwestię wydawania rekomendacji, opracowywania sprawozdań z wizytacji, raportów kwartalnych i rocznych.

Oprócz powyżej wskazanych konferencji i seminariów, w dniu 8 grudnia 2009 r., Rzecznik Praw Obywatelskich – dr Janusz Kochanowski uczestniczył w konferencji Okrągłego Stołu na temat warunków odbywania kary pozbawienia wolności w państwach Unii Europejskiej, zorganizowanej przez Komisję Europejską w Brukseli. Tematem była działalność krajowych mechanizmów prewencji oraz aktualne problemy jednostek penitencjarnych. W swoim wystąpieniu Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawił dotychczasowe wnioski wynikające z wizytacji KMP w zakładach karnych i aresztach śledczych.

W niniejszym rozdziale warto również zwrócić uwagę na czwartą okresową wizytację Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom (...), jaka miała miejsce w Polsce w okresie od 26 listopada do 8 grudnia 2009 r. Delegacja CPT spotkała się z pracownikami Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, wykonującymi zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji oraz zapoznała się z raportem rocznym Mechanizmu za rok 2008. Przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich uczestniczyli również w podsumowaniu wizytacji Komitetu, które odbyło się w Ministerstwie Sprawiedliwości. Delegacja oceniła postęp jaki nastąpił od jej ostatniej wizytacji okresowej w Polsce w 2004 r. oraz zakres w jakim rekomendacje CPT zostały uwzględnione, w szczególności w jednostkach Policji, Straży Granicznej oraz jednostkach penitencjarnych. Po raz pierwszy CPT wizytowało również dom pomocy społecznej. Zalecenia Komitetu będą przedmiotem analizy w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich, zwłaszcza że cel działalności CPT jest zbliżony do działalności Krajowego Mechanizmu Prewencji.

3. Jednostki penitencjarne

W czwartym kwartale 2009 r. wizytacje Krajowego Mechanizmu Prewencji objęły cztery jednostki penitencjarne². Poniżej przedstawiono wnioski z tych wizytacji, dodatkowo z uwzględnieniem tych z poprzedniego okresu, które nie zostały opisane w raporcie Krajowego Mechanizmu Prewencji za III kwartał 2009 r.³

Przede wszystkim należy wskazać, iż w trakcie wizytacji jednostek penitencjarnych dokonywano oglądu cel mieszkalnych. Warunki bytowe były zróżnicowane, nigdzie jednak nie były na tyle złe, aby móc je określić jako niehumanitarne. Jednocześnie zwrócono uwagę, iż w zdecydowanej większości

² ZK w Dublinach (30.09-1.10.2009), ZK w Wojkowicach (7-8.10.2009), AŚ w Bydgoszczy (26-29.10.2009), Oddział Zewnętrzny AŚ w Bydgoszczy (28.10.2009).

³ AŚ w Bartoszych (28-29.09.2009), ZK w Głogowie (16.09.2009).

brakuje zamontowanych drabinek oraz zabezpieczeń górnych łóżek, chroniących osoby pozbawione wolności przed upadkiem. Braki tego rodzaju występowały niemal we wszystkich zakładach karnych i aresztach śledczych, które wybiórczo zostały objęte wizytacjami Krajowego Mechanizmu Prewencji w omawianym okresie. Dostrzegano je jednak również poprzednio.

W związku z tym, iż problem ten wymaga rozwiązania systemowego, w dniu 29 grudnia 2009 r. Rzecznik Praw Obywatelskich wystąpił do Ministra Sprawiedliwości⁴ z prośbą o zajęcie stanowiska w przedmiocie potrzeby znowelizowania rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych oraz wprowadzenia w nim wymogu stosowania w łóżkach koszarowych, które podlegają piętrowaniu, zabezpieczeń przed upadkiem. Zapewne wymaga to również określonych nakładów finansowych ze strony więziennictwa, jednak wprowadzenie tego rodzaju zabezpieczeń w łóżkach piętrowych jest potrzebne, ze względu na zdarzające się wypadki, łączące się niejednokrotnie ze znacznymi obrażeniami osadzonych.

Poza tym, niejednokrotnie w trakcie wizytacji Krajowego Mechanizmu Prewencji zwracano uwagę na braki w wyposażeniu łazienki w maty antypoślizgowe (np. AŚ Bydgoszcz, ZK Wojkowice). Zrealizowanie zarówno tego zalecenia, jak i wprowadzenie zabezpieczeń łóżek koszarowych, które podlegają piętrowaniu, poprawi zdecydowanie bezpieczeństwo osadzonych. W jednej z jednostek względy bezpieczeństwa nakazywały także uzyskanie odpowiednich atestów dla sprzętu do ćwiczeń siłowych, z którego korzystają osoby pozbawione wolności (ZK Głogów).

Analizując kwestię odpowiednich warunków bytowych, zwrócono również uwagę na brak odrębnego oświetlenia kąpielnicy w celach mieszkalnych. W tej sprawie powtarzały się bowiem skargi osób pozbawionych wolności. W związku z tym, w dniu 21 grudnia 2009 r., Rzecznik Praw Obywatelskich skierował wystąpienie

⁴ RPO-629291-VII/09.

do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej⁵. Wskazano w nim, iż osoby pozbawione wolności skarżą się, iż w porze nocnej, gdy trwa przerwa w dostarczaniu do cel mieszkalnych energii elektrycznej, brakuje oświetlenia w kąciakach sanitarnych, co naraża ich na dyskomfort w czasie załatwiania potrzeb fizjologicznych, ale przede wszystkim na niebezpieczeństwo doznania urazu. Skargi kierują w tej mierze przede wszystkim osoby starsze oraz niepełnosprawni ruchowo. Administracja wielu jednostek nie dostrzega potrzeby wydzielenia oświetlenia kąciaków sanitarnych, uznając dotychczasowe rozwiązania za wystarczające i wskazując przykładowo, że w porze nocnej kąciaki sanitarne oświetlane są przez zewnętrzne, sztuczne oświetlenie spoza budynku. W innych przypadkach administracja więzienna proponuje, aby osadzeni, którzy chcą skorzystać z toalety, każdorazowo informowali o tym funkcjonariusza Służby Więziennej, który na życzenie ma możliwość włączenia oświetlenia celi. Mając jednak na względzie, że takie sposoby nie rozwiązują problemu, a postępowanie tego rodzaju z osadzonymi można uznać za niehumanitarne, Rzecznik wystąpił o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

Jeżeli chodzi o inne nieprawidłowości, należy wskazać, iż w trakcie wizytacji zwrócono uwagę na konieczność doposażenia świetlic w sprzęt kwaterunkowy (np. AŚ Bartoszyce), czy też uzupełnienia wyposażenia pomieszczeń do tzw. widzeń intymnych w stosowny sprzęt, określony w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (np. AŚ Bartoszyce, ZK Dubliny, ZK Wojkowice). Innym razem braki dotyczyły wyposażenia cel mieszkalnych w sprzęt kwaterunkowy, w liczbie odpowiadającej liczbie osób zakwaterowanych oraz wyposażenia pomieszczeń do przeprowadzania kontroli osobistych (ZK Wojkowice).

W czwartym kwartale 2009 r. uwagi sformułowane w następstwie wizytacji jednostek penitencjarnych dotyczyły także kwestii zabudowy kąciaków sanitarnych. Zgodnie bowiem z regulacjami zawartymi w przepisach § 28 pkt 1 i 30 regulaminów

⁵ RPO-628927-VII/09.

organizacyjno-porządkowych wykonywania kary pozbawienia wolności i tymczasowego aresztowania, urządzenia sanitarne sytuuje się w sposób zapewniający ich niekrępujące użytkowanie. Poza tym, biorąc pod uwagę orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, przebywanie w przeludnionej celi mieszkalnej, w połączeniu z innymi niedogodnościami, między innymi potrzebą załatwiania potrzeb fizjologicznych na oczach innych, może prowadzić do stwierdzenia niehumanitarnego lub poniżającego traktowania osób pozbawionych wolności. W związku z tym zwrócono uwagę na nie w pełni osłonięte kąciki sanitarne w wieloosobowych celach przeznaczonych dla osadzonych tzw. niebezpiecznych, jak i niezabudowane toalety w dwuosobowych celach przejściowych Aresztu Śledczego w Bydgoszczy. W tych ostatnich architektura uniemożliwia ich zabudowanie, wobec czego za niezbędne uznano zapewnienie przynajmniej kotar osłaniających kąciki sanitarne i dokonywanie ich wymiany w przypadku stwierdzenia jakichkolwiek uszkodzeń. Potrzeba załatwiania potrzeb fizjologicznych na oczach współwięźniów narusza bowiem dobra osobiste, takie jak godność oraz prawo do intymności. Biorąc pod uwagę obowiązek poszanowania tych praw, postulowano także niekiedy zainstalowanie w łaźni przesłon oddzielających poszczególne stanowiska prysznicowe (np. AŚ Bartoszyce).

W trakcie przeprowadzanych wizytacji, przedstawiciele RPO dostrzegli prowadzone systematycznie remonty, zmierzające do poprawy warunków bytowych osób pozbawionych wolności. Mimo to wnioskowano o dofinansowania części wizytowanych jednostek penitencjarnych. Odnosiło się to do potrzeby dokonania zakupu niezbędnej szpitalowi aparatury medycznej (AŚ Bydgoszcz), przeprowadzenia remontu generalnego kotłowni, gdyż jej obecny stan stwarzać może zagrożenie zarówno dla osób w niej zatrudnionych, jak i dla bezpieczeństwa całej jednostki (ZK Głogów), czy też remontu kuchni (AŚ Bartoszyce).

Ponadto, w trakcie wizytacji jednostek penitencjarnych dokonywano oglądu ich terenu, w tym między innymi pól spacerowych, z których korzystają osoby

pozbawione wolności. W związku z dostrzeżonymi brakami, za konieczne uznano zainstalowanie ławek na części pól spacerowych (np. AŚ Bartoszyce, ZK Wojkowice) oraz dostosowanie liczebności grup spacerowych do rozmiarów placów spacerowych. Zwrócono również uwagę na potrzebę naprawienia zniszczonych nawierzchni na niektórych polach spacerowych (np. ZK Wojkowice). W kontekście prawa osadzonych do codziennego, godzinnego spaceru, w jednej z jednostek zalecono zapewnienie jego realizacji, poprzez wyeliminowanie przypadków, w których osadzony musi dokonać wyboru pomiędzy skorzystaniem ze spaceru i wyjściem na zajęcia kulturalno-oświatowe (ZK Wojkowice).

Istotnym problemem wielu wizytowanych jednostek penitencjarnych jest także bardzo ograniczona oferta zajęć kulturalno-oświatowych, z których może korzystać większość osadzonych, zwłaszcza że świetlice zamieniane są niejednokrotnie czasowo na cele mieszkalne, w związku z potrzebą pozyskania dodatkowych miejsc zakwaterowania (np. AŚ Bydgoszcz).

Ponadto, każdorazowo zwracano uwagę na miejsca, w których przeprowadza się kontrole osobiste osób pozbawionych wolności. W jednej z jednostek zalecono wprowadzenie rozwiązań zapewniających nieobecność osób postronnych przy ich przeprowadzaniu (ZK Głogów). Przypominano także funkcjonariuszom SW o konieczności regulaminowego zwracania się do osadzonych (np. AŚ Bydgoszcz).

W kwestii stosowania środków przymusu bezpośredniego, w jednej z jednostek uznano za niezbędne wyposażenie stanowiska dowodzenia w przenośną kamerę, umożliwiającą nagrywanie pełnego przebiegu stosowania środków przymusu bezpośredniego oraz zamontowanie sygnalizacji przyzywowej w jednej z cel zabezpieczających (ZK Wojkowice). W innym przypadku zwrócono uwagę na częste stosowanie pasa trzyczęściowego w trakcie umieszczenia osadzonego w celi zabezpieczającej (AŚ Bydgoszcz).

W trakcie wizytacji weryfikowano również sposób realizacji przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 listopada 1996 r. w sprawie określenia zasad dopuszczalności używania wyrobów tytoniowych w obiektach zamkniętych podległych Ministrowi Sprawiedliwości. Biorąc pod uwagę jego postanowienia, porządek wewnętrzny przykładowo ZK w Głogowie wymagał uwzględnienia prawa osadzonych do palenia tytoniu przez całą dobę, a w ZK w Wojkowicach wskazano na potrzebę rozważenia możliwości zmiany miejsc do palenia w niektórych pawilonach mieszkalnych w taki sposób, aby dym papierosowy z palarni nie docierał do cel mieszkalnych.

Warto w tym miejscu również wskazać, iż w czwartym kwartale 2009 r. do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła odpowiedź od Dyrektora Biura Służby Zdrowia CZSW na wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich⁶, dotyczące potrzeby opracowania przez Centralny Zarząd Służby Więziennej Karty Praw Pacjenta, dostosowanej do potrzeb osób pozbawionych wolności, która byłaby udostępniona osadzonym we wszystkich zakładach karnych i aresztach śledczych. W większości wizytowanych jednostek, także w czwartym kwartale 2009 r., Karta ta nie była dostosowana do potrzeb osób pozbawionych wolności oraz nie wywieszona w miejscu umożliwiającym im zapoznanie się z nią.

W odpowiedzi na wskazane wystąpienie, Dyrektor Biura Służby Zdrowia przedłożył projekt dokumentu pt. „Prawa pacjenta – osoby pozbawionej wolności”, zwracając się o opinię na jego temat.

Kontynuując korespondencję w tej sprawie, Rzecznik Praw Obywatelskich, pismem z dnia 16 listopada 2009 r., zwrócił się do Dyrektora Biura Służby Zdrowia CZSW wskazując, iż jego zdaniem informacje o prawach pacjenta pozbawionego wolności należy wydać w formie broszury, w której pierwsza część to wyciąg aktów prawnych, zaproponowanych przez Dyrektora Biura Służby Zdrowia Centralnego

⁶ RPO-561484-VII/07.

Zarządu Służby Więziennej. W drugiej części warto z kolei zamieścić podstawowe pytania, jakie stawiają w tym przedmiocie osadzeni, wraz z odpowiedziami. Pozwoli to bowiem na lepsze zrozumienie przez osoby pozbawione wolności przepisów obowiązujących w tym zakresie. W związku z tym, iż w trakcie wizytacji Krajowego Mechanizmu Prewencji w zakresie tym dostrzeżono wiele nieprawidłowości, pozytywna reakcja na wystąpienie Rzecznika oraz podjęcie działań w tym zakresie przez Centralny Zarząd Służby Więziennej jest niezwykle istotne.

Ponadto, z perspektywy działalności Krajowego Mechanizmu Prewencji, ważne było wejście w życie w czwartym kwartale 2009 r. przepisów dotyczących stosowania w jednostkach penitencjarnych kamer telewizji przemysłowej⁷ oraz wyroku Trybunału Konstytucyjnego, na podstawie którego art. 248 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego utracił moc obowiązującą⁸. Szerzej zagadnienia te zostaną opisane w raporcie rocznym Krajowego Mechanizmu Prewencji za rok 2009. W tym miejscu warto jednak wskazać, iż Rzecznik Praw Obywatelskich, w dniu 24 listopada 2009 r. skierował wystąpienie generalne do Ministra Sprawiedliwości w kwestii szerokiego stosowania monitoringu w jednostkach penitencjarnych⁹. W chwili obecnej rozważane jest podjęcie dalszych czynności w tej materii. Z kolei problematyka zaludnienia zakładów karnych i aresztów śledczych, do której odnosił się wspomniany wyrok Trybunału Konstytucyjnego, jest systematycznie weryfikowana. Opisane w niniejszym raporcie jednostki w zdecydowanej większości, w mniejszym lub większym stopniu, były dotknięte problemem przeludnienia: ZK Dubliny – 101,7%, AŚ Bartoszyce – 102%, ZK Głogów – 110,6%, ZK Wojkowice – 113,4%, Oddział Zewnętrzny w Bydgoszczy AŚ Bydgoszcz – 100%, AŚ Bydgoszcz – 95% (dane na dzień wizytacji). Sposób radzenia sobie z tym zagadnieniem jest podobny w poszczególnych zakładach karnych, czy aresztach śledczych - adaptacja do celów mieszkalnych świetlic, czy izb chorych. Tam, gdzie przeludnienie nie wystąpiło (AŚ Bydgoszcz) w praktyce jednak nie wszyscy

⁷ Ustawa z dnia 18 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy, Dz. U z 2009 r. Nr 115 poz. 963.

⁸ SK 25/07, wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 maja 2008 r.

⁹ RPO-572925-VII/07.

osadzeni mogli być zakwaterowani w celach mieszkalnych z zachowaniem normy 3 m² powierzchni przypadającej na jedną osobę. Wymóg ten nie był spełniony w stosunku do 16 osób.

Na zakończenie niniejszego rozdziału należy wskazać na jeszcze jedno wystąpienie dotyczące problematyki penitencjarnej, które było następstwem skargi osoby pozbawionej wolności. Dotyczyło ono stosowanych w jednostkach penitencjarnych alkomatów. W wystąpieniu z dnia 21 grudnia 2009 r., skierowanym do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej¹⁰, Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił uwagę na nie przeprowadzanie wzorcowania w przypadku alkomatów wykorzystywanych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Tymczasem wydruk z analizatora wydechu jest cennym dowodem przy wymierzaniu kary dyscyplinarnej, co ma miejsce każdorazowo w przypadku stwierdzenia nietrzeźwości osoby pozbawionej wolności, przykładowo powracającej z przepustki. Zbyt poważne są konsekwencje stwierdzenia nietrzeźwości osadzonego, aby móc polegać na obserwacji jego stanu psychofizycznego. Tym samym analizator wydechu powinien być sprawny, posiadający aktualne świadectwo wzorcowania. Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich, mimo braku przepisów, które nakładałyby na Służbę Więzienną obowiązek weryfikowania sprawności alkomatów w jednostkach penitencjarnych, rozwiązanie to powinno znaleźć zastosowanie w skali całego kraju.

4. Jednostki dla nieletnich

W czwartym kwartale 2009 r. przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich, wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, przeprowadzili pojedyncze wizytacje takich miejsc zatrzymań jak: policyjna izba dziecka, schronisko dla nieletnich oraz zakład poprawczy¹¹. Uwzględniono także kilka wcześniej wizytowanych

¹⁰ RPO-619157-VII/09.

¹¹ Policyjna Izba Dziecka w Częstochowie (6.10.2009), Schronisko dla Nieletnich w Pobiedziskach (14.10.2009), Zakład Poprawczy w Witkowie (15.10.2009).

placówek¹². W okresie tym Rzecznik skierował również kilka wystąpień generalnych, dotyczących problemów dostrzeganych w trakcie dotychczasowej działalności KMP w placówkach dla nieletnich.

Przede wszystkim należy wskazać, iż w wystąpieniu z dnia 21 grudnia 2009 r., skierowanym do Ministra Edukacji Narodowej oraz Ministra Sprawiedliwości¹³, Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił uwagę na pilną potrzebę podjęcia działań prawodawczych, zmierzających do wydania rozporządzenia regulującego szczegółowe warunki i sposób użycia środków przymusu bezpośredniego wobec nieletnich umieszczonych w zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich, młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii. Dotychczas obowiązujące w tym zakresie rozporządzenie utraciło moc obowiązującą w dniu 22 sierpnia 2009 r. Jest to szczególnie ważne z perspektywy istoty samej materii, jak i nieprawidłowości spotykanych w trakcie wizytacji placówek dla nieletnich w zakresie stosowania środków przymusu bezpośredniego.

Drugie z wystąpień z dnia 7 grudnia 2009 r., skierowane do Ministra Edukacji Narodowej¹⁴, dotyczyło z kolei braku unormowań prawnych, które gwarantowałyby nieletnim, umieszczonym w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych oraz socjoterapii, dostęp do codziennych zajęć na świeżym powietrzu. Rzecznik Praw Obywatelskich wskazał na potrzebę podjęcia inicjatywy ustawodawczej w tym zakresie. Była to już kolejna korespondencja w tej sprawie. W odpowiedzi na poprzednie wystąpienie Rzecznika w tej kwestii, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej odpowiedziało bowiem w sposób wymijający, wskazując iż obowiązujące przepisy umożliwiają wychowankom udział w zajęciach na świeżym powietrzu. Wskazano, że prowadzone są zajęcia wychowania fizycznego w ramach programowego kształcenia ogólnego oraz planów nauczania odpowiednich typów

¹² MOS „Kąt” w Warszawie-Aninie (13.08.2009 oraz 24.09.2009), Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich w Głogowie (17-18.09.2009), Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich w Zawierciu (2-4.09.2009).

¹³ RPO-629059-VII/09.

¹⁴ RPO-614994-VII/09.

szkół, które wchodzą w skład młodzieżowych ośrodków wychowawczych lub socjoterapii. Tymczasem wyniki wizytacji Krajowego Mechanizmu Prewencji wspomnianych ośrodków wskazują, iż obecna praktyka oraz obowiązujące w tym zakresie przepisy są niewystarczające dla rozwiązania problemu. Możliwość przebywania przez nieletnich na świeżym powietrzu jest bowiem uzależniona od indywidualnej zgody wychowawców, zaś zajęcia wychowania fizycznego prowadzone pod kierunkiem nauczycieli, nie zawsze są realizowane na zewnątrz budynku. Ponadto, ograniczenia w tej mierze polegają na stosowaniu nieregulaminowych środków dyscyplinarnych, związanych z zakazem wychodzenia na świeże powietrze. Jest to również sprzeczne z Europejskimi Zasadami w sprawie nieletnich sprawców przestępstw będących podmiotem sankcji lub środków, zgodnie z którymi nieletni pozbawieni wolności powinni mieć zapewnione regularne ćwiczenia przynajmniej dwie godziny w ciągu dnia, z czego jedna z nich winna odbyć się na świeżym powietrzu, o ile warunki pogodowe na to zezwalają. Należy więc uznać, że przypadki pozbawienia możliwości korzystania z codziennych zajęć na świeżym powietrzu mają charakter nieludzkiego traktowania. W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich, unormowania prawne winny gwarantować wychowankom umieszczonym w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i socjoterapii, prawo do korzystania z codziennego, przynajmniej godzinnego spaceru na świeżym powietrzu. Sytuacja nieletnich nie może być bowiem gorsza, niż w przypadku dorosłych pozbawionych wolności, którzy mają zagwarantowane takie prawo. W odpowiedzi Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej wskazał, iż wymóg zapewnienia wychowankom co najmniej godziny zajęć na świeżym powietrzu zostanie ujęty w przepisach prawa oświatowego – w nowelizacji rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 marca 2005 r. w sprawie ramowych statutów placówek publicznych. Wskazana odpowiedź nie zamyka korespondencji w tej sprawie, która będzie kontynuowana.

Poza tym, w dniu 30 grudnia 2009 r., Rzecznik skierował wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości¹⁵, dotyczące zasad i trybu kwalifikowania nieletnich do umieszczenia w odpowiednich zakładach opieki zdrowotnej. Wskazano, iż od wielu lat wzrasta liczba nieletnich, wobec których prawomocnie orzeczono środki wychowawcze, poprawcze lub kary w sądach powszechnych, w związku z demoralizacją i czynami karalnymi. Z roku na rok zwiększa się również liczba nieletnich leczonych z powodu zaburzeń psychicznych, w tym także związanych z nadużywaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych. Zapewnienie tym osobom wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej powinno być priorytetem w podejmowanych działaniach na rzecz ochrony praw nieletnich. Tymczasem zlikwidowano funkcjonującą w Instytucie Psychiatrii i Neurologii komisję ds. opiniowania sądowo - psychiatrycznego nieletnich, która odgrywała dużą rolę we właściwym kwalifikowaniu nieletnich do placówek wychowawczych i placówek opieki zdrowotnej. W związku z tym Rzecznik podkreślił, iż byłoby wskazane wprowadzenie do ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich przepisów, dających podstawę do powołania Komisji Psychiatrycznej do Spraw Nieletnich, jako organu, do którego sądy mogłyby się zwracać w sprawie wskazania odpowiedniego dla nieletnich zakładu opieki zdrowotnej. Rzecznik oczekuje obecnie na odpowiedź w tej kwestii.

Przechodząc do omówienia wizytowanych w omawianym okresie placówek należy wskazać, iż w następstwie wizytacji Policyjnej Izby Dziecka w Częstochowie zwrócono uwagę na potrzebę znacznego dofinansowania placówki. Komendant Główny Policji, a następnie Komendant Wojewódzki Policji, jako bezpośredni dysponenti środków finansowych, powinni rozważyć uwzględnienie remontu Izby w planie inwestycji w najbliższym okresie. Remont większości pomieszczeń, a w szczególności sypialni i sanitariatów należy uznać za absolutnie konieczny, mając na uwadze zły stan ścian oraz wyposażenia, a także panujące zimno i niewystarczające oświetlenie. Poza tym, zwrócono uwagę na konieczność każdorazowego

¹⁵ RPO-587722-VII/08.

powiadamiania sędziego rodzinnego, sprawującego nadzór nad legalnością pobytu nieletnich w Izbie, w przypadku przedłużenia pobytu wychowanków, przekraczającego ramy czasowe określone przepisami prawa. Niestety zbyt długie okresy pobytu nieletnich w policyjnych izbach dziecka są problemem występującym niemal we wszystkich placówkach tego typu. Wizytując Policyjną Izbę Dziecka w Częstochowie przypomniano również o obowiązkowym przydzielaniu bielizny umieszczonym w Izbie nieletnim, w celu spełnienia wymogów określonych przez § 4 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 stycznia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad pobytu nieletnich w policyjnych izbach dziecka. Z kolei, analizując dokumentację Izby, osoby wizytujące zwróciły uwagę na konieczność bezwzględnego przestrzegania obowiązku prawidłowego wypełniania protokołów doprowadzenia nieletnich. Weryfikacja losowo dobranych protokołów uzasadnia konieczność uzupełnienia większości z nich poprzez wskazanie podstaw prawnych doprowadzenia do Izby, a także potwierdzenia przez pracowników sądu dotarcia informacji o umieszczeniu nieletniego w placówce. Ponadto, ze względów bezpieczeństwa łóżko znajdujące się w izbie izolacyjnej powinno być przymocowane do podłoża. Wskazano także na obowiązek bezwzględnego przestrzegania zakazu używania wyrobów tytoniowych przez pracowników Izby w obecności nieletnich. Wizytujący zwrócili również uwagę na potrzebę zamontowania ławki na polu spacerowym oraz umieszczenie na tablicy informacyjnej adresów organów ochrony prawa, takich jak: sąd rodzinny, Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka.

W odpowiedzi na sprawozdanie z wizytacji Policyjnej Izby Dziecka w Częstochowie, Komendant Miejski Policji w Częstochowie poinformował, iż powiadomił jednostkę nadrzędną o potrzebie przeprowadzenia prac remontowych. Wystąpiono również o przydział dodatkowej bielizny osobistej dla nieletnich.

Natomiast w następstwie wizytacji Schroniska dla Nieletnich w Pobiedziskach stwierdzono, iż zapewnia ono podopiecznym dobre warunki bytowe i higieniczne.

Także informacje uzyskane od wychowanków wskazują, że dobrze oceniają oni stworzone im warunki. Nieletni uczą się w szkole podstawowej i gimnazjum, prowadzone jest przygotowanie zawodowe w zakresie robót stolarskich, ślusarskich i ogólnobudowlanych. Z dokonanych ustaleń wynika, że nieletni traktowani są z poszanowaniem przysługujących im praw. W opinii wizytujących w placówce panuje prawidłowa atmosfera w sferze kontaktów pomiędzy personelem Schroniska a wychowankami. Placówka dysponuje jednak niewielką bazą do prowadzenia zajęć sportowych. Mankamentem jest brak sali gimnastycznej, co ogranicza możliwości korzystania przez wychowanków z zajęć sportowych – zarówno w ramach zajęć szkolnych, jak i pozalekcyjnych – zwłaszcza w okresie jesienno-zimowym. Podjęcie takiej inwestycji jest wskazane, mając zwłaszcza na względzie przepis § 15 ust. 2 pkt 3, w związku z § 34 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich, który wśród pomieszczeń, jakie powinny znajdować się w schronisku, aby mogło ono prawidłowo realizować nałożone na nie zadania, wymienia salę gimnastyczną. Ponadto, w następstwie wizytacji uznano za niezbędne stworzenie izby izolacyjnej, opracowanie regulaminu pobytu w niej oraz uregulowanie w przepisach wewnętrznych kwestie przyznawania kieszonkowego. W Schronisku przyjęto bowiem zasadę, że każdy wychowanek otrzymuje kieszonkowe, którego wysokość może być podwyższona w przypadku jego trudnej sytuacji materialnej. W przypadku niepowrotu w terminie z udzielonej przepustki lub po dokonaniu ucieczki wychowanek traci prawo do kieszonkowego na pewien czas. W Statucie znajduje się ponadto zapis, że wysokość kieszonkowego może zostać obniżona w przypadku wymierzenia kary wychowankowi za niewłaściwe zachowanie. Takie uregulowanie stoi w sprzeczności z przepisami wskazanego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. Przepis § 88 w/w rozporządzenia stanowi bowiem, że kieszonkowe otrzymują nie wszyscy nieletni umieszczeni w schronisku, ale ci którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialnej. Przepisy rozporządzenia nie przewidują też możliwości cofnięcia lub obniżenia kieszonkowego, przyznanego w tym trybie, z powodu niewłaściwego

postępowania nieletniego (środek dyscyplinarny w postaci obniżenia kieszonkowego przewiduje § 71 pkt 7 rozporządzenia jedynie w stosunku do wychowanków zakładu poprawczego). Poza tym, w trakcie wizytacji placówki zwrócono uwagę na konieczność uregulowania w przepisach wewnętrznych zasady używania wyrobów tytoniowych przez wychowanków na terenie Schroniska oraz rozważenia możliwości zainstalowania w łazni przegród pomiędzy stanowiskami prysznicowymi, w celu zapewnienia nieletnim większej intymności.

Z kolei Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich w Zawierciu zapewnia wychowankom dobre warunki bytowe i higieniczne. Szkoła w Placówce wpływa mobilizująco na postawę dziewcząt. Chętnie się uczą, mają świadomość, że edukacja jest im potrzebna. Szeroko rozbudowana oferta różnego rodzaju kół zainteresowań, korzystnie oddziałuje na postawę wychowanek. Co istotne z perspektywy zadań Krajowego Mechanizmu Prewencji, w trakcie wizytacji nie stwierdzono przypadków okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania dziewcząt w Placówce. Zwrócono natomiast uwagę na konieczność dostosowania treści „Warunków oraz zasad umieszczania wychowanek w izbie przejściowej Zakładu Poprawczego i Schroniska dla Nieletnich w Zawierciu” do obowiązujących przepisów prawa, poprzez precyzyjne wskazanie podstaw umieszczenia nieletnich ze Schroniska oraz z Zakładu w izbie przejściowej, jak również wyeliminowanie przypadków stosowania izby przejściowej jako środka dyscyplinarnego. Poza tym, bezwzględnie należy przestrzegać zasady, iż kontrola osobista nieletniej dokonywana jest przez pracownika płci żeńskiej. Zwrócono również uwagę, iż należy zamieścić na korytarzu Szkoły adresy instytucji, do których nieletnie mogą się zwrócić o pomoc w przypadku łamania ich praw oraz doprowadzić do opracowania informatorów, które wskazywałyby na przysługujące nieletnim prawa i ciążące na nich obowiązki w poszczególnych typach placówek. Ze względu na zły stan łazni ogólnej, z której korzystają przede wszystkim dziewczęta ze Schroniska, zwrócono uwagę, iż planując remont generalny, należy uwzględnić jej wyposażenie w

przesłony pomiędzy poszczególnymi stanowiskami prysznicowymi, zapewniającymi nieletnim poczucie intymności oraz rozważyć możliwość zamontowania baterii typu anty – wandal, ze względu na powtarzające się zniszczenia tych urządzeń. Zarówno w tej placówce, jak i Zakładzie Poprawczym w Witkowie zalecono stosowanie mat antypoślizgowych pod prysznicami. W obu placówkach pojawił się także problem przetrzymywania leków przeterminowanych. Dodatkowo w Zakładzie Poprawczym w Witkowie zalecono podjęcie działań mających na celu zapobieganie zjawisku podkultury wśród nieletnich, w szczególności stosowaniu przemocy fizycznej przez wychowanków o wysokiej pozycji socjometrycznej względem nieletnich „słabszych”. Wskazano także na potrzebę zapewnienia nieletnim codziennej możliwości wyjścia na świeże powietrze.

Z punktu widzenia celów działalności Krajowego Mechanizmu Prewencji, największe nieprawidłowości wystąpiły w Zakładzie Poprawczym i Schronisku dla Nieletnich w Głogowie. Pozwoliły one uznać, że w placówce dochodzi do poniżającego traktowania oraz karania wychowanków. Generalnie jednak, w ocenie wizytujących placówka zapewnia podopiecznym dobre warunki bytowe i higieniczne. W szkole i warsztatach szkolnych wychowankowie mają możliwość nadrobienia braków edukacyjnych i nauki zawodu. Placówka posiada warunki do prowadzenia działalności sportowej i rekreacyjnej, oferuje szerokie możliwości rozbudzania i rozwijania zainteresowań wychowanków. Jednocześnie zwrócono uwagę, iż środki dyscyplinarne należy stosować w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami prawa, zwłaszcza poprzez wyeliminowanie kar nieregulaminowych, umożliwić nieletnim uczestniczenie w zajęciach na świeżym powietrzu oraz znieść zakaz poruszania się uczniów w trakcie przerw w zajęciach lekcyjnych. Zdaniem osób wizytujących należy również podjąć działania mające na celu ograniczenie do niezbędnego minimum pozbawiania możliwości realizacji obowiązku szkolnego wychowanków w czasie ich pobytu w izbie przejściowej oraz wyeliminować sytuacje ograniczania wychowankom umieszczonym w takiej izbie kontaktów telefonicznych

z rodzicami (opiekunami), zaś pozostałym nieletnim umożliwić samodzielne nawiązywanie takich kontaktów. Na terenie Zakładu Poprawczego i Schroniska dla Nieletnich powinna zostać także wydzielona izba izolacyjna. Poza wskazanymi elementami, na które zwrócono uwagę w trakcie wizytacji, najbardziej niepokojąca była jednak okoliczność pobicia nieletniego przez pracownika placówki, co stanowi czyn niedopuszczalny. Szczególne zaniepokojenie wizytujących wzbudził również brak reakcji ze strony pracowników placówki, którzy powzięli informację o pobiciu jednego z nieletnich. Podkreślono, iż stosowanie przemocy wobec wychowanków winno być bezwzględnie wyeliminowane, natomiast w przypadku wystąpienia takiej sytuacji należy podejmować natychmiastowe i adekwatne działania, zmierzające do jednoznacznego określenia sprawców, przyczyn i okoliczności naruszenia praw nieletnich. Poza tym zaznaczono, iż należy bezwzględnie zapewnić ochronę wychowanków przed przemocą fizyczną, psychiczną, wyzyskiem i nadużyciami, będącymi konsekwencjami funkcjonowania tzw. drugiego życia oraz wyeliminować praktykę niewłaściwego zwracania się do wychowanków przez pracowników placówki. W następstwie stwierdzonego zdarzenia, co potwierdził zapis z monitoringu, Biuro RPO powiadomiło o nim Prokuraturę Rejonową w Głogowie.

W następstwie wizytacji Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii „Kąt” w Warszawie-Aninie, szczególnego podkreślenia wymagają z kolei bardzo dobre relacje pomiędzy wychowankami a pracownikami placówki oraz zaufanie, jakim są oni obdarzani. Bardzo rzadko zdarza się jednak, aby umieszczano w tej placówce nieletnich, wobec których sąd rodzinny zastosował środek wychowawczy w postaci umieszczenia w młodzieżowym ośrodku socjoterapii. W zdecydowanej większości są to osoby, które same zgłaszają się do jednostki. Wśród niewielu rekomendacji wskazano między innymi, aby ze względu na zdarzające się treści wulgarne malunków i napisów, mogące ranić uczucia innych osób, na bieżąco usuwać je ze ścian sal lekcyjnych i korytarzy Ośrodka. W związku z tym uznano również, że należy uwrażliwiać wychowanków na kwestię dewastacji mienia Ośrodka oraz ich estetyki.

Zalecono, aby w miarę możliwości doprowadzić do odnowienia pokoi mieszkalnych nieletnich w hostelu i obydwu szkołach oraz ich wyposażenia.

5. Jednostki organizacyjne Policji oraz izby wytrzeźwień

W czwartym kwartale 2009 r. przeprowadzono wizytacje dwóch placówek, w których umieszcza się osoby nietrzeźwe, z wyłączeniem jednostek Policji¹⁶ oraz czterech pomieszczeń dla osób zatrzymanych¹⁷. W niniejszym rozdziale opisano również jednostki wizytowane w poprzednim okresie¹⁸.

Jeżeli chodzi o problematykę stosowania środków przymusu bezpośredniego, zwrócono uwagę na stosowanie ich w sytuacjach do tego uprawniających oraz potrzebę odnotowywania każdorazowo w karcie ewidencyjnej informacji o zastosowaniu środka przymusu bezpośredniego, zgodnie z dyspozycją przepisu § 11 pkt 3 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 4 lutego 2004 r. w sprawie trybu doprowadzania, przyjmowania i zwalniania osób w stanie nietrzeźwości oraz organizacji izb wytrzeźwień i placówek utworzonych lub wskazanych przez jednostkę samorządu terytorialnego (IW Częstochowa). Ważne jest również, aby każdorazowo, po zaprzestaniu stosowania środka przymusu bezpośredniego kontrolować stan zdrowia osoby, w stosunku do której taki środek zastosowano, zgodnie z powszechnie obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa (IW Głogów).

W kwestii warunków bytowych wskazano na potrzebę usprawnienia lub zainstalowania nowej sygnalizacji przyzywowej w salach dla zatrzymanych oraz odpowiedniego wyposażenia i przystosowania sali przeznaczonej dla osób niepełnosprawnych (IW Częstochowa).

¹⁶ Ośrodek Pomocy Osobom z Problemami Alkoholowymi w Częstochowie (9.10.2009), Izba Wytrzeźwień w Tychach (29.10.2009).

¹⁷ Komenda Powiatowa Policji we Wrześni (16.10.2009), Komenda Powiatowa Policji w Nakle (27.10.2009), Komenda Rejonowa Policji Warszawa IV (8.12.2009), Komenda Rejonowa Policji Warszawa V (8.12.2009).

¹⁸ Izba Wytrzeźwień w Głogowie (17.09.2009), Komenda Powiatowa Policji w Bartoszycach (30.09.2009), Komenda Rejonowa Policji Warszawa VI (24.09.2009).

W kwestii traktowania osób nietrzeźwych, w następstwie wizytacji zwrócono uwagę na potrzebę uwrażliwienia pracowników Izby na traktowanie osób w niej umieszczonych, z poszanowaniem godności ludzkiej (IW Głogów). Zalecono także, aby informować osoby opuszczające izbę wytrzeźwień o możliwości wykonania porannej toalety oraz możliwości złożenia zażalenia na zasadność i legalność doprowadzenia do Izby (IW Głogów). We wszystkich wizytowanych placówkach zwrócono także uwagę na sposób informowania osób, które opuszczają izbę, o przysługujących im prawach i ciążących na nich obowiązkach. Stworzenie Regulaminu Izby Wytrzeźwień oraz umieszczenie go w dostępnym i widocznym dla pacjentów miejscu, wydaje się być w takich sytuacjach dobrym rozwiązaniem.

Jeżeli zaś chodzi o wizytowane pomieszczenia dla osób zatrzymanych jednostek organizacyjnych Policji, to w jednej z nich stwierdzono, że mimo iż mieszczą się one w suterenie, to Komenda nie posiada pozwolenia Państwowej Inspekcji Sanitarnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, co jest wymagane w świetle obowiązujących przepisów prawa (KRP Warszawa IV), wobec czego pomieszczenia te nie mogą być użytkowane zgodnie z przeznaczeniem.

W wizytowanych jednostkach powtarzał się również w dalszym ciągu problem z respektowaniem przepisów rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 września 2001 r. w sprawie zasad dopuszczalności używania wyrobów tytoniowych na terenie obiektów podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych. Stąd postulowano wyznaczenie i oznakowanie miejsc do palenia tytoniu (KRP Warszawa IV, KPP Nakło, KPP Bartoszyce).

Odnosząc się do warunków bytowych panujących w wizytowanych pomieszczeniach, uznano je za odpowiednie w stosunku do krótkiego okresu pobytu w nich zatrzymanych. Pewne uwagi dotyczyły dostosowania ich do obowiązujących przepisów prawa. Wskazano przykładowo, iż należy dokonać stosownej przebudowy w pokoju sanitarnym, tak aby natryski zostały częściowo odgródzone od reszty

pomieszczenia, udostępnić maty antypoślizgowe w brodzikach prysznicowych oraz poprawić oświetlenie sztuczne w pokojach dla zatrzymanych, tak aby było ono właściwe do pisania i czytania (KRP Warszawa IV). Innym razem zwrócono uwagę na potrzebę zapewnienia środków czystości, niezbędnych do utrzymania higieny osobistej, w tym mydła i papieru toaletowego (KRP Warszawa VI) bądź też wyodrębnienia miejsca przeznaczonego do przechowywania rzeczy osobistych osób chorych zakaźnie (KRP Warszawa VI, KPP Września). W następstwie wizytacji zalecono również wyposażenie pomieszczeń dla osób zatrzymanych w instalację alarmową oraz przyzywową, czy też wyposażenie pokoi dla zatrzymanych w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy, zapewnienie w pokojach dostatecznego dopływu powietrza (KPP Bartoszyce), zainstalowanie taboretu i stołu w pokojach dla zatrzymanych, przy którym zatrzymani mogliby spożywać posiłki (KPP Września). Rekomendacje dotyczyły także potrzeby wyposażenia pomieszczeń w ubrania zastępcze dla osób, o których mowa w § 10 pkt 2 Regulaminu pobytu w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych, a więc przyjmowanych do pomieszczeń zatrzymanych skazanych, oskarżonych, podejrzanych lub osób podejrzanych o: popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym; udział w zorganizowanej grupie przestępczej; popełnienie przestępstwa ze szczególnym okrucieństwem, z użyciem broni palnej lub materiałów wybuchowych (KRP Warszawa IV, KPP Nakło).

Poza tym, każdorazowo weryfikując zawartość apteczki będącej w dyspozycji funkcjonariuszy pełniących służbę w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych, sprawdzano daty ważności przechowywanych w nich leków. W niektórych wizytowanych jednostkach zalecono usunięcie przeterminowanych środków medycznych (KRP Warszawa IV, KPP Nakło).

W kwestii informowania zatrzymanych o przysługujących im prawach zwrócono uwagę na potrzebę udostępnienia osadzonym do cel mieszkalnych (przynajmniej czasowo) Regulaminu pobytu w pomieszczeniach dla osób

zatrzymanych, tak aby realnie mieli oni możliwość zapoznania się z nim (KRP Warszawa IV, KRP Warszawa VI, KPP Nakło).

Jeżeli zaś chodzi o prowadzoną w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych dokumentację, zwrócono uwagę na potrzebę rzetelnego dokumentowania w książce wizyt lekarskich przebiegu i wyników przeprowadzanych badań lekarskich (KRP Warszawa IV), dokładnego wypełniania protokołów zatrzymania, wskazując podstawę prawną zatrzymania (KRP Warszawa IV), podawania w kwitach depozytowych słownie kwoty pieniężnej przekazywanej przez zatrzymanych do depozytu oraz zadbanie o czytelność ich zapisów (KRP Warszawa VI, KPP Nakło), a w przypadku dokonywania jakichkolwiek skreśleń w dokumentacji, potwierdzać to podpisem osoby dokonującej skreślenia, czy poprawki (KPP Nakło).

Jednocześnie należy wskazać, iż w jednej z wizytowanych jednostek nie zaistniała potrzeba wydania jakichkolwiek rekomendacji (KRP Warszawa V).

W związku z powyższym można zatem stwierdzić, iż w żadnej z opisanych powyżej izb wytrzeźwień, jak i pomieszczeń dla osób zatrzymanych nie stwierdzono występowania okoliczności, które mogłyby prowadzić do okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania osób umieszczonych w tego typu placówkach.

6. Ośrodki dla cudzoziemców oraz szpitale psychiatryczne

W omawianym okresie wizytacje Krajowego Mechanizmu Prewencji objęły trzy ośrodki dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy lub azylu¹⁹ oraz jeden szpital psychiatryczny²⁰, który zostanie opisany w raporcie rocznym KMP za rok 2009.

¹⁹ Ośrodek dla Cudzoziemców Ubiegających się o Nadanie Statusu Uchodźcy lub Azylu w Łomży (6.10.2009), Ośrodek dla Cudzoziemców Ubiegających się o Nadanie Statusu Uchodźcy lub Azylu w Dębaku (21.12.2009), Ośrodek dla Cudzoziemców Ubiegających się o Nadanie Statusu Uchodźcy lub Azylu w Radomiu (21.12.2009).

²⁰ Specjalistyczny Szpital im. Dr Józefa Babińskiego SPZOZ w Krakowie (14, 16. 12.2009).

W żadnym z wizytowanych ośrodków dla cudzoziemców nie stwierdzono faktów wskazujących na okrutne, nieludzkie lub poniżające traktowanie albo karanie osób korzystających z pomocy socjalnej tego typu placówek.

Jeżeli chodzi o wizytacje Ośrodków dla Cudzoziemców Ubiegających się o Nadanie Statusu Uchodźcy lub Azylu w Podkowie Leśnej – Dębaku oraz Radomiu, związane one były z nagłośnioną w mediach sprawą protestu grupy cudzoziemców pochodzących z Czeczenii i Gruzji, którzy w dniu 14 grudnia 2009 r. zatrzymani zostali przez służby graniczne w trakcie próby wyjazdu z Polski. Z dokonanych ustaleń wynika, iż akcja protestacyjna związana jest ze zmianą praktyki w zakresie przyznawania statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej.

W kwestii warunków bytowych zapewnionych cudzoziemcom w Ośrodku w Radomiu, osoby wizytujące zwróciły uwagę na potrzebę ich poprawy. Obiekt, w którym mieści się Ośrodek, a także wyposażenie części mieszkalnej, wymagają doinwestowania. Stan techniczny obiektu, w ocenie osób wizytujących, wymaga obecnie poprawy. Konieczna wydaje się między innymi renowacja elewacji budynku, a także odnowienie klatek schodowych i korytarzy. Wskazane jest także odnowienie pomieszczeń mieszkalnych budynku, a w szczególności wymiana lub uszczelnienie okien w tych pomieszczeniach: w dacie wizytacji panował w nich bowiem chłód, a cudzoziemcy zmuszeni byli korzystać z zakupionych przez siebie urządzeń grzewczych. Należy także zaznaczyć, iż meble znajdujące się w części pokoi były stare i znacznie zużyte. Gruntownego remontu, w ocenie osób wizytujących, wymagają również ogólnodostępne pomieszczenia sanitarne. Łazienki i toalety są bowiem zabrudzone, panuje w nich uciążliwy zapach, a część urządzeń sanitarnych jest uszkodzona. Poza tym, w Ośrodku należy zwiększyć nadzór nad jakością i ilością żywienia dostarczanego przez właściciela obiektu, które wzbudziły zastrzeżenia wizytujących.

Z kolei w Ośrodku dla Cudzoziemców Ubiegających się o Nadanie Statusu Uchodźcy lub Azylu w Łomży, cudzoziemcom tam zamieszkującym zapewniono odpowiednie warunki bytowe. Ich potrzeby zaspokajane są w sposób zgodny z

obowiązującymi zasadami. Pokoje mieszkalne są w odpowiednim stanie, z temperaturą dostosowaną do pory roku. Skład zapewnionych cudzoziemcom posiłków odpowiada uwarunkowaniom religii i kultury przebywających w placówce cudzoziemców. Rozważyć jednak należy możliwość zorganizowania w wizytowanej placówce zajęć aktywizacyjnych, których celem byłoby przygotowywanie cudzoziemców do samodzielnego życia poza Ośrodkiem, przykładowo przygotowujących do podjęcia zatrudnienia, znalezienia pracy. Zwrócono również uwagę na potrzebę przeprowadzenia remontu elewacji budynku. Z zewnątrz jest on bowiem zaniedbany, elewacja nosi ślady zabrudzeń, a jej stan nie uległ poprawie od wizytacji przeprowadzonej przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w 2005 r. W dobrym stanie utrzymane są natomiast korytarze oraz klatka schodowa w budynku.

7. Podsumowanie

Działalność Krajowego Mechanizmu Prewencji w czwartym kwartale 2009 r. nie wykazała przypadków stosowania tortur. Pewne okoliczności zostały jednak uznane przez wizytujących za nieludzkie traktowanie lub karanie. Jedna sprawa została skierowana do Prokuratury. Zgłoszone uwagi dotyczyły między innymi warunków bytowych wizytowanych miejsc zatrzymań, stosowania środków przymusu bezpośredniego, informowania osób pozbawionych wolności o przysługujących im prawach.

Rozwijająca się w czwartym kwartale 2009 r. współpraca międzynarodowa istniejących krajowych mechanizmów prewencji zapoczątkowała wymianę doświadczeń, dyskusję na temat szczegółów związanych z działalnością mechanizmów oraz bliższą współpracę z instytucjami międzynarodowymi zajmującymi się problematyką zapobiegania torturom oraz innemu nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu, takimi jak APT, SPT i CPT.

Część III

WYBÓR SPRAW INDYWIDUALNYCH

RPO -608329-I/09

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się z prośbą o pomoc asesor jednej z prokuratur rejonowych w W. W skardze wnioskodawca skarżył się na przepisy ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze, a w szczególności art. 22b pkt 2, który upoważnia kolegium prokuratury okręgowej do wyrażania opinii o kandydacie na asesora prokuratorskiego lub prokuratora prokuratury rejonowej bez konieczności uzasadniania takiej opinii. W sprawie skarżącego, który ubiegał się o powołanie go na stanowisko prokuratora prokuratury rejonowej, pomimo uzyskania bardzo dobrej oceny dotyczącej jego merytorycznej pracy w charakterze asesora, kolegium negatywnie zaopiniowało jego kandydaturę na stanowisko prokuratora. Tym samym spowodowało to zamknięcie drogi skarżącemu do wybranego zawodu.

Na podstawie otrzymanej skargi, Rzecznik Prawa Obywatelskich zwrócił się do Ministerstwa Sprawiedliwości o zajęcie stanowiska w przedmiotowej sprawie oraz o udzielenie szczegółowych informacji na temat zasad postępowania obowiązujących w przedmiocie powołania asesora na stanowisko prokuratora prokuratury rejonowej i udostępnienia stosownych wytycznych Ministerstwa Sprawiedliwości obowiązujących w zakresie m.in. ujednoczenia praktyki oceny pracy asesorów prokuratorskich po upływie okresu powierzenia pełnienia czynności prokuratorskich. W odpowiedzi Ministerstwo Sprawiedliwości opisało przebieg procedury powołania asesora na stanowisko prokuratora i poinformowało, iż ostateczna decyzja o zwolnieniu skarżącego ze stanowiska asesora nie została podjęta. W rezultacie jednak Prokurator Generalny, pomimo negatywnej opinii wyrażonej przez kolegium, powołał skarżącego na stanowisko prokuratora prokuratury rejonowej.

RPO-609319-II/09

Do Rzecznika Praw Obywatelskich skierowała wniosek Pani Czesława A., z prośbą o zbadanie prawidłowości przeprowadzenia przez Prokuraturę Rejonową w G. postępowania sprawdzającego. Toczyło się ono w sprawie doprowadzenia Czesławy A. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 57 000 zł, tj. o czyn z art. 286 § 1 k.k.

Prokurator Rejonowy postępowanie powyższe zakończył postanowieniem o odmowie wszczęcia dochodzenia, wobec stwierdzenia, iż czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego (art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k.), a powyższą decyzję utrzymał w mocy Sąd Rejonowy w G. Analiza akt przedmiotowej sprawy w Biurze RPO wykazała, iż decyzja o odmowie wszczęcia dochodzenia była przedwczesna. Ze względu na fakt nie wykonania szeregu istotnych czynności dowodowych, trudno przyjąć spełnienie ustawowych wymogów w zakresie realizacji celu postępowania przygotowawczego (art. 297 k.p.k.).

Należałoby ustalić, czy zasadnie została przyjęta kwalifikacja prawna czynu w postaci art. 286 § 1 k.k. Warto było rozważyć zaistnienie tu kwalifikowanego typu przywłaszczenia, jakim jest sprzeniewierzenie (art. 284 § 2 k.k.). Z zeznań wynikało bowiem, iż doszło przekazania rzeczy z zastrzeżeniem jej zwrotu. O zamiarze przywłaszczenia mogło świadczyć zaprzestanie kontaktu z pokrzywdzoną. W rezultacie z Biura RPO skierowano wystąpienie do Prokuratury w G. z postulatem przeprowadzenia szeregu czynności dowodowych. Podjęte czynności dowodowe z pewnością umożliwiłyby realizację celów postępowania przygotowawczego, do których należy m.in. wszechstronne wyjaśnienie okoliczności sprawy (art. 297 § 1 pkt 4 k.p.k.). Dopiero bowiem tak przeprowadzone postępowanie przygotowawcze pozwoliłoby na przyjęcie prawidłowej kwalifikacji prawnej czynu oraz ustalenie okoliczności niezbędnych do realizacji zasady prawdy materialnej.

Dnia 7 września 2009 r. do Biura wpłynęła informacja z Prokuratury Okręgowej w G., iż Prokuratura stwierdziła, „podzielając argumentację zawartą w Pana piśmie, że zachodzi potrzeba przeprowadzenia odrębnego postępowania w kierunku z art. 284 § 2 k.k.” popełnionego na szkodę Pani Czesławy A. Prokuratura zgodziła się ze stanowiskiem Rzecznika Praw Obywatelskich, iż „w celu ostatecznego wyjaśnienia kwestii związanej z odmową zwrotu Pani Czesławy A. kwoty 40 000 zł konieczne jest przeprowadzenie postępowania przygotowawczego. W tym celu polecono Prokuratorowi Rejonowemu w G. (...) przeprowadzenie nowego postępowania o czyn z art. 284 § 2 k.k.”. W tym stanie rzeczy, należy uznać, iż stanowisko Rzecznika w przedmiotowej sprawie zostało w całości uwzględnione.

RPO-622778-II/09

Do Rzecznika Praw Obywatelskich w dniu 25 czerwca 2009 r. zwróciła się Pani Joanna S. podnosząc zarzuty wobec postanowienia Prokuratury Rejonowej w B. z dnia 27 lutego 2009 r. o zawieszeniu dochodzenia wobec podejrzanego Krzysztofa S. i Marii S. Wskazuje, iż podejrzani, „pomimo, iż legalnie pracują

w Londynie to już od ponad dwóch lat nie płacą należnych alimentów”. Zwróciła również uwagę na zubożenie w działaniach organów śledczych i lekceważące zachowanie w zakresie wyjaśnienia prawdy materialnej przez prokuraturę oraz sąd.

Analiza niniejszej sprawy wykazała, co następuje. Na uzasadnienie swej decyzji o zawieszeniu dochodzenia Prokuratura Rejonowa wskazała fakt, iż „nie udało się przeprowadzić czynności procesowych z podejrzanymi, gdyż wyprowadzili się oni z miejsca ich stałego zameldowania w Polsce i wyjechali za granicę do Anglii”. Z tych względów, uznano, iż „do czasu powrotu ich do Polski lub wykonania z nimi czynności procesowych na terenie Anglii - zachodzi długotrwała przeszkoda - w rozumieniu art. 22 § 1 k.p.k. - uniemożliwiająca dalsze prowadzenie postępowania”. W postanowieniu z dnia 29 maja 2009 r. o nieuwzględnieniu zażalenia pokrzywdzonej, Sąd Rejonowy w B. stwierdził, że „niemożność prowadzenia postępowania” wynika z faktu, iż „podejrzani przebywają za granicą” oraz „trudności jakie wiążą się z przeprowadzeniem z nimi czynności procesowych”. Zdaniem sądu „zrozumiałym jest, że skorzystanie w takim przypadku z pomocy prawnej celem odebrania wyjaśnień jest czasochłonne”.

Analiza tej sprawy w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich skłoniła do powstania wątpliwości, co do zasadności podjęcia powyższej decyzji o zawieszeniu postępowania. Powody przytoczone na tą okoliczność przez prokuraturę oraz uwzględnione następnie przez sąd nie korespondują z przesłankami, wymienionymi w ustawie karnoprocesowej oraz z tezami obecnymi w orzecznictwie i nauce. Sam fakt przebywania za granicą w sytuacji, gdy organy ścigania posiadają wiedzę o prawdopodobnym miejscu pobytu podejrzanych nie jest wystarczającą przesłanką zawieszenia postępowania, gdyż nie uniemożliwia to prowadzenia postępowania. Ponadto, w toku badania sprawy okazało się, iż organy nie skorzystały z dostępnych środków procesowych, które mogłyby pomóc w osiągnięciu celów postępowania, o jakich mowa w art. 287 k.p.k. Fakt istnienia w tej sprawie długotrwałej przeszkody uniemożliwiającej prowadzenie postępowania mógłby zostać zweryfikowany poprzez dostępne w tej mierze instrumenty prawne jak np. Europejski nakaz aresztowania.

W związku z tym, skierowano wystąpienie do Prokuratora Apelacyjnego, w którym wskazano na dokonane uchybienia. Prokurator Okręgowy dzieląc wątpliwości Rzecznika wydał polecenie podjęcia zawieszonych dochodzeń oraz podjęcia działań umożliwiających ogłoszenie podejrzanym zarzutów i przesłuchanie ich. Rzecznik został o tym fakcie poinformowany pismem, które wpłynęło do Biura RPO dnia 11 sierpnia 2009 r.

W związku z doniesieniami prasowymi, Rzecznik Praw Obywatelskich podjął z urzędu sprawę znęcania się nad matkami i dziećmi w Domu Matki i Dziecka „Betlejemka” w R. oraz handlu dziećmi w celu ich komercyjnej adopcji.

Umorzenie postępowania w tej sprawie nastąpiło w dniu 20 kwietnia 2009 r. (sprawa Ds. 139/09 Prokuratury Rejonowej w G. Wlkp.). Analiza akt wymienionej sprawy, jaka miała miejsce w Biurze RPO, dała podstawę do sformułowania wielu wątpliwości dotyczących prawidłowości przeprowadzonego postępowania karnego, uzasadnienia postanowienia o umorzeniu postępowania i prawidłowości oceny informacji zawartych w materiale dowodowym.

Poza ograniczeniem czynności, jakie miały miejsce w tej sprawie, do przesłuchania kilku osób (zresztą bez należytego rozważenia wiarygodności zeznań świadków), za niewystarczające należy uznać wyjaśnienie sprawy organizowania adopcji dzieci wbrew ustawie zwłaszcza, że z zeznań świadków wynikało, że prowadzący ośrodek skutecznie namówił przynajmniej jedną podopieczną do oddania swojego dziecka do adopcji. Wobec innych poza naciskami, podejmował też działania mające na celu doprowadzenie do pozbawienia ich praw rodzicielskich. Co więcej, z treści statutu Fundacji prowadzącej „Betlejemkę” wynika, że w zakresie działania tej organizacji jest „przysposabianie dzieci...”, do czego żadna organizacja pozarządowa nie jest uprawniona. W materiałach sprawy znajdują się także informacje o tym, że prowadzący ośrodek mogli dopuszczać się również innych przestępstw, w tym finansowych nadużyć, które powinny być sprawdzone w trybie procesowym.

Za kontrowersyjne należy uznać postanowienie prokuratora odnoszące się do znęcania w „Betlejemce” i zdeprecjonowanie zeznań pokrzywdzonych. Nie poddano analizie z perspektywy znamion znęcania się informacji o uwłaczających godności ludzkiej warunkach, jakie stworzyli prowadzący ośrodek (możliwość kąpieli co 2-3 tygodnie, trzymania matek z małymi dziećmi w wilgotnej piwnicy, nieogrzewania domu podczas niskich temperatur itd.) oraz informacji o sposobie traktowania podopiecznych (ograniczenie wolności i kontaktów z rodziną, stosowanie nieuprawnionej kontroli i restrykcji, dręczenie pensjonariuszek m.in. poprzez groźby, wyzwiska, poniżanie i publiczne piętnowanie, bicie dzieci, narzucanie własnej religii i zmuszanie do długotrwałych oraz częstych modlitw, wykorzystywanie do ciężkich, w tym zastrzeżonych dla specjalistów prac w ośrodku bez wynagrodzenia itd.). Prokurator dostrzegł jedynie, iż zeznania wskazywały na naruszenia nietykalności cielesnej i poniżenia, co w jego ocenie może być ścigane z oskarżenia prywatnego, w dodatku opierając swoją decyzję na dyskusyjnym poglądzie o cyt.: „pozaprawnym kontratybie” pozwalającym na bicie dzieci. Warto w tym miejscu zauważyć, że matki nie godziły się na bicie ich dzieci przez osoby prowadzące ośrodek i wskazywały na

to, że ich dzieci były bite bez powodu, że bito bardzo małe dzieci za charakterystyczne dla ich wieku zachowanie i bito je często narzędziami np. paskiem.

Wobec wskazanych wątpliwości, Rzecznik Praw Obywatelskich wystąpił do Prokuratury Okręgowej w P. W reakcji na to wystąpienie, Prokuratura Okręgowa zdecydowała o konieczności uzupełnienia postępowania w trybie art. 327 § 3 k.p.k., polecając Prokuratorowi Rejonowemu w G. Wlkp. przeprowadzenie czynności wymienionych w piśmie Rzecznika i to we wszystkich wskazanych w nim kierunkach.

RPO-598993-II/09

Zgodnie z dyspozycją Rzecznika Praw Obywatelskich została podjęta z urzędu sprawa dotycząca znęcania się w W. nad osadzonym Danielem J. przez współosadzonych Krzysztofa B. oraz Grzegorza B. Prokurator Rejonowy po przeprowadzeniu postępowania przygotowawczego w przedmiotowej sprawie umorzył powyższe postępowanie, wobec braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa oraz braku ustawowych znamion przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego i braku interesu społecznego w ściganiu tego czynu z urzędu. Po zbadaniu akt przedmiotowej sprawy Rzecznik stwierdził, iż postanowienie o umorzeniu przedmiotowego dochodzenia zostało wydane przedwcześnie, bowiem Prokurator w opisywanej sprawie nie w pełni wykorzystał dostępne i możliwe do przeprowadzenia środki dowodowe. Nadto niedokładnie i zbyt mało wnikliwie ocenił dotychczas zebrany materiał dowodowy, co w efekcie rzutowało na treść merytorycznego rozstrzygnięcia.

Uzasadnienie postanowienia o umorzeniu dochodzenia było niepełne, bowiem pomijało całkowicie rozbieżności w zebranych materiale dowodowym. Postanowienie to całkowicie przemilczało i pomijało sprzeczności w zeznaniach współosadzonych, co do istniejącego konfliktu oraz pomijało dowód w postaci książeczki zdrowia, z której wynikało, iż pokrzywdzony nie posiadał obrażeń ciała do czasu osadzenia w jego celi pod koniec sierpnia Grzegorza B.

W ocenie Rzecznika, prokurator winien był dokonać kompleksowej analizy wszystkich zebranych dowodów, jak również ochrona interesu społecznego w tej sprawie wymagała ścigania z urzędu czynu z art. 157 § 2 k.k. Zdaniem Rzecznika wykonywanie kary pozbawienia wolności odbywa się w warunkach gwarantujących zapobieganie szkodliwym wpływom skazanych zdemoralizowanych oraz zapewnienia skazanemu bezpieczeństwa osobistego (art. 79-84 k.k.w.). Zapewnienie skazanemu bezpieczeństwa należy także do podstawowych zadań Służby Więziennej, o czym stanowi art. 1 ust 3 ustawy

z dnia 26 kwietnia 1996 r. o Służbie Więziennej. Pojęcie bezpieczeństwa jest szerokim określeniem i obejmuje ono przede wszystkim respektowanie nietykalności fizycznej człowieka (naruszonej przez bicie, kopanie, itp. traktowanie), ochronę przed dręczeniem psychicznym, grożeniem. Wskazać należy również, że bezpieczeństwo skazanego w czasie odbywania kary może być zagrożone lub naruszone przez działania bądź zaniechania osób (współosadzonych, funkcjonariuszy Służby Więziennej i pracowników zakładu, osób trzecich), albo z innych przyczyn.

Godnym zauważenia jest fakt, że to na administracji zakładu karnego spoczywa obowiązek działań celem zapewnienia skazanym bezpieczeństwa osobistego, wobec czego w razie zagrożenia lub naruszenia tego bezpieczeństwa domniemywa się odpowiedzialność tej administracji. Wskazać należy, że doktryna wskazuje, jako jedną z przesłanek uzasadniających ingerencję prokuratora w postępowanie karne ze względu na interes społeczny, bezradność lub szczególnie trudną sytuację życiową ofiary. Nie sposób oprzeć się wrażeniu, że pobicie skazanego przez współosadzonego stanowi taką przesłankę.

W związku z powyższym Rzecznik Praw Obywatelskich skierował wystąpienie do Prokuratora Apelacyjnego w W. Z informacji nadesłanej z Prokuratury Apelacyjnej wynika, iż wystąpienie Rzecznika zostało uznane za zasadne. Prokuratura Apelacyjna uznała, iż umorzenie postępowania przez Prokuraturę Rejonową było niesłuszne, ponieważ zebrany w toku postępowania materiał dowodowy wskazuje na uzasadnione podejrzenie zaistnienia przestępstwa znęcania się nad pokrzywdzonym przez dwóch współosadzonych, wskutek czego doznał on obrażeń ciała. Prokuratura Apelacyjna przekazała przedmiotową sprawę do Prokuratury Okręgowej i wskazała na konieczność spowodowania podjęcia na nowo umorzonego dochodzenia.

RPO-608091-II/09

Rzecznik Praw Obywatelskich podjął z urzędu na podstawie informacji medialnych sprawę dotyczącą niehumanitarnej hodowli psów rasowych w miejscowości C. Prokurator Rejonowy w M. wszczął w tej sprawie postępowanie przygotowawcze o czyn z art. 35 ust.1 ustawy o ochronie zwierząt, jednakże dochodzenie umorzył wobec stwierdzenia, że czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego. Na podstawie dokonanej przez Rzecznika badania akt przedmiotowego postępowania ujawniono istotne braki w zakresie postępowania dowodowego, a podjętą decyzję o umorzeniu uznano za budzącą wątpliwości i przedwczesną.

Wobec powyższego w sporządzonym wystąpieniu do Prokuratora Okręgowego w S. przedstawione zostały szczegółowe zarzuty dotyczące ujawnionych uchybień, jednocześnie zwrócono się o ponowne przeanalizowanie materiałów sprawy w drodze nadzoru służbowego i rozważenie podjęcia na nowo prawomocnie umorzonego dochodzenia. Z otrzymanej informacji z Prokuratury Okręgowej w S. wynika, że akta badanej sprawy zostały przekazane do Prokuratury Rejonowej w M. celem realizacji wydanych poleceń w zakresie uzupełnienia materiału dowodowego, zgodnie z kierunkiem wskazanym w wystąpieniu Rzecznika. Ponadto ze sprawy wyłączone zostały materiały dotyczące przestępstw popełnionych przez technika weterynarii, który nie mając uprawnień leczył i szczepił psy, wystawiając fałszywe książeczki zdrowia. Przeciwno technikowi weterynarii skierowano akt oskarżenia do Sądu Rejonowego w O.M.

RPO-598762-II/08

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga p. Małgorzaty Cz., której odmówiono możliwości złożenia zażalenia na postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa w sprawie przestępstwa z art. 233 § 1 k.k, którego mieli się dopuścić funkcjonariusze policji - świadkowie w sprawie rzekomego wykroczenia, jakie miała popełnić wymieniona.

Analiza akt tej sprawy pozwoliła na wystąpienie do Prokuratury Okręgowej w K. z uwagami dotyczącymi zasadności decyzji prokuratury rejonowej. Wątpliwości dotyczące odmowy wszczęcia śledztwa zostały podzielone. Polecono Prokuratorowi Rejonowemu w K.N.H. podjęcie postępowania przygotowawczego dotyczącego popełnienia przestępstwa z art. 233 § 1 k.k. Nadto postępowanie to zostanie objęte zwierzchnim nadzorem służbowym Prokuratury Okręgowej w K.

Niestety nie zostało podzielone stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich, że p. Małgorzacie Cz. powinien przysługiwać status pokrzywdzonej w tej sprawie. Prokuratura Okręgowa w K. kieruje się już nieco archaicznym orzecnictwem Sądu Najwyższego, zawężającym pojęcie pokrzywdzonego i pozwalającym na uznanie, że w sprawach przeciwko wymiarowi sprawiedliwości, nie jest pokrzywdzonym konkretny człowiek, ale abstrakcyjne dobro prawne.

Ponieważ wystąpienia generalne Rzecznika Praw Obywatelskich dotyczące zawężania pojęcia pokrzywdzonego przez niektóre sądy, zaowocowały propozycją Ministra Sprawiedliwości, w postaci nałożenia ustawowego zobowiązania do badania, czy w danym przypadku nie występuje również konkretny pokrzywdzony, należy liczyć na zmianę wskazanej optyki, po nowelizacji art. 49 k.p.k.

RPO-607908-II/09

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Armin D., wnioskując o interwencję wobec postępowania przygotowawczego Prokuratora Rejonowego w S., w sprawie dotyczącej wyjaśnienia poświadczenia nieprawdy w decyzji o warunkach zabudowy wydanej Mieczysławie i Stanisławowi C., jak też samowoli budowlanej wymienionych – tj. o przestępstwa z art. 271 § 1 k.k. oraz z art. 90 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane. Omawiane postępowanie przygotowawcze zakończono umorzeniem dochodzenia, a następnie rozstrzygnięcie prokuratora zostało utrzymane przez Sąd Rejonowy w S.

Dokonana w Biurze RPO analiza akt powyższej sprawy wykazała, iż umorzenie postępowania karnego wydane zostało przedwcześnie i w związku z tym dnia 21 września 2009 roku skierowano pisemne wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich do Prokuratora Okręgowego w K., wskazując w jego treści ujawnione wady i braki postępowania.

W odpowiedzi Prokuratury Okręgowej w K. na wspomniane wystąpienie, stwierdzono, iż dzieląc stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich o konieczności poczynienia dodatkowych, uzupełniających czynności procesowych w sprawie, przekazano stosowne uwagi w tym zakresie Prokuratorowi Rejonowemu w S.

RPO-606781-II/09

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Roman H., wnioskując o interwencję wobec postępowania przygotowawczego Prokuratora Rejonowego w W., w sprawie dotyczącej udostępnienia osobom nieupoważnionym jego danych osobowych – tj. o przestępstwo z art. 51 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych. Omawiane postępowanie przygotowawcze zakończono odmową wszczęcia dochodzenia, a następnie takie rozstrzygnięcie prokuratora zostało utrzymane przez Sąd Rejonowy w W.

Dokonana w Biurze RPO analiza akt powyższej sprawy wykazała, iż odmowa wszczęcia postępowania karnego była przedwczesna i w związku z tym dnia 12 października 2009 roku skierowano wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich do Prokuratora Okręgowego w W., wskazując w jego treści spostrzeżenia Rzecznika i ujawnione wady postępowania. Jednocześnie w wystąpieniu wskazano na potrzebę i konieczność uzupełnienia postępowania.

W odpowiedzi Prokuratury Okręgowej w W. na wspomniane wystąpienie, stwierdzono, iż polecono Prokuratorowi Rejonowemu w W. uzupełnienie postępowania przygotowawczego, w trybie art. 327 § 3 k.p.k. Tym samym podzielono argumentację prezentowaną w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich i uwzględniono uwagi o konieczności poczynienia dodatkowych, uzupełniających czynności procesowych w sprawie.

RPO-628045-III/09

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Mieczysław L. w sprawie wątpliwości związanych z prawidłowością ustalenia wysokości pobieranego świadczenia emerytalnego.

Pismem z dnia 14 września 2009 r. Rzecznik Praw Obywatelskich, przesyłając pismo zainteresowanego, wystąpił do Oddziału ZUS w Sz. o zbadanie sprawy i poinformowanie Rzecznika o dokonanych ustaleniach. Następnie, pismem z dnia 5 listopada 2009 r., wobec braku odpowiedzi na pismo z dnia 14.09.2009 r., Rzecznik ponownie wystąpił do organu rentowego.

Pismem z dnia 23 listopada 2009 r. Wydział Zmiany Uprawnień Emerytalno-Rentowych Oddziału ZUS w Sz. poinformował, że decyzją z dnia 28 września 2009 r. przeliczono emeryturę Pana Mieczysława L. poprzez skorygowanie zarobków za rok 1991 r., co spowodowało zmianę wskaźnika wysokości podstawy wymiaru świadczenia. Jak poinformował organ rentowy, aktualnie ustalona wysokość świadczenia jest dla zainteresowanego najkorzystniejsza.

RPO-475248-V/04

Do Rzecznika Praw Obywatelskich dnia 24 maja 2004 roku wpłynęła sprawa Pana Piotra P., dotycząca nabycia w drodze zasiedzenia nieruchomości położonej w T. przez Zrzeszenie Właścicieli i Zarządców Domów w T. Zgodnie z postanowieniem Sądu Rejonowego T. z dnia 2 listopada 1998 roku właścicielem nieruchomości stało się Zrzeszenie Właścicieli i Zarządców Domów w T. Na skutek zmiany właściciela rodzice zainteresowanego, którzy dotychczas zamieszkiwali w jednym z lokali nieruchomości, zostali pozbawieni mieszkania. Pan P. powziął jednak wątpliwość, co do prawidłowego toku nabycia przez Zrzeszenie własności nieruchomości.

W dniu 5 stycznia 1998 roku pełnomocnik Zrzeszenia Właścicieli i Zarządców Domów w T. złożył wniosek o stwierdzenie zasiedzenia własności przedmiotowej nieruchomości. Jako uczestnik postępowania wskazana została wpisana od 1932 roku do księgi wieczystej, nieznana z pobytu, właścicielka nieruchomości. Zrzeszenie wniosło o ustanowienie dla niej kuratora i wezwanie jej lub jej spadkobierców w trybie ogłoszenia sądowego. Kuratora jednak nie ustanowiono, zatem interesy właścicielki nie były w postępowaniu reprezentowane, natomiast pełnomocnik Zrzeszenia oświadczył, że próby poszukiwania właścicielki oraz jej spadkobierców okazały się bezskuteczne. Sąd poprzestał na dokonaniu ogłoszenia w Monitorze Sądowym i Gospodarczym, w którym ogłosił, iż z wniosku Zrzeszenia toczy się postępowanie o zasiedzenie i wezwał osoby zainteresowane do udziału w sprawie. W terminie wskazanym przez sąd nikt z uczestników nie zgłosił praw do przedmiotowej nieruchomości, sąd po wysłuchaniu Prezesa Zrzeszenia postanowieniem stwierdził zasiedzenie zgodnie z wnioskiem.

Rzecznik Praw Obywatelskich po analizie akt sprawy podzielił wątpliwości Pana P. i zwrócił się do Prokuratora Rejonowego T. o rozważenie zasadności złożenia skargi o wznowienie postępowania cywilnego w sprawie. W ocenie Rzecznika fakt nie ustanowienia kuratora dla dotychczasowej właścicielki nieruchomości pozbawił ją możliwości obrony jej praw. W postępowaniu nieprocesowym, stosownie do art. 510 § 2 k.p.c., w razie potrzeby wyznaczenie kuratora dla osoby, której miejsce pobytu nie jest znane następuje z urzędu. W postępowaniu doszło, więc do naruszenia przepisów k.p.c., co zdaniem Rzecznika, stanowiło przesłankę wznowienia postępowania. Wniesienie skargi w tej sprawie było, w ocenie Rzecznika, tym bardziej uzasadnione, że analiza akt sądowych wskazywała, że oprócz naruszenia procedury doszło, również do naruszenia prawa materialnego. Rzecznik, bowiem, powziął wątpliwość czy Zrzeszenie spełniło wszystkie przesłanki zasiedzenia nieruchomości określone w art. 172 § 1 k.p.a.

Prokurator Rejonowy w T. złożył skargę o wznowienie postępowania, która została oddalona przez Sąd Rejonowy. Prokurator Rejonowy złożył apelację od postanowienia Sądu. Sąd Okręgowy w T. uchylił zaskarżone orzeczenie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 8 września 2008 roku uchylił prawomocne postanowienie Sądu Rejonowego w T. z dnia 2 listopada 1998 roku i zniósł dotknięte nieważnością postępowanie w całej sprawie. Sąd stwierdził, jednak, iż Zrzeszenie nabyło w drodze zasiedzenia z dniem 28 kwietnia 1994 roku własność nieruchomości. Prokurator zaskarżył postanowienie w części stwierdzającej zasiedzenie nieruchomości albowiem w ocenie prokuratora władanie przez Zrzeszenie nieruchomości nie miało charakteru samoistnego. Ostatecznie Sąd Okręgowy w T. postanowieniem oddalił wniosek Zrzeszenia o zasiedzenie nieruchomości.

Do BRPO z prośbą o pomoc zwróciła się Pani Monika K. w sprawie zasądzonej nakazem zapłaty kwoty 8419,88 zł tytułem zaległości czynszowych. Z treści nadesłanej korespondencji wynika, że skarżąca, wówczas nieletnia, decyzją z dnia 30.04.2003 r. została wymeldowana z mieszkania kwaterunkowego położonego w W. Wniosek w tym przedmiocie złożyła przyrodnia siostra skarżącej, która stwierdziła, że Pani Monika K. nie zamieszkuje w lokalu od 1995 r. Następnie Sąd Rejonowy w W. nakazem zapłaty z dnia 26.10.2007 r. zasądził od Pani Marty Ch., Pani Klaudii K. i Pani Moniki K. kwotę 8419,88 zł. Skarżąca, pomimo tego że w toku postępowania nie była pełnoletnia, nie była reprezentowana przez przedstawiciela ustawowego – Pana Jana K. Odpis orzeczenia został wysłany pod niewłaściwy adres, gdyż Pani Monika K. zamieszkuje razem z ojcem w W. Okoliczność wydania orzeczenia została zatajona przez Panią Martę Ch., najemcę zadłużonego lokalu mieszkalnego, której podpis widnieje na potwierdzeniu odbioru. Pani Monika K. o zapadłym orzeczeniu dowiedziała się w grudniu 2008 r. z chwilą zajęcia przez komornika renty rodzinnej po zmarłej matce. Aktualnie skarżąca jest samotną matką. Nie pracuje. Utrzymuje się z renty rodzinnej i należności alimentacyjnych na dziecko.

Rzecznik zwrócił się do Prezydenta Miasta w W. z prośbą o rozważenie możliwości ograniczenia egzekucji w stosunku do Pani Moniki K. W uzasadnieniu Rzecznik wskazał, że respektuje zapadłe w sprawie orzeczenie sądowe i prawo wierzyciela do dochodzenia swoich roszczeń, jednak nie bez znaczenia pozostają zasady współżycia społecznego. W sprawie Pani Moniki K., jest wiele nieprawidłowości tj. orzeczenie zapadło przeciwko osobie nieletniej, a więc pozbawionej zdolności procesowej, która wskutek doręczenia odpisu orzeczenia pod niewłaściwy adres została pozbawiona możliwości obrony swoich praw. Ponadto, Pani K. nie zamieszkiwała w zadłużonym lokalu od 1995 r., a więc solidarna odpowiedzialność osób pełnoletnich stale zamieszkujących z najemcą za zobowiązania czynszowe, w rzeczywistości nie powinna mieć zastosowania. Skarżąca jest młodą, samotną matką, która wymaga wsparcia i opieki, a prowadzona przeciwko niej egzekucja poważnie zagraża bytowi jej i dziecka.

W odpowiedzi na pismo Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 07.08.2009 r. Dyrektor w Zakładzie Gospodarowania Nieruchomościami w W. poinformował, że w dniu 26.10.2009 r. pełnomocnik Miasta złożył do komornika sądowego wniosek o ograniczenie prowadzonej w stosunku do Pani Moniki K. egzekucji.

RPO-630819-VI/09

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęło pismo Posła Zbigniewa G. w sprawie trudnej sytuacji ekonomicznej Pana Kazimierza P., który będąc zatrudnionym w Spółce B. doznał wypadku przy pracy. W wyniku tego wypadku Pan Kazimierz P. stał się osoba niepełnosprawną.

W zaistniałej sytuacji, Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Pana Marka M. - Dyrektora Generalnego Spółki B. S.A. o rozważenie możliwości wsparcia finansowego byłego pracownika Spółki.

W odpowiedzi Rzecznik Praw Obywatelskich został poinformowany, iż sprawa Pana Kazimierza P., została pozytywnie rozpatrzona i darowizna na rzecz wnioskodawcy, w którego imieniu występował Poseł została przelana na jego rachunek bankowy.

RPO-556954-VII/07

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się ze skargą osadzony Krzysztof Ś., podnosząc zarzut umieszczenia w celi mieszkalnej wspólnie z osadzonymi palącymi wyroby tytoniowe w Areszcie Śledczym w S.

Na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich skargę osadzonego zbadał Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w S. Z poczynionych w tej sprawie ustaleń wynika, że Krzysztof Ś. po przybyciu do Aresztu Śledczego w S. został osadzony wspólnie w celi mieszkalnej (przejściowej) z osobami palącymi wyroby tytoniowe, pomimo zgłoszenia, że jest osobą niepalącą. Spowodowane to było brakiem (w tym czasie) wolnych miejsc do zakwaterowania w celach niepalących. Niezwłocznie po zaistnieniu takiej możliwości pan Krzysztof Ś. został zakwaterowany do celi przeznaczonej dla osadzonych niepalących.

Dyrektor Okręgowy przyznał rację osadzonemu, twierdząc, iż nawet okresowe zakwaterowanie pana Krzysztofa Ś., który deklarował, że jest osobą niepalącą, z osobami palącymi wyroby tytoniowe było niezgodne z przepisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 listopada 1996 roku, w sprawie określenia zasad dopuszczalności używania wyrobów tytoniowych w obiektach zamkniętych podległych Ministrowi Sprawiedliwości (Dz. U. z 1996 r. Nr 140, poz. 658 z późn. zm.).

Ponadto, Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w S. poinformował Rzecznika Praw Obywatelskich, że zostały podjęte działania, mające na celu uniknięcie podobnych zdarzeń w przyszłości.

RPO-601753-VII/09

Rzecznik Praw Obywatelskich podjął z własnej inicjatywy sprawę wypadku nadzwyczajnego, który miał miejsce w dniu 16 października 2008 r. w Areszcie Śledczym w J. (pobicie pana Dariusza Ż.) w aspekcie zapewnienia panu Ż. bezpieczeństwa osobistego i poszanowania jego praw.

W dniu 12 listopada 2008 r. mł. asp. M.J. wydał postanowienie o odmowie wszczęcia dochodzenia. Postanowienie to, w dniu 14 listopada 2008 r. zostało zatwierdzone przez prokuratora Prokuratury Rejonowej w J.

W dniu 15 sierpnia 2009 r. Rzecznik Praw Obywatelskich wystosował do Prokuratury Okręgowej w J. pismo, w którym wskazywał, iż powyższa decyzja została podjęta przedwcześnie, albowiem nie został spełniony cel postępowania przygotowawczego, o którym mowa w art. 297 § 1 pkt 4 k.p.k. to jest wszechstronne wyjaśnienie okoliczności sprawy, w tym ustalenie osób pokrzywdzonych i rozmiarów szkody. Rzecznik podkreślił, iż w toku postępowania przygotowawczego, nie odniesiono się w żaden sposób do występujących rozbieżności w zeznaniach przesłuchanych świadków. Ponadto, Rzecznik zwrócił uwagę, że prowadzący dochodzenie pominął pismo Andrzeja B., w którym tenże informował o możliwym pobiciu Pana Dariusza Ż. przez innych osadzonych. Zdaniem Rzecznika należało także, w toku postępowania wyjaśniającego, powołać biegłego w celu ustalenia, czy liczne obrażenia jakie odniósł pan Dariusz Ż. mogły powstać w podanych przez niego oraz świadków okolicznościach.

W dniu 26 sierpnia 2009 r. prokurator Prokuratury Okręgowej w J. wystosował do Rzecznika pismo, w którym poinformował, że polecił podjąć postępowanie i wszcząć dochodzenie, ponieważ dotychczas nie wyjaśniono w sposób wszechstronny przyczyn doznania obrażeń przez pokrzywdzonego. Tym samym należy uznać, iż stanowisko Rzecznika w przedmiotowej sprawie zostało w całości uwzględnione.

RPO-614156-VII/09

Do Rzecznika Praw Obywatelskich skierował skargę Pan Grzegorz R. Przedmiotem skargi było podawanie skarżącemu znacznej ilości leków psychotropowych przez funkcjonariuszy Komendy Powiatowej Policji w S. bez właściwych zaleceń lekarskich.

Na podstawie art. 12 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.,) Rzecznik

zwrócił się do Komendanta Wojewódzkiego Policji w K. z prośbą o zbadanie sprawy. Zarzut, dotyczący podawania znacznej ilości leków niezgodnie z zaleceniami lekarskimi, nie znalazł odzwierciedlenia w materiale dowodowym. Nie mniej jednak, w ocenie Rzecznika nieprawidłową praktyką było:

1. wydawanie leków wnioskodawcy bez precyzyjnych wskazań badających go lekarzy (żaden z lekarzy nie potwierdził dawkowania leków w formie pisemnej, ograniczając się jedynie do formy ustnej, a w zaświadczeniu lekarskim, że skarżący może przebywać w pomieszczeniach dla zatrzymanych, nie dokonano wpisu dotyczącego ordynowania leków psychotropowych),

2. dokumentowanie wyłącznie faktu dwukrotnego podawania skarżącemu leków, z pominięciem szczegółowego określenia nazwy leku, wielkości dawki, jak i ilości podanych tabletek.

Komendant Wojewódzki Policji w K. zobowiązał kierowników jednostek organizacyjnych Policji właściwego garnizonu do działań mających na celu wyeliminowanie w przyszłości podobnych sytuacji.

RPO-611064 -VII/09

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Andrzej N., przebywający w Zakładzie Karnym w S. Żalił się on m. in., że cela izolacyjna, w której odbywał karę dyscyplinarną, była monitorowana za pomocą kamery telewizji przemysłowej. Poczynione ustalenia potwierdziły, że w Zakładzie Karnym w S. dwie cele do wykonywania kary umieszczenia w celi izolacyjnej wyposażone są w monitoring kamer.

W okresie, gdy osadzony odbywał karę dyscyplinarną umieszczenia w celi izolacyjnej, kwestie stosowania w jednostkach penitencjarnych kamer telewizyjnych regulowało rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 2003 r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej (Dz. U. Nr 194, poz. 1902 z późn. zm.) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 listopada 1996 r. w sprawie szczegółowych warunków stosowania środków przymusu bezpośredniego oraz użycia broni palnej lub psa służbowego przez funkcjonariuszy Służby Więziennej oraz sposobu postępowania w tym zakresie (Dz. U. Nr 136, poz. 637).

Zgodnie z § 81 ust. 2 i § 82 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w monitoring mogły być wyposażone cele mieszkalne dla osadzonych zakwalifikowanych jako wymagający osadzenia w wyznaczonym oddziale lub celi aresztu śledczego lub zakładu karnego typu zamkniętego, w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo jednostki

penitencjarnej, oraz inne pomieszczenia i miejsca, w których ci osadzeni przebywają. W § 10 ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów zawarto dyspozycję wyposażenia w system monitorowania celi zabezpieczającej.

Wskazane przepisy nie przewidywały natomiast możliwości stosowania kamer telewizyjnych w celach do wykonywania kary dyscyplinarnej umieszczenia w celi izolacyjnej. W ówczesnym stanie prawnym brak było zatem podstawy prawnej do takiego działania. O uznaniu skargi za zasadną został poinformowany Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w G.

Należy jednocześnie zauważyć, że ustawą z dnia 18 czerwca br. o zmianie ustawy k.k.w. (Dz. U. Nr 115. poz. 963) znowelizowano przepisy dotyczące stosowania monitoringu w zakładach karnych i aresztach śledczych (weszły one w życie z dniem 23 października 2009 r.). Przepisy w obecnym brzmieniu dopuszczają możliwość stosowania kamer telewizji przemysłowej m. in. także w celi izolacyjnej.

RPO -597259 -VII/09

W dniu 10 września 2009 r. do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęło pismo tymczasowo aresztowanego Roberta H., przebywającego w Areszcie Śledczym w L. W piśmie zainteresowany wskazał, iż Sąd Okręgowy w L. ocenzurował i tym samym zapoznał się z treścią pisma, które tymczasowo aresztowany otrzymał od adwokata.

W związku z tym, Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Prezesa Sądu Okręgowego w L. z prośbą o wskazanie okoliczności ocenzurowania przedmiotowego pisma.

W odpowiedzi nadesłanej do Biura RPO, Prezes Sądu Okręgowego w L. uzasadnił swoją decyzję stwierdzając, iż przesyłka ta nie nosiła żadnych oznaczeń wskazujących na jej pochodzenie, nie była oznaczona pieczęcią kancelarii adwokackiej, zaadresowana była pismem odręcznym. Istniejący w rewersie koperty napis nadawcy był słabo czytelny i odręcznie sporządzony. W związku z powyższym, w czasie wstępnego segregowania korespondencji, została ona zakwalifikowana jako przesyłka podlegająca cenzurze. Po otworzeniu koperty i stwierdzeniu, że wśród jej zawartości jest pismo skierowane przez kancelarię adwokacką, poza wszelką wątpliwość uznano, że jest to przesyłka urzędowa i natychmiast przekazano ją osadzonemu.

Niemniej jednak w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich, do ocenzurowania przedmiotowej korespondencji doszło z naruszeniem art. 8 § 3 k.k.w., który wskazuje, iż skazany pozbawiony wolności może porozumiewać się ze swoim obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym podczas nieobecności innych osób. Korespondencja z tymi osobami nie podlega cenzurze i zatrzymaniu, a

rozmowy w trakcie widzeń i telefoniczne nie podlegają kontroli. Nadzór nad korespondencją z obrońcą może być wykonany przez otwarcie listu wyłącznie wtedy, gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie, że list zawiera przedmioty, których dotyczy zakaz posiadania, przechowywania, przekazywania, przesyłania lub obrotu. Czynności otwarcia dokonuje się w obecności skazanego i zawiadamia się o niej sędziego penitencjarnego, podając jej powód i wynik. Przepis art. 225 § 3 k.p.k. stosuje się odpowiednio.

Mając na uwadze powyższe ustalenia oraz obowiązujący stan prawny stwierdzić należy, iż zarzut Roberta H. zawarty w skardze okazał się zasadny w zakresie ocenzonego kierowanej do niego korespondencji urzędowej.

RPO-630030-VII/09

Do Rzecznika Praw Obywatelskich skierował skargę Pan Grzegorz S., przebywający w Areszcie Śledczym w R. Autor skargi żalił się, że jako osoba niepaląca, przebywał w celi mieszkalnej Aresztu razem z osobami palącymi, co narusza jego prawo do przebywania w środowisku wolnym od dymu tytoniowego. Pan Grzegorz S. wielokrotnie przedstawiał ten problem przedstawicielom Aresztu, niestety podjęte działania nie przynosiły oczekiwanego rezultatu.

W związku ze skargą, Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w W. o zbadanie sprawy. Z otrzymanej odpowiedzi wynika, że zarzut umieszczenia skarżącego w celi mieszkalnej z osobą palącą wyroby tytoniowe znalazł potwierdzenie w rzeczywistości. Taki sposób osadzenia, zdaniem Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej, był podyktowany koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa osobistego innemu palącemu skazanemu, który cierpi na chorobę wykluczającą jego pobyt w celi pojedynczej. Niemniej jednak, działania administracji Aresztu Śledczego w R. były sprzeczne z ustawą z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 1996 r. Nr 10, poz. 55).

RPO-629984-VII/09

W dniu 17 września 2009 r. do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęło pismo osadzonego Adama S., przebywającego w Areszcie Śledczym w Sz. W piśmie zainteresowany podnosił zarzuty dotyczące m.in. konieczności przebywania w jednej celi mieszkalnej z osobami palącymi oraz nieprawidłowych zasad prowadzenia

rozmów telefonicznych, polegających na podawaniu adresu osoby, do której wykonuje się połączenie telefoniczne.

W związku z tym, Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w O. z prośbą o zbadanie wyżej wymienionych zarzutów. Jak ustalono, powyższe zarzuty były już przedmiotem postępowania wyjaśniającego w związku z tożsamymi skargami osadzonego skierowanymi do Ministerstwa Sprawiedliwości oraz Centralnego Zarządu Służby Więziennej w Warszawie.

Postępowanie wyjaśniające przeprowadzone przez Dyrektora Okręgowego wykazało, iż zasadnym jest zarzut dotyczący nieprawidłowego osadzenia w celi mieszkalnej z osobami palącymi wyroby tytoniowe, mimo iż skarżący początkowo zezwolił na takie osadzenie. Ponadto, za niewłaściwe uznano wymaganie od skazanego podania szczegółowych danych, to jest adresu osoby, do której wykonuje rozmowę telefoniczną.

Mając na uwadze powyższe ustalenia oraz obowiązujący stan prawny stwierdzić należy, iż zarzuty w przedmiocie osadzenia z osobami palącymi wyroby tytoniowe oraz wymogu podawania adresu osoby, do której wykonuje się połączenie telefoniczne są zasadne i dają podstawy do uznania naruszenia praw.

RPO-628927-VII/09

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga Pana Mariusza K. przebywającego w Areszcie Śledczym w C. W przedmiotowej skardze osadzony podnosił zarzut, iż kąciki sanitarne w celach mieszkalnych nie są wyposażone w odrębne oświetlenie, co powoduje, iż w porze nocnej utrudnione jest z nich korzystanie. O zbadanie sprawy Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w K. Z udzielonej odpowiedzi wynika, że w porze nocnej kąciki sanitarne oświetlane są przez zewnętrzne, sztuczne oświetlenie spoza budynku penitencjarnego (lampy umiejscowione wzdłuż ogrodzenia zewnętrznego).

Mając na uwadze powyższe ustalenia stwierdzić należy, iż Dyrektor potwierdza, że w Areszcie Śledczym w C. kąciki sanitarne w celach mieszkalnych nie posiadają odrębnego źródła światła. Tym samym osadzeni nie mają możliwości korzystania z prawidłowo oświetlonego kącika sanitarnego w porze nocnej. Zaznaczyć należy, że osadzeni nie mogą korzystać z innych źródeł światła (np. z głównego oświetlenia celi, nocnych lampek), bowiem w porze nocnej następuje przerwa w dostarczaniu energii elektrycznej. Administracja jednostki dostrzega potrzebę wydzielenia oświetlenia

kącików sanitarnych i obecnie prowadzone remonty cel mieszkalnych zakładają instalację takiego oświetlenia.

W myśl art. 102 pkt 1 k.k.w. „skazany ma prawo do odpowiednich ze względu na zachowanie zdrowia [...] warunków bytowych [...]”. W sytuacji, w której osadzeni nie mają możliwości korzystania z prawidłowo oświetlonego kącika sanitarnego w porze nocnej art. 102 pkt 1 k.k.w. jest naruszony. Reasumując stwierdzić należy, iż zarzuty Pana Mariusza K. w tej mierze należy uznać za uzasadnione.

RPO-630639-IX/2009

W dniu 29 września 2009 r. opublikowano w dzienniku „Polska” artykuł pt. „Tajemnicza śmierć Ewy, komandoski z Afganistanu”. Autorka tej publikacji, opisując tragedię osobistą tej kobiety oraz jej rodziny, podnosiła problem skuteczności i zakresu badań lekarskich prowadzonych w grupie żołnierzy powracających z misji, zwłaszcza z Afganistanu. Stwierdziła, że żołnierze ci nie mogą liczyć na odpowiednią opiekę lekarską. Badania jakie przechodzą rutynowo, są pobieżne, a nawet jeśli jakaś choroba zostanie wykryta, są zmuszeni ratować się sami. Tymi, którzy w wyniku zakażenia wirusem bądź bakterią umierają kilka miesięcy po powrocie z misji, nikt się nie interesuje. Twierdziła ponadto, że opisany przypadek śmierci wskazuje, że obowiązkowe badania prowadzone bezpośrednio po powrocie z misji są niewystarczające i nie uwzględniają istoty rozwoju w organizmie choroby nabytej w wyniku zarażenia się bakteriami czy wirusem.

Rzecznik zaniepokojony treścią tej publikacji, zwrócił się do Szefa Inspektoratu Wojskowej Służby Zdrowia o zlecenie zbadania przedstawionych w artykule zarzutów oraz przedstawienie stanowiska w tej sprawie. W wyniku otrzymanej odpowiedzi Rzecznik uzyskał zapewnienie, że wszyscy żołnierze powracający z misji zagranicznych poddawani są szeregu badaniom, zgodnie z właściwym rozporządzeniem Ministra Obrony Narodowej, w tym także specjalistycznym i diagnostycznym – jeśli lekarz prowadzący uzna to za niezbędne.

W ramach badań lekarskich żołnierzy zawodowych powracających do kraju po zakończeniu służby poza granicami, przeprowadzone są badania ogólne, specjalistyczne (internistyczno – kardiologiczne, dermatologiczne, neurologiczne, laryngologiczne, okulistyczne, a w razie potrzeby psychiatryczne i u żołnierzy - kobiet ginekologiczne) oraz diagnostyczne, w tym między innymi na obecności

antygeny HBs, przeciwciała anty HIV i anty HCV czy uzupełniająco chorób tropikalnych i pasożytniczych, charakterystycznych dla rejonu, w którym żołnierz zawodowy pełnił służbę. Generalnie w ocenie Szefa Inspektoratu Wojskowej Służby Zdrowia wskazane w odpowiedzi badania w pełni zabezpieczają diagnostykę, każdego żołnierza powracającego do kraju i zapewniającą wykrycie ewentualnych schorzeń nabytych w czasie pełnienia służby w czasie trwania misji zagranicznej. Ewentualne leczenie prowadzone jest w specjalistycznych placówkach wojskowej służby zdrowia zapewniających pełną diagnostykę i opiekę medyczną. Z uwagi na przedstawione wyjaśnienia, Rzecznik uznał sprawę za wyjaśnioną.

RPO-536630-X/2006

Rzecznik Praw Obywatelskich od 2006 r. podejmował działania w sprawie dyskryminowania świadczeniobiorców KRUS w ten sposób, że przyznając ulgę 48% na przejazdy komunikacją miejską emerytom i rencistom, Rada m. st. Warszawy nie wymieniła wśród dokumentów poświadczających uprawnienie do ulgi dokumentów wydawanych przez KRUS. Wobec braku reakcji władz samorządowych Warszawy, Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się w tej sprawie do Wojewody Mazowieckiego, który 30 września 2009 r. zaskarżył wspomnianą uchwałę do sądu administracyjnego.

RPO-609769-X/09

Do Rzecznika zgłosiła się Pani M.M., na którą nałożono opłatę dodatkową w związku z przejazdem stołeczną komunikacją miejską bez ważnego biletu. Rzecznik ustalił, że reklamacja Pani M.M. została rozpatrzona przez przewoźnika z przekroczeniem 30-dniowego terminu wskazanego w rozporządzeniu Ministra Transportu i Budownictwa z dnia 24 lutego 2006 r. w sprawie ustalania stanu przesyłek oraz postępowania reklamacyjnego. Zgodnie z rozporządzeniem, o ile przewoźnik nie odpowie na reklamację w ciągu 30 dni od jej otrzymania, reklamacja powinna być uwzględniona. ZTM podnosił, że pismo Pani M.M. nie było reklamacją, ponieważ było bezzasadne.

W wyniku interwencji Rzecznika w sprawie Pani M.M. oraz innych pasażerów będących w analogicznej sytuacji, Prezydent m. st. Warszawy zobowiązał ZTM do traktowania pism spełniających wymogi zawarte w wymienionym rozporządzeniu jako reklamacji. Mimo to ZTM nie anulował opłat dodatkowych nałożonych na wspomnianych pasażerów – w sprawie tej ponownie zwróciliśmy się więc do Prezydenta m. st. Warszawy. Natomiast Pani M.M., przeciwko której przewoźnik wystąpił na drogę sądową, nadesłała do Biura RPO podziękowania i powiadomiła, że dzięki informacjom udzielonym przez Rzecznika udało jej się skutecznie odwołać od wyroku nakazowego.

RPO-612193-X/09

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan L.S. mieszkający w R., sygnalizując, że przepisy prawa miejscowego niewłaściwie określają wiek, w którym emeryci nabywają uprawnienie do zniżek na przejazdy komunikacją miejską.

Przepisy te stanowią, że kobieta nabywa uprawnienie do ulgi w wieku 60 lat, natomiast mężczyzna – w wieku 65 lat. Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się w tej sprawie do władz samorządowych R., wskazując między innymi, że nieosiągnięcie wieku – odpowiednio 60 lat i 65 lat, nie oznacza, że dana osoba nie pobiera świadczenia emerytalnego (tak jak ma to miejsce w przypadku wnioskodawcy).

Po interwencji Rzecznika Praw Obywatelskich Rada Miejska R. znowelizowała kwestionowane przepisy, uzgadniając ich brzmienie z treścią ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

RPO-595398-X/08

Do Rzecznika zwróciła się Pani B. S. prowadząca działalność rolniczą i zalegająca z uiszczaniem składek na ubezpieczenie zdrowotne z tego tytułu. Wnioskodawczyni wskazała, że jej wnioski o rozłożenie zaległości na raty i umorzenie odsetek nie są rozpatrywane przez Prezesa KRUS ani Prezesa NFZ, ponieważ obydwa te organy uważają, że nie posiadają kompetencji w tym zakresie.

W sprawie tej Rzecznik prowadził korespondencję z Ministrem Zdrowia, wskazując m.in., że brak przepisu wyraźnie upoważniającego Prezesa KRUS (lub inny podmiot) do umarzania lub rozkładania na raty zaległości ubezpieczonych. Nie jest wystarczającym powodem do odmawiania świadczeniobiorcom KRUS uprawnień,

które przysługują świadczeniobiorcom analogicznej instytucji - ZUS. Rzecznik podnosił, że zróżnicowanie sytuacji obu grup ubezpieczonych ze względu na możliwość ubiegania się o umorzenie lub rozłożenie zaległości prowadzi do naruszenia konstytucyjnej zasady równości.

Minister Zdrowia ostatecznie podzielił stanowisko Rzecznika i poinformował o tym KRUS, a Zastępca Prezesa KRUS zapowiedział wdrożenie nowych procedur w celu wprowadzenia zaleconych zmian.

RPO-621275-XII/09

Przedmiotem wniosku Pani Teresy W. do Rzecznika Praw Obywatelskich było oprócz zarzucanej przewlekłości postępowania Sądu Rejonowego w M. (sprawa w tym zakresie jest nadal prowadzona), nietrafne - w jej ocenie - umorzenie postępowania przygotowawczego przez Prokuraturę Rejonową w M. w sprawie popełnienia na jej szkodę czynu z art. 207 § 1 k.k.

Analiza postanowienia z dnia 22 listopada 2008 r. o umorzeniu dochodzenia, złożonego przez wnioskodawczynię zażalenia oraz wydanego w następstwie jego rozpoznania postanowienia Sądu Rejonowego w M. z dnia 6 stycznia 2009 r., którym nie uwzględnił on środka zaskarżenia, wzbudziła wątpliwości co do trafności tych decyzji procesowych. Zastrzeżenia budziło w szczególności wskazanie jako podstawy umorzenia art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. W związku z powyższym, pismem z dnia 27 lipca 2009 r. wystąpiono do Prokuratora Apelacyjnego w W. o zbadanie niniejszej sprawy w trybie nadzoru służbowego i zajęcie stanowiska. Ten skierował sprawę do Prokuratora Okręgowego w P. jako do bezpośredniego przełożonego Prokuratury Rejonowej w M..

Z nadesłanej do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w dniu 1 października 2009 r. odpowiedzi wynika, iż Prokurator Okręgowy po dokonaniu analizy akt postępowania przygotowawczego prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w M. podzielił stanowisko Rzecznika. Stwierdził, iż decyzja o umorzeniu w zakresie czynu z art. 207 § 1 k.k. była przedwczesna. Swoje stanowisko uzasadnił niewyczerpaniem w toku postępowania wszystkich możliwości dowodowych. W związku z tym polecił Prokuraturze Rejonowej w Mławie podjęcie na nowo umorzonego postępowania przygotowawczego i uzupełnienie zebranego materiału dowodowego.

RPO-621764-XII/09

W związku ze skargą Pani Ireny W. na działanie Prokuratury Rejonowej w O., Rzecznik Praw Obywatelskich poddał analizie dokumenty dotyczące sprawy przywłaszczenia i zniszczenia mienia na szkodę skarżącej. Postanowienie Prokuratora o odmowie wszczęcia dochodzenia zostało utrzymane w mocy przez sąd, który wskazał na możliwość dochodzenia roszczeń wyłącznie na drodze cywilnej.

Z takim rozstrzygnięciem nie zgodziła się skarżąca. Twierdziła ona, iż została nieodwracalnie i niezgodnie z prawem pozbawiona przedmiotów do niej należących. Okoliczność sprzedaży i zniszczenia części rzeczy potwierdził przesłuchany świadek, którego wnioskodawczyni wskazywała jako sprawcę tych działań.

Wobec powyższego, Rzecznik zwrócił się do Prokuratury Apelacyjnej w B. o zbadanie akt postępowania przygotowawczego w trybie nadzoru. Na wystąpienie Rzecznika, dzielając jego stanowisko, Prokurator Okręgowy w O. polecił Prokuraturze Rejonowej w O. podjęcie dochodzenia i jego kontynuowanie w kierunku przestępstw z art. 284 § 1 k.k., art. 288 § 1 k.k. oraz art. 276 k.k.

RPO-621473-XII/09

W dniu 9 czerwca 2009 r. z do Rzecznika zwrócił się Pan Michał D. Wystąpił o wniesienie kasacji od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 5 października 2004 r. w sprawie II K 1528/03, którym uznano go za winnego popełnienia czynu z art. 279 § 1 k.k. i skazano na karę 1 roku pozbawienia wolności.

W związku z tym zwrócono się do Sądu Rejonowego w G. z prośbą o udostępnienie do wglądu akt sprawy. W wyniku ich analizy, uznano iż w toku postępowania doszło do naruszenia prawa procesowego przemawiającego za podjęciem przez Rzecznika interwencji na podstawie art. 14 ust. 2 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich. Wyrok ogłoszono w dniu 5 października 2004 r. Jego odpis doręczono oskarżonemu pozbawionemu wolności w innej sprawie w dniu 25 listopada 2004 r. Tego samego dnia Pan Michał D. sporządził pismo zatytułowane „wniosek”, które zostało wysłane do Sądu w dniu 1 grudnia 2004 r. Zostało ono potraktowane przez Przewodniczącego Wydziału jako wniosek o uzasadnienie. W wyniku jego załatwienia sporządzono uzasadnienie wyroku, po czym doręczono je oskarżonemu w dniu 25 listopada 2004 r. Wobec niepodjęcia przez niego dalszych działań, zarządzeniem Przewodniczącego Wydziału z dnia 20 stycznia 2005 r. stwierdzono prawomocność wyroku. Jego

wykonanie zarządzono w dniu 3 lutego 2005 r. Kara nim orzeczona została wprowadzona do wykonania w dniu 17 czerwca 2009 r.

Interpretacja pisma z dnia 1 grudnia 2004 jako wniosku o uzasadnienie wzbudziła istotne zastrzeżenia. Pan Michał D. sformułował w nim, bowiem w sposób ogólny, zarzuty pod adresem zapadłego w jego sprawie wyroku, w szczególności kwestionował swoją winę i podnosił, iż sposób procesowania Sądu naruszał jego prawo do obrony. Doprowadziło to do wniosku, iż pomimo błędnego zatytułowania pisma „wniosek” należało uznać, iż intencją strony było zaskarżenie wyroku. Zwrócono także uwagę na to, iż pismo zostało wysłane do sądu w 6 dni po doręczeniu oskarżonemu odpisu wyroku (miało to miejsce 25 listopada 2004 r.) a zatem w terminie przewidzianym w art. 422 § 1 k.p.k.

Biorąc pod uwagę treść art. 118 § 1, k.p.k. doprowadziło do wniosku, iż pismo stanowiło skutecznie wniesioną, a pomimo to dotąd nierozpoznaną apelację, a zatem wyrok wprowadzony do wykonania jest w istocie nieprawomocny. Takie stanowisko zaprezentowano w piśmie skierowanym do Prezesa Sądu Rejonowego w G. z dnia 29 października 2009 r. W dopowiedzi, która wpłynęła do Biura RPO w dniu 26 listopada 2009 r., Prezes Sądu Rejonowego w G. podzielił stanowisko Rzecznika. Jednocześnie poinformował, iż uchylono zarządzenie o stwierdzeniu prawomocności wyroku, a następnie nadano apelacji właściwy bieg.

RPO-619271-XII/09

W związku ze skargą Pani Agnieszki K. na działanie Prokuratury Rejonowej w K., Rzecznik poddał analizie dokumenty dotyczące dwóch spraw o znęcenie się fizyczne i psychiczne i in. na szkodę skarżącej. W obu sprawach umorzono postępowanie wobec braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa. We wniosku do Rzecznika skarżąca podnosiła, iż organy postępowania dowolnie odmówiły dania wiary zeznaniom świadków oraz pominęły okoliczność, iż o podejrzeniu znęcania się nad skarżącą przez jej konkubenta zawiadamiały pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej i kurator skarżącej.

W wyniku badania akt sprawy Rzecznik stwierdził, iż umorzenie w obu sprawach było przedwczesne. Nie wyczerpano wszystkich możliwości dowodowych, nie wyjaśniono poważnych rozbieżności w zeznaniach świadków, stwierdzając jedynie, że rozbieżności takie istnieją. W szczególności uzasadnienie postanowienia o umorzeniu śledztwa nie wskazywało przyczyn takiej decyzji.

Wobec powyższego, Rzecznik zwrócił się do Prokuratury Okręgowej w K. o zbadanie akt ww. postępowań w trybie nadzoru. Na wystąpienie Rzecznika, Prokurator Okręgowy w K. zlecił Prokuraturze Rejonowej w K. podjęcie postępowania na nowo, celem weryfikacji zeznań pokrzywdzonej. Niestety w drugiej sprawie, Prokurator Okręgowy w K. ocenił decyzję merytoryczną jako zasadną.